

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 26 Νοεμβρίου 2023 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 795

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΔΗΣΥ

Το δύσκολο μονοπάτι της Αννίτας

Ο χειρισμός που κάνει η Πινδάρου γύρω από τις διπλές εκλογές έβγαλε στο προσκήνιο όλα τα μεγάλα προβλήματα του κόμματος. Την απουσία πολιτικών θέσεων, την ευθυνοφοβία αλλά και τις σοβαρές προσωπικές ατζέντες στελεχών. Σελ. 9

ΔΗΜΟΤΙΚΕΣ

Το μεγάλο παζάρι των περιφερειών

Οργιώδες παρασκήνιο εκτυλίχθηκε για το ποιοι θα είναι οι υποψήφιοι περιφερειάρχες, αλλά κυρίως για το ποια κόμματα θα προχωρήσουν σε μεγάλες συμμαχίες. Σελ. 10

ΚΥΠΡΙΑΚΟ

Ατυπες συμμαχίες αναγνώρισης

Η Αγκυρα προσβλέπει σε «λειτουργική αναγνώριση ντε φάκτο κρατών» για την «ολοκλήρωση της υλοποίησης αναβάθμισης του κατοχικού ψευδοκράτους». Σελ. 4

Ο ΕΡΝΤΟΓΑΝ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

Χωρίς προσδοκίες η επίσκεψη

Εξι χρόνια μετά την επίσκεψή του, η Αθήνα ετοιμάζεται να υποδεχθεί στις 7 Δεκεμβρίου έναν ακόμη πιο απρόβλεπτο Ερντογάν, χωρίς υπερβολικές προσδοκίες. Σελ. 18

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΓΙΑ CYPRUS CONFIDENTIAL

Πιέζουν τον Πρόεδρο οικονομικά συμφέροντα

Ισχυρίζονται ότι διακυβεύεται ένα μοντέλο που φέρνει χρήμα στη χώρα

Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δέχεται πιέσεις για την έρευνα «Cyprus Confidential», δηλώνει στην «Κ» ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Αντωνίου. Επισημαίνει ότι η πίεση ασκείται από όσους θεωρούν ότι όλα αυτά είναι υπερβολές και ότι διακυβεύεται ένα μοντέλο που φέρνει χρήμα στη χώρα. «Μάλλον ανησυχούν για τα δικά τους οικονομικά συμφέροντα», προ-

σθέτει ο κ. Αντωνίου. Επισημαίνει ότι για την κυβέρνηση τα καλώς νοούμενα συμφέροντα της Κύπρου υπερεκτιμούνται μέσα από τη διαφύλαξη της φήμης της χώρας και γι' αυτό θέλει να διαλύσει τις όποιες σκιές. Αναφέρει ακόμα ότι στη δεκαετία Αναστασιάδη υπήρξαν πολλά σκάνδαλα και κρούσματα διαφθοράς και ότι διαχρονικά στην Κύπρο υπάρχει ζήτημα ατιμωρησίας. Σελ. 8

Ομάδες γιατρών σε ετοιμότητα προκειμένου να παράσχουν, αν χρειαστεί, βοήθεια σε παιδιά ομήρους που απελευθερώθηκαν από τη Χαμάς, αφού το προσγειώθηκαν με ελικόπτερο του ισραηλινού στρατού στο ελικοδρόμιο του ιατρικού κέντρου Schneider-Children στο Peta'h Tikva.

ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ ΟΜΗΡΩΝ

Ευθραυστος συμβιβασμός

Προσωρινό διάλειμμα των εχθροπραξιών, που θα δώσει τη θέση του στην επόμενη, ακόμη πιο άγρια φάση του πολέμου ή πρώτο βήμα προς την ειρήνευση; Το ερώτημα κυριαρχεί στη διεθνή σκηνή από το πρωί της

Παρασκευής, οπότε άρχισε να εφαρμόζεται η ευθραυστή τετραήμερη εκεχειρία μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς με στόχο την ανταλλαγή αιχμαλώτων (50 εκ των 237 ομήρων της ισλαμικής οργάνωσης και 150 εκ των 7.200

Παλαιστινίων κρατουμένων στις ισραηλινές φυλακές). Ανοικτό παραμένει το ενδεχόμενο να παραταθεί η κατάπαυση του πυρός μέχρι και για δέκα ημέρες, ώστε να απελευθερωθούν περισσότεροι αιχμάλωτοι. Σελ. 20

ΔΙΑΦΘΟΡΑ

Με χαμηλές ταχύτητες κινείται η ΜΟΚΑΣ

Προβληματισμό και επικρίσεις προκαλεί η αποτελεσματικότητα της ΜΟΚΑΣ στην πρόληψη φαινομένων διαφθοράς, οικονομικής φύσεως. Στην περίπτωση του «Cyprus Confidential» το ερώτημα είναι εάν το θεσμικό πλαίσιο λειτουργήσει. Εκ του αποτελέσματος η απάντηση δεν μπορεί να είναι θετική. Σελ. 7

ΕΥΡΩΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

Να σφίξουν για όλους τα λουριά για ξέπλυμα

Εντονες επικρίσεις για τα ευρήματα του «Cyprus Confidential» δέχθηκε η Κύπρος από ευρωβουλευτές. Ωστόσο, αναγνώρισαν ότι το πρόβλημα είναι συστημικό και τόνισαν την ανάγκη για λήψη μέτρων από τα κράτη-μέλη. Δηλώσεις του ευρωβουλευτή Ερo Χείναλουμά. Σελ. 6

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Στοπ στις παρεμβάσεις

Το όνομα της Δημοκρατίας της Κύπρου θα πρέπει με κάθε τρόπο να καθαρίσει και η Πολιτεία οφείλει να λάβει τα απαραίτητα μέτρα ώστε να μην βρεθεί ξανά στο επίκεντρο αρνητικών και εξευτελιστικών σχολίων από κανέναν διεθνή θεσμό. Οποιας προσπάθειες γίνονται θα πρέπει να επιταχυνθούν από την κυβέρνηση και άπαντες να αντιληφθούν ποιο είναι το συλλογικό συμφέρον. Είναι εκ των ων ουκ άνευ να πούμε ότι ο πρόεδρος της Δημοκρατίας είναι υποχρεωμένος να κλείσει τα αφτιά του σε κάθε είδους πιέσεις ή και παρεμβάσεις που θέτουν σε κίνδυνο την αξιοπιστία της χώρας.

Η ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΤΩΝ 600 ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ

Τα αίτια των χαμηλών πτήσεων του καζίνο

Χαμηλότερες των προσδοκιών αποδεικνύονται οι επιδόσεις του καζίνο - θερέτρου στη Λεμεσό. Το φιλόδοξο πρότζεκτ των 600 εκατ. ευρώ

στηρίχθηκε κυρίως σε Ισραηλινούς και Ρώσους. Οι πόλεμοι σε Ουκρανία και Ισραήλ, έφεραν τα πάνω κάτω. Οικονομική, σελ. 4

ΕΘΝΙΚΗ ΠΙΝΑΚΟΘΗΚΗ

«Ενδιάμεσος χώρος», ένας νέος θεσμός

«Ο “Ενδιάμεσος χώρος” είναι ένα δυναμικό, ευέλικτο πρόγραμμα δράσεων. Δεν θα περιοριστεί μόνο σε εκθεσιακά εγχειρήματα», λέει η διευθύντρια της Εθνικής Πινακοθήκης Συναγώ Τσιρά για τον νέο θεσμό που γεννιέται στην Εθνική Πινακοθήκη - Μουσείο Αλεξάνδρου Σούτσου. Τέχνες, σελ. 1

ΠΕΡΦΟΡΜΑΝΣ

Αριάννα Οικονόμου: το «αν-αρχειο» της

Ο Πάυλος Κουντουριώτης, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο ArtEZ της Ολλανδίας και διευθυντής του μεταπτυχιακού προγράμματος MA Performance Practices, σε συνέντευξη στην «Κ» μιλάει για την παράσταση revisiting tools/ tending, που παρουσιάστηκε στη Στέγη Χορού Λευκωσίας. Τέχνες, σελ. 4

Τώρα έχεις ανταμοιβή στις υπεραγορές αλφαμεγα

Σε κάθε επόμενη κίνηση Τράπεζα Κύπρου

HUBLOT

CLASSIC FUSION CHRONOGRAPH TITANIUM BLUE

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel.: 22 897 361

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

De Profundis

Μία συνέντευξη – εκ βαθέων εξομολόγηση, αυτό ζήτησα από την κυρία Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον. Κι εκείνη, έπειτα από τρία χρόνια αναμονής, μου έκανε επιτέλους το χατίρι, παραβιάζοντας την πάγια αρχή της να μη μιλάει ποτέ δημόσια. Με υποδέχτηκε στο ηλιόλουστο διαμέρισμά της το πρωινό της περασμένης Τρίτης, σε μία από τις εμβληματικές πολυκατοικίες του κέντρου της Λευκωσίας, στην οδό Κωστή Παλαμά. Η Ρωσίδα οικιακή βοηθός («*Dame de compagnie*» με διόρθωσε η κυρία της) μας σέρβιρε καφέ με βουτήματα κι ύστερα αποσύρθηκε στα ενδότερα. Απομείναμε μόνοι, σε ένα τυπικό αστικό σαλόνι της δεκαετίας του ’60, με έργα Κυπρίων δημιουργών στους τοίχους. Χριστόφορος Σάββα, Γκλυν Χιουζ κι ένα πορτρέτο της οικοδόποινας σε νεαρή ηλικία με την υπογραφή του Αδαμάντιου Διαμαντή.

–Νοσταλγείτε το παρελθόν κυρία Ουίλσον;

–Δεν θα το έλεγα νοσταλγία. Καμιά φορά διψώ για την ανεμελιά που είχαμε εκείνα τα χρόνια. Το κιούμορ του Δημητράκη του Πιερίδη, η ευγένεια του Τίτη, τα βερνισάζ και τα σουαρέ στα σπίτια φίλων... Α, και τα καρέ του ποκερίζε φυσικά, των 8 και 9 ατόμων. Τώρα που έφυγαν οι περισσότεροι, με βία πλέον στήνουμε ένα καρέ μπριζμπας.

–Έχετε ακόμα τις φίλες σας βεβαίως.
–Ευτυχώς οι γυναίκες αποδειχτήκαμε πιο ανθεκτικές. Θάψαμε τους συζύγους μετά τιμών και μοιραζόμαστε τη μοναξιά μας. Ναι, η Ευγενία η Καλαμαρού και η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλιτίσα Κυριακού είναι ολόκληρη η ζωή μου πα...

–Με την... καλή έννοια;
–Στον κύκλο μας δεν κατατρυχάσατε από ιδεοληψίες. Ήξεου και συγχρωτιζόμασταν με κυρίες αριστερών φρονημάτων, πλην όμως με ένα μέτρο.

«Μου θυμίζετε τόσο πολύ τη Νεοϋορκέζα μούσα της φωτογράφου Βίβιαν Μάιερ» της είπα, κι εκείνη κατένευσε σιωπηλά, εμφανώς ικανοποιημένη.

–Τουτέστιν;

–Τουτέστιν να μη θέλουν να καταλάβουν και τα ανάκτορα!

–Εσείς αλήθεια πώς αυτοπροσδιορίζεστε πολιτικά;

–Ανήκω φυσικά στη μεγάλη δεξιά παράταξη αλλά χωρίς κομματικές εξαρτήσεις. Σκεφτείτε ότι κάποτε ψήφισα και υποψήφιο του ΑΚΕΛ. Μα προς τι η τότε έκπληξη και γουρλώνετε τα μάτια σας, αγαππτε; Την ψήφο μου την είχα δώσει σε ένα άνθρωπο του κύκλου μας.

–Με το βλέμμα στραμμένο στο μέλλον;

–Με το βλέμμα στραμμένο στη Γλάδστωνος όπου ζούσε ο τότε υποψήφιος Κύπρος Χρυσοστομίδης.

Για εμένα άλλωστε δεν υπήρξε ποτέ δίλημμα: Κόμμα μου είναι η αστική Λευκωσία.

–Ανάβουν ακόμα τα μεγάλα τζάκια της αστικής Λευκωσίας;

–Σιγοκαίνε, αλλά έστω κι έτσι παραμένει ζωντανή η ελπίδα. Βλέπετε τι γίνεται στον Δημοκρατικό Συναγερμό... Από τους Τρουίλλους Τσινάτσας στη Λεμεσό του Δίπλου είναι μακρύς και δύσβατος ο δρόμος για εμάς τους Λευκωσιώτες.

–Μιλώντας για παλαιά τζάκια, μάθετε ότι ετοιμάζει καινούργιο βιβλίο ο Χριστόφορος Τορναρίτης;
–Και να ήθελα να το αγνοήσω δεν μου το επέτρεψε το παρ’ ολίγον εγκυφαλικό της Ευγενίας της Κα-

λαμαρούς, η οποία είδε το βίντεο με τον ζωνρό Τόρνο να χαρτοπαίζει σε λέσχη και από κάτω να αναγράφεται το απόσταγμα σοφίας του: «Στο κουμάρι, κάθε χαμένη μάχη είναι και μια μάχηση κ.λπ. ...». Μαθήματα ζωής σε ένα πόνημα με τίτλο: «Στα χαρτιά της ζωής». Τι ζούμε και δεν το μαρτυρούμε!

–Είναι κι αυτός ένας τρόπος πάντως για να σπάει η πληκτική πολιτική επικαιρότητα, κυρία Ουίλσον.

–Υπ’ αυτήν την έννοια χαλάλι ο Χαράρι που μας έλαχε στην έρμη τη βραχονησίδα. Γιατί να, πόσα ανελέητα κτυπήματα ν’ αντέξουμε κι εμείς από την κυπριακή πολιτική

σκηνή; Εδώ σου λέει κάνει comeback ο Περδίκης! Ένα κόμμα Πρασίνων είχαμε και μας βγήκε προσωποπαγές. Παγκόσμια πρωτοτυπία.

–Αλλού πάντως συμβαίνουν χειρότερα...

–Και λοιπόν; Κάποτε αυτός ο τόπος κυβερνήθηκε από τον τιτανοτεράστιο Σπύρο και είχαμε πείσει όλοι στα χάρπια. Δεν είναι παρηγοριά το χειρότερο, αγαππτε, πιστέψτε με. Ούτε ότι ο κόσμος χάνει τα λογικά του και καταφεύγει σε απονευομένες επιλογές. Το γεγονός ότι στην Αργεντινή επί παραδειγματι εξέλεξαν τον «el Loco» με το αλυσοπρίονο δείχνει απλώς ότι τα βάσανά μας είναι πίσω. Ένας «τρελός»

που θέλει να απαγορεύσει τις αμβλώσεις και θεωρεί την κλιματική αλλαγή ένα «σοσιαλιστικό ψέμα»! **–Το σοσιαλιστικό ψέμα με βάζει σε πειρασμό να ρωτήσω για τον χαμό με τον Κασσελάκη.**

–Αν εγώ έβαζα τίτλο σε αυτή τη θλιβερή υπόθεση θα ήταν: Τα όμορφα χωριά όμορφα καίγονται.

–Είστε σκληρή, κυρία Ουίλσον.

–Είμαι γριά με εξαντλημένη την υπομονή μου προ αμνημονεύτων χρόνων, αγαππτε. Όταν γύρω μας κάνει πάρτι το παράλογο δεν έχω πια τις αντοχές για άλλες χαριτωμενιές. Δείτε την έρευνα του «Cyprus Confidential». Κάτι ψέλλισε ο πρόεδρος, κάτι είπε και η αριστερή αντιπολίτευση, λες οκ, αςβάλουμε μια άνω τελεία να πάμε παρακάτω. Και τότε βγαίνει ο Αβέρωφ με τη βαρυγδουπη δήλωση: «Η αποκατάσταση του ονόματος της Κύπρου δεν μπορεί να επιτευχθεί όσο παραμένουν σκιές και ατιμωρησία». Καλά, σε ποια χώρα ζούσε ο Αβέρωφ τα τελευταία δέκα χρόνια; Βάλθηκαν να μας τρελάνουν εντελώς;

–Πέρασε η ώρα και θα ήθελα να τελειώσουμε με κάτι αισιόδοξο.

–Αν θέλατε κάτι αισιόδοξο ας παίρνατε συνέντευξη από την Ελπίδα Ιακωβίδου. Ναι μεν καμιά δουλειά δεν είναι ντροπή, αλλά μαζευτείτε, αγαππτε.

–Πείτε μου τότε τι απεχθάνεστε. Ας κάνουμε ένα φινάλε αντάξιο της φήμης σας.

–Απεχθάνομαι την ξετσιπωτή επίδειξη πλούτου και τις μειωμένες ηθικές αντιστάσεις. Κατεβάζω δε το επίπεδο για να σας το πω λαϊκά: αυτό που κατέληξε το είδος μας απεχθάνομαι, μια κοινωνία που υποκλίνεται στην εξουσία και το χρήμα.

–Σας ευχαριστώ θερμά που με δεχτήκατε στο σπίτι σας.

–Αυτό σας έλειπε να μη με ευχαριστείτε.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

90 χρόνια πριν στην «Κ» 26.11.1933

ΣΩΤΑΝ: Ο κ. Λεμπρέν εκάλεσε μετά την λήξη των συνηνοήσεων του τον κ. Ερριό εις αν έθεσε την εντολήν του σχηματισμού κυβερνήσεως. Ο ηγέτης όμως των Ριζοσπαστικοσοσιαλιστών ηρνήθη να δεχθή την ανατεθείσαν εις αυτόν εντολήν, προβαλύν λόγους

στερράν θέλουν να καταλήξη το ταχύτερον εις αποτέλεσμα, δεδομένου ότι τα γεγονότα δεν επιτρέπουν αναβολάς. Ο κ. Σωτάν εκ των Ηλουίων μετέβη εις την οικίαν του κ. Σαρρώ, μεθ’ ου συνωμίλησεν επί μακρόν, είτα δε επεσκέφθη τους κ.κ. Ζανενί και Μπουισόν, προέδρους της Γερουσίας και της Βουλής, τον κ. Ρενιέ, Γενικών Εισηγητήν της επί των οικονομικών επιτροπής της Γερουσίας, τους κ.κ. Μαλβί και Ζακέ, πρόεδρον και εισηγητήν της επί των οικονομικών κοινοβουλευτικής επιτροπής, και τέλος τον κ. Ερριό.

ΠΡΟΟΔΟΣ: Η εγκαίνιασθεΐσα χθες υπό του υπουργού των Εξωτερικών τηλεφωνική σύνδεσις της Ελλάδος με τα διάφορα ευρωπαϊκά κράτη είνε γεγονός άξιον πολλής σημασίας, διότι εισάγει αμέσως την χώραν μας εις τον κύκλον των πλέον προωδευμένων χωρών της Ευρώπης και ευκολύνει τα μέγιστα τας μεταξής της ιδικής μας και εκείνων συναλλαγάς. Ας ελπίσωμεν ότι ταχύτατα αι Αθήναι θα συνδεθούν μεθ’ όλων των ξένων πρωτευουσών και ότι η σημειομένη ήδη πρόοδος θα συνεχισθή αναπτυσσομένη ίνα η τηλεφωνική αυτή σύνδεσις εξυπηρετήση πράγματι την εθνικήν μας ζωήν και οικονομίαν.

ΚΡΟΥΣΜΑΤΑ: Τα τελευταία κρούσματα της Θεσσαλονίκης εις βάρος Ισραηλιτών πρέπει να επισύρουν την εξαιρετικήν προσοχήν του Κράτους και την άμεσον λήψιν μέτρων ώστε να μην επαναληφθούν.

ΟΜΗΡΟΥ & Σ Ε Β Ε Ρ Η / Γράφει ο ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ

Police Academy και άλλες ιστορίες τρέλας

Αφού έβγαλε τη γραβάτα ο πρόεδρος, ας τη βγάλουν και οι αστυνομικοί.

Ο πρόεδρος του κλάδου Αστυνομικού Σώματος Ισότητα, κύριος Λοΐζιδης, καταγγέλλει πως ο αρχηγός της αστυνομίας δεν γουστάρει την εμφάνιση της υπηρεσιακής στολής και έτσι επιβάλλει αποκλειστικά και μόνο την επίσημη στολή στους αστυνομικούς σταθμούς. Γι’ αυτόν τον λόγο, αστυνομικοί τυγχάνει να πρέπει να συλλάβουν παράνομους ή να καταδιώξουν εγκληματίες φορώντας γραβάτες και σκαρπίνια! Ελπίζουμε τουλάχιστον οι γυναίκες αστυνομικοί να μην καταδιώκουν κακοποιούς με τα ψηλοτάκουνα.

Η όλη κατάσταση θα ήταν κωμική αν δεν εμπεριείχε τόση τραγικότητα. Γίνονται αναφορές για παράνομους που άρπαξαν αστυνομικούς από τη γραβάτα για να τους πνίξουν και για αστυνομικούς που σε καταδίωξη γλιστρούσαν και έκαναν πατινάζ. Η Ισότητα ζητάει μεταξύ άλλων να διακιοούνται οι αστυνομικοί να έχουν μακριά μαλλιά και μούσια. Γιατί όχι τατουάζ και σκουλαρίκια, ρωτώ εγώ με την αφέλεια που με χαρακτηρίζει. Και αν τώρα οι κακοποιοί αρπάζουν τους αστυνομικούς μας από τη γραβάτα δεν θα μπορούν αύριο να αρπάζουν τους γενειοφόρους αστυνομικούς από τα γένια;

Ευθύνη για τα ευτράπελα διαδραματιζόμενα φέρει και ο πρόεδρος, για τον τρόπο με τον οποίο –μετά τα γεγονότα Χλώρακας– υποβάθμισε τον αρχηγό του Σώματος. Σώμα μου φτιαγμένο από ηπλό, που λέει και το άσμα.

Έντεκα χιλιάδες δέντρα και θάμνοι θα φυτευτούν σταδιακά μέχρι το 2026 ανακοίνωσε η επιτροπος Περιβάλλοντος Μαρία Παναγιώτου. Γατάκια, τόσο λίγα ο Αβέρωφ δεν θα καταδεχόταν να τα βάλει ούτε καν στον κήπο του. Αν θυμάστε η αλεπού της Αργάκας είχε σκοπό να φυτέψει ένα εκατομμύριο δέντρα, ίσως και σε μια μέρα. Τι απέγιναν άραγε εκείνα τα ορφανά δεντράκια; Πάντως, ο Φούλης της καρδιάς μας είχε παραστεί σε μια εκδήλωση τότε, όπου φυτεύτηκαν μερικά δεντράκια (ελπίζουμε κάποιος να τα ποτίζει και να μην έχουν μαραθεί) στα πλαίσια πρωτοβουλίας με τίτλο «Φυ-

τεύω για το κλίμα». Και θυμήθηκα μια λαϊκή ρήση που ταιριάζει γάντι στην περίπτωσή μας: ήταν στραβό το κλήμα το ‘φαγε και ο γαΐδαρος.

Αγαππτε μου πρόεδρε, απλή αγνή – ίσως και λίγο αφελής – απορία: μήπως έχουμε προσδώσει τεράστια σημασία στον διορισμό απεσταλμένου αλλά ελάχιστα ως καθόλου στη δημιουργία συγκλίσεων με την πλευρά με την οποία θα παρακαθίσουμε σε διαβουλεύσεις; Τι ρόλο θα μπορεί να παίξει οποιοσδήποτε απεσταλμένος αν τα όσα μας χωρίζουν από την απέναντι ηγεσία έχουν αφρεθεί να γίνουν ένα απροσπέλαστο βουνό εμποδίων;

Διαβάζω πως κλάπηκε μεγάλη ποσότητα μπανανών από φυτεία στα Κούκλια και –συνδυάζοντάς το με την είδηση περί φαρμακοποιών μαιμού– αναπόφευκτα έρχεται στο μυαλό μου ο επικός χαρακτηρισμός του μακαρίτη Γλαύκου περί Μπανανίας. Επίκαιρος όσο ποτέ για πολλούς και διάφορους λόγους.

Ο πρίγκιπας Γουίλιαμς ανακηρύχθηκε σε σχετική ψηφοφορία ο πιο σέξι φαλακρός για το 2023. Κι όμως έχουμε Κύπριο πολιτικό που θα μπορούσε να κλέψει άνετα αυτόν τον τίτλο, αλλά δυστυχώς επέλεξε το περουνίκι.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΝΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νικόλαου Σαρτιόπουλου 2 & Λεωφ. Λυκαβητού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καλό για σένα, καλό για όλους:

Η Lidl Κύπρου πιστή στη δέσμευσή της για την προστασία του περιβάλλοντος

ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ
ΓΙΑ ΕΝΑ
ΚΑΛΥΤΕΡΟ
ΑΥΡΙΟ

Ο σεβασμός προς το περιβάλλον και η προστασία του, αποτελούν επιτακτική ανάγκη για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του πλανήτη και κατ' επέκταση, της ποιότητας ζωής των μελλοντικών γενεών. Στη Lidl Κύπρου υιοθέτηση και η αξιοποίηση οποιωνδήποτε πρωτοβουλιών και καινοτομιών που μπορούν να κάνουν τη διαφορά, στηρίζουν το όραμά μας, ως εταιρεία, για ένα πιο «πράσινο» και βιώσιμο αύριο.

Στο πλαίσιο του REset Plastic, της διεθνούς στρατηγικής για το πλαστικό του ομίλου Schwarz στον οποίο ανήκουμε, και πιο συγκεκριμένα στους τομείς REmove και REcycle, στηρίζουμε και ενισχύουμε την Παγκύπρια Εκστρατεία Καθαρισμού Let's Do It! Cyprus, ως Μέγας Χορηγός. Σε συνεργασία με το Let's Do It! Cyprus και με την πολύτιμη συμβολή και ενεργό συντονισμό των Δήμων Λευκωσίας, Στροβόλου και Λακατάμιας, διοργανώσαμε

τον μεγαλύτερο παράλληλο καθαρισμό του Γραμμικού Πάρκου Πεδιαίου, μήκους 14 χιλιομέτρων, στην Τελετή Λήξης της Εβδομάδας Καθαρισμού του Let's Do It! Cyprus. Πέραν των 375 εθελοντών ένωσαν τις δυνάμεις τους, συλλέγοντας 6664 λίτρα απορριμμάτων (2744 λίτρα PMD και 3920 λίτρα σύμμεικτων απορριμμάτων), συμβάλλοντας έτσι ουσιαστικά στην απομάκρυνση των πλαστικών μιας χρήσης και παρακινώντας όλους να επιλέξουν τον δρόμο για έναν πιο βιώσιμο τρόπο ζωής.

Δες το βίντεο εδώ:

«Λειτουργική αναγνώριση» ντε φάκτο κρατών

Πιέσεις Αγκυρας για ψευδοκράτος – Ανοχή Μόσχας και περίεργος ρόλος Γερμανίας - Σουηδίας

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

«**Λειτουργική** αναγνώριση ντε φάκτο κρατών» προτάσσει σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ» η Άγκυρα, προσβλέποντας στην «ολοκλήρωση της υλοποίησης αναβάθμισης του κατοχικού ψευδοκράτους, μέσω και μιας «άτυπης συμμαχίας» με άλλες αποσχιστικές οντότητες που έχουν θέσει ανάλογους στόχους. Οι ίδιες πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι το ΥΠΕΞ της Τουρκίας παρακολουθεί πολύ στενά το «ειδικό καθεστώς» που επιφυλάσσει με κάθε επισημότητα η Κομισιόν για την αποσχισθείσα οντότητα της Υπερδνειστερίας, στη Μολδαβία, η οποία αναμένεται σύντομα να αρχίσει ενταξιακές διαπραγματεύσεις για ένταξη στην Ε.Ε. Όπως μάλιστα είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, η θέση της Ε.Ε. για την Υπερδνειστερία έχει ήδη καταστεί «εργαλείο προς αξιοποίηση», για την Άγκυρα, η οποία στοχεύει σε ένα παρόμοιο «ειδικό καθεστώς» και για το ψευδοκράτος στην κατεχόμενη Κύπρο, το οποίο όπως αφέθηκε να διαρρεύσει «θα μπορούσε να ήταν το απευθείας εμπόριο», δηλαδή η έγκριση της πρότασης Κανονισμού της Κομισιόν που οδηγεί σε ταϊβανοποίηση του κατεχόμενου τμήματος της Κύπρου και βρίσκεται παγωμένη ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. «Η κάτι ανάλογο με την ταϊβανοποίηση», όπως λέγεται, το οποίο δεν προσδιορίζεται, αλλά περιγράφεται ευκρινώς από τουρκικά επίσημα κείμενα με τον εξής τρόπο: «Ένα μοντέλο το οποίο σε πρώτη φάση θα αναγνώριζε το λειτουργικό δικαίωμα της ΤΔΒΚ να εμπορεύεται και να συνάπτει συμφωνίες για ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος που προσφέρει».

Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης, η Άγκυρα έχει εξασφαλίσει την ανοχή –αν μη τι άλλο– της Ρωσίας, καθώς η ενδεχόμενη εξασφάλιση από την «ΤΔΒΚ» ενός «λειτουργικού καθεστώτος αναγνώρισης»

Ο επικεφαλής της ρωσικής διπλωματίας Σεργκέι Λαβρόφ είχε ζητήσει από την Ε.Ε., από τον Μάιο του 2006, να διασφαλίσει ένα καθεστώς ανάλογο με αυτό του κατεχόμενου βορείου τμήματος της Κύπρου και για την Υπερδνειστερία.

εξυπηρετεί και τα συμφέροντα της Μόσχας, ενός από τα ελάχιστα κράτη που αναγνωρίζουν τις αποσχισθείσες οντότητες της Υπερδνειστερίας στη Μολδαβία, αλλά και της Αμπχαζίας στη Γεωργία. Άλλωστε, όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, ο επικεφαλής της ρωσικής διπλωματίας Σεργκέι Λαβρόφ είχε ζητήσει από την Ε.Ε., από τον Μάιο του 2006, να διασφαλίσει ένα καθεστώς ανάλογο με αυτό του κατεχόμενου βορείου τμή-

ματος της Κύπρου και για την Υπερδνειστερία. Ο κ. Λαβρόφ μιλούσε σε κεκλεισμένων θυρών συνεδρία της Επιτροπής Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και είχε υποδείξει ότι η Ε.Ε. δεν μπορεί να εφαρμόζει δύο μέτρα και δύο σταθμά, καλώντας τις Βρυξέλλες να υποβάλουν συγκεκριμένες προτάσεις για απευθείας εμπόριο από την Υπερδνειστερία, όπως ακριβώς είχαν πράξει και στην περίπτωση του ψευδοκράτους στην Κύπρο.

Όπως γίνεται κατανοητό, καταβάλλεται μια ουσιαστική προσπάθεια εξασφάλισης ενός καθεστώτος νομιμοποίησης της λειτουργίας όλων των ντε φάκτο οντοτήτων, ως ένας προθάλαμος προς την κατεύθυνση διεθνούς αναγνώρισης, στο απώτερο μέλλον. Και στο πλαίσιο αυτό η Άγκυρα αξιοποιεί τα μοντέλα πρωτίστως της Υπερδνειστερίας και δευτερευόντως της Αμπχαζίας. Και αντίστοιχα, η Μόσχα αξιοποιεί το μοντέλο του κατεχόμενου ψευδοκράτους στην Κύπρο, για να προωθήσει τα δικά της συμφέροντα στην Υπερδνειστερία, η οποία ως γνωστόν, επι-

Η θέση της Ε.Ε. για την Υπερδνειστερία έχει ήδη καταστεί «εργαλείο προς αξιοποίηση», για την Άγκυρα, η οποία στοχεύει σε ένα παρόμοιο «ειδικό καθεστώς» και για το ψευδοκράτος στην κατεχόμενη Κύπρο, το οποίο, όπως αφέθηκε να διαρρεύσει, «θα μπορούσε να ήταν το απευθείας εμπόριο».

θυμεί την ένωση της με τη Ρωσία.

Αυτό πάντως που ξενίζει και προκαλεί όχι μόνο εύλογα ερωτηματικά αλλά και έντονο προβληματισμό, είναι η στάση της Γερμανίας και της Σουηδίας. Οι δύο χώρες που τυμικά εμφανίζονται «ολοσώστες», αναγνωρίζοντας αποκλειστικά και μόνο την Κυπριακή Δημοκρατία, είχαν υποπείσει σε πολιτικό φάουλ, το οποίο δεν μπορεί να αποδοθεί σε λάθος και συνεπώς δεν μπορεί να περνά απαρατήρητο. Το 2019, το υπουργείο Εξωτερικών της Σουηδίας και το γερμανικό ίδρυμα Robert Bosch Stiftung, χρηματοδότησαν έκδοση του «Carnegie Europe», με συγγραφέα τον Thomas De Waal, που εισηγείται την απευθείας συ-

νεργασία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των «ντε φάκτο αρχών» του ψευδοκράτους, ζητώντας την εναρμόνιση της «νομοθεσίας» της «βόρειας Κύπρου» με το κοινοτικό κεκτημένο.

Ουδόλως συμπτωματικός, η έκδοση του «Carnegie Europe» ασχολείται με τρεις «ντε φάκτο» οντότητες, το κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου, την Υπερδνειστερία και την Αμπχαζία. Ειδικότερα, για το ψευδοκράτος στην Κύπρο, η έκδοση που χρηματοδοτήθηκε με χρήματα της Σουηδίας και της Γερμανίας υποδεικνύει ότι «η επίσημη υιοθέτηση του κεκτημένου θα αποτελέσει το τελευταίο λιθαράκι στο οικοδόμημα (last brick in the wall) του ψευδοκράτους και καλεί την

Ε.Ε. να κινηθεί για «εξευρωπαϊσμό της νομοθεσίας και των προτύπων της βόρειας Κύπρου, για συνεργασία (με τις υφιστάμενες αρχές (σ.σ. της παράνομης οντότητας)), όσο το δυνατόν περισσότερο για την οικοδόμηση της πραγματικότητας της Ε.Ε. σε ένα μη αναγνωρισμένο κράτος».

Σημειώνεται ότι η Λευκωσία, με εντολές του τότε ΥΠΕΞ και σημειογράφου προέδρου, Νίκου Χριστοδουλίδη, προέβη σε παραστάσεις προς τη Στοκχόλμη και το Βερολίνο. Αυτό δεν εμπόδιζε πάντως την πραγματοποίηση εκδηλώσεων παρουσιάσης της έκδοσης του «Carnegie Europe» για ντε φάκτο αναγνώριση των αποσχισθεισών οντοτήτων, η οποία, όπως πληροφορούμαστε, «έχει επανέλθει στην επικαιρότητα, υπό το φως και της πρόσφατης έκθεσης της Κομισιόν, στις 8 Νοεμβρίου» για τη Μολδαβία.

Στην εν λόγω έκθεση της Κομισιόν, επισημαίνεται ότι «η Ε.Ε. παραμένει πλήρως δεσμευμένη να στηρίξει μια συνολική, ειρηνική και διαρκή διευθέτηση στην υπερδνειστεριακή διαμάχη. Αυτή (σ.σ. η διευθέτηση) πρέπει να βασίζεται στην κυριαρχία και την εδαφική ακεραιότητα της Μολδαβίας, εντός των διεθνώς αναγνωρισμένων των συνόρων, με ένα ειδικό καθεστώς (special status) για την υπερδνειστεριακή περιοχή», υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θέση που όχι μόνο δεν πέρασε απαρατήρητη από την Άγκυρα, αλλά όπως προκύπτει, έχει ανοίξει την όρεξη της για διεκδίκηση ανάλογου «ειδικού καθεστώτος» και στην κατεχόμενη Κύπρο.

«Μόνο με κυριαρχική ισότητα»

Ολες οι ενέργειες της Τουρκίας το τελευταίο διάστημα, καταδεικνύουν ότι επικεντρώνεται αποκλειστικά στην εξασφάλιση «κυριαρχικής ισότητας» για το ψευδοκράτος, παράλληλα με το αφήγημα «λειτουργικής αναγνώρισης» της ντε φάκτο υπόστασής του, θεωρώντας προφανώς ότι τα δύο ζητήματα αποτελούν συγκοινωνούντα δοχεία του ίδιου στόχου. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», σε όλα τα διεθνή φόρα αλλά και σε διμερές επίπεδο, σε επαφές με μεμονωμένα κράτη, η Άγκυρα υιοθετεί μια ιδιαίτερως σκληρή στάση, στο Κυπριακό, υπογραμμίζοντας το «ίσο κυριαρχικό καθεστώς» του ψευδοκράτους και καθιστώντας σαφές ότι η επιδίωξη λειτουργικής αναγνώρισης δεν είναι διαπραγματευτικό παιχνίδι, αλλά διαπραγματευτικός στόχος.

Άλλωστε, οι εξελίξεις των τελευταίων εβδομάδων δεν αφήνουν περιθώρια παρερ-

μυνείας. Η Άγκυρα φρέναρε τον διορισμό απεσταλμένου του ΟΗΕ και μαζί και την προσπάθεια διereύννησης των προοπτικών επανένταξης των διαπραγματεύσεων στο Κυπριακό, υπαναχώρησε από τη συμφωνία της Πύλας για τη διάνοιξη δρόμου στη νεκρή ζώνη, εποφθαλμιά στην υφαρπαγή και άλλων τμημάτων της νεκρής ζώνης (που αποτελεί έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας), ενώ έκλεισε την πόρτα και γραπτώς, με κάθε επισημότητα, στο αίτημα της Λευκωσίας για «ενεργότερη εμπλοκή» της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην επίλυση του κυπριακού προβλήματος. Μέσα σε αυτό το κλίμα, η Κομισιόν και ο ύπατος Εκπρόσωπος της Ε.Ε. Γιοσέπ Μπορέλ, προσανατολίζονται, όπως πληροφορούμαστε, να υποβάλουν την έκθεσή τους αναφορικά με το μέλλον των ευρωτουρκικών σχέσεων, πιθανότατα στις 29 Νοεμβρίου. Η

εικόνα που επικρατούσε μέχρι την περασμένη Παρασκευή, ενώ γράφονταν αυτές οι γραμμές, είναι ότι η Κομισιόν «δυσκολευόταν» να διαχειριστεί το ζήτημα, καθώς η Άγκυρα προσδοκά ότι μέσα από την έκθεση θα ανοίξει ο δρόμος για την αναβάθμιση της Τελωνειακής της Ένωσης, χωρίς να κλείνει η πόρτα στις ενταξιακές διαπραγματεύσεις και στην ευρωπαϊκή της προοπτική. Ενώ η Λευκωσία, προσδοκά ότι η έκθεση της Ε.Ε. θα ανοίγει τον δρόμο για διασύνδεση των ευρωτουρκικών ντοσιέ και δη της αναβάθμισης της Τελωνειακής Ένωσης, με την επίλυση του Κυπριακού, κάτι που θεωρείται εξαιρετικά δύσκολο. Έγκυρη πηγή έλεγε στην «Κ» ότι «αν και θεωρείται σχεδόν βέβαιη η υποβολή της έκθεσης στις 29 Νοεμβρίου, κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει το ενδεχόμενο να γίνουν άλλες σκέψεις την τελευταία στιγμή».

ΑΡΘΡΟ / Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

Πωλείται «τρέλα»: Ταραξίες νγέτες στη μεταπολιτική

Μπροστά του ο Ντόναλντ Τραμπ μάλλον μοιάζει με απόφοιτο κολεγίου Ινσουιτών. Το λιγότερο που μπορείς να προσάψεις στον Χαβιέρ Μιλέι, νεοεκλεγέντα πρόεδρο της Αργεντινής, είναι ότι η γλώσσα του είναι ακραία. Η ακρότητά του δεν είναι μόνο ιδεολογική, υπερβαίνει τα όρια της κοινώς νοούμενης ευπρέπειας. Ο Πάπας Φραγκίσκος είναι «ηλίθιος» και «βρωμοαριστερός». Ο χαρακτηρισμός «απόβρασμα», για διαφωνούντες, του είναι προσφιλής. Για κάποιον, ψυχαναλυτικά ως ενδιαφέροντα, λόγω, τα κόπρανα έχουν περίοπτη θέση στο λεξιλόγιό του. Συχνά αποκαλεί τους αντιπάλους του «σκατοαριστερούς». Επιέκρινε μια κυρία, η οποία είχε το θράσος να τον ρωτήσει αν ασχολείται με την οικονομική θεωρία του Κέυνς, ως «σκατοκομμουνίστρια».

Ο Μιλέι είναι η πλέον πρόσφατη εκδοχή του ταραξία ηγέτη (rogue leader). Πρόκειται για εκείνο το είδος πολιτικών ηγετών που ταραίζουν τα στάσιμα (και συχνά βρώμικα) νερά της κατεστημένης πολιτικής, όχι με την πρωτοτυπία της σκέψης, την πρότυπη ηθική συγκρότηση ή, τα αξιοζήλευτα προσωπικά χαρίσματα (π.χ. ευστοφροία, χιούμορ, ενσυναίσθηση), αλλά με την αντισυμβατική, खुδαιοπρηπή, και απρόβλεπτη παρουσία τους. Πώς

τα καταφέρνουν; Συχνά δεν είναι επαγγελματίες πολιτικοί, γι' αυτό ο πρωτόγονο αντιπολιτικός λόγος τους, απευθυνόμενος σε ένα βαθιά δυσανεσποιημένο ακροατήριο, έχει, εκ πρώτης απόψεως, αξιοπιστία. Σε ρόλο Ηρακλή, υπόσχονται να καθαρίσουν τον στάβλο του Αυγεία που δημιουργήσαν οι παραδοσιακοί πολιτικοί. Συνδυάζουν την επιτυδευμένη εκκεντρικότητα (ακραία γλώσσα και/ή εμφάνιση), τον ηγετικό νάρκισσισμό («προσέξετέ με, είμαι σπουδαίος»), τη μανιακή σκέψη (καλοί, κακοί), και τον πολιτικό μεσοιανισμό («είμαι ο σωτήρας σας»).

Και τα τέσσερα αυτά στοιχεία μορφοποιούνται, ενισχύονται, και αλληλοσυνδέονται στην εποχή της μιντιακής μεσολαβημένης επικοινωνίας, ιδιαίτερα όταν αυτή επιτρέπει την εκτεταμένη αυτοσκηνοθεσία στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Ο ταραξίας ηγέτης σκηνοθετεί τη «ρίζοσπαστική» παρουσία του, αναμένοντας την ενθουσιώδη ανταπόκριση από το κοινό του, πουλάει τρέλα σε έναν «δήμο» που λαχταρά υπερβάσεις. Το προσωπείο του Μιλέι είναι «el loco» («ο τρελός»).

Στη νέα πολιτική (για την ακρίβεια, μεταπολιτική) που έχει αναδειχθεί στη μιντιόσφαιρα, ευνοούνται οι προκλητικές ατάκες, η διασημοποίηση των πολιτικών προ-

Ο ταραξίας ηγέτης σκηνοθετεί τη «ρίζοσπαστική» παρουσία του, αναμένοντας την ενθουσιώδη ανταπόκριση από το κοινό του, πουλάει τρέλα σε έναν «δήμο» που λαχταρά υπερβάσεις.

σωπικότητων, και η κατανάλωση της πολιτικής ως θέαμα. Όπως το τηλεοπτικό τραγούδι επισκιάζεται, συχνά, από την παράσταση, η πολιτική προσλαμβάνεται, κυρίως, ως θέαμα. Ο πολιτικός-καταναλωτής μεταφέρει στην πολιτική πρόσληψη του οικείες εμπειρίες από άλλα πεδία της ζωής του.

Οι ταραξίες ηγέτες είναι υβριδικά προϊόντα της μεταμοντέρνας εποχής: οι δημόσιες εμφανίσεις τους συμψύρουν στοιχεία θεατρικής παραστάσης, ποπ συναυλίας, και πολιτικές ομιλίας. Επανορίζουν την έννοια της δημαγωγίας.

Ο Μιλέι, πρώην τηλεοπτικός πα-

ρουσιαστής, εμφανίστηκε στην πολιτική σκηνή μόλις πριν από δύο χρόνια. Όπως ο Τραμπ, γνωρίζει τι πουλάει τηλεοπτικά: προκλητικό θέαμα. Συχνά εμφανίζεται σαν ροκ σταρ: τραγουδάει, χοροπηδάει, τρέχει πάνω-κάτω στη σκηνή με μουσική υπόκρουση. Κραυγάζει, υπεραπλουστεύει, δαιμονοποιεί και εικονοποιεί τον εχθροπαθή λόγο του με αξιοσημείωντες εικόνες –το αλυσοπρίονο που θα περικόψει τις κρατικές δαπάνες, τα κουτάκια υπουργεία που θα καταργήσει, τη στολή Μπάτμαν-του-ελευθερωτή.

Ο Μιλέι θέλει να βρίσκεται στο επίκεντρο της δημοσιότητας. Δεν

ανέχεται να τον διακόπτουν, ενοχλείται, όταν διαφωνούν μαζί του. Ως συνήθως, η επιθετικότητα συνυπάρχει με την αυταρχική προσωπικότητα. Σε ραδιοφωνική εκπομπή του εγκατέλειψε το στούντιο, όταν καλεσμένος του εξέφρασε ενοχλητικές γι' αυτόν απόψεις!

Στα παιδικά του χρόνια βίωσε σωματική και λεκτική βία από τον πατέρα του. «Όλο το ξύλο που έφαγα παιδί σημαίνει ότι δεν φοβάμαι τίποτε σήμερα», έχει πει σε συνέντευξή του. «Ο πατέρας μου μου έλεγε ότι είμαι σκουπίδι [...] κι ότι θα είμαι άχρηστος σε όλη μου τη ζωή».

Άχρηστος δεν ήταν. Όπως στην περίπτωση της ψυχολογικής κακοποίησης του Τραμπ από τον πατέρα του, η έλλειψη γονικών εκτίμησής που εισέπραξε στα παιδικά του χρόνια, τον ώθησε στον «αντιδραστικό νάρκισσισμό» στην ενήλικη ζωή –τη διαρκή προσπάθεια να αποδεικνύει την υπεροχή του με επιδειξιμανία, ακραία ρητορική και φαντασιώσεις απεριόριστης επιτυχίας. Το συνεσταλμένο παιδί της σχολικής ηλικίας έκρυβε μια ανασφαλή προσωπικότητα, η οποία επιζητούσε την επιβεβαίωση. Στη μεταπολιτική, αν είσαι επιδέξιος influencer, προσφέρεται σχετικώς εύκολα. Γιατί έλκεται ο ψηφοφόρος από ταραξίες ηγέτες; Πρώτον, του προσφέρουν την υπόσχεση απλών και οριστικών λύσεων, δηλαδή ελ-

πίδα, σε βιωμένα προβλήματα. Οι λύσεις, συνήθως, είναι αρνητικές φύσεως, αντανακλώντας το θυμό των εκλογέων –δραστική συρρίκνωση του κράτους, κατάργηση πολιτικών προνομίων, περιορισμό του κράτους δικαίου, κ.λπ.

Δεύτερον, σε συνθήκες χρόνιας κρίσης, φτωχοποίησης και ανασφάλειας του πληθυσμού (ο πληθωρισμός βρίσκεται στο 143% στην Αργεντινή) οι ψηφοφόροι λίγα έχουν να χάσουν. Ο Μιλέι, προεκλογικά, έλεγε: «Πα τι ρίσκο μιλάτε; Πηγαίνουμε [ήδη] στην κόλαση». Το γνωρίζουμε από την ψυχολογική έρευνα: όταν ένα πρόβλημα πλαισιώνεται ως «απώλεια», τα άτομα παίρνουν μεγαλύτερα ρίσκα για να τη μειώσουν. Όταν, με άλλα λόγια, δεν έχεις πολλά να χάσεις, φαντασιώνεσαι ριζοσπαστικές υπερβάσεις, τις οποίες ο ταραξίας ηγέτης σου επιστρέφει ως «τρέλα». Ο Μιλέι υπόσχεται, ουσιαστικά, την κατάργηση του κράτους. Η ειρωνεία, φυσικά, είναι ότι τον αντιπολιτικό, αντικρατικό λόγο εκφέρει ένας εκλεγμένος πρόεδρος κράτους! Η λογική συνοχή, όμως, είναι πλήρη. Οι αντιφάσεις ερεθίζουν και τροφοδοτούν το θέαμα.

Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και ερευνητής καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Warwick. www.htsoukas.com

Παιχνίδι με τον χρόνο στα ενεργειακά

Σε αδιέξοδο παραμένει η διαπραγμάτευση μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Chevron για το τεμάχιο «Αφροδίτη»

Του ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ

Παραμένει σε αδιέξοδο, όχι οριστικό αλλά σε σχέση με τον χρονικό ορίζοντα, η διαπραγμάτευση μεταξύ Κυπριακής Δημοκρατίας και Chevron (εκ μέρους της κοινοπραξίας της «Αφροδίτης» στο τεμάχιο «12» επί της κυπριακής ΑΟΖ). Η διαπραγμάτευση που ξεκίνησε ουσιαστικά τον περασμένο Αύγουστο με εγγενείς διαφορές ως προς το FDP (Feasibility Development Plan/FDP) του τεμαχίου και την οποία περιέγραψε και ανέλυσε διεξοδικά η «Κ» αναζητεί μια win-win φόρμουλα με τις δύο πλευρές, όπως συγκλίνουν οι πληροφορίες, να αναζητούν πίστωση χρόνου αλλά και μια χρυσή τομή για το βασικό αντικείμενο της διαφωνίας που εδράζεται στην πλωτή μονάδα παραγωγής (Floating Production Unit/FPU) επί του τεμαχίου, που υπήρχε στην πρόταση της κοινοπραξίας του 2019, την οποία τροποποίησε η Chevron τον περασμένο Μάιο και που αποδέχεται η Λευκωσία ως «κόκκινη γραμμή». Την περασμένη εβδομάδα και μετά την ανταλλαγή επιστολών μεταξύ υπουργείου Εμπορίου και Chevron, μια νέα παράταση δόθηκε προς τη Chevron για τις τεχνικές λεπτομέρειες και την έναρξη του FEED. Εκτός απόόπου, το αδιέξοδο τείνει να αρθεί αλλά με, επιμέρους, «εξαγορά χρόνου». Την ίδια στιγμή, η μεγάλη εικόνα της ενέργειας στην περιοχή υπό το βάρος και των εξελίξεων στη Γάζα επαναφέρει δυναμικές από τις οποίες η Λευκωσία μπορεί να αντλήσει πολλαπλά διδάγματα.

Παράταση τώρα, αδιέξοδο μετά:
Η Chevron αναμένεται μέχρι την 1η Δεκεμβρίου να απαντήσει

Οι δύο πλευρές, Κ.Δ. και Chevron, θέλουν να αποφύγουν το αδιέξοδο, αλλά δεν συναινούν απαραίτητα και σε όλες τις τεχνικές πτυχές της ανάπτυξης του κοιτάσματος.

στη Λευκωσία σε σχέση με τις δύο επιστολές της, αγοράζοντας χρόνο λόγω και των εορτασμών της Ημέρας των Ευχαριστιών στις ΗΠΑ. Εκτός απόόπου τα κυρίαρχα σενάρια είναι να βρεθεί μια συμβιβαστική φόρμουλα για το FPU ώστε να αποφευχθεί το αδιέξοδο και η Λευκωσία να παρατείνει τη διορία, σύμφωνα με πληροφορίες ως τις αρχές Φεβρουαρίου, προκειμένου ο αμερικανικός κολοσσός να επανέλθει με την προκαταρκτική ανάπτυξη (FEED). Από εκεί και πέρα όλα τα σενάρια παραμένουν ανοικτά προκειμένου:

- Να προχωρήσει η ανάπτυξη του «Αφροδίτη» δεδομένου ότι εκκρεμεί και η συμφωνία Κ.Δ. - Ισραήλ για το συνореύον κοιτάσμα «Ισάι» που χρονίζει.
 - Να επανέλθουν διαφωνίες στους χρόνους έναρξης του FEED ή σε τεχνοοικονομικές διαφορές μεταξύ των δύο πλευρών και να επανέλθει έτσι η διαπραγμάτευση ή να οριστικοποιηθεί κάποιο αδιέξοδο, το οποίο αφήνει όλα τα ενδεχόμενα ανοικτά, με το κυρίαρχο σε ένα τέτοιο μια δικαστική διαμάχη Κ.Δ. - Chevron.
- Την επόμενη εβδομάδα (28-30 Νοεμβρίου) σε συνέδριο για τα ενεργειακά στη Λεμεσό αναμένεται να ξεκαθαρίσει η εικόνα με την κυ-

Μια συμβιβαστική φόρμουλα αναζητείται μεταξύ Λευκωσίας και κοινοπραξίας του «12», που παρατείνει, επιπλέον, τον χρόνο ανάπτυξης του κοιτάσματος.

ρίαρχη αίσθηση που επικρατεί μεταξύ κύκλων της βιομηχανίας που παρακολουθούν τις εξελίξεις να είναι πως οι δύο πλευρές θέλουν να αποφύγουν το αδιέξοδο, αλλά δεν συναινούν απαραίτητα και σε όλες τις τεχνικές πτυχές της ανάπτυξης του κοιτάσματος, που τελούν, με πίστωση χρόνου, ακόμη υπό διαπραγμάτευση.

Ρευστό το πεδίο

Η δύσκολη διαπραγμάτευση μεταξύ Κ.Δ. και Chevron γίνεται σε μια κρίσιμη συγκυρία στην Ανατολική Μεσόγειο όπου ο πόλεμος Ισραήλ - Χαμάς δοκιμάζει τόσο τις αντοχές της βιομηχανίας φυσικού αερίου και πετρελαίου στην περιοχή από σκοπιές ασφάλειας όσο και το συνολικό (positioning) των εμπλεκόμενων δρώντων –κρατικών και

εταιρειών– στην ευρύτερη περιοχή. Για το Ισραήλ, που είδε το κοιτάσμά του σε παραγωγή, το «Ταμάρ», το οποίο διαχειρίζεται η Chevron, να διακόπτει τις εργασίες τους για ένα σύντομο χρονικό διάστημα λόγω του πολέμου μετά την 7η Οκτωβρίου, οι τρεις βασικές δυναμικές που διαμορφώνονται, εδράζονται σε συγκεκριμένους άξονες: α. στο ότι περιορίζουν την εξαγωγική του δυνατότητα σε φυσικό αέριο για λόγους ασφάλειας, παρά το γεγονός πως έχει αυξήσει την παραγωγή του έναντι της εσωτερικής κατανάλωσης και επιδιώκει να αναζητήσει αγορές, β. στην πρόθεσή του για αύξηση, στον χρονικό ορίζοντα του 2030, της παραγωγής φυσικού αερίου σε 25 με 30 bcm (δισεκατομμύρια κυβικά πόδια) και γ. στους τρέχοντες περιορισμούς εξαγωγών

(τρεις ουσιαστικά επιλογές αγωγών σε δύο κατευθύνσεις, την Αίγυπτο και την Ιορδανία). Για τη Chevron η παρουσία της στα δύο μεγάλα κοιτάσματα του Ισραήλ (σ.σ. το «Ταμάρ» με ποσότητες 282 bcm και το «Λεβιάθαν» με αντίστοιχες 605 bcm) αποτελεί, σε κάθε περίπτωση, βασική προτεραιότητα στην περιοχή έναντι του «Αφροδίτη» (με εκτιμήσεις για ποσότητες μεταξύ 102 και 170 bcm) που δεν έχει αναπτυχθεί και θα μπορούσε να διαδραματίσει τον ρόλο της εναλλακτικής πηγής έναντι των μεγάλων κοιτασμάτων επί της ισραηλινής ΑΟΖ. Αυτό ωστόσο δεν εξαιρεί, ιδίως υπό το βάρος των εξελίξεων στην περιοχή, πως η Κύπρος θα μπορούσε να αποτελέσει εξαγωγικό σημείο για το φυσικό αέριο του Ισραήλ, μιας και η επιλογή της Τουρκίας απομακρύνεται μέχρι την ομαλοποίηση των πραγμάτων στη Λωρίδα της Γάζας και του ξεκαθαρίσματος στο εσωτερικό του Ισραήλ, με τους Ερντογάν και Νετανιάχου να κόβουν κάθε δίαυλο επικοινωνίας μετά τη δράση της Χαμάς και παρά την πρόσφατη αναθέρμανση των διμερών σχέσεων των δύο χωρών.

Η διαπραγμάτευση Κ.Δ. - Chevron, παρά τις αντικειμενικές της δυσκολίες, ανέδειξε πως η Κύπρος (με τους στόχους, «Αφροδίτη», «Καλυψώ», «Γλαύκο», «Κρόνο» και «Δία», στην πιο αισιόδοξη εκτίμηση) να διαθέτουν συνολικά 496 bcm) δεν αποτελεί βασική προτεραιότητα για αναπτύξεις στην περιοχή χωρίς ωστόσο αυτό να αναιρεί το γεγονός πως η έλευση του φυσικού αερίου στην Κύπρο από το «Αφροδίτη» και η διασφάλιση της ανάπτυξης του τεμαχίου αποτελούν προτεραιότητα για τη Λευκωσία.

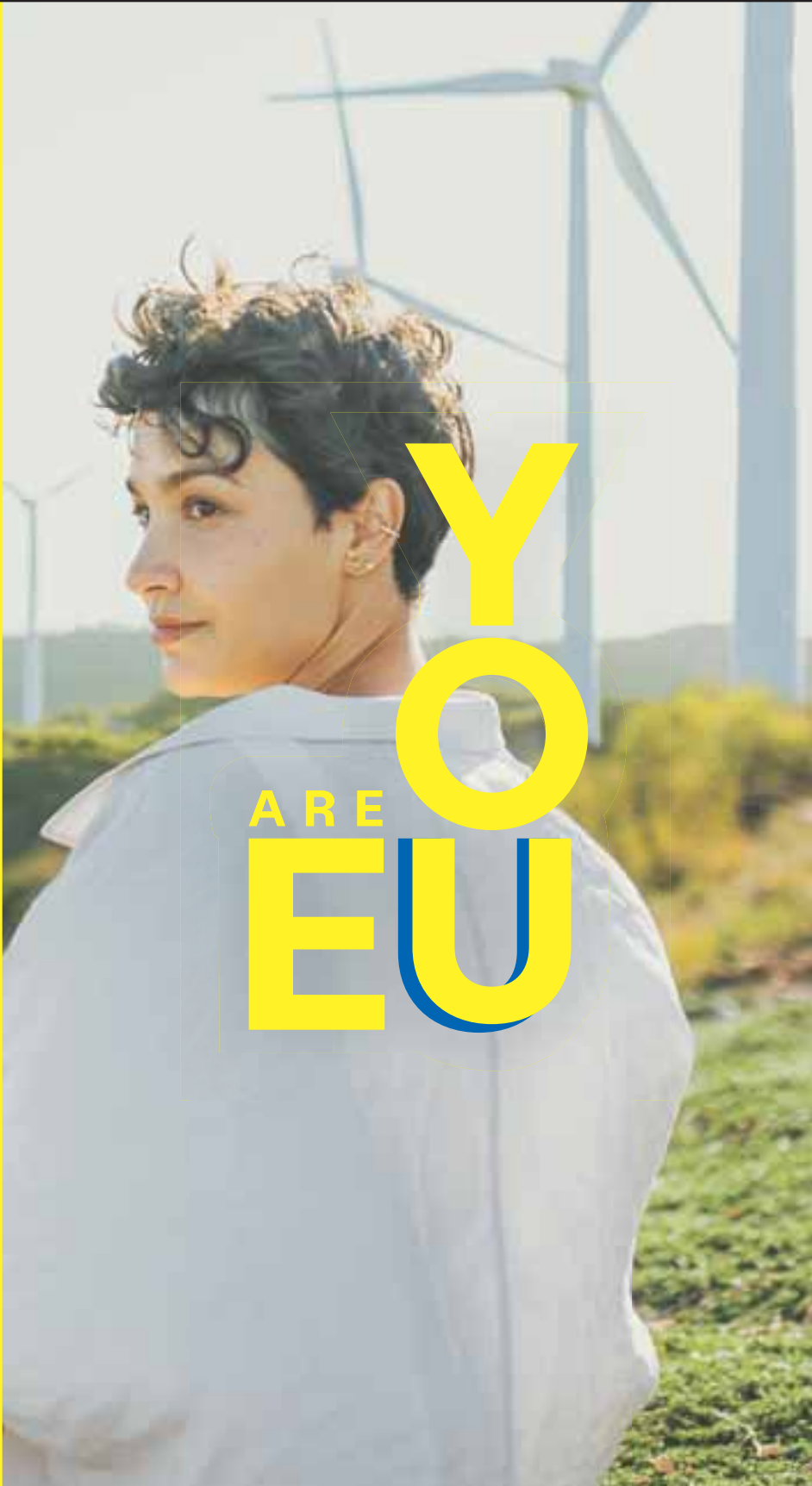
Η γεωπολιτική πτυχή

Η δημόσια συζήτηση για την «ψήφο εμπιστοσύνης» των εταιρειών-κολοσσών δεν είναι καινούργια στην Κύπρο και εισήλθε στη δημόσια σφαίρα τόσο μετά την ανακάλυψη ποσοτήτων φυσικού αερίου στο τεμάχιο «12», το 2011, όσο και μετά την αδειοδότηση τεμαχίων επί της κυπριακής ΑΟΖ σε μεγάλες εταιρείες όπως η Exxon, η Total και η ENI (αμερικανικών, γαλλικών και ιταλικών συμφερόντων αντίστοιχα). Στη διαπραγμάτευση Chevron - Κ.Δ. διαφάνηκε σε κάθε περίπτωση ωστόσο πως, παρά τις εύλογες ενστάσεις από την πλευρά της Λευκωσίας, το αμερικανικό υπουργείο Εξωτερικών στηρίξε, επί της αρχής, την εταιρεία επίσης αμερικανικών συμφερόντων. Αυτό αποτελεί διαρκή υπενθύμιση πως η προβολή της γεωπολιτικής στην τεχνική και εμπορική διάσταση των υδρογονανθράκων δεν δουλεύει αποκλειστικά όπως την αντιλαμβανόμαστε, διαχρονικά, ή τη συζητούμε αναλύοντάς την στη δημόσια σφαίρα δεδομένου ότι στην περιοχή υπάρχουν πολλαπλοί δρώντες και, επιπλέον, συγκεκριμένες δυναμικές που φέρουν μαζί τους σε ζητήματα που αφορούν το φυσικό αέριο (υποδομές, μορφή του αερίου προς εξαγωγή, οδύσεις αγωγών με απτή ή εμπορική οδύση, επιδιώξεις κρατικών ή μη κρατικών δρώντων κ.λπ.). Εκτός απόόπου, το «Αφροδίτη» θα περιμένει λίγο ακόμη ως προς το αέριο που πρόκειται να εξαχθεί από αυτό με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τον ρόλο που διεκδικεί η Κύπρος στην περιοχή αλλά και για τα πολλαπλά οφέλη (οικονομικά και ενεργειακά) της οδύσης του φυσικού αερίου στη χώρα μας.

Демократия,
разнообразие
и опазване на
климата.

ТИ СИ ЕВРОПА.

Ευρωπαϊκό «χαστούκι» για την Κύπρο

Αυστηροί με τη χώρα οι ευρωβουλευτές, αναγνώρισαν ωστόσο πως το πρόβλημα είναι συστημικό

Βρυξέλλες, του ανταποκριτή μας
ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ

Τα ευρήματα της έρευνας «Cyprus Confidential» ήλθαν καθώς η πανευρωπαϊκή προεκλογική περίοδος βρισκόταν στα πρώτα της στάδια, και αναπόφευκτα έγινε νερό στον μύλο αυτής της προεκλογικής. Όμως παράλληλα έγινε η αφορμή για αναζωπύρωση της ουσιαστικής συζήτησης για το ξέπλυμα βρώμικου χρήματος τόσο όσον αφορά

Η Κομισιόν φαίνεται να υποβάθμισε τη συζήτηση κατά την Ολομέλεια, στέλνοντας την παρεμφερώς αρμόδια Επιτροπο Δημογραφίας και Δημοκρατίας Ντουμπράβκα Σούιτσα να συζητήσει με τους ευρωβουλευτές.

την ανάγκη να σφίξουν τα λουριά για όσους βοηθούν τον κύκλο του Πούτιν να ξεφύγει από κυρώσεις για τον πόλεμο στην Ουκρανία, όσο και ευρύτερα για την καταπολέμηση της διαφθοράς στην Ε.Ε. Το θέμα δεν ξέφυγε από τη μικροπολιτική –ενδεικτικό είναι ότι με τη δημοσίευση της έρευνας την περασμένη εβδομάδα τοποθετή-

θηκαν αμέσως οι Σοσιαλιστές, οι Φιλελεύθεροι και οι Πράσινοι, ενώ το Ευρωπαϊκό Λαϊκό Κόμμα απέφυγε επιμελώς να προχωρήσει σε επίσημες δηλώσεις. Αντ' αυτού, επέλεξε να εγγραφεί θέμα για το κράτος δικαίου στην Ισπανία, το οποίο εξυπηρετεί τη δική του ευρωπροεκλογική λόγω των επικρίσεων που δέχεται ο σο-

σιαλιστής Ισπανός πρωθυπουργός για την αμνηστία σε Καταλανούς αυτονομιστές. «Εγκληματίες, ολιγάρχες και οι υπερπλούσιοι» συνεχίζουν να λαμβάνουν βοήθεια να ξεπλύνουν χρήματα στην Ευρώπη και «αυτό δεν είναι θέμα που αφορά μόνο την Κύπρο αλλά όλο το χρηματοοικονομικό σύστημα» ανέφερε από το βήμα ο ευρωβου-

λευτής Έρο Χείναλουόμα (S&D, Φινλανδία). Παράλληλα με τις επικρίσεις κατά της Κύπρου, οι ευρωβουλευτές τόνισαν την ανάγκη να ολοκληρωθεί η νέα νομοθεσία κατά του ξεπλύματος (όπως η 6η οδηγία για το ξέπλυμα και η σύσταση της νέας αρχής), αλλά και την ευθύνη της ίδιας της Κομισιόν να πάει ένα βήμα παρακάτω από

τη διασφάλιση πως τα κράτη-μέλη εντάσσουν τις οδηγίες στη νομοθεσία τους, όπως είπε η ευρωβουλευτριά Σοφία ιν 'τ Βελντ (Renew, Κάτω Χώρες). Και ενδεικτικά ήταν η παρέμβαση της Σάσκια Μπρικμοντ (Πράσινοι, Βέλγιο), η οποία διασύνδεσε τις πρακτικές που καταγράφθηκαν στο «Cyprus Confidential» ως συνενοχή στην παρά-

καμψη κυρώσεων κατά του καθεστώτος Πούτιν.

Το πλαίσιο και η Κομισιόν
Οι παρεμβάσεις κατά της Κύπρου, ως χώρου σκανδάλων όπως αυτά της Deutsche Bank, ως χώρας της οποίας οι αρχές κατηγορούνται για συνενοχή σε παρανομιές, εντάσσονται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, τη στιγμή που όπως ανέφερε την προηγούμενη Κυριακή στην «Κ» εκπρόσωπος της Κομισιόν, η Επιτροπή ενισχύει τα όπλα της κατά του ξεπλύματος και της φοροδιαφυγής, με την πρόωψη της δημιουργίας μιας πανευρωπαϊκής αρχής κατά του ξεπλύματος (Anti Money-Laundering Authority - AMLA) και νέας οδηγίας κατά της κατάχρησης των εταιρειών-κέλυφος, (Unshell Directive). Η Κομισιόν φαίνεται να υποβάθμισε τη συζήτηση κατά την Ολομέλεια της Τετάρτης στέλνοντας την παρεμφερώς αρμόδια Επιτροπο Δημογραφίας και Δημοκρατίας Ντουμπράβκα Σούιτσα να συζητήσει με τους ευρωβουλευτές. Η κ. Σούιτσα επανέλαβε ποια βήματα αναλαμβάνει η Κομισιόν, και πρόσθεσε πως το σώμα έχει κινηθεί διαδικασία επί παραβάσει κατά της Κύπρου για μη σωστή εφαρμογή της 5ης οδηγίας κατά του ξεπλύματος. Παράλληλα όμως, επέλεξε να αναφερθεί στη συνεργασία με τις κυπριακές αρχές, με παράδειγμα την εφαρμογή του ηλεκτρονικού συστήματος για το μητρώο τελικών δικαιούχων.

Ερο Χείναλουόμα, ευρωβουλευτής της ομάδας των Σοσιαλδημοκρατών

Το σύστημα είναι όσο δυνατό είναι ο πιο αδύναμος κρίκος

Η ανάπτυξη των νομοθεσιών για το ξέπλυμα

Συνέντευξη στον **ΓΙΩΡΓΟ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Τα διάσπαρτα εθνικά συστήματα και αρμοδιότητες για εφαρμογή των ρυθμίσεων κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος έχουν οδηγήσει την Ε.Ε. στη σημερινή κατάσταση, τόνισε απαντώντας σε ερωτήσεις της «Κ» ο ευρωβουλευτής Έρο Χείναλουόμα (S&D, Φινλανδία), ο οποίος μίλησε ενώπιον της Ολομέλειας την Τετάρτη εκ μέρους των Σοσιαλδημοκρατών για την ανάγκη να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο της καταστρατηγμένης κυρώσεων εντός της Ε.Ε. Ο κ. Χείναλουόμα, ο οποίος εμπλέκεται ενεργά στις διαπραγματεύσεις της επιτροπής οικονομικών υποθέσεων (ECON) του Κοινοβουλίου για την ανάπτυξη των νομοθεσιών για το ξέπλυμα, τόνισε πως πρέπει να κλείσουν νομικά κενά που αφορούν μεταξύ άλλων τον ορισμό των πραγματικών δικαιούχων, και να ευθυγραμμιστούν οι κανόνες που σήμερα εφαρμόζονται με διαφορετικούς τρόπους σε κάθε κράτος-μέλος. Καίριο ρόλο για να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα αυτό σε όλα τα κράτη-μέλη, θα είναι

η δημιουργία της Ευρωπαϊκής Αρχής για την Καταπολέμηση του Ξεπλύματος (AMLA)

–Ποια βήματα θα μπορούσε να πάρει η Ε.Ε. κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και ποιες τρύπες πρέπει να κλείσουν οι νέες νομοθεσίες;

–Η Ε.Ε. έχει αυτή τη στιγμή ένα ρυθμιστικό πλαίσιο κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος (AML) που αποτελείται από πέντε οδηγίες. Ωστόσο, δεδομένων των διαφορετικών τρόπων εφαρμογής στα 27 κράτη-μέλη, αυτό έχει οδηγήσει σε μια «συρραφή» κανόνων με παραθυράκια τα οποία τυγχάνουν κατάχρησης από εγκληματίες. Πρέπει να αναγνωρίσουμε πως το σύστημα είναι μόνο τόσο δυνατό όσο ο πιο αδύναμος κρίκος του. Το πακέτο κατά του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος που πρότεινε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιούλιο του 2021 είναι ως εκ τούτου ένα σημαντικό βήμα προς την κατεύθυνση ενός πιο εναρμονισμένου πλαισίου για όλη την Ε.Ε. Η ύπαρξη των ιδίων κανόνων για όλους θα

φέρει διαφάνεια και ασφάλεια. Για τώρα, η προτεραιότητα είναι να βρεθεί πολιτική συμφωνία για το πακέτο αυτό τους επόμενους μήνες. Όσον αφορά το κλείσιμο των νομικών κενών, θα πρέπει να υπάρξει σαφήνεια αναφορικά με το τι ακριβώς θα θεωρείται υπόχρεο οντότητα, η οποία υπόκειται σε υποχρεώσεις για την καταπολέμηση του ξεπλύματος, ποιος ακριβώς θα θεωρείται ο πραγματικός δικαιούχος μιας συναλλαγής ή ποιο είναι το άτομο που βρίσκεται πίσω από αδιαφανείς εταιρικές δομές. Την ίδια στιγμή, τα μέτρα πρέπει να διέπονται από μια προσέγγιση με βάση τους κινδύνους, και να είναι αναλογικά. Επιπλέον, από θεσμικής άποψης, χρειάζεται περισσότερη και ταχύτερη συνεργασία μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών και των μονάδων χρηματοοικονομικών πληροφοριών (Financial Intelligence Units - FIUs).

–Τι πιστεύετε εμπόδιζε την ανάπτυξη μιας ευρωπαϊκής νομοθεσίας ή μιας ευρωπαϊκής αρχής;

–Σίγουρα οι διαφορετικοί τρόποι εφαρμογής των προνοιών της Οδη-

Ο Ερο Χείναλουόμα, της επιτροπής οικονομικών υποθέσεων (ECON) του Κοινοβουλίου για την ανάπτυξη των νομοθεσιών για το ξέπλυμα, τόνισε πως πρέπει να κλείσουν νομικά κενά που αφορούν μεταξύ άλλων στον ορισμό των πραγματικών δικαιούχων.

γίας σε κάθε κράτος-μέλος δεν έχουν βοηθήσει. Επίσης, η εποπτεία ανατίθεται σε αρμόδιες εθνικές αρχές τις οποίες ορίζουν τα κράτη-μέλη όταν μεταφέρουν τις οδηγίες AML. Όμως, οι διαφορετικές εντολές και τα διαφορετικά χαρακτηριστικά των εθνικών εποπτικών αρχών έχουν ως αποτέλεσμα την άνιση ποιότητα και αποτελεσματικότητα της εποπτείας για θέματα καταπολέμησης του ξεπλύματος βρώμικου χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (AML/CFT) σε ολόκληρη την Ε.Ε. Ακόμα, δεν υπάρχουν αυτή τη στιγμή αποτελεσματικές διευθετήσεις

για διαχείριση περιστατικών AML/CFT που περιλαμβάνουν διασυνοριακές πιτυχές εντός της Ε.Ε. Ως αποτέλεσμα, οι ελλείψεις στην επίβλεψη από μια αρμόδια εθνική αρχή μπορούν να δημιουργήσουν κινδύνους για την ενιαία αγορά στο σύνολό της.

–Πώς μπορεί να αντιμετωπιστεί το ζήτημα σε άλλα κράτη-μέλη πέραν της Κύπρου, όπως η Ιρλανδία, η Μάλτα και το Λουξεμβούργο, όπου το πρόβλημα υπάρχει αλλά δεν έχει απασχολήσει τα ΜΜΕ με τον ίδιο τρόπο τα τελευταία χρόνια;

–Οι κανόνες θα πρέπει να εφαρ-

“
Οι ελλείψεις στην επίβλεψη από μια αρμόδια εθνική αρχή μπορούν να δημιουργήσουν κινδύνους για την ενιαία αγορά στο σύνολό της.

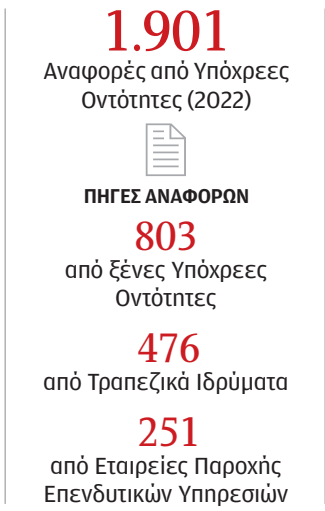
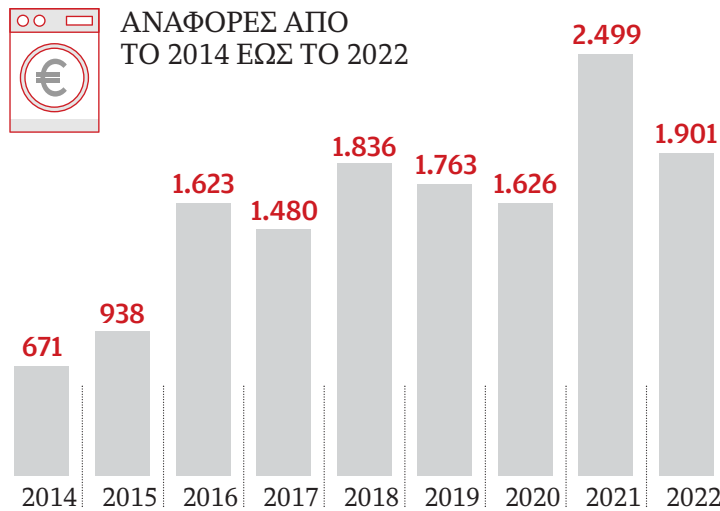
μίζονται με τον ίδιο τρόπο όπως σε όλα τα άλλα κράτη-μέλη. Από αυτή την άποψη, η δημιουργία ενός οργανισμού της Ε.Ε. για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, της AMLA, θα μπορούσε να έχει έναν σημαντικό ρόλο. Η σύσταση της AMLA αποτελεί πράγματι ένα σημαντικό βήμα προς τη διασφάλιση μιας πιο αποτελεσματικής στρατηγικής κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και κατά της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Μπορεί πιθανώς να συμβάλει και στο να ξεπεραστεί το βασικό πρόβλημα, δηλαδή τη συνύπαρξη μιας ολοκληρωμένης, εφαρμόσιμης ενιαίας πολιτικής για τις χρηματοπιστωτικές αγορές, με εθνικές δομές εποπτείας κατά της νομιμοποίησης παράνομων εσόδων. Μια κεντρική αρχή που θα εποπτεύει επιλεγμένες υποχρεώσεις οντότητες θα μειώσει τον κατακερματισμό της εποπτείας και τις διαφορές μεταξύ των εθνικών αρμόδιων αρχών, δίνοντας στήριξη στην ανάπτυξη μιας κοινής εποπτικής κουλτούρας.

Κυπριακές Αξίες,
Παγκόσμιας Αποδοχής

1880 εργαζόμενοι παγκοσμίως	22 γραφεία παγκοσμίως	πωλήσεις σε 110 χώρες	29% των κυπριακών εξαγωγών
-----------------------------	-----------------------	-----------------------	----------------------------

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ (2022)	ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ 2021
Ξένες Υπόχρεες Οντότητες*	803 54%
Τραπεζικά Ιδρύματα	476 -26%
Εταιρείες Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών	251 -11%
Ιδρύματα Ηλεκτρονικού Χρήματος	115 39%
Εταιρείες Μεταφοράς Χρημάτων	112 -78%
Πάροχοι Υπηρεσιών Τυχερών Παιγνιδιών	44 389%
Εταιρείες Παροχής Διοικητικών Υπηρεσιών	37 -49%
Λογιστές / Ελεγκτές	21 -73%
Δικηγόροι	18 -42%
Λοιπές Υπόχρεες Οντότητες	24 -23%

* Στην πλειονότητα εταιρείες χρηματοοικονομικής τεχνολογίας

Το έργο της ΜΟΚΑΣ σε αριθμούς

Η διάσταση απόψεων για το εύρος αρμοδιοτήτων της ΜΟΚΑΣ αποκαλύφθηκε πρώτα στην Ερευνητική Επιτροπή για το ΚΕΠ. Με βάση επίσημες αναφορές ενώπιον της Επιτροπής, η ΜΟΚΑΣ ασχολήθηκε με περίπου 246 περιπτώσεις ύποπτων περιπτώσεων - αριθμός μικρός σε σχέση με το μέγεθος του προγράμματος. Επίσης, έγινε παραδεκτό πως η ΜΟΚΑΣ ενήργησε αυτεπάγγελα σε κάποιες περιπτώσεις που είδαν τότε το φως της δημοσιότητας, παρά τη γενική αντίληψη για εμπλοκή της μόνο μετά από αίτημα υποχρεων οντοτήτων. Με βάση επίσημα στοιχεία που περιλαμβάνονται στην τελευταία έκθεση του 2022, τα πρώτα χρόνια του ΚΕΠ, όπου το νομοθετικό πλαίσιο δεν είχε αυστηροποιηθεί, ο αριθμός των αναφορών προς τη ΜΟΚΑΣ κινήθηκε σε χαμηλά επίπεδα. Ο αριθμός εκτινάσσεται μετά το πέρας των ερευνών για το ΚΕΠ, όπως φαίνεται και στον πίνακα, και ενδεχομένως μετά την υποβολή σχετικών αναφορών από υποχρεες οντότητες. Επίσης, όπως αναφέρεται στην έκθεση της ΜΟΚΑΣ για την προηγούμενη χρονιά, οι μισές αναφορές (803) προήλθαν από οντότητες εκτός Κύπρου, δηλαδή από αντίστοιχες υπηρεσίες ξένων χωρών. Στην αναλυτική καταγραφή των αναφορών από οντότητες εντός Κύπρου δεν περιλαμβάνονται στοιχεία που να αφορούν αυτεπάγγελτη παρέμβαση της ΜΟΚΑΣ. Στο δε αποτέλεσμα των ερευνών που πραγματοποιήσε η υπηρεσία, δεσμεύθηκαν ή δημεύτηκαν περιουσιακά στοιχεία που δεν ξεπερνούν τα €8 εκατομμύρια.

Σε χαμηλά επίπεδα οι επιδόσεις της ΜΟΚΑΣ

Το «Cyprus Confidential» δημιουργεί νέα ερωτηματικά για τον μηχανισμό πάταξης των φαινομένων διαφθοράς

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η τελευταία δημοσιογραφική έρευνα υπό τον τίτλο «Cyprus Confidential» εκτός του ότι διαιώνισε την κακή φήμη της Κυπριακής Δημοκρατίας σε ζητήματα διαφάνειας, προκάλεσε πληθώρα ερωτηματικών ως προς την αποτελεσματικότητα των θεσμικών εργαλείων αποτροπής και πάταξης φαινομένων διαφθοράς. Παρά τον διεθνή αρνητικό αντίκτυπο από τα κατά καιρούς δημοσιεύματα στον διεθνή τύπο, παρά τα μέτρα που ακολούθησαν των αποκαλύψεων τα τελευταία χρόνια, η εικόνα που βγάζει προς τα έξω η Κύπρο δεν διαφοροποιείται προς το καλύτερο. Η αίσθηση που συνεχίζει να υπάρχει, εντός και εκτός της Κύπρου, για τα επίπεδα διαφθοράς, γίνεται περισσότερο ανησυχητική αν ληφθούν υπόψη οι φήμες που συνόδευαν τις τελευταίες αποκαλύψεις πως το επόμενο διάστημα θα ακολουθήσουν και άλλες. Οι επαναλαμβανόμενες εικόνες κάθε φορά που στην επιφάνεια έρχονται νέα στοιχεία, έχουν εδραιώσει την άποψη στην αντίληψη του μέσου πόλιτα, σε ποσοστό 94%, ότι η διαφθορά στην Κύπρο είναι δεδομένη, όπως αναφέρεται στον 5ο Γύρο Αξιολόγησης της Greco. Ποσοστό πολύ πάνω από τον μέσο όρο της Ε.Ε. που υπολογίζεται στο 68%. Εκ των πραγμάτων αυτό το οποίο παραμένει αναπάντητο και εν πολλοίς τροφοδοτεί το αίσθημα δυσπιστίας των πολιτών είναι το τι φταίει και τα μέτρα που έχουν ληφθεί τα τελευταία χρόνια

δεν χτυπούν στη ρίζα τους φαινόμενα που πλήττουν την αξιοπιστία και τη δημόσια εικόνα της Κύπρου διεθνώς. Για τους συντάκτες της τελευταίας αξιολόγησης της Greco, το πρόβλημα εντοπίζεται στην αποτελεσματικότητα των μέτρων που έχουν ληφθεί. «Ενώ η νομοθεσία, ως έχει καταγραφεί, έχει κάποια δυνατά χαρακτηριστικά, η αποτελεσματικότητά της τίθεται σε κίνδυνο από θεσμικά ελαττώματα, συμπεριλαμβανομένου της πληθώρας των επιτροπών με λίγο συντονισμό, της έλλειψης επαρκών πόρων, τεχνογνωσίας και εξουσίας, της έλλειψης ανεξαρτησίας, καθώς επίσης και της έλλειψης αποτελεσματικής συνεργασίας και μηχανισμών ελέγχου και αντίβαρου», αναφέρεται χαρακτηριστικά.

Η ΜΟΚΑΣ

Όπως και σε προηγούμενα φαινόμενα διαφθοράς τα οποία έκαναν τον γύρο του κόσμου μέσω διεθνών μέσων ενημέρωσης, έτσι και στην περίπτωση του «Cyprus Confidential» το βασικό ζητούμενο είναι εάν το θεσμικό πλαίσιο πάταξης λειτουργήσει. Λαμβάνοντας υπόψη το αποτέλεσμα, η απάντηση δεν μπορεί να είναι θετική. Η Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών Κύπρου (ΜΟ.Κ.Α.Σ.) είναι ένας ισχυρός κρίκος της αλυσίδας προστασίας της Κύπρου από περιπτώσεις ξεπλύματος βρώμικου χρήματος ή ύποπτων οικονομικών συναλλαγών. Η συγκεκριμένη υπηρεσία λειτουργεί από το 1997 και ως αποστολή έχει «να παραλαμβάνει και να ανα-

Η πλειοψηφία των αναφορών προς τη ΜΟΚΑΣ προήλθαν από το εξωτερικό ενώ τα ποσά τα οποία δεσμεύθηκαν ή δημεύθηκαν δεν ξεπερνούν τα €8 εκατομμύρια.

Επικρίσεις προκαλεί η αποτελεσματικότητα της ΜΟΚΑΣ στο κομμάτι πρόληψης. Η Μονάδα επιμένει πως ο ρόλος της δεν είναι προληπτικός και ενεργεί μόνο μετά από υποβολή αναφοράς.

λύει αναφορές ύποπτων συναλλαγών και ύποπτων δραστηριοτήτων που υποβάλλονται από Υπόχρεες Οντότητες». Τα τελευταία δέκα χρόνια η ΜΟΚΑΣ επικρίθηκε έντονα για τον ρόλο και το έργο της με αποκορύφωμα όσα ακολούθησαν των αποκαλύψεων για το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα (ΚΕΠ) γνωστό ως και «χρυσά διαβατήρια».

Οι αρμοδιότητες

Όσο και αν ακούγεται παράδοξο, μετά από 26 χρόνια λειτουργίας της υπηρεσίας υπάρχουν διαφορετικές απόψεις για το πλαίσιο δράσης της ΜΟΚΑΣ. Δηλαδή αν η υπηρεσία είναι υποχρεωμένη να λειτουργεί προληπτικά ή να παρεμβαίνει μόνο μετά από αίτημα πολιτειακών ή άλλων οντοτήτων, όπως περιγράφονται στον πίνακα. Χαρακτηριστική περίπτωση της διαφωνίας αρμοδιο-

τήτων αποτελούν τα συμπεράσματα της Επιτροπής Νικολάτου που συστάθηκε για να ερευνήσει το σκάνδαλο με τα «χρυσά διαβατήρια». Η Επιτροπή διαχώρισε τη ΜΟΚΑΣ από απόψεις αρμοδιοτήτων από τις πολιτογραφήσεις, ωστόσο δεν αποδέχθηκε τον ρόλο του απλού θεατή που παρεμβαίνει μόνο μετά από υποβολή αιτήματος. «Αυτό όμως που αποτελούσε αρμοδιότητα της ΜΟΚΑΣ, ήταν να διασφαλίσει ή τουλάχιστον να προειδοποιήσει ότι τα έσοδα του Προγράμματος δεν προέρχονταν ή δεν έπρεπε να προέρχονταν από παράνομες δραστηριότητες. Όφειλε ως Financial Intelligence Unit να αναγνωρίσει τους κινδύνους που ελλοχεύαν από τη λειτουργία του εν λόγω Προγράμματος και ακολούθως -έγκαιρα- να προειδοποιήσει τους αρμόδιους ούτως ώστε να ληφθούν μέτρα μείωσης του κινδύνου, αλλά και να παρέμβει, εάν χρειαζόταν. Αποστολή της ΜΟΚΑΣ δεν είναι μόνο να διαβιβάζει πληροφορίες, αλλά επίσης και να εντοπίζει τάσεις και πρακτικές, να αναλύει ύποπτες συναλλαγές και να αποτρέπει τη διακίνηση του παράνομου χρήματος».

Το άρθρο 32 οδηγίας Ε.Ε.

Όσα πεισματικά υποστηρίζονται από τη ΜΟΚΑΣ για τον ρόλο της, καταρρίπτονται και από τις διαπιστώσεις για τα επίπεδα εναρμόνισης

της Κυπριακής Δημοκρατίας με ευρωπαϊκές οδηγίες για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Επί του προκειμένου, στο πόρισμα Νικολάτου υπάρχουν δύο ενδιαφέρουσες αναφορές. Η πρώτη αφορά τη διαπίστωση της Επιτροπής «ότι η πρόνοια του προληπτικού ρόλου της ΜΟΚΑΣ, ενδεχομένως λανθασμένα, απουσιάζει από τον Ν.188(Ι)/2007». Η δεύτερη αναφορά αφορά το Άρθρο 32 της Οδηγίας (Ε.Ε.) 2015/849 με βάση την οποία το κάθε κράτος-μέλος συστήνει Μονάδα Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (ΜΧΠ) για την πρόληψη, ανίχνευση και αποτελεσματική καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας.

Και στην περίπτωση των τελευταίων δημοσιογραφικών αποκαλύψεων η άποψη της ΜΟΚΑΣ ως προς τον ρόλο της παραμένει η ίδια με αυτή του ΚΕΠΙ. Δηλαδή δεν ήταν υποχρεωμένη να κινηθεί προληπτικά, υποστηρίζοντας πως τα ζητήματα παραβιάσεων κυρώσεων δεν εμπίπτουν στις αρμοδιότητες της. Σύμφωνα με όσα έχουν γίνει γνωστά, οι καταγγελίες στην αστυνομία για παραβίαση των κυρώσεων, και από τη ΜΟΚΑΣ, υποβλήθηκαν εκ των υστέρων, δηλαδή εφόσον τα χρήματα έφυγαν από την Κύπρο και πριν επιβληθούν οι κυρώσεις.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ**

Ο κύκλος του εθνικισμού

Η Ολλανδία και η Αργεντινή είναι ακόμη δύο νίκες της στροφής στο κύμα του λαϊκισμού και του εθνικισμού που αντιμετωπίζει ο πλανήτης την τελευταία δεκαετία. Αν οριοθετήσουμε την έναρξη του κύματος αυτού στην εκλογή του Τραμπ το 2016 και του Brexit λίγους μήνες μετά, σήμερα είμαστε απέναντι σε ένα τσουνάμι ακραίων που ανεβαίνουν στην εξέδρα της εξουσίας. Στην Αυστρία, την Ιταλία, τη Γαλλία και τη Γερμανία που είναι πλέον δεύτερα κόμματα, προχθές στην Ολλανδία, και οι αναλυτές μιλούν για το Βέλγιο που ακολουθεί και κανείς δεν μπορεί να αποκλείσει την επάνοδο του Τραμπ.

Το βασικό διακύβευμα του Ολλανδού Χέρτ Βίνλτερς, του ακροδεξιού ηγέτη του κόμματος που επικράτησε στις εκλογές, είχε να κάνει με το μεταναστευτικό. Αντιστοίχως

και στην Ιταλία όταν επικράτησε η Μελόνι. Η αντιμετώπιση του ζητήματος, ή μάλλον η μη αντιμετώπιση, η έλλειψη αντανakλαστικών για να εκτιμήσουν την αλλαγή των δεδομένων από τα μέσα της προηγούμενης δεκαετίας, σtoίχησαν και συνεχίζουν να στοιχίζουν στην Ένωση. Και σίγουρα αν δεν το αντιληφθούν έστω και τώρα, και τολμήσουν να προχωρήσουν σε μια τολμηρή επαναξιολόγηση και ουσιαστικά μέτρα, δυστυχώς η άνοδος του λαϊκισμού, του εθνικισμού και της Ακροδεξιάς θα συνεχιστεί.

Η δεύτερη βασική παράμετρος της ανόδου των λαϊκιστών στην Ολλανδία είχε να κάνει με το κόστος ζωής. Με την ακρίβεια που -δυστυχώς- ο κάθε Ευρωπαίος πολίτης της μεσαίας και της χαμηλής τάξης τη νιώθει κάθε μέρα στο πετσί του. Ήταν επόμενο, ένας άκρατος λαϊ-

κίστικος λόγος να βρει απήχηση. Η Ε.Ε. χρειάζεται και εδώ να βρει έναν βηματισμό, μακριά από ανάποδο λαϊκισμό, που να ενισχύσει και να δώσει ανάσες στους πολίτες. Με πολιτικές αντιστοίχες αυτών που εφαρμόστηκαν στην πανδημία.

Σε πολιτικό επίπεδο, η κανονικοποίηση της Ακροδεξιάς πέρασε δυστυχώς μέσα από τα κεντροδεξιά κόμματα. Σε μια αγωνία να καταφέρουν να κυβερνήσουν ή να κερδίσουν πλειοψηφία σε επίπεδο κοινοβουλίων, σύρθηκαν σε ανίερους συνεργασίες με αυτά τα κόμματα. Αυτό το είδαμε να συμβαίνει σε πολλές χώρες, το είδαμε και στη χώρα μας. Και είναι δυστυχώς ένα λάθος που το βρίσκουμε μπροστά μας. Δεν λέω πως η άνοδος της Ακροδεξιάς οφείλεται στη συνεργασία με τα κεντροδεξιά κόμματα, αλλά σίγουρα η κανονικοποίησή τους μέσα από

αυτές τις συνεργασίες, μέσα από δημοκρατικές διαδικασίες που τους δίνουν έναν πρωταγωνιστικό ρόλο στην πολιτική δραστηριότητα, ενισχύει περαιτέρω την ανοδική τους πορεία. Σήμερα, έχουμε ένα μεγάλο στοίχημα να κερδίσουμε. Και στην Κύπρο, αλλά και στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Σε επτά μήνες έχουμε ευρωεκλογές. Οι ενδείξεις και εντός και εκτός δεν είναι ευνοϊκές. Δεν είμαι αισιόδοξος για το κατά πόσο μπορεί να αποκοπεί αυτή η ανοδική πορεία των ακραίων, ρατσιστικών κομμάτων. Για το μόνο που είμαι σίγουρος είναι πως πρέπει να το παλέψουμε. Και στη δική μου αντίληψη, ο τρόπος είναι πολύ συγκεκριμένος. Χρειάζεται να μιλάμε με ειλικρίνεια για το ποιο είναι οι ακραίοι, να τους δείχνουμε και να τους ξεγυμνώνουμε. Η όποια προσπάθεια να τους χαιδέσουμε τα αφτιά, και αυτών αλλά

και των πολιτών, προσβλέποντας ουτοπικά σε τυχόν εκλογικά οφέλη από αυτή μας τη στάση, θα είναι τακτική αυτοκτονίας. Πρέπει να μιλήσουμε με ευθύτητα για τους κινδύνους της Ακροδεξιάς, για το τι σημαίνει και το τι θα σημαίνει να πολλαπλασιαστούν τα αβγά του φιδιού. Εδώ στην Κύπρο, πάει καιρός που έπρεπε συγκροτημένα, ως Δημοκρατικός Συναγερμός να αντιμετωπίσουμε αυτόν τον κίνδυνο. Να μιλούσαμε για τις διαφορές του εθνικισμού από την εθνικοφροσύνη. Δεν το κάναμε, αφήνοντας την κοινή γνώμη υπερδεμένη να συμπεραίνει πως τα δύο είναι έννοιες ταυτόσημες. Έπρεπε να βάζαμε στο περιθώριο τους εκφραστές του λαϊκισμού και του ρατσισμού. Δυστυχώς, όχι μόνο δεν το αντιμετωπίσαμε μετωπικά, αλλά ενίοτε αποπειραθήκαμε να συνεργαστούμε μαζί του και ενίοτε

προσπαθήσαμε να το αντιγράψουμε. Προφανώς με αποτυχία, ως ένα κακέτυπο που όχι μόνο δεν μπορούσε να ανταγωνιστεί το πρωτότυπο αλλά ήταν και σε παραφωνία και σε κάθετη αντίθεση με τις βασικές μας αρχές. Ας το κάνουμε σήμερα. Καλύτερα με καθυστέρηση παρά καθόλου. Για να το κάνουμε όμως, θα πρέπει να το πιστέψουμε, και να το κάνουμε και με διάρκεια. Κατά την άποψή μου, η μάχη με το τέρας του εθνικισμού και του λαϊκισμού είναι μονόδρομος για την παράταξή μας. Και είναι αξίωμα πως, όταν υπηρετείς μια βασική αρχή με συνέπεια και συνέχεια, στο τέλος θα είσαι ο κερδισμένος.

Ο κ. Δημήτρης Δημητρίου είναι Βουλευτής Λευκωσίας ΔΗΣΥ, πρόεδρος Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. twitter: @dmdemetriou

Συνέντευξη στον
ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ

«Μπορώ να σας πω με ειλικρίνεια ότι ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης δέχθηκε και δέχεται πιέσεις για την έρευνα «Cyprus Confidential»», δηλώνει σε συνέντευξή του στην «Κ» ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Αντωνίου. Επισημαίνει ότι η πίεση ασκείται από όσους θεωρούν ότι όλα αυτά σε μεγάλο βαθμό είναι υπερβολές και ότι διακυβεύεται ένα μοντέλο που φέρνει χρήμα στη χώρα. Απαντώντας σε ερωτήματα για πιθανό ανασχηματισμό εντός του 2024, αν κάτι τέτοιο μπορεί να συνδεθεί με τις επερχόμενες εκλογές κι αν επίκειται νέο άνοιγμα στον ΔΗΣΥ, τονίζει ότι η ατζέντα του προέδρου είναι θεσμική και όχι κομματική. Ο κ. Αντωνίου δηλώνει ότι ιδεολογικά ανήκει στην Αριστερά, αυτός είναι ο χώρος που τον εκφράζει και ότι εκεί έκανε τα πρώτα του βήματα, όταν ήταν μαθητής και φοιτητής.

–Σχετικά με την έρευνα «Cyprus Confidential», θέση του προέδρου της Δημοκρατίας είναι ότι πρέπει να καθαρίσει το όνομα της Κύπρου. Πώς μπορεί να γίνει αυτό;
–Ο πρόεδρος θεωρεί ότι είναι ευκαιρία να πάρουμε αποφάσεις και να προβούμε σε ενέργειες, που επιτέλους θα στέλνουν το μήνυμα ότι κανένας δεν είναι υπεράνω του νόμου και ότι πάνω από όλα είναι η φήμη της χώρας, της οποίας το όνομα διασύρθηκε τα τελευταία χρόνια.

Στη δεκαετία Αναστασιάδη υπήρξαν πολλά σκάνδαλα και πολλά κρούσματα διαφθοράς.

–Τι αποφάσεις;
–Καλέσαμε ξένους εμπειρογνώμονες για να ενισχύσουμε τις έρευνες και θα προχωρήσουμε με τη δημιουργία ενιαίας εποπτικής αρχής. Θέλουμε αποτελέσματα το συντομότερο.
–Τι διαφορετικό θα γίνει αυτή τη φορά;
–Εκείνο που είναι σαφές αυτή τη φορά είναι η διακρυγμένη βούληση στο ανώτατο πολιτικό επίπεδο για διαφάνεια, για πλήρη διερεύνηση και για παραγωγή στη δικαιοσύνη όσων αποδειχθεί ότι ενέχονται. Όποιοι κι αν είναι.
–Δέχθηκε πιέσεις ο πρόεδρος είτε πριν ή μετά τη δημοσιοποίηση της έρευνας «Cyprus Confidential»;
–Μπορώ να σας πω με ειλικρίνεια ότι δέχθηκε και δέχεται πιέσεις γι' αυτό το θέμα.
–Μπορείτε να γίνετε πιο συγκεκριμένοι;
–Ασκούνται πιέσεις από όσους θεωρούν ότι όλα αυτά σε μεγάλο βαθμό είναι υπερβολές και ότι διακυβεύεται ένα μοντέλο που φέρνει χρήμα στη χώρα μας. Και μένω ως εδώ.
–Ποια είναι δηλαδή η ανησυχία;
–Μάλλον ανησυχούν για τα δικά τους οικονομικά συμφέροντα. Για την κυβέρνηση τα καλώς νοούμενα συμφέροντα της χώρας υπηρετούνται μέσα από τη διαφύλαξη

«Διαχρονικά υπάρχει σοβαρό ζήτημα ατιμωρησίας. Όποιος δεν το παραδεχθεί, δεν θέλει να δει την πραγματικότητα» λέει στην «Κ» ο Γιάννης Αντωνίου, αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος.

Γιάννης Αντωνίου, αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος

Δέχθηκε πιέσεις ο Πρόεδρος για τα «Cyprus Confidential»

Από όσους θεωρούν ότι όλα αυτά είναι υπερβολές και ότι διακυβεύεται ένα μοντέλο που φέρνει χρήμα στη χώρα μας

της φήμης της χώρας και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο θέλουμε να αποσείσουμε την κατηγορία ότι είμαστε χώρα που ξεπιάνει βρόμικο χρήμα. Μόνον έτσι θα προσελκύσουμε ποιοτικές επενδύσεις που θα δημιουργήσουν θέσεις εργασίας. Αυτός είναι και ο λόγος για τον οποίο θέλουμε να διαλύσουμε τις σκιές.
–Η κυβέρνηση «βλέπει» σκοπιμότητες πίσω από την έρευνα;
–Τα περισσότερα στοιχεία της έρευνας εδράζονται σε δεδομένα που γνωρίζουμε από έρευνες που έγιναν από κυπριακές Αρχές, όπως είναι το πόρισμα Νικολάτου και το πόρισμα Καλογήρου. Συνεπώς, υπό αυτή την έννοια θα ήταν παράλογο να πούμε ότι υπάρχει σκοπιμότητα ως προς τα στοιχεία. Ωστόσο, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι υπάρχουν κάποιιοι στο εξωτερικό που θα έχουν λόγους να εκμεταλλευτούν την έρευνα για να εκθέσουν την Κύπρο.
–Απλώσατε πρόσφατα ότι όσο δεν υπάρχουν απτά αποτελέσματα στις έρευνες, ώστε να οδηγηθούν κάποιιοι ενώπιον δικαιοσύνης, θα αυξάνεται η καχυποψία. Θεωρείτε ότι υπάρχει θέμα δικαιοσύνης στον τόπο;
–Η δικαιοσύνη στην Κύπρο είναι ένας από τους θεσμούς που παραμένουν ψηλά στην εκτίμηση της κοινωνίας. Ωστόσο, διαχρονικά

υπάρχει σοβαρό ζήτημα ατιμωρησίας, ίσως από καταβολής Κυπριακής Δημοκρατίας. Όποιος δεν το παραδεχθεί δεν θέλει να δει την πραγματικότητα.
–Το ΑΚΕΛ διερωτήθηκε πώς θα καθαρίσει το όνομα της Κύπρου, αφού ο κ. Χριστοδουλίδης δεν παραδέχεται καν τη διαφθορά της δεκαετίας Αναστασιάδη – ΔΗΣΥ. Ο πρόεδρος απάντησε ότι αν το ΑΚΕΛ θέλει να γίνονται έρευνες σε μια μέρα, αυτό δεν θα γίνει. Όμως το ΑΚΕΛ δεν είπε αυτό το πράγμα. Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη αναγνωρίζει ή όχι ότι υπήρξε διαφθορά στη δεκαετία Αναστασιάδη – ΔΗΣΥ;
–Το ζήτημα που εγείρει το ΑΚΕΛ απαντήθηκε στις προεδρικές εκλογές. Πλέον, ο Νίκος Χριστοδουλίδης κρίνεται ως πρόεδρος της Δημοκρατίας και όχι ως πρώην υπουργός. Στη δεκαετία Αναστασιάδη υπήρξαν πολλά σκάνδαλα και πολλά κρούσματα διαφθοράς. Το γεγονός και μόνο ότι ο δεύτερος τη τάξει στη Νομική Υπηρεσία καταδικάστηκε σε φυλάκιση δεν επιτρέπει σε κανένα να απορεί εάν υπήρξε διαφθορά. Θέλω, ωστόσο, να σημειώσω ότι υπήρξαν και άλλα φαινόμενα διαφθοράς, στα οποία πρωταγωνίστησαν στελέχη από διάφορα κόμματα, περιλαμβανομένων και αξιωματούχων του ΑΚΕΛ, που καταδικάστηκαν

σε φυλάκιση με δικαστικές αποφάσεις.
–Είπατε και στην αρχική σας τοποθέτηση ότι το όνομα της Κύπρου διασύρθηκε τα τελευταία χρόνια.
–Ασφαλώς και υπήρξε σπύλωση του ονόματος της Κύπρου, εξού και η προηγουμένη κυβέρνηση υποχρεώθηκε να τερματίσει το Επενδυτικό Πρόγραμμα.
–Για τον ανθρωπιστικό διάδρομο προς τη Γάζα εκφράστηκαν ανησυχίες για το γεγονός ότι δεν υπάρχει λιμάνι στη Γάζα να υποδεχθεί τα πλοία με την ανθρωπιστική βοήθεια. Τελικά είναι εφικτή ή όχι αυτή η πρόταση;
–Βεβαίως και είναι εφικτή. Τόσο σε πολιτικό επίπεδο όσο και σε επιχειρησιακό. Αρκεί να δοθεί τέρμα στις στρατιωτικές επιχειρήσεις για να διασφαλιστεί το θέμα της ασφάλειας.
–Συνεπώς είναι μια πρόταση για μετά τον πόλεμο;
–Είναι απαραίτητες συνθήκες κατάπαυσης του πυρός διαρκείας.
–Οι ανάγκες όμως στη Γάζα είναι για σήμερα.
–Τώρα υπάρχει δίκτυο μεταφοράς βοήθειας οδικώς και εμείς θέλουμε να το ενισχύσουμε. Αυτό φυσικά εξαρτάται μόνον από την ισραηλινή κυβέρνηση. Με την ευκαιρία να σημειώσω ότι η πρωτοβουλία μας για τη μεταφορά ανθρωπιστικής βοή-

θειας στη Γάζα δείχνει το έμπρακτο ενδιαφέρον μας για τον παλαιστινιακό λαό, ειδικά τον άμαχο πληθυσμό.
–Άλλες χώρες όπως Ελλάδα, Τουρκία, Ιταλία έχουν στείλει ήδη ανθρωπιστική βοήθεια στη Γάζα μέσω Αιγύπτου. Εμείς στείλουμε;
–Η Κυπριακή Δημοκρατία στηρίζει ποικιλοτρόπως τον παλαιστινιακό λαό εδώ και χρόνια, και θέλω να σημειώσω ότι η πρωτοβουλία μας για τον θαλάσσιο διάδρομο γίνεται σε συνεργασία με την Παλαιστινιακή Αρχή.
–Μπορούν να κατασκευαστούν τώρα εγκαταστάσεις ελλειμνισμού και εκφόρτωσης;
–Η πρότασή μας προβλέπει τρία επίπεδα. Άμεση μεταφορά βοήθειας με πλοία μικρού εκτοπίσματος, δημιουργία προσωρινής πλατφόρμας και –μακροπρόθεσμα– δημιουργία μόνιμης λιμενικής εγκατάστασης.

Μας δεσμεύει συναντίληψη
–Μετά τη διακοπή εργασιών στην Πύλα, η κυβέρνηση έλεγε ότι θα επαναρχίσουν αμέσως και ότι ήταν ζήτημα ελάχιστων ημερών. Πέρασσαν τρεις βδομάδες και ακόμη τίποτα. Λέγατε ότι μετατρέψαμε την κρίση σε ευκαιρία. Πώς αποτυπώνεται αυτό στην πράξη;
–Όλες μας οι δηλώσεις είχαν ως πηγή την πληροφόρηση από την

Ειρηνευτική Δύναμη των Ηνωμένων Εθνών. Η αναφορά σε μετατροπή της κρίσης σε ευκαιρία είχε να κάνει με το γεγονός ότι μέσω της συναντίληψης με τα Ηνωμένα Έθνη, η Κυπριακή Δημοκρατία επαναβεβαίωσε το καθεστώς της Νεκρής Ζώνης το οποίο αμφισβητούσε η άλλη πλευρά.
–Έχετε κάποια ενημέρωση για το πότε θα αρχίσουν ξανά οι εργασίες;
–Η ενημέρωση που έχουμε είναι ότι η συναντίληψη θα υλοποιηθεί και ότι οι εργασίες θα επαναρχίσουν. Δεν μπορούμε να αναφερθούμε σε χρονοδιάγραμμα, διότι είναι κάτι που δεν εξαρτάται μόνο από την πλευρά μας.
–Ο κ. Κόμπος δώλωσε στη Βουλή ότι δεν γνωρίζουμε τι συμφώνησε η άλλη πλευρά με τα Ηνωμένα Έθνη. Μάθαμε τελικά τι περιλαμβάνει εκείνη η συμφωνία;
–Εμάς μας ενδιαφέρει και μας δεσμεύει η συναντίληψη στην οποία καταλήξαμε με την Ειρηνευτική Δύναμη. Και αυτό το κείμενο θέλουμε να υλοποιηθεί.
–Ανπουχει η κυβέρνηση που υπάρχει ξεχωριστή συμφωνία της άλλης πλευράς με τα Ηνωμένα Έθνη;
–Όχι, διότι το περιεχόμενο της δεν μπορεί να συγκρούεται με το περιεχόμενο της δικής μας συμφωνίας με τα Η.Ε.

Βεβαίως και είναι εφικτή η πρόταση για ανθρωπιστικό διάδρομο προς τη Γάζα, τόσο σε πολιτικό επίπεδο όσο και σε επιχειρησιακό. Αρκεί να δοθεί τέρμα στις στρατιωτικές επιχειρήσεις.

–Έχει ευθύνη ο κ. Στιούαρτ γι' αυτό που συμβαίνει σήμερα;
–Δεν καταλογίζουμε κακή πρόθεση στον κ. Στιούαρτ, ο οποίος κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια για να υπάρξει η συναντίληψη. Δυστυχώς, όμως, για μία ακόμη φορά η άλλη πλευρά δεν υλοποιεί αυτά που συμφωνεί. Και θέλω να σας πω ότι ακριβώς επειδή είχαμε επιφυλάξεις ως προς τις προθέσεις της άλλης πλευράς, είχαμε επιφυλάξεις χάρτη της περιοχής στο έγγραφο της συναντίληψης, ώστε να μην αφήσουμε χώρο για παρερμηνείες.
–Υπάρχουν νεότερα σχετικά με τον διορισμό απεσταλμένου από τον γ.γ. ΟΗΕ;
–Η πληροφόρηση που έχουμε από τα Ηνωμένα Έθνη είναι ότι πολύ σύντομα θα πληροφωρηθούμε το όνομα της προσωπικότητας που θα επιλέξει να προτείνει ο γενικός γραμματέας.
–Αναφορικά με τον διορισμό Ευρωπαίου απεσταλμένου, υπάρχει κάποια εξέλιξη; Δεν εντοπίζουμε αυτό το θέμα πλέον στις δηλώσεις του προέδρου της Δημοκρατίας.
–Η θέση μας για ενεργότερη συνδρομή της Ε.Ε. στο Κυπριακό παραμένει, όμως, ποτέ δεν ήταν προϋπόθεση για επανένταξη μιας νέας προσπάθειας η οποία ούτως ή άλλως είναι υπό την αιγίδα του ΟΗΕ.

Η ατζέντα του προέδρου είναι θεσμική, όχι κομματική

–Ο πρόεδρος μίλησε για την πρόθεσή του για αύξηση του ποσοτού συμμετοχής γυναικών στο κυβερνητικό σχήμα εντός του 2024. Έρχεται ανασχηματισμός;
–Όχι κατ' ανάγκη, διότι μπορεί να διοριστούν γυναίκες σε θέσεις που είναι κενές και έτσι να αυξηθεί το ποσοστό συμμετοχής τους στην κυβέρνηση. Για να πει ο πρόεδρος ότι ο αριθμός αυτός θα αυξηθεί, κάτι θα έχει υπόψη.
–Είναι, όμως, ωσάν να εξαγγέλλει το ίδιο πράγμα για δεύτερη φορά. Το είπε μια φορά και δεν το εφάρμοσε και τώρα το ξαναλέει.
–Για πρώτη φορά έχουμε εκπροσώπηση γυναικών σε τέτοιο αριθμό σε κυβερνητικό σχήμα.
–Αυτή η κίνηση θα γίνει πριν ή μετά τις εκλογές;
–Η ατζέντα του προέδρου είναι θεσμική, δεν είναι κομματική, συνεπώς, δεν έχει τέτοιες στρατηγικές.
–Θα κάνει ξανά άνοιγμα στον ΔΗΣΥ ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης για συμμετοχή στην κυβέρνηση, ενδεχομένως μετά τις εκλογές;

–Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν πολιτεύεται κατά τρόπο που να υπηρετεί κομματικούς ή προσωπικούς σχεδιασμούς οποιουδήποτε, αλλά κινείται στη βάση των προγραμματικών του θέσεων. Όποιος θέλει να υπηρετήσει μια κυβέρνηση είναι ευπρόσδεκτος, υπό την προϋπόθεση ότι ασπάζεται τις πολιτικές της και σέβεται το πρόγραμμα διακυβέρνησης του προέδρου της Δημοκρατίας, το οποίο τον δεσμεύει έναντι του λαού. Ο Νίκος Χριστοδουλίδης λογοδοτεί στους πολίτες και σε κανέναν άλλο.
–Έρχονται συχνά στελέχη του ΔΗΣΥ να δουν τον πρόεδρο;
–Δεν έχω πληροφόρηση για τις επαφές του προέδρου. Αυτό που μπορώ να πω είναι ότι οι πόρτες του Προεδρικού είναι ανοικτές για όποιον επιθυμεί, είμαστε υπέρ της διαφάνειας, δεν έχουμε ιδεολογικά ή προσωπικά κωλύματα.
–Βελτιώθηκε η συνεργασία με τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση;
–Η συνεργασία εξελίσσεται και

Ιδεολογικά ανήκω στην Αριστερά, αυτός είναι ο χώρος που με εκφράζει, εκεί έκανα τα αρχικά μου βήματα όταν ήμουν μαθητής και φοιτητής, λέει στην «Κ» ο αναπληρωτής κυβερνητικός εκπρόσωπος.

νονικά, στηρίζεται σε ειλικρινείς βάσεις και πιστέψτε με, οι όποιες διαφορετικές προσεγγίσεις, σε αρκετές περιπτώσεις δημιουργούν ένα πιο υγιές περιβάλλον, έστω κι αν ορισμένες φορές γεννούν και προβλήματα.

–Ενόψει εκλογών, ο πρόεδρος ζήτησε από τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση να στηρίξουν συγκεκριμένους υποψηφίους; Ενδεχομένως και σε συνεργασία με τον ΔΗΣΥ; Προωθεί άτομα που τον στήριξαν προεκλογικά;

–Η απάντηση είναι κατηγορηματικά αρνητική.
–Πώς προέκυψε η σχέση σας με τον πρόεδρο Χριστοδουλίδη;
–Γνωριστήκαμε πριν από δέκα χρόνια όταν ήταν εκπρόσωπος Τύπου στην Κυπριακή Προεδρία της Ε.Ε. στις Βρυξέλλες. Εκ των πραγμάτων γνωριστήκαμε καλύτερα όταν ήταν κυβερνητικός εκπρόσωπος και στη συνέχεια υπουργός Εξωτερικών. Στην πορεία του χρόνου αναπτύχθηκε μια ειλικρινής σχέση σε ανθρώπινο επίπεδο.
–Είχε ακουστεί ότι θα ήσασταν και στο επιτελείο του προεκλογικά.
–Η αλήθεια είναι ότι μου είχε προταθεί να εργαστώ επαγγελματικά στο επιτελείο, αλλά αρνήθηκα, διότι ήθελα να διατηρήσω το δικαίωμα να γράφω ελεύθερα υπέρ του ή εναντίον του, όπως και έναντι όλων των πολιτικών, γιατί είναι η άποψή μου και όχι γιατί πληρώνομαι για να το κάνω.
–Ιδεολογικά και πολιτικά πού τοποθετείτε τον εαυτό σας;
–Ιδεολογικά ανήκω στην Αρι-

στερά, αυτός είναι ο χώρος που με εκφράζει, εκεί έκανα τα αρχικά μου βήματα όταν ήμουν μαθητής και φοιτητής. Τα πρώτα μου κείμενα ήταν στη «Νεολαία» της ΕΔΟΝ και στη «Χαραυγή». Όταν αποφάσισα να ασχοληθώ επαγγελματικά με τη δημοσιογραφία και προσλήφθηκα στον «Φιλελεύθερο», θεώρησα ότι δεν έπρεπε να έχω οργανική σχέση με οποιοδήποτε κόμμα ή οργάνωση. Ήθελα να είμαι ελεύθερος, ή έστω, όσο πιο ελεύθερος γίνεται.
–Πώς βλέπετε τα πράγματα από την σκοπιά της πολιτικής μετά από τόσα χρόνια στη δημοσιογραφία;
–Η πολιτική και η δημοσιογραφία συναντώνται στην καρδιά της δημοκρατίας. Το ότι ήμουν για σχεδόν τριάντα χρόνια στην πλευρά της λεγόμενης τέταρτης εξουσίας με βοηθά να τη γνωρίζω εκ των έσω, ξέρω πώς λειτουργεί, πώς αντιδρά, πώς συμπεριφέρεται, οι πλείστοι δημοσιογράφοι είναι φίλοι μου, συνεπώς, είναι για εμένα ένας οικείος χώρος.

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Όταν στην τελευταία συνεδρία του Πολιτικού Γραφείου του ΔΗΣΥ άνοιξε η συζήτηση για το πώς θα κινηθεί στις δημοτικές εκλογές το κόμμα, η πρόεδρος του ΔΗΣΥ όχι μόνο δεν περίμενε να ανεβούν απότομα οι τόνοι, κυρίως δεν υπολόγισε ότι στελέχη θα καταλόγιζαν στην ίδια ευθύνη για την κακή διαχείριση των διπλών εκλογών. Η Αννίτα Δημητρίου είχε από νωρίς αποφασίσει να μείνει εκτός της διαδικασίας των εκλογών για δύο πολύ συγκεκριμένους λόγους. Πρώτα γιατί το βαρυφορτωμένο πρόγραμμα που έχει να ακολουθήσει λόγω των δύο ρόλων της, της προέδρου της Βουλής και της προέδρου του κόμματος, δεν της επιτρέπει να διαχειριστεί μία τέτοια επίπονη και χρονοβόρα διαδικασία. Στην ουσία όμως, γιατί δεν ήθελε να έχει την ευθύνη των τελικών επιλογών της και τις προεκτάσεις που αυτές θα προκαλούσαν. Τη δυσαρέσκεια της κατάρτισης του ψηφοδελτίου είδε άλλωστε να απορροφά από πρώτο χέρι το 2016 ο Αβέρωφ Νεοφύτου, όταν επικεκήρσε να την αφαιρέσει από το ψηφοδέλτιο των βουλευτικών εκλογών. Μία κίνηση που μπορεί να την εξέλεξε αυτόματα στο Κοινοβούλιο αλλά που προκάλεσε παράλληλα σοβαρή φθορά στον τέως συναγερμικό πρόεδρο. Αυτή ακρι-

Οι λίγες ώρες στην Πινδάρου, η αντικατάσταση των πολιτικών θέσεων με τις δημοσκοπήσεις και το εσωκομματικό αλαλούμ ενόψει εκλογών.

βώς τη φθορά ήθελε να αποφύγει κρήςοντας τους Ευθύμιο Δίπλαρο και Νίκο Τορναρίτη υπεύθυνους της καμπάνιας και τις δημοσκοπήσεις ως το κύριο εργαλείο που θα κρίνει ποιοι θα είναι υποψήφιοι και ποιοι θα μείνουν εκτός. Ο χειρισμός των διπλών εκλογών και η ευθυνοφοβία που διαπιστώνεται οριζοντίως στο κόμμα, δεν αποτελούν το κύριο πρόβλημα αλλά την αντανάκλαση της βαθύτερης πολιτικής και ιδεολογικής σύγκυψης που υπάρχει στο κόμμα μετά και την ήττα των προεδρικών εκλογών.

Πρόεδρος, αλλά της Βουλής

Η Αννίτα Δημητρίου έχει στείλει από νωρίς το μήνυμα πως δεν νιώθει ιδιαίτερα άνετα στον ρόλο της αρχηγού του κόμματος και πως τα πράγματα δεν εξελίχθηκαν όπως εκείνη ανέμενε. Το έχει άλλωστε επαναλάβει πολλές φορές, όταν πιέστηκε, σε στελέχη ότι άφησε τη θάλαωρή που της προσφέρει η προεδρία της Βουλής –λάμβανε μέχρι τώρα πολιτικούς πόντους χωρίς κανένα πολιτικό κόστος– για να αναλάβει την προεδρία ενός κόμματος με βαθιά προβλήματα. Κάποιοι θεώρησαν πως η κα Δημητρίου είχε άγνοια κινδύνου, όταν αναλάμβανε, άλλοι ότι αναγκάστηκε καθώς θα έχανε το δικό της πολιτικό μομέντον από τον συνομιλικό της Δημήτρη Δημητρίου και άλλοι δυσφόρησαν με το ότι η διεκδίκηση της προεδρίας του κόμματος παρουσιάζεται από την ίδια είτε ως αλτροιστική πράξη, είτε ως χάρη. Δεν είναι λίγα τα κομματικά στελέχη που συζητούν

ότι η ίδια αισθάνεται πολύ πιο άνετα σε κοινωνικές εκδηλώσεις, όταν συναντά τη βάση και τους ψηφοφόρους, παρά όταν βρίσκεται στην Πινδάρου.

Αυτός είναι και ο λόγος που το πρόγραμμα της είναι βαρυφορτωμένο με τέτοιες συναθροίσεις, οι οποίες προβάλλονται στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Στελέχη σημειώνουν πως στις λίγες ώρες που βρίσκεται καθημερινά στο κόμμα δεν επικειρείται να γίνει παραγωγή πολιτικής ή να διορθωθούν οι στρεβλώσεις που υπάρχουν εντός του κόμματος. Ζήτηση βεβαίως υπάρχει και με πρόσωπα που ήρθαν κοντά στο κόμμα κατά τη διάρκεια του προεκλογικού, όταν στάθηκαν οι ομάδες παραγωγής πολιτικής.

Αυτά τα πρόσωπα φέρεται να έχουν απομακρυνθεί με την αλλαγή της σκηνάλης, ενώ πολλοί από αυτούς αναρωτιούνται ποιες τελικά είναι οι θέσεις της νέας ηγεσίας σε σοβαρά θέματα πολιτικής, είτε

αυτό αφορά την οικονομία, τη φεολογία, τη μετανάστευση ή το Κυπριακό. Σύμφωνα με πολιτικούς κύκλους, κύριος στόχος πλέον της Αννίτας Δημητρίου είναι να επανεκλεγεί στην προεδρία της Βουλής το 2026 και αυτός είναι ο λόγος που προσπαθεί να διατηρεί σχέσεις και με τους αρχηγούς των υπόλοιπων κομμάτων –κατέβαλε προσπάθεια για συνεργασίες στις δημοτικές, αυτός είναι και ο λόγος που αποφεύγει με κάθε τρόπο την οποία αντιπαράθεση με τα υπόλοιπα κόμματα. Κάτι τέτοιο μπορεί να της δώσει ένα καλό χαρτί συνδιαλλαγής για το 2028.

Αλαλούμ δημοσκοπήσεων

Για τις βουλευτικές του 2026 μεσολαβούν οι διπλές εκλογές του προσεχή Ιούνη. Το ποσοστό που θα λάβει το κόμμα –κυρίως στις ευρωεκλογές– και οι δήμοι που θα κερδίσει, θα κρίνουν κατά κάποιο τρόπο τις ισορροπίες εντός του ΔΗΣΥ αλλά και το πολιτικό μέλλον

της ίδιας. Ήδη στο κόμμα επικρατεί έντονος αναβρασμός αλλά και εντάσεις για την απουσία παραγωγής πολιτικής αλλά και συνέπειας σε θέσεις αρχών. Η σημασία που δίνεται πλέον στην εκλεξιμότητα ανάγοντας τις δημοσκοπήσεις ως το εργαλείο που θα κρίνει ποιοι θα είναι τελικά στο ψηφοδέλτιο, έχει επαναφέρει το ερώτημα του πόσο ο ΔΗΣΥ επί νέας ηγεσίας έχει αντικαταστήσει τον πολιτικό διάλογο με το ποιος είναι ο πιο δημοφιλής. Ενώ στις προεδρικές εκλογές, για παράδειγμα, αμφισβητείτο πλήρως η εγκυρότητα των δημοσκοπήσεων, σήμερα οι δημοσκοπήσεις έχουν τον πρώτο ρόλο στη διαμόρφωση όχι μόνο των ψηφοδελτίων αλλά και των πολιτικών αποφάσεων.

Ο δημοσκόπος του ΔΗΣΥ Παναγιώτης Παναγιώτου, της Pulse, είναι εκείνος που αναλαμβάνει να μιλήσει στα στελέχη για το ποιος είναι εκλέξιμος ή όχι και στην ουσία να βγάλει το φίδι από την

τρύπα. Μία κίνηση που στέλνει το μήνυμα πως η ηγεσία θέλει να αποτινάξει από πάνω της την όποια ευθύνη για το αποτέλεσμα. Η επιλογή των δημοσκοπήσεων ωστόσο, έχει ήδη δημιουργήσει εσωκομματικά ζητήματα και τριβές. Ο Ανδρέας Κωνσταντίνου, για παράδειγμα, είναι –σύμφωνα με τις δημοσκοπήσεις– το φαβορί και σίγουρα ο εκλεκτός των Ευθύμιου Δίπλαρου και Νίκου Τορναρίτη, ωστόσο ζήτημα προκύπτει από τον Χαράλαμπο Πετρίδη που διεκδικεί το χρίσμα. Η πιο σοβαρή ένταση προκλήθηκε στη Λεμεσό, όταν ο δημοτικός σύμβουλος του κόμματος Χάρης Τρίκκης παραιτήθηκε, μιλώντας για «καλοσπνημένη εικόνα πολιτικού μάρκετινγκ» καθώς δεν ρωτήθηκε αν θέλει να συμμετέχει στη δημοσκόπηση του κόμματος. Βεβαίως οι δημοσκοπήσεις δεν ισχύουν παντού, καθώς στη Λάρνακα πρώτος μπορεί να είναι ο Ευάγγελος Ευαγγελίδης ωστόσο η ηγεσία προωθεί άλλον υποψήφιο για τη θέση του περιφερειάρχη.

Ένα αλαλούμ επικρατεί στην Αμμόχωστο μεταξύ Καρούσου-Νικολέττου αλλά και στην Πάφο λόγω της διαχρονικής κόντρας Κωστάκη Κωνσταντίνου και Φαίδωνα Φαίδωνος και των παρελκόμενων που δημιουργούνται. Ήδη η Αννίτα Δημητρίου δέχεται επικρίσεις πως δεν αναλαμβάνει την ευθύνη και την όποια απόφαση για να μη γίνει δυσάρεστη ούτε να πλύνει το πολιτικό της κεφάλαιο, ενώ οι Δίπλαρος και Τορναρίτης δέχονται πυρά ότι εξυπηρετούν τα δικά τους πρόσωπα και τα δικά τους συμφέροντα.

Απολιτκή αντιπολίτευση

Όσο όμως κι αν το κόμμα έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στις δημοτικές εκλογές, φέρεται να παραμελεί επί του παρόντος τις ευρωεκλογές, που αυτές θα κρίνουν και τη δύναμη του κόμματος στην κοιμματική σκακιέρα. Ήταν ανέκαθεν η εκλογική αναμέτρηση που ευνοούσε τον ΔΗΣΥ, και η διατήρηση ποσοστών ή τουλάχιστον της πρωτιάς, θεωρείται πολύ σημαντική. Κομματικά στελέχη εκτιμούν πως η υποχώρηση ποσοστών θα είναι αναπόφευκτη λόγω της βαθιάς κρίσης στην οποία βρίσκεται το κόμμα. Ωστόσο, το ποσοστό που θα λάβει το κόμμα αναμένεται να επαναφέρει τη συζήτηση, αν ο ΔΗΣΥ πρέπει να είναι ή όχι στην αντιπολίτευση.

Η Αννίτα Δημητρίου ήδη αντιστέκεται σε μία τέτοια κίνηση καθώς αυτό υποθηκεύει το δικό της μέλλον για το 2028. Άλλωστε και οι αστοχίες που κάνει η κυβέρνηση ενισχύουν την αίσθηση πως το κόμμα δεν θα βοηθηθεί με κάτι τέτοιο αλλά θα φθαρεί. Επί του παρόντος, πάντως, έχει βρεθεί μία νέα φόρμουλα που βολεύει όλους. Το κόμμα βρίσκεται επίσημα στην αντιπολίτευση, αλλά δεν έχει επί της ουσίας καμία πολιτική διαφωνία με την κυβέρνηση. Ακόμα και σε σοβαρά ολισθήματα του Νίκου Χριστοδουλίδη, ο ΔΗΣΥ έχει αποφυγή να τοποθετηθεί και να ασκήσει κριτική. Την ίδια στιγμή, στελέχη που ευνοούν την σύμπλευση με την κυβέρνηση, όπως είναι ο Ευθύμιος Δίπλαρος και το κύριο στήριγμα της Αννίτας Δημητρίου εντός κόμματος, ο Νίκος Τορναρίτης, εξακολουθούν να έχουν ανοικτές πόρτες στο Προεδρικό και να επωφελοούνται από μικροεξυπηρετήσεις.

Ο Αβέρωφ Νεοφύτου κάνει τις δικές του παρεμβάσεις για ζητήματα οικονομίας και Κυπριακού και διατηρεί ακόμα πολύ ψυχρές σχέσεις με την Αννίτα Δημητρίου, η οποία διαρρρεί σε κύκλους ότι την υποσκάπτει.

Η επιστροφή του Αβέρωφ

Το μεγάλο ερώτημα είναι πόσο μακριά μπορεί να πάρει τη νέα ηγεσία του ΔΗΣΥ αυτή η τακτική της απουσίας πολιτικών θέσεων, τοποθετήσεων και ανάλυσης ευθυνών. Δεν είναι λίγοι εκείνοι που εντοπίζουν πως οι ανακοινώσεις του κόμματος θυμίζουν περισσότερο ειδησεογραφικά ρεπορτάζ, παρά τοποθέτηση κόμματος, ανάλυση και πρόβλεψη. Σε αυτό ακριβώς το σκηνικό η παρέμβαση του τέως προέδρου του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου για το Κυπριακό, έχει τη δική του σημασία και αναμένεται να έχει προεκτάσεις και για τα όσα καταθέτει αλλά και για τις αιχμές που αφήνει. Ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ, σε παρέμβαση που έκανε το περασμένο Σάββατο για το Κυπριακό, προέβλεψε πως ο απεσταλμένος που θα διοριστεί θα έχει χρονικό περιθώριο έξι μηνών και για να μη χαθεί η ευκαιρία θα πρέπει να αποσαφηνιστεί έγκαιρα το πλαίσιο στο οποίο θα λειτουργήσει και «να πείσουμε την άλλη πλευρά για την πολιτική ισότητα όπως περιγράφεται στα ψηφίσματα των Η.Ε., έναντι της δικτοκρατικής κυριαρχικής ισότητας». Την ίδια στιγμή, απευθυνόμενος στον Νίκο Χριστοδουλίδη του διαμήνυσε πως θα τον βρει δίπλα του, «αν επιδείξει ηγετικότητα και πολιτικό θάρρος με πραγματικά δείγματα γραφής για τη σωτηρία του τόπου». Η μεγάλη ωστόσο συζήτηση θα επικεντρωθεί γύρω από τις αιχμές που αφήνει, χωρίς βεβαίως να κατονομάζει τον τέως πρόεδρο της Δημοκρατίας και τη φημολογία που επικρατούσε το 2018 ότι βολιδοσκοπούσε για λύση δύο κρατών. Στο εξωτερικό, όπως ανέφερε, «επικρατεί η εντύπωση ότι τα δύο κράτη, έστω και άτυπα, μπήκαν στις συζητήσεις, θεωρώντας δεδομένη και τη βούληση και της δικής μας πλευράς. Επικαλούνται, μάλιστα και κάποιες άστοχες κινήσεις και τακτικές από το εσωτερικό μας –τις αποκαλώ άστοχες στο πλαίσιο μιας ψυχραιμης ανάλυσης, για να μη χρησιμοποιήσω βαρύτερη έκφραση. Και εύχομαι να μην αναγκαστώ να το πράξω» ανέφερε χαρακτηριστικά. Αναμένεται με ενδιαφέρον πάντως να διαφανεί το ποια θα είναι η αντίδραση και του Νίκου Αναστασιάδη «στις άστοχες κινήσεις» αλλά και της Πινδάρου, με την οποία οι σχέσεις έχουν πλέον επιδεινωθεί τραγικά. Ενδιαφέρον είναι να διαφανεί αν οι παρεμβάσεις του τέως συναγερμικού προέδρου θα συγκεντρώσουν γύρω του εκείνο το ακροατήριο του ΔΗΣΥ που δυσφορεί με την απολιτκή τακτική της νέας ηγεσίας και επιμένει πως το κόμμα θα πρέπει να βρίσκεται στην υπεύθυνη αντιπολίτευση.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΔΗΜΗΤΡΗ ΜΕΛΙΣΣΑ**

Η αρμονική συνύπαρξη των αναπτύξεων σε παράκτιες-προστατευόμενες περιοχές

Ως γνωστό, το Σύνταγμα της Κύπρου κατοχυρώνει το δικαίωμα της ιδιοκτησίας (άρθρο 23), την εκπόνηση και θέσπιση των σχεδίων πόλεων στους δήμους (άρθρο 176), καθώς και αναθέτει την αποκλειστική ευθύνη για τα υπόγεια ύδατα, μεταλλεία και ορυχεία στην κυπριακή πολιτεία (άρθρο 23 παρ. 2), διασφαλίζοντας με αυτόν τον τρόπο την επιταγή με πρωτολειά ψήγματα για τη διαμόρφωση του χώρου. Η αναφορά αυτή του Συντάγματος της Κύπρου του 1960 στην οργάνωση των τότε σημαντικών παραγωγικών πηγών και της πολιτιστικής κληρονομιάς, αναδεικνύει την αναγκαιότητα σήμερα για προγραμματισμό των θεμελιώ-

δών προτεραιοτήτων της σύγχρονης κυπριακής Πολιτείας. Ως τέτοιες νοούνται κατ' αρχάς η οργάνωση της ανάπτυξης, δηλαδή πρωτίστως της βιολογικής βιομηχανίας της χώρας –που είναι ο τουρισμός και η ανοικοδόμηση στον παράκτιο χώρο– με σεβασμό στο περιβάλλον και ιδιαίτερα εκείνων των περιοχών που βρίσκονται μέσα ή κοντά σε τοπία φυσικού κάλλους. Διότι η ανάπτυξη από μόνη της δεν είναι αυτοσκοπός, παρά το μέσο για τη διασφάλιση ικανών όρων διαβίωσης των πολιτών.

Σεβασμός σημαίνει πρώτα απ' όλα αναζήτηση του αιτίου της εξέλιξης μιας δραστηριότητας και στη συνέχεια η διαμόρφωση των στρα-

τηγικών κατευθυντήριων ρυθμίσεων για την υλοποίησή της με βάση ορισμένες αρχές.

Ακρογωνιαίος λίθος στην πυραμίδα των αρχών, αποτελεί ο σχεδιασμός (Planmäßigsigkeitsprinzip) που συνίσταται στην υποχρέωση προηγούμενου σχεδιασμού σε όλους τους τομείς του περιβάλλοντος και της χωροταξίας (ενδεικτικά οριοθέτηση προστατευόμενων και παράκτιων περιοχών με επίκαιρα σχέδια χρήσεων γης, λατομικών περιοχών, σχέδια διαχείρισης υδάτων-αποβλήτων, βιοτόπων). Ο σχεδιασμός του περιβαλλοντολογικού και χωροταξικού-πολεοδομικού σχεδιασμού, όπως και η έννομη τάξη, διότι είναι τάξη, σηματοδο-

τείται από το αίτημα για συνοχή, ενότητα, ανεύρεση των ορίων και των επιτρεπτών νοημάτων των γενικών αυτών ρυθμίσεων και κατευθύνσεων. Παρέκκλιση από τον περιβαλλοντικό και χωροταξικό-πολεοδομικό σχεδιασμό πρέπει να ερμηνεύεται στενά και μόνο με ειδική τεχνική θεμελίωση.

Μια πρώτη ενότητα αρχών αποτελούν η διαφάνεια, η πληροφόρηση και –κυρίως– η αρμονική συμβίωση του οικονομικού προγραμματισμού και ανάπτυξης και του χωροταξικού περιβαλλοντικού σχεδιασμού. Μια δεύτερη ενότητα αρχών αναδεικνύει την ιδιαίτερη προστασία των ευπαθών οικοσυστημάτων, την ήπια παρέμβαση και η συμβατότητα της

επέμβασης, στις ακτές την πληρότητα της χωροθέτησης-παρέμβασης και την αρχή της φέρουσας ικανότητας. Η οργάνωση των δραστηριοτήτων στον χώρο και μάλιστα σε ολόκληρο το νησί, ως ένα ευπαθές οικοσύστημα –δηλαδή ένας εθνικός χωροταξικός σχεδιασμός δεν είναι μόνο μια έννομη τάξη αλλά μια πολιτισμική τάξη. Αυτό δεν αναιρεί τους δύο πολιτισμούς, τις δύο θρησκείες που ιστορικά ή αναγκαστικά μετά την εισβολή, συνυπήρχουν στην κυπριακή Πολιτεία. Αντίθετα ο πνευματικός και ιδεολογικός πλουραλισμός είναι στοιχείο της λαϊκής κυριαρχίας, της δημοκρατικής αρχής και τελικά το στοιχείο υλοποίησης κάθε χωροταξικού

σχεδιασμού που τον διαπερνά η πολιτική από την εκπόνησή του ως την ολοκλήρωσή του. Το στοιχείο τελικά της Δημοκρατίας και του χωροταξικού σχεδιασμού είναι η μόνη δοκιμασία του στην πράξη και στη διανόηση του. Εξάλλου, η θέσπιση ενός χωροταξικού σχεδιασμού για όλο το νησί συμπεριλαμβανομένων και των κατεχόμενων, θα συμβάλει καθοριστικά με πραγματολογικά στοιχεία και στην ορατότητα και αμβλυσση των πολιτειολογικών προϋποθέσεων της ιδιότητος, άλλωστε, κυπριακής έννομης τάξης.

Ο κ. Δημήτρης Μελισσάς είναι καθηγητής Ε.Μ.Π. – Δικηγόρος.

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Σε γρίφο για δυνατούς λύτες φαίνεται να εξελίσσεται ο καταρτισμός ψηφοδελτίων ενόψει δημοτικών εκλογών. Συνέχεια στη συζήτηση τους όπου καταγράφηκαν και τα αγκάθια στην ευρύτερη συνεργασία του ΔΗΣΥ με το ΔΗΚΟ αλλά και τη ΔΗΠΑ έδωσαν τα κόμματα την περασμένη Παρασκευή με την Πινδάρου να διαμνύει πως στόχος είναι να επιλυθούν με τον πιο ανώδυνο τρόπο οι όποιες διαφορές και να προχωρήσουν με νικηφόρες συνεργασίες. Άλλωστε το γεγονός ότι η ηγεσία του ΔΗΣΥ προχωρά πλέον με γοργούς ρυθμούς, με στόχο το πρώτο δεκαήμερο του Δεκέμβρη να ολοκληρώσει τη διαδικασία, καταδεικνύει πως θέλει να ξεκαθαρίσει το σκηνικό και να δώσει τέλος σε εσωτερικές αντιπαραθέσεις και σε προσπάθειες που γίνονται για ακύρωση συνεργασιών, κυρίως με το ΔΗΚΟ. Στο στόχαστρο των κομμάτων βρίσκονται πλέον και οι πέντε νέοι επαρχιακοί οργανισμοί που ετοιμάζονται να λειτουργήσουν από 1η Ιουλίου 2024 στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

• Λευκωσία

Στην επαρχία Λευκωσίας τα πράγματα φέρεται να έχουν ξεκαθαρίσει από νωρίς. Ο νυν δήμαρχος Κωνσταντίνος Γιωρκάτζης θα είναι ο εκλεκτός για την θέση του περιφερειάρχη που θα στηριχτεί τόσο από πλευράς ΔΗΣΥ όσο και από το ΔΗΚΟ, ενώ πιθανή είναι η στήριξή του και από τη ΔΗΠΑ. Από πλευράς ΑΚΕΛ, υποψήφιος, όπως όλα δείχνουν, θα είναι ο πρώην γενικός διευθυντής των υπουργείων Εσωτερικών, Εργασίας και Δικαιοσύνης Ανδρέας Ασιώτης, με το σκεπτικό ότι πρόκειται για έναν έμπειρο τεχνokrάτη που μπορεί να αντιμετωπίσει επάξια τις προκλήσεις του νέου εγχειρήματος που ονομάζεται επαρχιακός οργανισμός Λευκωσίας.

• Λεμεσός

Στη Λεμεσό, βάσει και των δημοσκοπήσεων τις οποίες προτάσσει ο ΔΗΣΥ, προηγείται ο τέως υπουργός Ναυτιλίας Βασίλης Δημητριάδης, τον οποίο και σκοπεύει να στηρίξει. Κάτι που δεν αποκλείεται να πράξει και το ΔΗΚΟ, ασχέτως αν σε ό,τι αφορά τη δημαρχία πιθανότατα τα δύο κόμματα να τραβήξουν διαφορετικούς δρόμους, χωρίς ωστόσο αυτό το σενάριο να είναι οριστικό. Αν το ΔΗΚΟ στηρίξει για υποψήφιο δήμαρχο τον Δώρο Αντωνίου,πιθα-

Κομματικό πάρε-δώσε (και) για περιφερειάρχες

Τα ονόματα ανά επαρχία και οι αρμοδιότητες των οργανισμών

Η μεταφορά των πολεοδομικών αδειών και αδειών οικοδομής ίσως και να είναι η πιο δύσκολη για τους νεοσύστατους οργανισμούς, γι' αυτό και προχωρούν σε επιπλέον προσλήψεις.

νότατα ο ΔΗΣΥ να ακολουθήσει, ασχέτως αν ο Ανδρέας Μιχαηλίδης κατέβει ως ανεξάρτητος. Στην περίπτωση όμως που το ΔΗΚΟ επιλέξει να στηρίξει Γιάννη Αρμεύτη, τότε ο Συναγερμός είναι πιο πιθανό να προχωρήσει με Ανδρέα Μιχαηλίδη και όχι με Νίκο Νικολαΐδη όπως αρχικά συζητήτο. Τον Γιάννη Αρμεύτη φέρεται ότι στηρίζει και το ΑΚΕΛ, ενώ για την Περιφέρεια επιλέγει, όπως σημειώνεται, και σε αυτή την περίπτωση ένα γνώστη των θεμάτων

Τον νυν δήμαρχο Κωνσταντίνο Γιωρκάτζη στηρίζουν για τη θέση του περιφερειάρχη Λευκωσίας ΔΗΣΥ και ΔΗΚΟ. Ο πρώην γενικός διευθυντής του υπουργείου Εσωτερικών, Ανδρέας Ασιώτης, θα είναι ο εκλεκτός του ΑΚΕΛ.

του επαρχιακού οργανισμού, τον διευθυντή του ΣΑΔΑ Γιάννη Τσουλόφτα που ήδη έχει εξασφαλίσει τη στήριξη των Οικολόγων.

• Πάφος

Στην Πάφο επίσης δεν φέρεται να υπάρχει συνεργασία ΔΗΣΥ - ΔΗΚΟ σε ό,τι αφορά τη δημαρχία, μιας και ο Νικόλας Παπαδόπουλος δηλώνει διστακτικός να στηρίξει Φαίδωνα Φαίδωνος, κάτι το οποίο θα πράξει ο ΔΗΣΥ. Μάλιστα, όπως διαφαίνεται στην Πάφο, τα πλείστα κόμματα στηρίζουν την υποψηφιότητα της νυν επάρχου Μαίρης Λάμπρου, που βρέθηκε στο πλευρό του Νίκου Χριστοδουλίδη προεκλογικά με τα προγνωστικά να την ευνοούν. Αναφορικά με τον περιφερειάρχη, ο ΔΗΣΥ προκρίνει την υποψηφιότητα του πρώην βουλευτή Κωστάκη Κωνσταντίνου, ωστόσο η εκδήλωση ενδιαφέροντος για την προεδρία του Επαρχιακού Συμβουλίου Πάφου από τον Χρήστο Πατσαλίδη, μετά και από παρότρυνση

όπως σημειώνεται πρωτοκλασάτων στελεχών της τοπικής του ΔΗΚΟ, φαίνεται να αλλάζει τα δεδομένα. Αν συνυπολογίσει κανείς και το γεγονός πως Φαίδωνας Φαίδωνος και Κωστάκης Κωνσταντίνου δεν έχουν και τις καλύτερες σχέσεις, παρά τις προσπάθειες συμφιλίωσης των δύο που κατέβαλε μέχρι και ο Νίκος Αναστασιάδης, τα πράγματα για τον ΔΗΣΥ δυσχεραίνουν ακόμα περισσότερο. Για τη θέση του περιφερειάρχη Πάφου εξήγγειλε και ο πρώην αντιδήμαρχος, προερχόμενος από την ΕΔΕΚ, Μάκης Ρουσής.

• Αμμόχωστος

Στην Αμμόχωστο, όπως όλα δείχνουν, ο ΔΗΣΥ θα δώσει τη μάχη των τοπικών εκλογών με το δίδυμο Νικολέττου-Καρούσου. Παρά το γεγονός ότι το μέλος του Πολιτικού Γραφείου του κόμματος, Γιώργος Νικολέττος, ανακώωνσε και επίσημα το ενδιαφέρον του για να είναι υποψήφιος του ΔΗΣΥ για τη θέση του προέδρου του Επαρχιακού Συμβουλίου Αμμοχώστου, φέρεται μετά από διαβουλεύσεις με την ηγεσία του κόμματος να κάνει δεύτερες σκέψεις και πιθανότατα να διεκδικήσει την υποψηφιότητα για τη θέση του περιφερειάρχη της Επαρχίας Αμμοχώστου μέσα από τις διαδικασίες του Δημοκρατικού Συναγερμού. Μία υποψηφιότητα που δεν έχει ακόμη ξεκαθαρίσει αν θα έχει τη στήριξη του ΔΗΚΟ, μιας και στο τραπέζι έχει κατατεθεί και το όνομα του δημοτικού συμβούλου του ΔΗΚΟ Λοΐζου Λοΐζου, που θα μπορούσε να επιφέρει συνεργασία με το ΑΚΕΛ.

• Λάρνακα

Στη Λάρνακα, το ΑΚΕΛ συζητάει τη στήριξη της υποψηφιότητας του διευθυντή του Συμβουλίου Αποχετεύσεων και διαχειριστή του Επαρχιακού Συντονιστικού Συμβουλίου, Άγγελου Χατζηαραλάδου, και κατ' επέκταση συνεργασίας με το ΔΗΚΟ. Μία υποψηφιότητα όμως που ενδιαφέρει και τον ΔΗΣΥ, αν και έχει να ξεπεράσει τον σκόπελο που ακούει στο όνομα του νυν δημάρχου Αραδίππου Ευάγγελου Ευαγγελίδη, που η υποψηφιότητά του φαίνεται να κερδίζει έδαφος και να μειώνει τις αντιδράσεις από το στρατόπεδο Χάρη Μίλλα και Θεολόγου Μανώλη.

Περισσότερα drones στη μάχη των πυρκαγιών

Οι εξοπλισμοί του Τμήματος Δασών και της Πυροσβεστικής μέχρι την επόμενη αντιπυρική περίοδο

Του **ΠΑΥΛΟΥ ΝΕΟΦΥΤΟΥ**

Σε μία εποχή, που λόγω της κλιματικής αλλαγής οι πυρκαγιές είναι συχνό φαινόμενο, η τεχνολογία των μη επανδρωμένων αεροσκαφών (drones) αξιοποιείται για σκοπούς πυρόσβεσης σε πολλές χώρες του κόσμου. Την προσεχή αντιπυρική περίοδο αναμένεται να είναι αυξημένη η παρουσία τους στους κυπριακούς αιθέρες, μετά από την πρόσφατη απόκτηση του Τμήματος Δασών των έξι drones «Forest Inspector» και την ένταξη ακόμη τριών «Forest Surveyor» με τον νέο χρόνο. Και οι δύο τύποι drones κατασκευάζονται από το Ινστιτούτο Κύπρου και κυρίως έχουν επιλεγεί από το Τμήμα Δασών για τον λόγο ότι είναι κατασκευασμένα για να ανταποκρίνονται στην ορεινή τοπογραφία των δασών της Κύπρου. Από τα έξι drones που αποκτήθηκαν, τα δύο είναι δωρεά από την εταιρεία EXNESS Global Limited και τα υπόλοιπα τέσσερα είναι προϊόν σύμβασης με το Ινστιτούτο Κύπρου. Την ίδια ώρα η «Κ» πληροφορείται ότι και η Πυροσβεστική Υπηρεσία, που εδώ και δύο χρόνια αξιοποιεί τα δύο drones «Matrice 300 RTK (DJI)» με έδρα τη Λεμεσό, σκοπεύει τους επόμενους μήνες να εξασφαλίσει και ένα τρίτο drone, για να έχει έδρα τη Λευκωσία.

Για το Τμήμα Δασών η προσεχής αντιπυρική περίοδος θα είναι η πρώτη που θα χρησιμοποιεί και τα δικά του μη επανδρωμένα αεροσκάφη, διότι μέχρι σήμερα υποστηριζόταν

μέσω του Σχεδίου Ανάκαμψης από τις υπηρεσίες των drones του Ινστιτούτου Κύπρου, κάτι που θα συνεχιστεί παράλληλα με τη δράση των νέων drones του Τμήματος. Μάλιστα, δημιουργήθηκε μία πενταμελής –προς το παρόν– ομάδα χειριστών, οι οποίοι είναι λειτουργοί του Τμήματος Δασών και εκπαιδευτηκαν από το Ινστιτούτο Κύπρου για τον χειρισμό των τεσσάρων νεοαποκτηθέντων drones. Όσον αφορά τα άλλα δύο, και συγκεκριμένα αυτά που δώρισε η EXNESS, η ίδια η εταιρεία θα καλύψει για δύο χρόνια το κόστος για τους χειριστές τους, που θα είναι λειτουργοί του Ινστιτούτου Κύπρου. Η έδρα των νέων drones θα είναι ο Τομέας Πυροπροστασίας και Δασικής Μηχανικής στο Δάσος της Αθαλάσσας.

Τεχνικά χαρακτηριστικά

Ο κύριος λόγος για τον οποίο το Τμήμα Δασών κατέληξε στην επιλογή του drone του Ινστιτούτου Κύπρου «Forest Inspector», είναι διότι είναι κατασκευασμένο για να μπορεί να ανταποκριθεί στις ιδιαίτερες συνθήκες της ορεινής τοπογραφίας των δασών της Κύπρου, αναφέρθηκε στην «Κ» από τον Τομέα Πυροπροστασίας και Δασικής Μηχανικής του Τμήματος. Όσον αφορά τα κύρια τεχνικά του χαρακτηριστικά, έχει αυτονομία λειτουργίας μιας ώρας, μέγιστη ταχύτητα μέχρι 180 χλμ./ώρα και ακτίνα πτήσης 10 χλμ. Ο σκοπός του είναι ο εντοπισμός καπνού ή φωτιάς, αλλά και τυχόν εμπρηστών. Επίσης,

Forest Inspector

Τεχνικά χαρακτηριστικά

Μέγιστος χρόνος πτήσης: **1 ώρα**

Μέγιστη ταχύτητα: **180 χλμ./ώρα**

Ακτίνα πτήσης: **10 χλμ.**

Κατασκευασμένο για να ανταποκρίνεται στην ορεινή τοπογραφία των δασών της Κύπρου

η μεταφορά εικόνας σε πραγματικό χρόνο στα κέντρα επιχειρήσεων του Τμήματος Δασών, όπως και οι περιπολίες κατά τη διάρκεια της νύκτας, για να κάνει χαρτογράφηση της καμένης περιοχής και να εντοπίζει ενεργές εστίες φωτιάς.

Με τη νέα χρονιά αναμένεται ο «στόλος» από drones του Τμήματος Δασών να ενισχυθεί με ακόμα τρία «Forest Surveyor», που κατασκευάζει επίσης το Ινστιτούτο Κύπρου. Το ένα θα είναι πάλι δωρεά από την εταιρεία EXNESS και τα άλλα δύο με σύμβαση με το Ινστιτούτο Κύπρου. Το «Forest Surveyor» είναι διαφορετικού τύπου drone. Σύμφωνα με τον Τομέα Πυροπροστασίας, θα ανεβαίνει σε μεγαλύτερο

Κατασκευαστής: Ινστιτούτο Κύπρου

Σκοπός

✓ Ο εντοπισμός καπνού, φωτιάς, εμπρηστών.

✓ Η μεταφορά εικόνας σε πραγματικό χρόνο στα κέντρα επιχειρήσεων.

✓ Η νυχτερινή χαρτογράφηση της καμένης περιοχής και ο εντοπισμός ενεργών εστιών φωτιάς.

ύψος και θα καλύπτει πιο μεγάλες εκτάσεις, «σαρώνοντας» μία περιοχή. Στην ουσία τα «Forest Surveyor» και τα «Forest Inspector» θα λειτουργούν ανά ζεύγη. Το πρώτο θα καλύπτει μία μεγάλη περιοχή και αν εντοπίσει φωτιά ή καπνό, θα απογειώνεται το δεύτερο, το οποίο έχει πολύ μεγάλη ταχύτητα, με αποτέλεσμα να φτάνει γρήγορα στο σημείο, για να στέλνει εικόνα στα κέντρα επιχειρήσεων του Τμήματος Δασών.

Πυροσβεστική

Την ίδια ώρα και η Πυροσβεστική Υπηρεσία, που εδώ και δύο χρόνια αξιοποιεί τα δύο drones «Matrice 300 RTK (DJI)» με έδρα τη Λεμεσό,

σκοπεύει τους επόμενους μήνες να εξασφαλίσει και ένα τρίτο drone, για να έχει έδρα τη Λευκωσία. Τα «Matrice 300 RTK (DJI)» χρησιμοποιούνται από εκπαιδευμένο προσωπικό της Πυροσβεστικής για ανίχνευση πυρκαγιάς και μεταφορά εικόνας σε πραγματικό χρόνο στα κέντρα επιχειρήσεων της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας, όπως και για περιπολίες της καμένης περιοχής για εντοπισμό ενεργών εστιών φωτιάς. Το περασμένο καλοκαίρι χρησιμοποιήθηκαν σε αρκετές περιπτώσεις. Το «Matrice 300 RTK (DJI)» είναι επίσης ιδανικό για έρευνα και διάσωση, αστυνόμευση, δικτυα διανομής ενέργειας και κεντρικούς αγωγούς φυσικού αερίου.

Διαθέτει σύστημα RTK για ακριβή πλοήγηση, αντοχή στις δύσκολες συνθήκες και προηγμένες δυνατότητες όπως ανίχνευση εμποδίων. Η ακτίνα πτήσης είναι τα 15 χλμ., ο μέγιστος χρόνος πτήσης τα 55 λεπτά και η μέγιστη ταχύτητα τα 23 μέτρα/δευτερόλεπτο.

Εκπαίδευση, οχήματα

Σε σχέση με τα πιπτικά μέσα, υπενθυμίζεται ότι διύπουργική επιτροπή που συνήλθε στο Προεδρικό Μέγαρο τον περασμένο Οκτώβριο, αποφάσισε την ενίσχυση του Τμήματος Δασών με την αγορά ακόμη τριών πυροσβεστικών αεροσκαφών. Οι διαδικασίες έχουν προχωρήσει και οι προσφορές έχουν προκληθεί. Στόχος είναι το επόμενο καλοκαίρι να υπάρχουν διαθέσιμα οκτώ πυροσβεστικά αεροπλάνα και δύο ελικόπτερα. Αποφασίστηκε, επίσης, η επαναιλιτοποίηση του Δασικού Κολεγίου με τρόπο ώστε να παρέχει βασική εκπαίδευση στους δασικούς λειτουργούς και επιπρόσθετα να εκπαιδεύει πολίτες, εθελοντές και στελέχη της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, για να μπορούν να συνδράμουν στην αντιμετώπιση πυρκαγιών. Όπως αναφέρθηκε από τον Τομέα Πυροπροστασίας του Τμήματος Δασών, πρόσφατα ενισχύθηκαν και με εννέα γεωργικούς ελκυστήρες και οκτώ προωθητές γαίων, όλα τελευταίας τεχνολογίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι μέχρι τη νέα αντιπυρική περίοδο προβλέπεται η απόκτηση 25 νέων πυροσβεστικών οχημάτων.

Αυτοί που μας κυβερνούν κι αυτοί που μας προσέχουν

Ο αλληλοσπαραγμός

Την εβδομάδα που πέρασε ο τέως διευθυντής του γραφείου του προέδρου και υφυπουργός παρά τω προέδρω Πέτρος Δημητρίου καλούσε την Αννίτα Δημητρίου και την ηγεσία του ΔΗΣΥ να ασκήσουν αντιπολίτευση. «Σοβαρή ή χαρωπή, ξανθιά ή μελαχρινή, μπλε ή κόκκινη» έλεγε χαρακτηριστικά, και η αλήθεια είναι πως η ένταση με την οποία ασκεί κριτική στη νέα ηγεσία είναι κάτι που δεν περνά απαρατήρητο. Αυτό που δεν ανέμενε κανείς είναι τη σύγκρουση που θα ακολουθούσε με τα κυβερνητικά τrol. Μία σύγκρουση που έβγαλε ειδήσεις. Ο τέως υφυπουργός παρά τω προέδρω κατέδειξε πίσω από τα τrol που επιτίθενται, τον διευθυντή του γραφείου Τύπου του προέδρου Βίκτωρα Παπαδόπουλο σημειώνοντας χαρακτηριστικά: «ποτέ δεν συμφωνήσαμε σε τίποτα εξάλλου Βίκτωρα, άρα ας μην το αναλύσουμε και εδώ», καλώντας τον μάλιστα να γράφει από έναν λογαριασμό και όχι από πέντε! Εδώ και καιρό άλλωστε ψιθυρίζεται πως πίσω από κάτι λογαριασμούς στο Χ (James Riley, Απελεύθερος και Α), είναι πρόσωπα που εκτελούν διαταγές της κυβέρνησης Χριστοδουλίδη, με μόνο στόχο να αποδομούν όποιον επικρίνει το κυβερνητικό έργο. Ο ένας μάλιστα ανώνυμος λογαριασμός, ο οποίος αρνήθηκε τη σχέση με το Προεδρικό ρώτησε με νόημα τον Πέτρο Δημητρίου αν είχε οποιαδήποτε σχέση με τrol. Με αυτόν τον τρόπο προφανώς και επιβεβαίωσε ότι πρόκειται για άνθρωπο που εργάζεται στο Προεδρικό, καθώς ένα απλό ανώνυμο account δεν θα μπορούσε να έχει αυτή την πολύ ιδιαίτερη πληροφορία. Ότι δηλαδή ο Πέτρος Δημητρίου είχε σχέση με troll επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη και τους έκανε μάλιστα grooming κατά τη διάρκεια του προεκλογικού. Για όσους δεν αντιλήφθηκαν από τη σύγκρουση των τέως και νυν, οι φορολογούμενοι πολίτες πληρώνουν κόσμο στο Προεδρικό για να τους βρίζει, αν επικρίνουν την κυβέρνηση και τους εκλεκτούς τους.

● ● ● ●

Μία μεταφερόμενη γιορτή

Την απόφασή του να μην περιμένει το αποτέλεσμα των ευρωεκλογών για τον ανασχηματισμό φαίνεται να έλαβε ο Νίκος Χριστοδουλίδης. Όσο περνά ο χρόνος αντιλαμβάνεται πως ο ΔΗΣΥ δεν πρόκειται να προσδεθεί στο άρμα της κυβέρνησης και γι' αυτόν τον λόγο αναμένεται να κινηθεί λίγο ανεξάρτητα από το κόμμα της Δεξιάς. Έχει ήδη αναφέρει πως εντός του 2024 θα αυξηθούν οι γυναίκες σε κέντρα λήψης αποφάσεων ενώ την ίδια στιγμή έχει αναφερθεί πως εντός δύο μηνών θα διοριστεί νέος επίτροπος Ορεινών Κοινοτήτων. Ποιος νυν υπουργός, άραγε, θα αναλάβει αυτόν τον ρόλο του επιτρόπου;

● ● ● ●

Σφαγή αλλήλων επικρατεί στο Προεδρικό για το ποιος θα ακολουθεί τον πρόεδρο στα ταξίδια του.

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

Αβέρωφ Νεοφύτου

Ο τέως πρόεδρος του ΔΗΣΥ Αβέρωφ Νεοφύτου, ο οποίος επανήλθε δριμύτερος με συγκεκριμένη πρόβλεψη για το Κυπριακό, έτινε χέρι βοηθείας στον Νίκο Χριστοδουλίδη δεδομένου ότι θα σταθεί στο ύψος των περιστάσεων και άνοιξε το μεγάλο κεφάλαιο των βολιδοσκοπήσεων που γίνονταν το 2018 για άλλες μορφές λύσης.

Τα ταξίδια και το Βυζάντιο

Ο πρόεδρος βεβαίως, δεν έχει μόνο να διαχειριστεί τα παράπονα που θα προκύψουν από τον ανασχηματισμό, αλλά και τις ζήλιες που επικρατούν στο Προεδρικό. Όπως μαθαίνει η στήλη, επικρατεί ένας μεγάλος θόρυβος, ενισχύονται οι ανασφάλειες και εντείνεται ο ανταγωνισμός, κάθε φορά που θα προκύψει ένα ταξίδι. Κάποιοι εντός του Προεδρικού θέλουν πάση θυσία να βρίσκονται στο πλευρό του προέδρου καθώς αυτό θεωρούν πως στέλνει το μήνυμα πως έχουν ρόλο. Εμείς θα λέγαμε πως είναι καιρός να δουλέψουν και να αφήσουν τους Βυζαντινισμούς. Δεν τους βγήκαν άλλωστε στο παρελθόν.

● ● ● ●

Μία αρχή, βιτρίνα

Καλά φαίνεται πως θα πάει και το έργο της Αρχής κατά της Διαφθοράς. Την αίσθηση πως πρόκειται για ακόμη μία βιτρίνα, ενίσχυσαν οι καταγγελίες του βουλευτή του ΑΚΕΛ Χρίστου Χριστοφίδη. Αιχμές οι οποίες ήδη προκαλούν ανησυχίες για τον

τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η εν λόγω αρχή και για το ποιες είναι οι προθέσεις της να καταπολεμήσει τη διαφθορά. Η πρώτη καταγγελία του βουλευτή αφορούσε εισφορές σημαντικών χρηματικών ποσών στον ΔΗΣΥ από πολυτογραφηθέντες, «πράξεις που αφήνουν υπόνοιες για χρηματισμό, εκβιασμό ή ρουσφετί, με στόχο τη χορήγηση υπηκοότητας». Η δεύτερη καταγγελία σχετίζεται με την «παράτυπη χορήγηση διαβατηρίων σε Ρώσους ιδιοκτήτες τράπεζας, οι οποίοι κατηγορήθηκαν από τη ρωσική κυβέρνηση για διαφθορά και οι οποίοι αγόρασαν κτίριο μερικών εκατομμυρίων από στενό συγγενικό πρόσωπο του τέως προέδρου της Δημοκρατίας». Οι καταγγελίες του κ. Χριστοφίδη σύμφωνα με τον πρόεδρο της Αρχής δεν περιλήφθηκαν στους όρους εντολής των λειτουργιών επιθεώρησης καθώς το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα τυγχάνει χειρισμού από τη Νομική Υπηρεσία. Ο κ. Πογιατζής εξήγησε ότι από τη στιγμή που εκκρεμούν υποθέσεις για το Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα ενώπιον του γενικού εισαγγελέα και για 100άδες υποθέ-

σεις υπάρχουν αστυνομικές έρευνες, η Αρχή αποστασιοποιήθηκε. Το ερώτημα είναι, αν τα χρυσά διαβατήρια τυγχάνουν χειρισμού από την νομική υπηρεσία, τότε για ποιο λόγο τον είχαν διαβεβαιώσει εδώ και μήνες πως μελετούν την υπόθεση;

● ● ● ●

Κουιζ 1

Ποιος υφυπουργός που απολάμβανε την εκτίμηση και την εμπιστοσύνη του προέδρου πλέον φαίνεται πως τον έχει απογοτεύσει;

● ● ● ●

Κουιζ 2

Ποιος υποψήφιος για τις δημοτικές εκλογές νιώθει τόσο σίγουρος για την εκλεγιμότητά του ώστε να βάζει τους βοηθούς να θυμώνουν στους δημοσιογράφους για τις ερωτήσεις που στέλνουν, απαιτώντας αναδιאμόρφωση;

Γράφει **Ο ΙΑΝΟΣ**

ΑΡΘΡΟ / Του **ΝΙΚΟΥ Κ. ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΥ**

Είναι η Ελλάδα νησίδα ηρεμίας στη σημερινή Ευρώπη;

Σε μια τρικυμισμένη Ευρώπη, όπου ακόμη και στις σκανδιναβικές χώρες διακυβεύονται οι μεγάλες κατακτήσεις της σοσιαλδημοκρατίας και του κράτους δικαίου, η Ελλάδα, λίγα μόλις χρόνια μετά την έξοδο από τα μνημόνια, μοιάζει με νησίδα ηρεμίας. Δεν είναι μόνον οι επιδόσεις της οικονομίας της και οι έπαινοι που διατυπώνονται κάθε τόσο από έγκυρα διεθνή κείλη που συνθέτουν αυτή την εικόνα. Είναι και η αίσθηση πολιτικής σταθερότητας που εκ πρώτης όψεως αναδίδει η άσκηση της εξουσίας, ουσιαστικά χωρίς αντίπαλο, από μια κυβέρνηση με πειθαρχημένη κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Έχουν έτσι τα πράγματα;

Ή μήπως, κάτω από τη σχεδόν ειδυλλιακή αυτή εικόνα, κοχλάζει και σε εμάς ένα κύμα προς το παρόν μόνον απογοήτευσης, έτοιμο ωστόσο να παρασυρθεί από το ρεύμα της αγανάκτησης που, εδώ και μερικά χρόνια, απειλεί τα βάθρα και των πιο ώριμων δημοκρατιών της Ευρώπης;

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι, ακόμη και για τους πιο αυστηρούς κριτές, τελικά τα πήγαμε καλά με τη θύελλα των μνημονίων. Με δυσβάστακτες ασφαλώς θυσίες και χάρη στην αλληλεγγύη των εταίρων μας, βγήκαμε αλώβητοι από την κρίση. Όπως μου έλεγε προ καιρού Γάλλος

συνάδελφος, στη χώρα του, μια περικοπή της τάξης του 25% των μισθών και του 30% των συντάξεων θα προκαλούσε ασύγκριτα οξύτερες αντιδράσεις· προπάντων θα οδηγούσε σε μια χωρίς προηγούμενο εκτίναξη των ακρών.

Σε εμάς, αυτό δεν συνέβη. Υπό ιδανικές συνθήκες για τους «αντισυστημικούς», η μεν Χρυσή Αυγή δεν ξεπέρασε ποτέ το 7%, στο δε άλλο άκρο του πολιτικού φάσματος, ούτε το ΚΚΕ, οι κ. Βαρουφάκης και Λαφαζάνης επωφελήθηκαν. Σε αυτό —και θα το πω αν και ξέρω ότι πολλοί αναγνώστες της «Κ» θα σουφρώσουν το φρύδι— συνέβαλε και ο Αλέξης Τσίπρας. Γιατί, αν και το 62% του δημοψηφίσματος και πολλά επιφανή στελέχη του τον ωθούσαν στη ρήξη, αυτός δεν ενέδωσε στον ομορτυνισμό. Τουναντίον, το καλοκαίρι του 2015 πραγματοποίησε την ευρωπαϊκή στροφή του, όχι μόνον στο όνομα του ρεαλισμού, αλλά, όπως νομίζω, και επειδή την πίστευε.

Από εκεί και πέρα, οι άνετες εκλογικές νίκες της Νέας Δημοκρατίας το 2019 και προ πενταμήνου έδειξαν ότι, μετά τον κουνιγιάτο των μνημονίων, ο κόσμος θέλει καταλλαγή. Να πρόκειται για έναν ακόμη «θρίαμβο» μετά τις άλλες «καταστροφές» της νεότερης ιστορίας μας, που έχει περιγράψει στο γνωστό βιβλίο του ο Στάθης Καλύ-

βας; Σε ποια Ευρώπη όμως συμβαίνουν όλα αυτά; Όπως μου έλεγε ο ίδιος Γάλλος φίλος, η χώρα του βρίσκεται σήμερα εκεί όπου βρισκόταν η Ελλάδα το 2010. Δεν αναφερόταν τόσο στην οικονομία, όσο στην τεράστια σύγχυση που προκαλεί η κρίση αξιών που βιώνουν σήμερα και οι πιο ανεπτυγμένες δυτικές δημοκρατίες.

Κρίση αξιών, αλλά και κρίση αντιπροσώπευσης. Ενώ η κ. Μελόνι συμπληρώνει ένα χρόνο στην κυβέρνηση, οι Γάλλοι διερωτώνται αν υπάρχει τρόπος να ανακοπεί η επέλαση της κ. Λεπέν προς την εξουσία. (Ασφαλώς όχι με τον αριστερό λαϊκισμό του κ. Μελανσόν,

θα έλεγα.) Ο Βίκτορ Ορμπαν βρήκε σύμμαχο στον νέο πρωθυπουργό της Σλοβακίας, ενώ ακροδεξιά κόμματα συγκυβερνούν σε χώρες όπως η Αυστρία, η Σουηδία και η Φινλανδία. Στις προχθεσινές εκλογές της Ολλανδίας, εξάλλου, ο ακροδεξιός Βίλντερς βγήκε πρώτος. Όσο για τη Γερμανία, μόνον ανατριχίλα προκαλεί η άνοδος των ακροδεξιών «Εναλλακτικών». Εξάιρεση στην καταθλιπτική αυτή γεωγραφία αποτελεί η Πολωνία: εξέπεμψε ένα αισιόδοξο μήνυμα, με τον Ντόναλντ Τραμπ να αναδεικνύεται σε φυσιογνωμία ευρωπαϊκού βεληνεκούς. Η στρατηγική του θα άξιζε να μελετηθεί ως μοντέλο προς μίμηση από τους Ευρωπαίους δημοκράτες.

Αν στα ανωτέρω προσθέσει κανείς τους δύο πολέμους που διεξάγονται στην ευρύτερη γειτονιά μας και τον αστάθμητο παράγοντα που λέγεται Ταγίπ Ερντογάν, θα αντιληφθεί ότι ο κόσμος στον οποίο πορευόμαστε δεν είναι σπαρμένος με ροδοπέταλα. Πολύ περισσότερο που δεν θα πρέπει να αποκλείεται του χρόνου ούτε μια νίκη του Ντόναλντ Τραμπ στις Ηνωμένες Πολιτείες.

Το ανησυχητικό ποσοστό της αποχής στις τελευταίες εκλογές — ξεπέρασε το 50% τον περασμένο Ιούνιο— είναι για εμένα η μεγαλύτερη πηγή ανησυχίας. Δείχνει ότι ένας μεγάλος αριθμός συμπολιτών μας αδιαφορεί για την πολιτική. Σε αυτούς, κατά πρώτο λόγο, θα βρει γόνιμο έδαφος ο απλοϊκός λόγος των πάσης φύσεως δημαγωγών που, ακολουθώντας τον δρόμο των Ευρωπαίων ομολόγων τους, θα προσπαθήσουν να ψαρέψουν ψήφους στην ανασφάλεια και την οικονομική ανέχεια που πλήττει ένα μεγάλο τμήμα των συμπολιτών μας, ποντάροντας και στις διαρκώς διευρυνόμενες ανισότητες. Ο κίνδυνος είναι η κρίση αντιπροσώπευσης, που σήμερα διαφαίνεται, να μετεξελιχθεί σε κρίση της δημοκρατίας και σε εμάς.

Η ευθύνη για να αποτραπεί αυτό το ενδεχόμενο ανήκει πρωτίστως

στην κυβέρνηση. Θέλω να πιστεύω ότι, από φόβο του πολιτικού κόστους, δεν θα εγκαταλείψει τις μεταρρυθμίσεις που έχει εξαγγείλει. Και ότι, χωρίς αυτόρεσκ προπέτεια, αλλά αναζητώντας τις ευρύτερες δυνατός συνααινέσεις, θα προχωρήσει με συνέπεια, σεβόμενη τον Σύνταγμα.

Η δημοσκοπική άνοδος του ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΑΛ, από την άλλη, αν και προς το παρόν παραμένει περιορισμένη, δίνει μια καινούργια προοπτική. Γιατί ο ιστορικός κύκλος του ΣΥΡΙΖΑ έχει κλείσει. Οχι τώρα με την εκλογή ενός ανεκδιήγητου ηγέτη, αλλά από το 2019, όταν δεν μπόρεσε να προσαρμόσει τον λόγο του στα νέα δεδομένα.

Αρκεί, ως δεύτερο πλέον κόμμα, το ΠΑΣΟΚ να συνειδητοποιήσει τις δικές του αδυναμίες και να προβάλει συγκεκριμένες θέσεις για τις μεγάλες εκκρεμότητες της χώρας. Θέλω να πιστεύω ότι, για να το πετύχει, η νέα γενιά στελεχών του δεν θα εγκλωβιστεί στα στερεότυπα μιας αντιδεξιάς ρητορείας όπως η παλαιότερη, αλλά θα πορευτεί ανοιχτά στα ρεύματα των καιρών και πιστή στις διαχρονικές παρακαταθήκες της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας.

Ο κ. Νίκος Κ. Αλιβιζάτος είναι ομότιμος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Να αποδοθούν επειγόντως ευθύνες

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Ευτυχώς που υπάρχουν και οι περιβαλλοντικές οργανώσεις. Αλλιώς τα έργα στον Ακάμα θα προχωρούσαν ακάθεκτα και η καταστροφή της τελευταίας ανέπαφης φυσικής ομορφιάς του τόπου θα ήταν αμετάκλητη. Ο κίνδυνος βέβαια δεν έχει οριστικά αποφευχθεί, αλλά τουλάχιστον το θέμα βγήκε δυναμικά στο φως και άρα δεν είναι τόσο απλό να κάνει ο καθένας του κεφαλιού του. Το εξωφρενικό βέβαια είναι πως για να ληφθούν σοβαρά υπόψη οι επίμονες καταγγελίες των περιβαλλοντικών οργανώσεων, χρειάστηκε η παρέμβαση του ίδιου του προέδρου της Δημοκρατίας. Προτού παρέμβει ο κ. Χριστοδουλίδης και ζητήσει «πάγωμα» των εργασιών, οι λοιποί εμπλεκόμενοι έβγαζαν τους περιβαλλοντιστές περίπου τρελούς. Κανένας από τους αρμόδιους δεν έβλεπε —ή δεν ήθελε να δει— τις αλλεπάλληλες παραβιάσεις που οι οργανώσεις καταγγέλλαν, όπως τη διαπλατύνση των δρόμων, τη διάνοιξη νέου δρόμου που δεν προβλεπόταν, την ανεξέλεγκτη απόθεση μπαζών σε περιβαλλοντικά ευαίσθητες περιοχές, τις εκοκαφές και επικωματώσεις σε προστατευόμενα τοπία και άλλες πολλές που έβγαζαν μάτι.

Θα μου πείτε πώς να τα δουν, αφού η οικολογική μελέτη καταχωριόταν σε ένα συρτάρι και οι όροι της, που ήταν νομικά δεσμευτικοί, δεν συμπεριλήφθηκαν καν στο κείμενο των προσφορών με αποτέλεσμα ο εργολάβος να τηρεί ένα συμβόλαιο το οποίο επί της ουσίας επέτρεπε όλα εκείνα που η περιβαλλοντική μελέτη απαγόρευε. Εδώ μέχρι και ο ίδιος ο υπουργός Γεωργίας την πάτησε αρχικά, δηλώνοντας πως δεν βλέπει καμία παρέκκλιση. Κι αυτό γιατί οι δεσμευτικοί όροι της περιβαλλοντικής μελέτης όχι μόνο δεν συμπεριλήφθηκαν στο συμβόλαιο, αλλά, όπως διαφάνηκε από τη συζήτηση στη Βουλή, τα τελικά κατασκευαστικά σχέδια του έργου προηγήθηκαν της οικολογικής μελέτης. Με πιο απλά λόγια, κάποιος εκεί στο αρμόδιο τμήμα (βλέπε Τμήμα Δασών) έγραψε στα παλιά του τα παπούτσια την περιβαλλοντική μελέτη και αποφάσισε πως δεν χρειάζεται τους δεσμευτικούς της όρους για τα τελικά σχέδια όπως ούτε και για το κείμενο προσφορών. Σκοπιμότητες; Συμφέροντα; Ποιος είναι ακριβώς ο λόγος αυτής της εξωφρενικής «παράλειψης»; Θα δείξει η διοικητική έρευνα που διέταξε ο υπουργός Γεωργίας θα μου πείτε και θα σας απαντήσω πως μακάρι να συμβεί κάτι τέτοιο, παρότι κι εδώ υπάρχει πρόβλημα. Όπως υπέδειξε ο γενικός ελεγκτής, ο λειτουργός που ανέλαβε την έρευνα είναι αποσπασμένος στο υπουργείο Γεωργίας από το Τμήμα Δασών, πράγμα που σημαίνει ότι καλείται βασικά να διερευνήσει τους πρώην συναδέλφους του. Πόσο αμερόληπτος μπορεί να είναι;

Και γιατί επιλέχθηκε αυτός ο λειτουργός και όχι κάποιος άλλος; Ένα άλλο ερώτημα που επίσης γείρεται είναι, γιατί το Τμήμα Περιβάλλοντος δεν διόρισε κάποιον να επιβλέπει την εφαρμογή των περιβαλλοντικών όρων που προέβλεπε η μελέτη; Αν υπήρχε επίβλεψη τότε θα αντιλαμβανόταν νωρίς ότι η μελέτη αγνοήθηκε και θα απαιτούσαν να παύσουν οι εργασίες με αποτέλεσμα η ζημιά να ήταν σαφώς λιγότερη από ό,τι τώρα. Πώς είναι δυνατόν να μην υπήρχε αυτή η επίβλεψη; Πώς είναι δυνατόν να μην ήταν προτεραιότητα η πιστή τήρηση των όρων της οικολογικής μελέτης σε μια τόσο ευαίσθητη περιοχή; Πώς είναι δυνατόν να προηγήθηκαν τα τελικά κατασκευαστικά σχέδια της οικολογικής μελέτης; Και πώς γίνεται ακόμα και τώρα, που ο υπουργός διέταξε διοικητική έρευνα και πλήρη επαναξιολόγηση των έργων, ο γενικός ελεγκτής αποδόμησε κάθε παράμετρο της σύμβασης και τα έξι από τα εφτά μέλη της επιτροπής συμφώνησαν πως υπάρχει σοβαρή παράβαση των δεσμευτικών όρων, το Τμήμα Δασών να συνεχίζει το βιολὶ του επιμένοντας πως όλα ορθώς έγιναν;

Πού οφείλεται αυτό το παράδοξο; Λίγα δράμια νου να διαθέτει κανείς αναγνωρίζει πως εδώ δεν πρόκειται για λάθος ή προχειρότητα και πως μυρίζει σκοπιμότητες και συμφέροντα. Γι' αυτό και πρέπει να αποδοθούν ευθύνες. Αφού δεν καταγράψαμε να σώσουμε κάτι άλλο σ' αυτόν τον τόπο, ας απαιτήσουμε να σωθεί τουλάχιστον ο Ακάμας και να πληρώσουν τα «λάθη» τους οι κάθε λογής υπεύθυνοι-ανεύθυνοι που μάχονται να ελαφρώ τη καρδιά να τον καταστρέψουν.

elenixenou11@gmail.com

H Ely Cosplay βγάζει selfie με έναν θαυμαστή κατά τη διάρκεια της έκθεσης Anime Festival Asia Singapore 2023 στο Suntec Convention Center στη Σιγκαπούρη. Το εν λόγω φεστιβάλ είναι ένα από τα μεγαλύτερα και πιο δημοφιλή J-Culture & Anime της Νοτιοανατολικής Ασίας.

Η τέχνη του να μιλάς λιγότερο

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Ενόςω τον περασμένο Ιούνιο ο Νίκος Χριστοδουλίδης είχε να διαχειριστεί τον θόρυβο που προκάλεσε ο κατώτερος των προσδοκιών απολογισμός των 100 πρώτων ημερών διακυβέρνησής του, ενημέρωνε τους δημοσιογράφους πως είχε λάβει ένα πολύ θετικό μήνυμα για μία άλλη προεκλογική του δέσμευση. «Ερχόμενος στη Λεμεσό από τη Λευκωσία, έγινα αποδέκτης ενός τηλεφωνήματος βάσει του οποίου φαίνεται να υπάρχουν προοπτικές για την ενεργότερη εμπλοκή της Ε.Ε. στο Κυπριακό» έλεγε, ενώ οι διαρροές του Προεδρικού ότι ανώτατοι Ευρωπαίοι αξιωματούχοι χαρακτήριζαν την πρόταση διορισμού απεσταλμένου της Ε.Ε. για το κυπριακό, game changer, έδιναν και έπαιρναν. Μία «game changer» πρόταση για την οποία παρελαύναν — πάντα μέσω διαρροών — ως υποψήφιοι απεσταλμένοι η Άγκελα Μέρκελ, ακόμα και η Φεντερίκα Μογκερίνι, ασχέτως αν η τελευταία είχε αποκομίσει τη χειρότερη εντύπωση για εμάς μετά το περιβόητο δείπνο του Κραν Μοντάνα.

Αυτή η ευφορία, όμως, για τον ρόλο της Ε.Ε., δεν είχε καλλιεργηθεί σε όλους. Δεν ήταν μόνο γιατί κάποιος θυμιάθηκαν παρόμοιες εξαγγελίες και διαβεβαιώσεις που έπεσαν κάτω από τον πίχ των προσδοκιών όσο ο Νίκος Χριστοδουλίδης ήταν υπουργός Εξωτερικών. Τότε για παράδειγμα που δήλωνε ότι η Ε.Ε. θα λάβει κυρώσεις που «θα πονέσουν την Τουρκία» ως μέτρο για τις τουρκικές προκλήσεις στην ΑΟΖ. Ήταν κυρίως γιατί η πρόταση για διορισμό απεσταλμένου από την Ε.Ε. εμπεριείχε πολλά κενά και ασάφειες. Θα αντικαθιστούσε άραγε τον ρόλο του απεσταλμένου των Ηνωμένων Εθνών; Και αν δεν τον αντικαθιστούσε, για ποιο λόγο η νέα κυβέρνηση δεν κατέβαλε τη μισή τουλάχιστον προσπάθεια από αυτή που κατέβαλε με αυτή την ευφάνταστη ιδέα για να πείσει τον ήδη δύσπιστο Γκουτέρες —που για καιρό αγνοούσε— για την ετοιμότητα της πλευράς μας να επαναρχίσουν οι διαπραγματεύσεις; Μπορούσε όμως η Ε.Ε. βάσει και της συνθήκης λειτουργίας να εμπλακεί με τέτοιο τρόπο στο Κυπριακό; Όλα δείχνουν πως όχι, όμως, ακόμη και αν θα μπορούσε, η τουρκική πλευρά δεν θα είχε άποψη για όλο αυτό; Ιδιαίτερα, όταν αρνείτο να παρακαθίσει εκπροσώπους της Ε.Ε. στο τραπέζι των συνομιλιών ως παρατηρητές.

Όσα ερωτήματα πάντως κι αν γεννιούνταν, η κυβέρνηση δήλωνε βέβαια για την επιτυχία και

ενοχλείτο με τους δύσπιστους. «Έχουν γίνει δεκάδες συναντήσεις τόσο από τον πρόεδρο όσο και από μένα, όπου σε όλες είναι το πρώτο ζήτημα συζητήσεων» εξηγούσε ο Κωνσταντίνος Κόμπος στην «Κ» τον περασμένο Μάιο. «Έχουμε έρθει από το Παρίσι όπου όντως η συνάντηση ξεκίνησε στο γεύμα με αυτό το θέμα και εκεί τέθηκαν ονόματα, όχι από μας αλλά από την άλλη πλευρά» έλεγε και απέρριπτε την όποια υπόνοια ότι πρόκειται για ακόμη μία πρόταση εσωτερικής κατανάλωσης.

Όμως από τον περασμένο Μάιο, όταν ο Μακρόν έβαζε στο τραπέζι ονόματα, ακόμα και από τον περασμένο Ιούνιο, όταν ο Νίκος Χριστοδουλίδης ανακοίνωνε τα θετικά τηλεφωνήματα που λάμβανε, απεσταλμένος της Ε.Ε. δεν φάνηκε. Αντιθέτως, έφυγε διά μαγείας από το τραπέζι χωρίς να δοθεί η παραμικρή εξήγηση. Καμία διευκρίνιση για το πώς η κύρια προεκλογική δέσμευση του Νίκου Χριστοδουλίδη κατέληξε σε ναυάγιο.

Και ενώ η ιδέα απεσταλμένου της Ε.Ε. για το Κυπριακό κατέρρευσε, ενώ ο διορισμός απεσταλμένου των Ηνωμένων Εθνών για το Κυπριακό ακόμα εκκρεμεί, ενώ τα τετελεσμένα στο Βαρώσι, στο Τρίκωμο αλλάζουν άρδην το Κυπριακό, η κυβέρνηση δεν έμαθε να περιορίζει τις εξαγγελίες της. Αντιθέτως, σήμερα ανακάλυψε μια πρωτοβουλία η οποία φέρει τον τίτλο «Αμάλθεια». Ένας ανθρωπιστικός διάδρομος για τη Γάζα, που ενώ η κυβέρνηση διαβεβαιώνει πως μπορεί να υλοποιηθεί, ενώ διαρρέει πως η πρόταση τυχάνει ένθερμης υποδοχής, δεν υπάρχουν ούτε εγκαταστάσεις ελλημενισμού, ούτε εκφόρτωσης στη Γάζα. Ένας ανθρωπιστικός διάδρομος που, με τον τρόπο που διαφημίζεται, διαπιστώνεται, πως ο στόχος δεν είναι η βοήθεια αλλά οι πολιτικοί πόντοι που θα κερδίσουμε στο εσωτερικό.

Η ουσία βεβαίως είναι πως ο Νίκος Χριστοδουλίδης δεν έχει την πολυτέλεια να βρίσκεται σε αυτόν τον παρατεταμένο προεκλογικό. Η διακυβέρνηση του τόπου χρειάζεται λιγότερο θόρυβο και περισσότερη ουσία.

Οι ευφάνταστες ιδέες, που όμως καταρρέουν, τα εγκαίνια και τα φεστιβάλ μπορούν προφανώς να εκλέξουν κάποιον πρόεδρο. Τα πολλά λόγια όχι μόνο δεν μπορούν να τον διατηρήσουν στην εξουσία, αλλά τείνουν και να τον μετατρέψουν σε περιέλοιο στα μάτια εκείνων της κοινωνίας που —κατά τα άλλα— τον εξέλεξε.

economidou@kathimerini.com.cy

Η ανείπωτη Ιστορία

Του **ΣΤΑΥΡΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ**

Τα ξέρουμε, λένε πολλοί. Δεν τα ξέρουμε, λέω εγώ. Γιατί αν τα ξέραμε θα κάναμε κάτι γι' αυτό. Γι' αυτούς. Για τα αδικαιώτα θύματα της τραγωδίας. Με αυτή τη σκέψη βγήκα από τη θεατρική παράσταση «Η μάνα του». Ένα έργο για μια από τις ανείπωτες ιστορίες του τόπου μας. Αυτές που κι αν ακόμη παραδεχτούμε ότι τις ξέρουμε, δεν μας συγκλόνισαν φαίνεται αρκετά ώστε ν' αντιδράσουμε. Σάμπως και αν αντιδρούσαμε τι θα συνέβαινε; Επιμένει ο συνηγορός της συνειδήσής μας. Δικαιοσύνη. Αυτό θα συνέβαινε. Όστε 50 χρόνια μετά να μη ζούμε στη σκιά της ανείπωτης Ιστορίας.

Δεν έχω πρόθεση να γράψω για το θεατρικό δρώμενο. Αυτό είναι αρμοδιότητα άλλων. Εκείνο που θέλω όμως να καταγράψω ως θεατής είναι ότι το έργο «Η μάνα του» είναι μια ιστορία που έπρεπε να ειπωθεί. Και για το σθένος της Αλεξίας Παπαλαζάρου θέλω να πω, να σταθεί σε μια σκηνή για να βρεθεί αντιμετώπιση με τους οικογενειακούς εφιάλτες. Αυτός ίσως ήταν ο μόνος τρόπος να γίνει το δράμα που βίωσαν ορατό. Ανιχνεύσιμο από όποιους σε τούτη την ανάπηρη χώρα δεν παραδόθηκαν αμαχατί στη λήθη.

Όταν πέθανε η Αγαθονίκη (Η Μάνα Τους) ακούμπησαν στην αγκαλιά της δύο μαξιλαροθήκες με κόκκαλα. Στη μία τα οστά του Κυριάκου. Στην άλλη του Σωτήρη. Για να είναι οι τρεις τους μαζί κάτω από το χώμα. Μια τελευταία οφειλή στη γυναίκα που στέγνωσε η ψυχή της από τον θυμό και τον πόνο. 1η Ιουλίου 1973 δολοφονήθηκε ο Κυριάκος Παπαλαζάρου. Έφηβος ήταν. Άγουρος και ανυποψίαστος για το μίσος που κόκλαζε γύρω του. Τον έφαγε ένα γνωστό μέλος της ΕΟΚΑ Β, μέσα στη Μητρόπολη Πάφου που το παιδί ήταν οικότροφος. Τίποτε δεν φοβήθηκαν οι φονιάδες. Γιατί ήξεραν μάλλον πως το σκότος της διαφθοράς θα τους προστατέυε. Πέντε αστυνομικοί ήταν μάρτυρες αλλά κανείς τους δεν κατέθεσε. Σε μια δίκη που δεν έγινε ποτέ. Οι διαμαρτυρίες του πατέρα του και της παπαδιάς πνίγηκαν «μες στην πολλή συνάφεια του κόσμου, μες στες πολλές κινήσεις κι ομιλίες». Επέμεναν όμως οι χαροκαμένοι γονείς. Κι όταν, έπειτα από χρόνια, έφτασαν επιτέλους στον γενικό εισαγγελέα για ν' απαιτήσουν να ανοίξει η υπόθεση, εκείνος τους είπε ότι αδυνατούσε να ανταποκριθεί στο αίτημά τους επειδή η αστυνομία έχασε τον φάκελο. Πώς χάνεται ο φάκελος για τη συγγνή δολοφονία ενός παιδιού; Καμία πειστική απάντηση. Αλλά μπορείτε αν θέλετε να αποζημιωθείτε, τους εξήγησε ο εισαγγελέας. «Να χαίρεστε τα λεφτά σας» ήταν η απάντηση του παπά από τη Χολέρια.

Έτσι επέστρεψε άπρακτος στο χωριό του ο Παπαλάζαρος. Στην οικογένεια και στον Θεό του. Εννιά παιδιά. Τα δύο θυσία στον βωμό της πατρίδας. Γιατί ένα χρόνο μετά τη δολοφονία του Κυριάκου, την πρώτη μέρα της εισβολής, σκοτώθηκε από τους Τούρκους ο μεγαλύτερος γιος Σωτήρης Παπαλαζάρου, 21 ετών. Ήρωας. Όπως λέει όμως «Η Μάνα Του»: Εγώ δεν γέννησα ήρωες, γιους γέννησα. Την άκουσε κανείς; Κανείς. Πάντως όχι η Πολιτεία. Μονάχα ο Παπαλάζαρος με το στωικό καθαρό του βλέμμα και τα παιδιά της. Αυτά τα παιδιά που ενδόθηκαν το πένθος από νωρίς δίχως δικαίωμα στη χαρά. Γιατί ήταν Τα Αδέλφια Τους. Εν τα μεταξύ, όσο αυτά τα παιδιά προσπαθούσαν να βρουν τα πατήματά τους στη ζωή, λίγο πιο πέρα ο φονιάς ζούσε ανενόχλητος. Γιατί μια δρασκελιά είναι η Κύπρος και γνωρίζομαστε. Σε μια συνοικία της Λευκωσίας, καλυμμένος πίσω από το πέπλο της ατιμωρσίας, ο δολοφόνος γύρισε σελίδα. Έκανε οικογένεια, πήρε προαγωγή, ξεπλύθηκε στην κοινωνική κολυμβήθρα όπως τόσοι και τόσοι. Επειδή τάχαμου δώσαμε κλάδος ελαίας. Ποιοι ακριβώς τον δώσαμε; Με ποιο δικαίωμα; Ρωτήσαμε άραγε Τη Μάνα Του;

Ο σκοπός δεν είναι η εκδίκηση. Αλλά η δικαιοσύνη. Το είχε πει και ο Παπαλάζαρος, αυτός ο σεβάσμιος παπάς που το μόνο που ζητούσε ήταν να αποδοθεί το δικαίο. Ξέρουμε πια πως αυτό δεν πρόκειται να συμβεί ποτέ. Οπότε ας ειπωθεί τουλάχιστον η ιστορία τους, ως ελάχιστος φόρος τιμής στη μνήμη των αθών νεκρών.

stavros.christodoulou@gmail.com

Μια ομολογία στο Μεσανατολικό με προεκτάσεις στο Κυπριακό

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι κυριολεκτικά ανύπαρκτη στο Μεσανατολικό. Δεν κατόρθωσε να εκφράσει μεστό πολιτικό λόγο, δεν είναι μέλος των διαβουλευσεων Ισραηλινών-Χαμάς και δικαίως χαρακτηρίζεται «βαβέλ», καθώς ο κάθε Ευρωπαίος επίσημος κάνει ό,τι του καπνίσει και λέει ό,τι θέλει, καταδεικνύοντας ότι η ευρωπαϊκή εξωτερική πολιτική κινείται στο όριο της ουτοπίας. Όλα αυτά τα έχουμε καταγράψει επανειλημμένα: Τα φάουλ του Επιτρόπου Διευρυνσης που αποφάσισε μόνος του περικοπές κονδυλίων των Παλαιστινίων ως να ευθύνονται όλοι για την τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς, που δικαίως θεωρείται η μεγαλύτερη σφαγή κατά των Εβραίων μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ως επίσης και την επισκεψή της Ούρουουλαν φον ντερ Λάιν στο Ισραήλ, η οποία στήριξε το δικαίωμα αυτοάμυνας του Ισραήλ, «εχωνώντας» όμως να αναφερθεί στο «όριο» του διεθνούς αν-

θρωπιστικού δικαίου, το οποίο έχει υπερβεί το Τελ Αβιβ, κτυπώντας νοσοκομεία και αμάχους στη Λωρίδα της Γάζας.

Η Ε.Ε. έχει αποδειχθεί, για άλλη μια φορά, κατώτερη των περιστάσεων, στη μεγαλύτερη ανάφλεξη που καταγράφηκε εδώ και πολλά χρόνια στη Μέση Ανατολή. Κι αυτό πλέον, δεν το λέμε μόνο εμείς, αλλά αντανακλάται και στην ομολογία του Γιοσέπ Μπορέλ, του υπάτου εκπροσώπου της Ε.Ε. Είπε λοιπόν ο κ. Μπορέλ ενώπιον του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ότι δυσκολεύεται να εκφράσει τη θέση της Ε.Ε.: «Δεν είναι εύκολο», είπε, εξηγώντας ότι τα κράτη-μέλη δεν έχουν μιλήσει με μια φωνή. Παρέπεμψε στη στάση των «27» στο πρόσφατο ψήφισμα του ΟΗΕ (8 υπέρ, 4 εναντίον και 15 κράτη τήρησαν αποχή), σημειώνοντας με νόημα ότι όταν δεν υπάρχει κοινή θέση, ο υπάτος εκπρόσωπος δεν μπορεί να εκφράσει αυτήν την κοινή θέση... επειδή απλώςστα δεν υπάρχει. Βαβέλ λοιπόν, και κατ' ομολογία, η Ε.Ε. στο Μεσανατολικό. Και οι ηγέτες της «πο-

λιτικά ανισόρροποι», είτε επιλέγουν να εστιάσουν μονόπλευρα στην τρομοκρατική επίθεση της Χαμάς, είτε την παρακάμπτουν και επικεντρώνονται εξίσου αποκλειστικά στις ισοπεδωτικές επιθέσεις του Ισραήλ στη Γάζα. Αυτοί που έχουν την πολιτική ευθύτητα και τοποθετούνται χωρίς ατζέντα και με ειλικρίνεια, είναι τόσο υπαρκτοί όσο και η ανύπαρκτη εξωτερική πολιτική της Ε.Ε. Και η Κύπρος, μικρογραφία των όσων συμβαίνουν στην Ε.Ε., δεν θα μπορούσε να αποτελεί εξαίρεση. Το ΑΚΕΛ είπε ότι η κυπριακή κυβέρνηση «είναι η μοναδική στον πλανήτη», η οποία δεν άσκησε κριτική «για τα εγκλήματα που διαπράττει το Ισραήλ». Όντως η κυβέρνηση και ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης που εκτελεί χρέη εκπροσώπου, μίλησαν πολύ, αλλά επί της ουσίας δεν άρθρωσαν λέξη. Όπως βεβαίως δεν άρθωσε λέξη το ΑΚΕΛ για τον ρόλο του Ιράν στη χρηματοδότηση της Χαμάς, κάνοντας μάλιστα συνάντηση και με τον πρόεδρο της χώρας που φιλάει τα χέρια αυτών που έκαναν

την πλέον φρικαλέα τρομοκρατική επίθεση κατά των Εβραίων. Και πιθανότατα, το ΑΚΕΛ, να είναι το μοναδικό κόμμα στον πλανήτη που έσφιξε το χέρι αυτών που φιλούν τα χέρια των τρομοκρατών, χωρίς να ασκήσει την παραμικρή κριτική.

Την ίδια ώρα, η κυβέρνησή μας και το ΑΚΕΛ, που υιοθετούν μονόπλευρες προεγγίσεις στο Μεσανατολικό, αναμένουν από τη διεθνή κοινότητα και κυρίως από την Ε.Ε. να λειτουργήσουν ακριβοδίκαια στο Κυπριακό, ενόψει και της έκθεσης Μπορέλ/Κομισιόν για τα ευρωτουρκικά, η οποία ενδέχεται να υποβληθεί στις 29 Νοεμβρίου.

Δυστυχώς, όμως, οι προσδοκίες αυτές κινδυνεύουν να μην επαληθευθούν. Για τους ίδιους ακριβώς λόγους για τους οποίους η κυβέρνησή μας και το ΑΚΕΛ υιοθετούν μονόπλευρες προσεγγίσεις στο Μεσανατολικό, τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. θα σταθμίσουν τα δικά τους συμφέροντα (περιλαμβανομένων των εξαρτήσεών τους από την Τουρκία) και θα τοποθετηθούν ανάλογα. Και κάποιος

Ευρωπαίος ηγέτης, θα εστιάζουν στο γεγονός ότι η Τουρκία κατέχει 37% του κυπριακού εδάφους και κάποιοι άλλοι θα το παρακάμψουν και θα επιστρατεύουν το «όχι» των Ελληνοκυπρίων στο Σχέδιο Ανάν, για τους δικούς τους λόγους. Όπως λοιπόν «ακριβοδίκαια» ενήργησε η Ε.Ε. στο ζήτημα των κυρώσεων κατά της Τουρκίας για την κυπριακή ΑΟΖ και στον «πilotικό εποικισμό» της περιεκτικής Αμμοχώστου, έτσι αναμένεται να πράξει και με το αίτημα της Λευκωσίας για ενεργότερη εμπλοκή και διασύνδεση των ευρωτουρκικών ντισσέ με την επίλυση του Κυπριακού. Διότι η Ε.Ε. ούτε ισχυρή άποψη έχει αλλά ούτε και κοινή θέση στο Κυπριακό, πέραν από νερόβραστες φραστικές υποδείξεις. Κι όπως είπε ο Μπορέλ, όταν δεν υπάρχει κοινή θέση, δεν μπορεί να την εκφράσουν. Επειδή απλώςστα δεν υπάρχει. Τουλάχιστον, όχι όπως την επιθυμεί και την επιδιώκει η Κυπριακή Δημοκρατία.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

«Συνταγή που δουλεύει
μην την αλλάξεις»

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

ΔΕΝ ΞΕΡΟΥΜΕ αν έχουμε αντιληφθεί πόσο σπάνιο είναι στη σημερινή παγκόσμια πραγματικότητα αυτό που έχει σήμερα η χώρα μας: πολιτική σταθερότητα. Καλώς ή κακώς, αυτό οφείλεται βασικά στο γεγονός ότι το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας επιβίωσε την εποχή της οικονομικής κρίσης και των μνημονίων, και κατάφερε να διατηρήσει ένα υψηλό ποσοστό, πάνω από 40%, ενώ ταυτόχρονα απειφύχθη ο κίνδυνος της απλής αναλογικής. Αν κοιτάξουμε γύρω μας στην Ευρώπη, ελάχιστα είναι τα κόμματα εξουσίας που επιτυγ-

Αν κοιτάξετε γύρω μας στην Ευρώπη, η πολιτική αστάθεια και ρευστότητα είναι η ρουτίνα, ενώ μεγάλα παραδοσιακά κόμματα έχουν συρρικνωθεί.

χάνουν πλέον τόσο υψηλά ποσοστά. Η πολιτική αστάθεια και ρευστότητα είναι η ρουτίνα, ενώ μεγάλα παραδοσιακά κόμματα έχουν συρρικνωθεί.

Η Ν.Δ. θα μπορούσε εύκολα να είναι δύο κόμματα σήμερα, ίσως και τρία. Ο Κυριάκος Μητσοτάκης έφτιαξε μια πολιτική συνταγή που έφερε κάτω από την ίδια στέγη κεντρώους, δεξιούς, πρώην αριστερούς που έγιναν αντι-ΣΥΡΙΖΑ. Είναι μια συνταγή που προσπαθεί να συγκεράσει τον Βορίδη με τον Πατέλη, το πολύ πατριωτικό δεξιό με το πιο φιλελεύθερο κεντροαριστερό κοινό. Ορισμένες φορές καταλήγει σε βραδύς όπου ο πρωθυπουργός αναγκάζεται να παραστεί σε δύο εκδηλώσεις, σαν να απευθύνεται ταυτόχρονα σε δύο εντελώς διαφορετικές «εντοπίες».

Η δεξιά συγκρατείται με την έμφαση στην ενίσχυση των Ενόπλων Δυνάμεων, στην επέκταση του φράχτη στον Εβρο και στην πολιτική απώθησης παράνομων μεταναστών. Το Κέντρο με φιλελεύθερα μέτρα και επιλογές κεντροαριστερών προσώπων σε καίριες θέσεις.

Θα αντέξει για πολύ αυτή η συνταγή; Σίγουρα είναι πιο δύσκολο να πετύχει χωρίς ΣΥΡΙΖΑ απέναντι ο Αλέξης Τσίπρας ήταν μια ισχυρή «συγκολλητική ουσία» για τη διευρυμένη και πολυσυλλεκτική Ν.Δ. Από την άλλη, δεν διαφαίνεται κανένας πολιτικός ηγής στον ορίζοντα που θα μπορούσε να σαγηνεύσει είτε κεντροαριστερούς είτε πολύ δεξιούς ψηφοφόρους. Δεν θέλει, βέβαια, αλαζονεία και, το κυριότερο, δεν θέλει στραβοπομιονίες. Η συνταγή της μεγάλης Ν.Δ. στηρίζεται σε πολύ λεπτές ισορροπίες. Υπάρχει πολλός πληγωμένος κόσμος, που είναι έτοιμος να ανέβει στα κάγκελα. Καθημερινά διαβάζει κανείς στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης οργίλα σχόλια, είτε από τη μία είτε από την άλλη μπάνα.

Οι οπαδοί της ιδεολογικής καθάρωσης δεν αντιλαμβάνονται ενδεχομένως τα όσα σήματα στην πράξη για το πολιτικό σκηνικό και το μέλλον του τόπου. Όπως ξέρουμε, οι συνταγές στη μαγειρική πετυχαίνουν όταν δένουν και παράγουν μια θαυμαστή ισορροπία ανάμεσα σε διάφορα υλικά. Ετσι είναι και οι συνταγές στην πολιτική: αν δεν έχει πετύχει ο συνταγής της Ν.Δ., θα μπορούσαμε εύκολα σήμερα να έχουμε, αντί για το ποσοστό της, ένα νέο... Ποτάμι, μια μεγαλύτερη αλλά όχι κοντά στον πύχνο της εξουσίας παραδοσιακή Ν.Δ. και ένα υπερσυντηρητικό κόμμα. Ενα χάος δηλαδή, όπως το παρατηρούμε σε πολλές χώρες με παράδοση πολιτικής σταθερότητας. Θα έλεγε, λοιπόν, κανείς «συνταγή που δουλεύει μην την αλλάξεις», και όσο αντέξει.

Ψυχραιμία, λοιπόν

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Υπάρχουν περιοχές σε αυτή τη γη, όπου το σύστημα των αξιών της Δύσεως, όπως εικάζεται πως διαμορφώθηκαν από

τις αρχές του Διαφωτισμού, δεν βρίσκεται πρόσφορο έδαφος. Και ίσως μία από αυτές να είναι η Παλαιστίνη, το λίκνο των πρώτων μονοθεϊστικών θρησκειών, που αντί να ενώνουν, οδηγούν σε σπαταράμους και εφιαλτικές συγκρούσεις.

Και είναι οι προσπάθειές τους
των υποφωτισμένων, των δύο με-
γάλων αυτοκρατοριών, Αγγλίας και
Γαλλίας, που με τη συντριβή της
Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και
με εντολή της Κοινωνίας των Εθνών
ανέλαβαν τη διοίκηση της περιοχής
αυτής, με στόχο να αξιοποιήσουν
τη πλούσιότητα ενεργειακά της
αποθέματα. Και ενεπλάκησαν σε
ατελείωτες συγκρούσεις.

«Τι τοῖνυν παίζει ἐν οὐ παικτοῖς, τι ἀπατάς σαυτὸν, καὶ παραλογίζῃ τὴν ψυχὴν σου, ἄνθρωπε», διερωτάτο ὁ Ἅγιος Ἰωάννης Χρυσοστόμος, σὲ μία ἀπὸ τὶς πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὰς του, ἀναφερόμενος με ὅρους θεολογικοὺς σὲ μία συγκυρία διαφορετικῇ.

Επί σειράν ετών, το μείζον πολιτικό επιχείρημα της άνευ όρων υποστηρίξεως της Δύσεως προς το Ισραήλ ήταν ότι η χώρα αυτή ήταν η μόνη δημοκρατία, κατά τα πρότυπα των δυτικών αξιών. Και όντως ίσχυε αυτό, όπως διαπίστωσε και ο συντάκτας του παρόντος, επισκεπτόμενος συχνότατα το Ισραήλ στο παρελθόν.

Την 28η Οκτωβρίου, όμως, κατάληκτα άκουσε η Δύση τον πρωθυπουργό Μπέντζαμιν Νετανιάχου, απευθυνόμενο στους στρατιώτες του Ισραήλ, να επικαλείται το Δευτερονόμιο προτρέποντάς τους «μνήσθητι όσα έποίησέ σοι Αμαλίκ εν τη οδώ εκπορευομένου σου εκ γης Αιγύπτου».

Και ἦσαν οἱ Αἰμαλικῆτες πανάρχαιοι φιλοπόλεμοι αραβικοῦ λαοῦ, που ζοῦσε στα νοτιοδυτικά της Παλαιστίνης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Ἀβραάμ, στὴν γῆ Χαναάν, ἐνῷ αἰσुरιακὲς πηγὲς κάνουν μνεία τοῦ 745 π.Χ. σὲ πόλιν ὀνομαζομένη Ἀμυλακκά, κοντὰ στὴν Γάζα, ἔγραφε οὁ καθηγητὴς Θεολογίας Π. Ι. Μπρασιούνης.

Για όλα τα έθνη της περιοχής, ανεξαιρέτως, το παρελθόν είναι πάντα παρόν. Η Δύση εσιώπησε. Τι θα μπορούσε άλλωστε να πει; Πολύ αποτελεσματικότεροι υπήρξαν οι Οθωμανοί σουλτάνοι.

Όταν οι χριστιανικότατοι μονάρχες εξεδίωκαν τους Ιουδαίους από τα βασίλεια τους, αρχής γενομένης από την Ισπανία, αλλά και αργότερα από άλλου, βρήκαν ασφαλές καταφύγιο στη μουσουλμανική αυτοκρατορία. Και εντέλει αναγνωρίσθηκαν ως ένα από τα κύρια έθνη που συγκροτούσαν το οθωμανικό κράτος.

Και αργότερα, την εποχή Νεο-τούρκων, ο Μοΐς Κοέν, Ιουδαίος από τις Σέρρες, που προτιμούσε να αποκαλείται Τεκίν Αμπ, ήταν αυτός που έθεσε τα θεμέλια της «νέα γλώσσας» απαλλάσσοντας την οθωμανική τουρκική από τα παλαιά αραβικά και περσικά στοιχεία. Αυτά δίδασκε στους αξιωματικούς του οθωμανικού στρατού, στη Θεσσαλονίκη, όπου είχε πάει για σπουδές προκειμένου να γίνει ραββίνος.

Είναι η Μέση Ανατολή και η Παλαιστίνη ιδιαίτερος μια περιοχή ειδικού χαρακτήρα, περίπου ακατάληπτη, από τη Δύση και τις αρχές που υποτίθεται πως διαμορφώνουν την πολιτική της. Μέχρι στιγμής, τουλάχιστον, η σταυροφορία του προέδρου Μπιάιντεν να επιβάλει τη δημοκρατία και τις αξίες του Διαφωτισμού σε επίπεδο παγκόσμιου, οδήγησε σε χάος και αναρχία. Κάτι δεν πάει καλά ενδεχομένως. Ψυχραιμία, λοιπόν.

Αν ζούσε, προχθές 24 Νοεμβρίου θα γιόρταζε τα εκατοστά πρώτα γενέθλιά του. Πέθανε όμως το 1978 στο Παρίσι. Αν δεν κάνω λάθος, όταν έπαθε το έμφραγμα του μυοκαρδίου εργαζόταν ως νυκτοφύλακας σε ένα εργοστάσιο. Πρόκειται για τον Αρη Αλεξάνδρου, κατά κόσμον Αριστοτέλη Βασιλειάδη, μια εμβληματική μορφή της μεταπολεμικής λογοτεχνίας μας. Χάρη σ' αυτόν η γενιά μας, και όχι μόνον, γνώρισε τον Ντοστογιέφσκι σε μεταφράσεις, που αποτελούν από μόνες τους λογοτεχνικά έργα στη γλώσσα μας. Παρότι έχω διαβάσει τον Ντοστογιέφσκι και στις γαλλικές του μεταφράσεις, οφείλω να πω ότι δεν συγκρίνονται με το αίσθημα που ανέδειξε ο Αλεξάνδρου στα ελληνικά. Βρήκε τον ρυθμό της αντίστιξης ανάμεσα στη χαλαρότητα της προφορικής έκφρασης και την πυκνότητα της σκέψης. Την ποιητή του τη γνώρισα χάρη σε μια έκδοση του φίλου Φίλιππου Βλάχου στις εκδόσεις Κείμενα – δεν ξέρω αν κυκλοφορεί ακόμη. Όμως, αυτό που με σημάδεψε ήταν το μυθιστόρημά του, το περίφημο «Κιβώτιο». Η υπόθεση μιας κομματικής αποστολής, που αναλαμβάνει τη μεταφορά ενός κιβωτίου σε χωριό κατοχόμενο από αντάρτες. Η ομάδα

αποδεκατίζεται και ο μόνος επιζών διαπιστώνει ότι το κιβώτιο είναι άδειο. Η καφκική εκδοχή του κομμουνιστικού κινήματος γραμμένη από έναν ιδιοφυή λογοτέχνη. Οι «συντροφοί» του δεν του το συγχώρησαν ποτέ. Είναι αυτό που λέμε «τιμούμε τους αγώνες της Αριστεράς», κυρίως δε τιμούμε την πνευματική της ηγεμονία.

Γράφω σήμερα για τον Αρν Αλεξάνδρου και αναρωτιέμαι σε ποιους απευθύνομαι. Πόσοι και ποιοι αναγνώστες γνωρίζουν το έργο του ή, έστω, τους λέει κάτι το όνομά του; Και δεν αναφέρομαι στους αναγνώστες των smartphones ή του Διαδικτύου. Αναφέρομαι σε όσους δηλώνουν ότι διαβάζουν λογοτεχνία, τους βουλιμικούς που καταπίνουν μυθιστορήματα τα οποία τα ρουφούν μέσα σε μια νύχτα. Τους λέει κάτι το όνομα Αρνς Αλεξάνδρου; Κι αν δεν τους λέει γιατί δεν τους λέει;

Υπάρχουν δύο απαντήσεις. Η πρώτη έχει να κάνει με τη ρηκή μνήμη της εκπαιδεύσεως, αλλά και με την υποτίμηση της λογοτεχνικής αξίας. Η λογοτεχνική αξία σήμερα κρίνεται από την καλή ραφή της και την ικανότητα του συγγραφέα να παρασύρει τον αναγνώστη από την πρώτη έως την τελευταία σελίδα. Δεν ενδιαφέρει

αν εκεί τον περιμένει ένα άδικο κιβώτιο. Η δεύτερη έχει να κάνει με τη στενόμυαλη Αριστερά. Η Αριστερά, μετά την ήττα της στον εμφύλιο διεκδίκησε την πνευματική πρωτοκαθεδρία απέναντι στους αντιπάλους της. Αυτοί ακούονταν στη στρατιωτική και πολιτική ηγεμονία τους, αδιαφορώντας όμως για την ιδεολογική μάχη που έβιναν οι διανοούμενοι της. Η Αριστερά δεν αδιαφορούσε για τους δικούς της διανοούμενους. Παρακολούθουσε με την ιδεολογική της λούπα τη σκέψη τους, έτοιμη να τους καταδικάσει ή να τους επιβραβεύσει. Επιβράβευστους νομιμοφόρους, όπως τον Πίτσο ή τον Βάρναλη και καταδικάζοντας αιρετικούς, όπως τον Αλεξάνδρου ή τον Τσίρκα. Η πνευματική πενία της Αριστεράς σήμερα οφείλεται πάνω απ' όλα στη δική της δυσανεξία απέναντι στους δικούς της διανοούμενους. Στη Σοβιετική Ένωση τους έστελναν στα γκούλαγκ ή τα ψυχιατρεία. Παρήμην τους έστελναν στην ανωνυμία και τη φτώχεια.

Υπάρχει και μια τρίτη διάσταση στο πρόβλημα, η οποία υπερβαίνει τα όρια της Αριστεράς ή των αντιπάλων της του ευρωπαϊκού δημοκρατικού τόξου. Ποια είναι η σχέση της σημερινής Ελλάδας με

την πνευματική της παράδοση; Ασχετάς πολιτικών διαφορών. Ποιοι και πόσοι διαβαζόταν σήμερα Αλέξανδρου, Θεοτόκα ή Αγγελολάτσο; Κάποιοι σιγουρα, μικρές ομάδες από μύστες που εξακολουθούν να αναρωτιούνται από πού και πώς ξεπήδησε η σημερινή Ελλάδα της ζωής τους.

Η λογοτεχνική δημιουργία κάποτε ήταν κοινό αγαθό. Η ανάγνωση του Ντοστογιέφσκι στις μεταφράσεις του Αρν Αλεξάνδρου ήταν υποχρέωση. Σήμερα θεωρείται χάσιμο χρόνου. Για να μην αδικήσω την πρόσφατη μεταφράστρια του Ντοστογιέφσκι, Λένα Μπακοπούλου, οφείλω να πω ότι κατάφερε να αποδώσει στα ελληνικά των δικών μας καιρών την γοητεία των κειμένων του μεγάλου Ρώσου.

Τα παιδιά μας μεγαλώνουν σ' ένα κενό λογοτεχνικής παιδείας. Μικρό το κακό, θά μου πείτε. Όμως, για σκεφθείτε, πώς θα αντιδρούσε ένας οπαδός της σύγχρονης Αριστοτέλης αν διάβαζε το «Κιβώτιο» του Αλεξάνδρου; Αν είχε τα εργαλεία για να το διαβάσει. Η εκπαίδευση έχει στερήσει από τους μαθητές τα εργαλεία της πραγματικής ανάνηψης. Τους έχει αποπλίσει. Δεν είναι πολιτικό, είναι πολιτισμικό πρόβλημα.

ΕΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

Αστοχία η ρύθμιση για το Εθνικό Αστεροσκοπείο

Του **ΝΙΚΟΥ ΔΕΜΕΡΤΖΗ**

Ακούγοντας την εξαγγελία του πρωθυπουργού στη ΔΕΘ ότι το Εθνικό Αστεροσκοπείο Αθηνών (ΕΑΑ) θα υπαχθεί στο υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας, δεν το πίστεψα. Το θέρησπα κατευναστική αντίδραση της στιγμής, μια υποσχέση χωρίς πίστη, μόνο και μόνο για να απαλειφθούν πρόσκαιρα οι αλγινές εντυπώσεις από την ανεπάρκεια αντιμετώπισης της καταίγιδας «Daniel» (τον Αύγουστο ορισμένοι υπουργοί είχαν αμφισβητήσει την εγκυρότητα των μετρήσεων του ΕΑΑ για τον αριθμό των πυρκαγιών και την έκταση των καμένων εκτάσεων). Όμως, φευ! Το 16η τρέχοντος στο άρθρο 19 του νομοσχεδίου για την αναδιάρθρωση της πολιτικής προστασίας και τον εθνικό μηχανισμό εναέριας διάσωσης και αεροδιακομίδων, που αναρτήθηκε για 13 μέρες για διαβούλευση, προβλέπεται όντως η υπαγωγή του ΕΑΑ στο υπουργείο ανατο. Πρόκειται για λάθος ολκής. Βάσει ποιας μελέτης σκοπιμότητας και βιωσιμότητας αποφασίστηκε η αλλαγή αυτή; Δεδομένου ότι το ΕΑΑ είναι ένας ισχυρός πόλος του ΕΠΙΣΤΗΜΟΤΗΤΑΤΟΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΚΤ) της χώρας, έχουν υπολογιστεί οι επιπτώσεις της εν λόγω υπαγωγής στην υλοποίηση

των στόχων της Εθνικής Στρατηγικής Ερευνας, Τεχνολογίας, Ανάπτυξης και Καινοτομίας (ΕΣΕΤΑΚ). Στο συνοδευτικό έγγραφο με την «ανάλυση των συνεπειών ρύθμισης», για το συγκεκριμένο άρθρο προβλέπονται τρεις και μόνον αυτοαναφορικές γραμμές: η υπαγωγή γίνεται στο «πλαίσιο της ορθολογικής διαχειρίσις και της πλήρους αξιοποίησης της υπηρεσίας». Έτσι στοιχειά η κυβέρνηση ότι το έργο του ΕΑΑ δεν αξιοποιείται πλήρως. Οντας επί δέκα περίπου χρόνια μέλος της συνόδου των προέδρων των Ερευνητικών Κέντρων, είμαι σε θέση να γνωρίζω ότι κάτι τέτοιο δεν έχει επισημανθεί στις εκθέσεις εξωτερικής αξιολόγησης του Κέντρου. Τις συμβουλευτικές άραγε τις εκθέσεις αυτές η κυβέρνηση; Και κάτι άλλο: στο πλαίσιο της χρηστής διοίκησης έλαβε υπόψη την αρνητική γνώμη που εξέφρασε για τη σχεδιαζόμενη ρύθμιση το Εθνικό Συμβούλιο για την Ερευνα, Τεχνολογία και την Καινοτομία (ΕΣΕΤΕΚ), το κορυφαίο δηλαδή συμβουλευτικό όργανο της πολιτείας για ΕΚΤ;

Θεωρώ τη ρύθμιση άστοχη για τρεις λόγους: α) Το ΕΑΑ χειρίζεται μειζονες εθνικές ερευνητικές υποδομές, έχει διεθνείς δικτυώσεις, εκπαιδευτικές δράσεις. Θεραπεύει πλήθος αντικειμένων βασικής και

εφαρμοσμένους έρευνας, τα περισσότερα εκ των οποίων εκφεύγουν της ύλης του υπουργείου Κλιματικής Κρίσις. β) Το εν λόγω υπουργείο—καινούργιο το ίδιο και υποστελεχωμένο— δεν διαθέτει τη τεχνολογία για να εποπτεύσει επαρκώς τη λειτουργία του ΕΑΑ, με πλέον ορατό αποτέλεσμα η αποστολή του να υποποιείται πλημμελώς. γ) Η αλλαγή εποπτευόντος φορέα θα επιφέρει δυσβάσταχτο και περριττό διαχειριστικό κόστος (κάτι που το έχουν βιώσει την τελευταία δεκαετία τα ερευνητικά κέντρα, ακόμη και με την αλλαγή γενικών διευθυντών ή και προϊσταμένων οικονομικών διευθύνσεων) ή και απεναντίας σημαντικών έργων, που μέχρι τώρα υποποιούνται με τη συνεργασία της ΓΤΕΚ. Με την αλλαγή αυτή διακοπείται η θεσμική μνήμη στην εποπτεία του ΕΑΑ, το οποίο με τη σειρά του αποκοπείται από τον, ή στην καλύτερη περίπτωση διαταράσσεται σοβαρά η σχέση του με τον κορμό των ερευνητικών κέντρων, που επί 38 χρόνια εποπτεύονται από τη ΓΤΕΚ. Αυτό μπορεί να έχει απόδοτες συνέπειες στον ορισμό των διοικητικών των οργάνων και στην αξιολόγηση των δομών και των λειτουργιών του.

Η αποπειρώμενη ρύθμιση δεν

Έχει ακολουθήσει το απαραίτητο μοντέλο σχεδιασμού πολιτικής βάσει τεκμηρίων. Οι αρνητικές συνέπειες της θα είναι περισσότερες από τα αναμενόμενα οφέλη που θα μπορούσαν, ούτως ή άλλως, να εξασφαλιστούν με τη σύνταξη προγραμματικών συμφωνίας μεταξύ του κέντρου και του επισπεύδοντος υπουργείου. Με την επιλογή της κυβέρνησης αυτοαναφύεται, καθώς επιτελικό κράτος δεν σημαίνει συγκέντρωση αρμοδιοτήτων, αλλά σωστό σχεδιασμό τομεακών πολιτικών και αποτελεσματική εποπτεία και αξιολόγηση. Δεν συμβαίνει όμως για πρώτη φορά. Το ίδιο έπραξε με τον υπερσυγκεντρωτικό νόμο για τα ΑΕΙ (ν. 4957/2022) και την απορρόφηση των φορέων διαχείρισης προστατευόμενων περιοχών από τον επίσης υποστελεχωμένο ΟΦΥΠΕΚΑ (ν. 4685/2020).

Η επιχειρούμενη αλλαγή είναι ένα μυωπικό και αντινεωτερικό μέτρο, που απάδει προς την ηθική της ευθύνης, καθώς δεν έχουν επιμετρηθεί οι αρνητικότητες που ασφαλώς θα επέλθουν, από μια κυβέρνηση που επικαλείται τη λογική και τον εκσυγχρονισμό.

Ο κ. Νίκος Δεμερτζής είναι καθηγητής Πολιτικής Κοινωνιολογίας και Επικοινωνίας στο ΕΚΠΑ, τ. πρόεδρος του ΕΚΚΕ.

Η Κύπρος και η Γάζα

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Η συζήτηση για τον ανθρωπιστικό διάδρομο στη Γάζα, από την Κύπρο, όπως διαμορφώθηκε στο πλαίσιο του σχεδίου «Αμάλ-θεια», αποτελεί μια ενδιαφέρουσα άσκηση για τον τρόπο με τον οποίο η Κυπριακή Δημοκρατία επιδιώκει «προβολή σημαίας» αλλά και ευρύτερο διπλωματικό ρόλο στην κατάσταση που διαμορφώνεται σε ολόκληρο το υποσύστημα της Μέσης Ανατολής μετά τις 7 Οκτωβρίου. Επί της αρχής, η Κύπρος μπορεί να διαδραματίσει ρόλο τόσο στην αποστολή ανθρωπιστικές βοήθειες στη Λωρίδα της Γάζας, η οποία βρίσκεται υπό ανθρωπιστική κατάρρευση μετά τη χειραί επιθεση των ισραηλινών ενόπλων δυνάμεων, όσο και σε σχέση με την επόμενη ημέρα του πολέμου στη Μέση Ανατολή, όπου η μεγάλη εικόνα της πολιτικής μετάβασης στην περιοχή καθώς και του post-conflict development εισέρχονται στην εξίσωση.

Συνεπώς η συζήτηση για το αν η πρόταση είναι αποτελεσματική, υλοποιήσιμη ή πρέπει να αποτελεί αντικείμενο, στο εσωτερικό, πολιτικής κριτικής δεν τεκμαίρεται από την ιδέα –per se– αλλά αποτελεί μια πιο σύνθετη διαδικασία η οποία οφείλει να γίνει με τρόπο διαυγή και, σε επίπεδο κατανόησης, σε σχέση με τις αντικειμενικές δυσκολίες εφαρμογής. Εξάλλου πάντα στη διαμόρφωση και την εφαρμογή κάθε πτυχής εξωτερικής πολιτικής (foreign policy making & implementation) εκείνο που αποτελεί το ζητούμενο, διαχρονικά, είναι τόσο το επίπεδο της σύλληψης μιας προσέγγισης (της θεσμικής θωράκισής της, του πλαισίου πολιτικής που την συνοδεύει, της προβολής επί της εξωτερικής αρμοδιότητας του κράτους, κ.κ.) όσο και η ισορροπημένη και αντικειμενική δυνατότητα για υλοποίηση. Κοινώς το delivery.

Η ιδέα της χρήσης της Κύπρου ως αφετηριακού διαδρόμου για την ανακούφιση της Γάζας (Gaza relief) δεν είναι καινούργια. Πιστώνεται στο κυπριακό ΥΠΕΞ πίσω στο 2010 και διαμορφώθηκε την περίοδο 2010-2014 ιδίως μετά τα γεγονότα της χειραί επέμβασης του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας, το 2014. Αποτέλεσε εργαλείο της εξωτερικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης έκτοτε στη σουίτα των σχετικών tools που υιοθέτησε, την ίδια χρονιά, στο πλαίσιο της ειρηνευτικής διαδικασίας για το Μεσανατολικό και, αντικειμενικά, έχει σειρά δυσκολιών: Ως προς τη συναίνεση όλων των εμπλεκόμενων κρατών (και δη του ίδιου του Ισραήλ και της Αιγύπτου), ως προς τεχνικές λεπτομέρειες δεδομένου ότι στη Γάζα δεν υπάρχει υποδομή ασφαλούς λιμένα καθώς και ως προς τις επιμέρους πτυχές ασφάλειας αλλά και του πολιτικού ελέγχου της Γάζας από την Παλαιστινιακή Αρχή –μιας και το ζητούμενο είναι να μην καταλήξει η ανθρωπιστική βοήθεια στα χέρια της Χαμάς. Επιπλέον, οι αντικειμενικές αυτές δυσκολίες ορίζουν και την πολύτιμη απόσταση μεταξύ της πρότασης που βάσει στο τραπέζι η Κύπρος και της υλοποίησής της, «επί του εδάφους». Κοινώς του delivery.

Παρακολουθώντας κανείς τη σχετική συζήτηση στη δημόσια σφαίρα από τότε που η Λευκωσία πρότεινε τον ανθρωπιστικό διάδρομο –δια θαλάσσης– από την Κύπρο προς τη Γάζα αντιλαμβάνεται αμέσως το πως πτυχές της εξωτερικής πολιτικής μετατρέπονται, στην Κύπρο, σχεδόν πάντα σε εσωτερικού τύπου debate. Από τη μία η κυβέρνηση ποντάρει επικοινωνιακά σε μια καλή ιδέα που ωστόσο έχει αντικειμενικές δυσκολίες υλοποίησής (αντί να κάνει περισσότερα και να λέει λιγότερα, με έμφαση στο delivery) και από την άλλη η αντιπολίτευση –από όπου κι αν προέρχεται– την απαξιώνει προκειμένου να επισημάνει το (υπαρκτό) επικοινωνιακό πλέγμα που συνοδεύει κάθε κίνηση της τρέχουσας κυβέρνησης.

Η πετυχημένη ωστόσο εξωτερική πολιτική (μαζί με την πολιτική για την άμυνα) είναι κάτι τελείως διαφορετικό. Αποτελεί την πολιτική που κανείς δεν επιτρέπεται να ασκήσει μικροπολιτική και επικοινωνία πάνω της και, επιπλέον, απαιτεί μίνιμουμ συναίνεση σε εθνικό επίπεδο προκειμένου να καταστεί αποτελεσματική. Αυτά περί Κύπρου και Γάζας, με την ευχή να τελειώσει σύντομα ο πόλεμος.

ioannoug@kathimerini.com.cy
Twitter: @JohnPikpas

Η μαριονέτα Little Amal, η οποία αντιπροσωπεύει ένα εννιάχρονο κορίτσι μετανάστη από τη Συρία, περιοδεύει στην Οαχάκα του Μεξικού. Η περιοδεύουσα παράσταση μαριονέτας επιδιώκει να ευαισθητοποιήσει το κοινό σχετικά με τη δύσκολη κατάσταση που βιώνουν οι εκτοπισμένοι.

Πράσινη Γραμμή με One Stop Shop

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η Επιτροπή Εξωτερικών Υποθέσεων της Τουρκικής Εθνοσυνέλευσης (20/11) άσκησε «βέτο» στην επικύρωση της διαδικασίας ένταξης της Σουδίας στο ΝΑΤΟ. Με εμφανώς προσημαστική γλώσσα η Επιτροπή παρέπεμψε το ζήτημα στο απροσδιόριστο μέλλον. Βουλευτές του κυβερνώντος ΚΑΔ υπέβαλαν πρόταση «για αναβολή», λέγοντας ότι «οι διαπραγματεύσεις με τη Σουδία δεν έχουν ωριμάσει αρκετά». Ο πρόεδρος της Επιτροπής Χ. Οκτάι δήλωσε ότι «ο Σουδός πρέσβης μπορεί να προσκληθεί στην επόμενη συνεδρίαση για να δώσει επιπρόσθετες πληροφορίες για τα μέτρα που έχει λάβει η χώρα του για να ικανοποιήσει τις ανησυχίες ασφαλείας της Τουρκίας», έμμεση αναφορά για ΡΚΚ/FETO/κοράνι στην πυρά (Πηγή: «Χουριέτ», 21/11).

Η συμφωνία στο Βιλνιους (10/7) προνοούσε άρση του βέτο της Τουρκίας για ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ με ανταλλάγματα. Πρώτον, ο Τζο Μπάιντεν ευχαρίστησε τον Ταγίπ Ερντογάν. για το «θάρρος που επέδειξε», για τη συναίνεση στην ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ, ενώ ο σύμβουλος Εθνικής Ασφάλειας των ΗΠΑ Τζέικ Σάιλιβαν μίλησε θετικά για «την πώληση μαχητικών αεροσκαφών F-16 στην Τουρκία σε συνεννόηση με το Κογκρέσο». Δεύτερον, ο Σαρλ Μισέλ, πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, μετά από συνάντηση με τον Τούρκο πρόεδρο δήλωσε ότι «εξερευνήσαμε τις ευκαιρίες ώστε η συνεργασία μας να ξαναγίνει σημαντική και να ενεργοποιησουμε

εκ νέου τις σχέσεις μας», (10/7).

Από τα δύο κεντρικά σημεία που είχαν συμφωνηθεί στο Βιλνιους, κανένα δεν έχει προχωρήσει. Το «βέτο» της 16ης Νοεμβρίου δείχνει ότι η Τουρκία επαναλαμβάνει την κίνηση του Βιλνιους, κρατώντας αυτή την φορά πιο απαιτητικό καλάνθι.

Από πλευράς ευρωπαϊκής ηγεσίας υπάρχει εμφανής διστακτικότητα για σοβαρή συζήτηση σε αυτό το στάδιο. Ένας λόγος, η παρουσία του Ζ. Μπορέλ, ενός αξιωματικού εμφανώς ακατάλληλου για τη θέση του Ευρωπαίου «ΥΠΕΞ» –αντίθετα, αλλά ιεραρχικά πιο κάτω, συστηματικά δημιουργικός ο Μ. Νάβα. Η σοβαρή συζήτηση δεν σημαίνει συμφωνία –κατ’ ανάγκην. Σοβαρή συζήτηση είναι να συνομιλήσεις στο πιο υψηλό επίπεδο γύρω από το πού βρίσκονται οι σχέσεις, τι μπορεί να γίνει τώρα, τι ύστερα και πού θα πάει το τρένο μακροπρόθεσμα. Η αναβλητικότητα σε ζητήματα που ολοφάνερα έχουν ωριμάσει, όπως ο εκσυγχρονισμός της Τελωνειακής Ένωσης (Τ.Ε.) (η παλαιότερη ισχύει από 1/1/96), περιπλέκει την κατάσταση. Η πρόοδος στην Τ.Ε. Τουρκίας-Ε.Ε. συμφέρει στη Λευκωσία. Η Κύπρος πολιτικά θα είναι το τρίτο πιο ωφελιμένο μέρος (μετά την Ε.Ε. και την Τουρκία) από την πρόοδο σε μια αναγεννημένη Τ.Ε. Μερικοί θεωρούν ότι το να περιμένεις από άλλους να στριμώξουν την Τουρκία για λόγους άσχετους με την Κύπρο, μάς ωφελεί. Αντίθετα: τα συγκεχυμένα δύο πιο πάνω, σπρώχνουν προς-πίσω τον απεσταλμένο του γ.γ. και προς-πίσω την Πύλα. Τι τρέχει όταν δεν τα βρίσκουν δύο ελέ-

φαντες; Την πληρώνει το «χορτάρι» που νομίζει ότι είναι ο τρίτος ελέφαντας της παρέας. Η Λευκωσία θεωρεί πως μπλοκάροντας θα επιτυγάνουμε νέα ορόσημα –αλλά από αυτά που σημειώνουμε, καθώς βουλιάζουμε στο γήπεδο του μηδενικού αθροίσματος.

Πάρα ταύτα, η Ε.Ε. εργάζεται –έναρξη των εργασιών του EU One Stop Shop (EU OSS)– για το εμπόριο μέσω της Πράσινης Γραμμής στη Λευκωσία (22/11). Ο γ.δ. της Γ.Δ. REFORM της Ε.Ε. Μάριο Νάβα επανέλαβε «την ισχυρή δέσμευση της Ε.Ε. να προωθήσει το εμπόριο μέσω της Πράσινης Γραμμής ως ισχυρό ΜΟΕ, ανοίγοντας τον δρόμο για την επανένωση του νησιού». Το EU OSS «χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Βοήθειας της Ε.Ε. για την τ/κ κοινότητα και αναμένεται να αυξήσει την υποστήριξη που παρέχεται στις επιχειρήσεις που επιθυμούν να εμπορευούνται μέσω της Πράσινης Γραμμής. Το EU One Stop Shop θα παρέχει εξειδικευμένη τεχνογνωσία, πληροφορίες και υποστήριξη δικτύωσης σε ελληνικά, τουρκικά και αγγλικά» (πηγή: Δελτίο Τύπου Επιτροπής).

Η επιτροπός Συνοχής και Μεταρρυθμίσεων Ελ. Φερέιρα δήλωσε: «Η αύξηση των εμπορικών συναλλαγών διαμέσου της Πράσινης Γραμμής αποτελεί μία από τις βασικές προτεραιότητες της Επιτροπής στην Κύπρο. Το εμπόριο διαμέσου της Πράσινης Γραμμής φέρνει σε επαφή ανθρώπους και επιχειρήσεις. Μέσω της ενθάρρυνσης του εμπορίου, μπορούμε να συμβάλουμε στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης μεταξύ των δύο κοινοτήτων». Ο Μ. Νάβα μίλησε για «την ισχυ-

ρή εταιρική σχέση και συνεργασία του ΚΕΒΕ και του Εμπορικού Επιμελητηρίου των Τ/κ (ΤΚΕΕ), καθώς τα δύο επιμελητήρια είναι βασικοί εταίροι στην πρωτοβουλία EU One Stop Shop». Το εμπόριο της Πράσινης Γραμμής είναι το κορυφαίο ΜΟΕ εδώ και χρόνια –συν η Τ.Ε. για τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Όλα τα άλλα ΜΟΕ, είτε παραμένουν στη σφαίρα του αοράτου (πακέτο από ΜΟΕ από ΠτΔ), είτε παραπαίουν (λ.χ. Τεχνική Επιτροπή για την Παιδεία).

Κανένας πρόεδρος ή υπουργός δεν παρευρέθηκε στην έναρξη των εργασιών για να ενισχύσει την προσπάθεια. Κανένας κυβερνητικός εκπρόσωπος δεν έκανε κάποια δήλωση για να δείξει ότι το θέμα μάς αφορά γενικότερα. Για ψύλλου πύδμη δηλώσεις, κάμερες, τηλεφώνω. Αλλά ούτε και κάποιο κόμμα δεν πρόσεξε να αξιολόγησε σοβαρά την έναρξη του EU One Stop Shop. Λοιπόν, θέλουμε έναν απεσταλμένο από τα Η.Ε., θέλουμε και δεύτερο από την Ε.Ε. Θέλουμε, αλλά οι άλλοι καταλαβαίνουν και το τι κάνουμε. Η Ε.Ε. παρά τη γενικευμένη στασιμότητα μιλάει για το «εμπόριο μέσω της Πράσινης Γραμμής ως ισχυρό ΜΟΕ που κρατά ανοικτό τον δρόμο για την επανένωση του νησιού». Η δήλωση Νάβα σημαίνει πως παρά την ακινησία στο διπλωματικό επίπεδο, οι δίοδοι του εμπορίου παρέχουν δυνατότητες και γι’ αυτό χρειάζεται να μείνουν ανοικτές. Τα δύο Επιμελητήρια κάνουν καλή δουλειά και χάρη στις προσπάθειές τους ο ΚΙΠ΄ παραμένει μάχιμος...

www.larkoslarkou.org.cy

Ωρα για διερεύνηση

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗΣ**

Το κλίμα κατά της Κύπρου στη συζήτηση της Τετάρτης στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ήταν έντονο, καθώς ξύπνησαν τα στερεότυπα για τις αμαρτίες της χώρας ως οικονομικού και όχι μόνο δούρειου ίππου της Ρωσίας στην Ευρώπη, με ορισμένους Κύπριους ευρωβουλευτές να απαντούν επικαλούμενοι το κούρεμα του 2013 και να μιλούν για στοχοποίηση της χώρας, με άλλους να κάνουν λόγο για συστημικό πρόβλημα –και όλους να ζητούν διερεύνηση των καταγγελιών.

Ορθά οι ευρωβουλευτές της Κύπρου μίλησαν για την ανάγκη πλήρους διερεύνησης, χωρίς να καταφεύγουν σε υπεκφυγές και αυτοθυματοποιήσεις, αν και θα μπορούσαν να είναι πιο έντονοι όσον αφορά τους ηθικούς αυτουργούς

του μηχανισμού ξεπλύματος. Ειδικά καθώς οι τέσσερις είναι σήμερα στην αντιπολίτευση, και οι άλλοι δύο θεωρητικά στη συμπολίτευση, στην οποία ασκεί αντιπολίτευση η προηγούμενη κυβέρνηση. Ή κάτι τέτοιο τέλος πάντων. Η ουσία λοιπόν βρίσκεται πλέον στη διερεύνηση.

Τόσο για τις πολιτικές, δικτικές και δικαστικές αρχές, που φαινόταν, σύμφωνα με τα όσα λέχθηκαν τις τελευταίες ημέρες, να γνώριζαν –για παράδειγμα– για την περίπτωση Μορνττάσοφ εδώ και οκτώ μήνες. Όσο και για τους δημοσιογράφους οι οποίοι παρά την αγωνία που εξέφρασε την περασμένη Τρίτη ο Ανδρέας Χατζηκυριάκος στο podcast «The elephant in the room», δεν κατάπιαν αμάσπη τα δημοσιεύματα αλλά τους «δίνουν» συνέντευξη, αναζητώντας ποιος ήξερε, τι και πότε.

Αυτή τη διερεύνηση και την πλήρη διαφάνεια την είχε τάξει ο ΠτΔ πριν διαφανεί ότι η προσπάθεια ξεκίνησε αλλά φαίνεται να σκόνταψε σε παθογένεια του κυπριακού συστήματος επιβολής του νόμου και του δικαστικού συστήματος.

Οι αρχές, με πιο πρόσφατο τον γενικό εισαγγελέα καθώς και τον διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας στην Επιτροπή Νομικών της Βουλής την Πέμπτη, υποστηρίζουν ότι οι διεργασίες διερεύνησης πήραν τον δρόμο τους παρά τις καθυστε-

ρήσεις λόγω της πολυπλοκότητας των υποθέσεων, καθώς και πως τεράστιος αριθμός εικονικών εταιρειών, άλλως shell companies, έχουν πλέον ξεφλουδιστεί.

Πριν λοιπόν εστιάσουμε, και μείνουμε, στις κατηγορίες κατά της Κύπρου στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, από τον ξένο Τύπο και λοιπούς άλλους, ας παρατηρήσουμε τι μας ζητούν οι ευρωβουλευτές την Τετάρτη, και τι μας ζητά η Κομισιόν, και τι έχει τάξει διεθνώς ο ΠτΔ: πλήρη διερεύνηση χωρίς φραγμούς και επίδειξη προθυμότητας ή επείκειας.

Αυτή τη διερεύνηση και την πλήρη διαφάνεια την είχε τάξει ο ΠτΔ πριν διαφανεί ότι η προσπάθεια ξεκίνησε αλλά φαίνεται να σκόνταψε σε παθογένεια του κυπριακού συστήματος επιβολής του νόμου και του δικαστικού συστήματος.

Αν δηλαδή μόνο αυτό συμβαίνει και δεν μπήκαν καθυκνώντας και επί σκοπού νομότυπα προσκόμματα σε σημεία της διαδικασίας. Δυστυχώς, η κοινή γνώμη έχει κάθε λόγο να είναι καχύποπτη για το κάθε τι που αναφέρουν οι αρχές. Και δεν υπάρχουν εύκολοι και γρήγοροι τρόποι αποκατάστασης της εμπιστοσύνης.

Τίως η εμπλοκή ξένων ειδικών και εμπειρογνομόνων να είναι η αρχή, καθώς ενδέχεται να θωρακίσει τη δικαιοσύνη από παρεμβάσεις, αλλά και την πολιτική ηγεσία από... παράπονα, αν αγγίξουν πιο ψηλά από ό,τι συνήθως.

Σε αυτή τη δύσκολη διαδικασία που ξεκινά, δεν πρέπει να ζητάμε συγκαρτητήρια και ευχαριστίες επειδή σταματήσαμε το πρόγραμμα πώλησης διαβατηρίων, ή επειδή συνεργαζόμαστε χωρίς «μα τζαι μου» με τις κυρώσεις των εταίρων

μας (στην Ευρώπη και υπερατλαντικά) κατά της Ρωσίας.

Όπως και σε πολλά άλλα ζητήματα που χρονίζουν, οι αποφασιστικές κινήσεις κατά της διαφθοράς πρέπει να είναι not business as usual. Να είναι οδυνηρές για όσους πρέπει να είναι οδυνηρές, και απαραίτητες για να αρχίσει να κτίζεται κάτι πιο υγιές για την Κύπρο αυτού του αιώνα.

Όμως ο λόγος για τον οποίο θα γίνουν αυτές οι κινήσεις δεν είναι το απόλυτα κυπριακό ένστικτο να διορθωθούμε γιατί «τι θα πουν οι γειτόνοι» (στην υπόλοιπη Ευρώπη) και γιατί μισούμε τον εαυτό μας γιατί «εν είμαστε Ευρωπαίοι εμείς». Ο λόγος για τον οποίο θα κάνουμε τις αλλαγές είναι για το καλό το δικό μας και γιατί μας αξίζει να βελτιωθούμε.

ykakouris@gmail.com

Αρρωστο-διαφημίσεις

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Το ανέκδοτο με τους φοιτητές ιατρικής λέει ότι τον πρώτο χρόνο, όταν μαθαίνουν τα συμπτώματα για κάθε ασθένεια, νομίζουν ότι υποφέρουν από όλες τις αρρώστιες του κόσμου. Πολλοί παθαίνουν ένα ψυχολογικό ταρακούνημα, ενώ μερικοί αρρωσταίνουν πραγματικά. Από εδώ ξεκινά και η εγκατάλειψη της ιατρικής επιστήμης από μερικούς, οι οποίοι αντιλαμβάνονται ότι τα αίματα και ο ανθούρπνος πόνος δεν είναι για τη δική τους ιδιοσυγκρασία, έστω και αν εξασφάλιζαν πάντα άριστα στα μαθήματα. Οι δυνατοί φοιτητές σιγά-σιγά αποβάλλουν τον φόβο, μαθαίνουν να αγγίζουν σε αρρώστους και σε πτώματα και συνεπιδιοποιούν ότι το λειτούργημά τους είναι και αυτό ένα είδος εργασίας, στο τέλος της ημέρας.

Πολλοί γιατροί στο διάβα του χρόνου αποκτούν τόσο αυτοπεποίθηση από τα «κουμύσματα» από ασθενείς και τόσο πολλά χρήματα στην τσέπη, ώστε να νομίζουν ότι είναι οι ίδιοι μικροί θεοί και άτρωτοι από ασθένειες. Και όλα αυτά μέχρι να τους κτυπήσει και αυτοί την πόρτα ο Αρχάγγελος Μιχαήλ. Η ιστορία επαναλαμβάνεται από τα αρχαία χρόνια μέχρι και σήμερα, με γιατρούς «θαυματουργούς», οι οποίοι λυτρώνουν από τον ανθρώπινο πόνο, αλλά και γιατρούς «ένοχους» για κάθε θάνατο. Στην αρχαιότητα υπήρχαν τα Ασκληπεία, κλειστές δομές θεραπείας, με μεταφυσικές πτυχές. Σήμερα υπάρχουν οι «μυστικές» κλινικές σε Ελβετία και άλλες «ξεχωριστές» χώρες, όπου οι πλούσιοι πληρώνουν αδρά για να αποκτήσουν στίγματα αιωνιότητας, όπως νομίζουν, όλοι αυτοί οι οποίοι πατούν επί πτωμάτων για να πλουτίσουν. Δεν είναι τυχαίο και το γεγονός ότι δεν βλέπεις στα ιατρεία εικόνες των Αγίων Αναγύρων, αλλά συνήθως εικόνες των αγίων που φέρουν τα νοήματα οι γιατροί. Υπάρχουν και οι εξαιρέσεις γιατρών, οι οποίοι υπηρετούν τους ασθενείς θυσιάζοντας και τις ψυχές και την υγεία τους πολλές φορές, παραγνωρίζοντας τον απατηλό Μαμωνά.

Με την εισαγωγή του μονοσφαλιστικού ή ουσιαστικά πλέον μονοπωλιακού ΓεΣΥ, αυξάνονται και πληθύνονται οι διαφημίσεις για εξετάσεις πρόληψης διαφόρων ασθενειών. Έφθασαν στο σημείο να διαφημίζουν και τα συμπτώματα ασθενειών, προκαλώντας πανικό στους ακροατές οι οποίοι τρέχουν και απαιτούν εξετάσεις. Και ως αυτό – επιβεβαιούμενη προφητεία – οι ασθενείς αυξάνονται, τα φάρμακα και οι ακτινογραφίες πολλαπλασιάζονται και οι ουρές στα νοσηλευτήρια δεν έχουν τελειωμό. Την ίδια ώρα, το διαδικτυο παίρνει φωτιά στις ιατρικές ιστοσελίδες και οι «αυτόματες»

διαφημίσεις προκαλούν πανικό. Όπως έλεγαν και αρχαίοι πρόγονοί μας, αν δεν αρρωστήσει η ψυχή, δεν αρρωσταίνει το σώμα. Και έτσι δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος, με θύματα τους πολίτες και μεγάλους κερδισμένους τους επαγγελματίες στον χώρο της υγείας και τις φαρμακοβιομηχανίες. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι γέμισαν οι πόλεις και τα χωριά με φαρμακεία, χημεία και ιατρικά κέντρα, ενώ τα ιδιωτικά νοσηλευτήρια πωλούνται και αγοράζονται σε τρελές τιμές. Κατά τα άλλα ο μέσος όρος ζωής μειώνεται αντί να αυξάνεται, μετά την εισαγωγή του ΓεΣΥ, ενώ από ποιότητα ζωής δεν πρέπει να λέγονται και πολλά.

Πρόσφατα μεγάλος στην ηλικία γιατρός, εκτός ΓεΣΥ, γελούσε με τα «καμύματα», τους φόβους, ή και αδυναμίες νέων γιατρών, οι οποίοι –πθελμένα ή όχι– οκυρώνονται πίσω από τα πρωτόκολλα και τα «άκοπα» χρήματα του ΓεΣΥ και υποβάλλουν ασθενείς σε δεκάδες εξετάσεις. Μιλούσε για την περιπέτεια ενός ανθρώπου ο οποίος πανικοβλήθηκε από διαφημίσεις και έτρεξε στον νεαρό προσωπικό του γιατρό. Αυτός του έγραψε ένα σωρό εξετάσεις και ακτινογραφίες και τελικά υποβλήθηκε και σε χειρουργία. Όλα αυτά με δαπάνες αρκετών χιλιάδων ευρώ για το ΓεΣΥ. Ωστόσο το «πρόβλημα» εξακολουθούσε να υφίσταται και τότε κατέφυγε στον «μεγάλο» γιατρό, ο οποίος με την κουβέντα και την εξέταση με τα χέρια, κατάλαβε ότι ήταν αλλού το πρόβλημα. Και τον θεράπευσε με μια απλή κρέμα και μερικά χάπια. Ανάλογα θλιβερά περιστατικά συμβαίνουν καθημερινά, γι' αυτό και οι «ειδικοί» μιλούν συνεχώς για ιατροσυμβούλια, για ασφάλειες, για ιατρικά λάθη και για πρωτόκολλα, τα οποία ωστόσο δεν ταιριάζουν σε όλους τους ασθενείς. Δεν είναι τυχαίο και το γεγονός ότι πολλοί ασθενείς επιμετεύονται πλέον περισσότερο τους εναλλακτικούς γιατρούς, καταφεύγουν σε δίαιτες με βότανα και βιταμίνες και αποφεύγουν όσο μπορούν τους γιατρούς και τα νοσοκομεία, έστω και αν είναι θεωρητικά σχεδόν δωρεάν.

Είναι καιρός να ξεκινήσει μια σοβαρή συζήτηση για τις διαφημίσεις για προληπτικές εξετάσεις, για εμβόλια και φάρμακα και αν αυτές συμβάλλουν ή όχι στην πρόληψη ασθενειών ή αν απλώς προκαλούν πανικό στους ανθρώπους. Η ιατρική είναι πλέον βαριά βιομηχανία, με ρομπότ, με σύγχρονα μηχανήματα, αλλά και πανάκριβα φάρμακα. Επιτέλους ας αναλάβουν τις ευθύνες τους οι γιατροί και οι διαφημιστές και δεν είναι ανάγκη –καθημερινώς– να πανικοβάλλουν τους ανθρώπους με αρρωστο-διαφημίσεις.

kaparispan@yahoo.gr

Το φλεγόμενο βιολί και ο χορός του θανάτου στη Γάζα

Της **ΚΟΥΛΑΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΥ**

«Χόρεψέ με μέχρι το τέλος του έρωτα» και η συγγραφέας του κειμένου οφείλει μια συγγνώμη στους εραστές του στρατοκρατικού καθεστώτος του Ισραήλ και του δικαιώματος για αυτοάμυνα. Όσα θα ακολουθήσουν περιέχουν στίχους, εικόνες, αριθμούς και μνήμες που ίσως ενοχλήσουν.

«Χόρεψέ με στην ομορφιά σου μ' ένα φλεγόμενο βιολί» τραγουδά ο Λέοναρντ Κοέν, κρατώντας ζωντανό το φρικιαστικό έθιμο των στρατοπέδων συγκέντρωσης να βάζουν τους μουσικούς που υπήρχαν μεταξύ των κρατουμένων να παίζουν μικρά κουαρτέτα εγχόρδων, όσο οι Ναζί εξόντωναν Εβραίους. «Χόρεψέ με μέσα από τη σύγχυση» και ο εφιάλτης του Θεσσαλονικιού Εβραίου, Ιάκωβου Στρουίμσα, ξαναξυπνά. Είναι αυτός που εκτέλεσε κρέη του πρώτου σόλο-βιολιού στην ορχήστρα του Μπρεκνάου. Η δουλειά της ορχήστρας ήταν κάθε μέρα να παίζει για ώρες το χρονικό διάστημα που οι όμηροι-αιχμάλωτοι οδηγούνταν στους θαλάμους αερίων και στα κρεματόρια. Οι SS φρόντισαν μαζοχιστικά έτσι ώστε μια μελωδία να καλύπτει τις κραυγές όσων οδηγούνταν στον θάνατο ή σε βασανιστήρια.

Πόσες φορές ακούσαμε στα ακαδημαϊκά συνέδρια των γραβατωμένων πνευματικών ανθρώπων και στα τηλεοπτικά πάνελ διερευνητικών συζητήσεων σχετικά με το ολοκαύτωμα των Εβραίων το εξής ερώτημα:

«Ο πολιτισμένος κόσμος τι έκα-

νε; Πώς μπόρεσε να σωπάσει;». Για να ακολουθήσει το επόμενο: «Μπορεί να υπάρξει ποίηση μετά το Άουσβιτς;».

Τέλη Νοεμβρίου 2023. Τώρα ξέρει και η δική μας γενιά. Ο πολιτισμένος κόσμος μια χαρά μπορεί να σιωπά. Μια χαρά μπορεί να εξισώνει την εγκληματική Χαμάς με τη φιλειρηνική Παλαιστινιακή Αρχή, για να μη χαλάσουν οι σχέσεις με τον στρατηγικό εταίρο Νετανιάχου. Με το χέρι στην καρδιά και την καρδιά στον θάνατο, μπορεί ξεδιάντροπα να κλεί-

Κάποιος μάλλον θα έδωσε εντολή να παίζει για ώρες η ορχήστρα με το κλασικό μελωδικό αφήγημα του ακροδεξιού Νετανιάχου...

νει τα μάτια σε μια πρωτόγνωρη δολοφονία δεκατριών χιλιάδων αμάχων σε λίγες βδομάδες και να νομιμοποιεί το έγκλημα. Όλες αυτές τις βδομάδες, μετά από την εγκληματική επίθεση της τρομοκρατικής Χαμάς την 7η Οκτωβρίου, βγαίνουν παρυσιαστές και ανταποκριτές από το Ισραήλ στους τηλεοπτικούς δέκτες και προβάλλουν μονομερώς τη δίκαιη ομολογούμενως απαίτηση των Ισραηλινών για επιστροφή των αιχμαλώτων στα σπίτια τους. Όλες αυτές τις εβδομάδες, είναι τραγικά ολιγάριθμες οι φωνές των Παλαι-

στινών που φτάνουν στ' αφτιά μας. Κάποιος μάλλον θα έδωσε εντολή να παίζει για ώρες η ορχήστρα με το κλασικό μελωδικό αφήγημα του ακροδεξιού Νετανιάχου, έτσι ώστε να καλύπτονται οι κραυγές των πολιορκημένων μελλοθανάτων στη Γάζα.

Και προκύπτει το δικό μας ερώτημα: Μπορεί να υπάρξει δημοσιογραφία μετά τη Γάζα 2023; «Χόρεψέ με μέχρι τα παιδιά να ζητήσουν να γεννηθούν» και οι στίχοι του Λέοναρντ Κοέν πχουν ειρωνικά και μακάβρια στον ρυθμό απαντώντων βομβαρδισμών και σειρήνων ασθενοφόρων, με τη Λωρίδα της Γάζας να μετατρέπεται (μέσα σε λίγες βδομάδες!) σε νεκροταφείο 5.500 χιλιάδων παιδιών.

Παιδιά που γεννήθηκαν πολιορκημένα. Παιδιά που μεγάλωσαν στη φυλακή της Λωρίδας της Γάζας. Παιδιά που τους φόρεσαν οι γονείς τους χρωματιστά βραχιόλια στα χέρια, ώστε να αναγνωριστούν σε περίπτωση που σκοτωθούν, αφού στην εμπόλεμη ζώνη είναι δύσκολο να ξεχωρίσουν τα νεκρά σώματα στις μαζικές ταφές.

«Σηκώσέ με σαν κλαδί ελιάς και γίνε το περιστέρι μου». Τώρα ξέρει και η δική μας γενιά. Τα ποιήματα που μας διδάξαν στα σχολεία και τα απαγγείλαμε στις γιορτές με κλάδους ελιάς στα μαλλιά και περισσότερο συναισθημα, είναι μόνο για να αγκαλιαζόμαστε συγκινημένοι κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης. Κι όταν σιγοψιθυρίζουμε εκείνο το σπουδαίο και σε

στίχο και σε μελωδία «Μη παρακαλώ σας, μη λησμονάτε τη χώρα μου», τώρα ξέρουμε στα σίγουρα πως, αν το 'χουμε στη μοίρα μας να δούμε –κατά Σεφέρη– «ένα Σκάμαντρο να ξεχειλάει κουφάρια», κι αν οι σχέσεις μας με τους γείτονες εκτροχιαστούν και πρέπει να χορέψουμε σε ρυθμούς βομβαρδισμών, σειρήνων ασθενοφόρων και χορού θανάτου, κανένας δεν θα ακούσει τις φωνές μας. Κάποιος βιολιστής θα εντεταλθεί να παίζει μια κλασική μελωδία, ώστε να καλύπτονται οι κραυγές.

«Χόρεψέ με μέχρι να πέσει η αυλαία και τα φιλά μας να γίνουν συνήθεια», έγραψε σε αυτή την τρυφερή μελωδική προσευχή ο Λέοναρντ Κοέν, αφιερώνοντας στην ανθρωπότητα ένα τραγούδι-μνημείο της ευαισθησίας έναντι της φρικαλεότητας.

«Φτιάξε ένα καταφύγιο μέχρι κάθε νήμα να κοπεί», ενώ στη Γάζα δεν υπάρχει ένα ασφαλές καταφύγιο. «Χόρεψέ με τρυφερά, χόρεψέ με και για πολύ καιρό», ενώ έχει αποφασιστεί προσωρινή κατάπαυση του πυρός και ανταλλαγή Ισραηλινών όμηρων με Παλαιστινίους κρατούμενους στο Ισραήλ.

«Χόρεψέ με μέχρι το τέλος του έρωτα», ενώ οι εραστές του στρατοκρατικού Ισραήλ αποσιωπούν τους αριθμούς των νεκρών αμάχων χειροκροτώντας τις εκκαθαρίσεις ελαφρά τη καρδιά.

Ο –ελαφρά τη καρδιά– απάνθρωπος δεν πέθανε ποτέ.

Η κα Κούλα Στυλιανού είναι φιλόλογος.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini.gr

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ**

Μοίρα και ενοχή

Σε μια συγκλονιστική διάλεξη που έδωσε ο Leo Strauss με θέμα «Γιατί παραμένουμε Εβραίοι» στις 4 Φεβρουαρίου 1962, η οποία ήταν μέρος μιας σειράς διαλέξεων στο Ίδρυμα Hillel του Πανεπιστημίου του Σικάγο, έλεγε: «Καταλήγω στο εξής συμπέρασμα. Είναι αδύνατον να μην παραμείνω Εβραίος. Είναι αδύνατον να ξεφυγί κανείς από την καταγωγή του. Είναι αδύνατον να απαλλαγεί κανείς από το παρελθόν του απλώς και μόνο επειδή το επιθυμεί. Δεν υπάρχει τίποτε καλύτερο από τη δύσκολη λύση που προσφέρει η φιλελεύθερη κοινωνία. Αυτό σημαίνει νομική ισοπντία από τη μία και ιδιωτικές διακρίσεις από την άλλη».

Πρέπει απλώς να αναγνωρίσουμε το γεγονός, το οποίο όλοι γνωρίζουμε, ότι η εβραϊκή μειονότητα δεν είναι παγκοσμίως δημοφιλής, και πρέπει να αναγνωρίσουμε τις συνέπειες αυτού. Όλοι ξέρουμε ότι υπάρχει σε αυτή τη χώρα [στις ΗΠΑ] μια εντελώς εξωθεσμική, αλλά όχι παράνομη πρακτική, ό,τι αποκαλούμε φιλετική ιεραρχία ,

στην κορυφή της οποίας βρίσκονται οι Αγγλοσάξονες, ενώ οι Μαύροι βρίσκονται στο κάτω μέρος της – και εμείς [οι Εβραίοι] είμαστε ακριβώς πάνω από τους Μαύρους. Πρέπει να το αντιμετωπίσουμε αυτό. Και πρέπει να δούμε ότι υπάρχει μια ομοιότητα μεταξύ του εβραϊκού ζητήματος και του ζητήματος των μαύρων –υπάρχουν αρκετές εβραϊκές οργανώσεις που το γνωρίζουν πολύ καλά αυτό».

Αν διαβάσει κανείς την ιστορία της ιδρύσης της ΑΧΕΠΑ (Order of AHEPA) και των Ελλήνων μεταναστών στις ΗΠΑ στις αρχές του 20ού αιώνα, θα διαπιστώσει ότι σε κοινωνικό και φυλετικό επίπεδο οι Έλληνες ταυτίζονταν με τους Μαύρους. Αυτό το γεγονός οδήγησε σε μια στέρηση, παλαιά φίλια και μια στέρηση παλαιά πολιτική συμμαχία ανάμεσα σε ενώσεις Εβραίων, Ελλήνων και Μαύρων. Η συμμαχία αυτή αποκρυσταλλώθηκε στη μαζική τους εισχώρηση στο κόμμα των Δημοκρατικών και σε κοινούς αγώνες για τα αστικά δικαιώματα κατά τις πολυτάραχες δεκαετίες του 1960 και του 1970. Πολλά βέβαια έχουν συμβεί από το μακρινό 1962.

Παρόλες τις αλλαγές όμως, σε μια χώρα που είδε τον πρώτο μαύρο πρόεδρο των ΗΠΑ στο πρόσωπο του Μπαράκ Ομπάμα, το «εβραϊκό ζήτημα» παραμένει χωρίς λύση. Με απόλυτα κυνικό τρόπο, ο Leo Strauss αναγνωρίζει: «Επομένως, το πρακτικό πρόβλημα για τον μεμονωμένο Εβραίο, αν θέλουμε να είμαστε πραγματιστές και να πα-

Η «ενοχή» των Δυτικών απέναντι στο Ισραήλ δεν αφορά το Ισραήλ, αλλά τα δυτικά φιλελεύθερα έθνη.

τάμε σε στέρεο έδαφος, είναι το εξής: Πώς μπορώ να ξεφύγω από τις διακρίσεις ; [...] Η απάντηση είναι απλή: παύοντας να είμαι αναγνωρίσιμος ως Εβραίος». Η κατάσταση αυτή δεν έχει αλλάξει και ούτε πρόκειται να αλλάξει. Όπως διαπιστώνει και ο ίδιος ο Strauss, δεν έχουν όλα τα προβλήματα λύση. Στο πλαίσιο του φιλελευθερισμού δεν μπορούν να αποφευχθούν οι

ιδιωτικές διακρίσεις, ενώ η κατάργηση του φιλελευθερισμού, όπου αυτή επετεύχθη, έφερε ιστορικά χειρότερη καταπίεση στους Εβραίους και τις μειονότητες.

Ο ίδιος ο Strauss αντιπαθούσε τον όρο «αντισιμιτισμός» ή «αντισημιτισμός». Προτιμούσε να αποκαλεί την αρνητική αυτή διάθεση «μίσος κατά των Εβραίων». Το φιλελεύθερο καθεστώς δεν μπορεί να απαγορεύσει διά νόμου ένα ιδιωτικό συναισθημα και η απλή απαγόρευση της έκφρασης του μίσους στον δημόσιο χώρο δεν είναι αρκετή για να αποτρέψει τα ολέθρια αποτελέσματα ενός τόσο καταστροφικού πάθους. Αυτό που ο Ερντογάν αποκάλεσε σε συνέντευξή του μπροστά στον πρόεδρο της Γερμανίας «ενοχή» των Ευρωπαίων έναντι των Εβραίων για το Ολοκαύτωμα δεν είναι τίποτε άλλο από τη συνειδητοποίηση της φιλελεύθερης ευρωπαϊκής και δυτικής κοινωνίας ότι το μίσος είναι καταστροφικό όχι μόνο για αυτόν κατά του οποίου στρέφεται αλλά και για τον ίδιο τον φορέα του. Η μερική λύση του φιλελεύθερου προβλήματος του ιδιωτικού μίσους κατά των Εβραίων

και όλων των μειονοτήτων είναι η προσωπική εμπειρική παιδεία: ο παθός μαθός, όποιος πάθει κάτι, αποκατάει εμπειρία ώστε να μην το ξαναπάθει. Όταν ο Τούρκος πρόεδρος έλεγε ότι οι Τούρκοι δεν δεσμεύονται από καμία «ενοχή» απέναντι στον λαό του Ισραήλ, και για τον λόγο αυτόν μπορούν να ταυτιστούν με τη Χαμάς, εννοεί ότι οι Τούρκοι εξακολουθούν να μισούν τις μειονότητες που κατέσφαξαν, τους Χριστιανούς, τους Κούρδους, τους Αρμένιους, αφού ποτέ δεν ένιωσαν «ενοχή» για τις γενοκτονίες που διέπραξαν και διαπράττουν ακόμη ως έθνος. Για τον λόγο αυτό μπορούν ακόμη να ταυτίζονται ατομικά και πολιτικά με τις γενοκτονικές πρακτικές φανατικών ισλαμιστών της Χαμάς και της Χεσμπολάχ κατά του Ισραήλ και των απανταχού Εβραίων. Η «ενοχή» των Δυτικών απέναντι στο Ισραήλ δεν αφορά το Ισραήλ, αλλά τα δυτικά φιλελεύθερα έθνη. Είναι ενοχή και ντροπή για το «κτίον» στο οποίο μετατράπηκαν οι Ευρωπαίοι. Ανεξαρτήτως του ποιους εξολόθρευσαν, το ότι εξολόθρευσαν μαζικά εκατομμύρια ανθρώπινα όντα

εξαιτίας του μίσους που ένιωθαν για τον άλλο, είναι το σημαντικό ιστορικό γεγονός, το οποίο όταν κατανοήθηκε επαρκώς από τις δυτικές κοινωνίες έβαλε φρένο στο ανεξέλεγκτο ιδιωτικό μίσος. Όταν το μίσος αυτό απελευθερώθει από τους χαλινούς της «ενοχής», τότε οι Εβραίοι είναι οι τελευταίοι που θα υποφέρουν στον σημερινό Δυτικό κόσμο, σε Ευρώπη και Αμερική. Όταν οι ισλαμιστές, για παράδειγμα, σε φιλοπαλαιστινιακές διαδηλώσεις κρατούν πλακάτ με τη ναζιστική σβάστικα αναγράφοντας κάτω από αυτή ότι ο Χίτλερ έπρεπε να είχε ολοκληρώσει το έργο του, είναι σαν να υπογράφουν τη δική τους θανατική καταδίκη. Είναι σαν να λένε στους υποστηρικτές των άκρων στις δυτικές κοινωνίες ότι οι γενοκτονίες μπορούν να δικαιολογηθούν εκ των υστέρων. Αυτό που τις δικαιολογεί δε, σε παρελθόν και μέλλον, είναι το μίσος που παραμένει όσο οι «άλλοι» παραμένουν «Εβραίοι».

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Οι ορεινοί και οι ορφανοί

Από τη βορειοανατολική πτέρυγα της Βουλής το νέο κόμμα θα δοκιμάσει να υπερκεράσει το κόμμα Κασσελάκη

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Ένα σύννεφο αριστερής μελαγχολίας απλώνεται στην Κουμουνδούρου από το καλοκαίρι και μετά και δεν λέει να φύγει. Στον «ΣΥΡΙΖΑ εσωτερικού» όσοι έμειναν παλεύουν να κρατήσουν τη θέση της αξιωματικής αντιπολίτευσης που δημοσκοπικά δείχνει να χάνεται. Στον «ΣΥΡΙΖΑ εξωτερικού» αυτοί που αποχώρησαν έχουν ως στόχο να δείξουν πως δεν είναι το παλιό 3%, αλλά ό,τι απέμεινε από την κυβερνώσα Αριστερά που προσπαθεί να ανασυσταθεί. Από τη στιγμή μάλιστα που ο Στέφανος Κασσελάκης φαίνεται να έχει αποφασίσει να κάνει «αποποίηση κληρονομιάς», οι πρώην κορυφαίοι υπουργοί – σαραντάρηδες του κόμματος, Εφν Αχτσιόγλου, Αλέξης Χαρίτσης, Νάσος Ηλιόπουλος και Δημήτρης Τζανακόπουλος, δεν φαίνεται να είχαν άλλη επιλογή από το να μαζέψουν αυτοί τα «ασπμικά» και να τα πάρουν μαζί τους.

Η διπλή διάσπαση ήταν αποτέλεσμα της «αεροπειραικής» του Σεπτεμβρίου, όταν ο Στέφανος Κασσελάκης αιφνιδίασε τους πάντες και εγκαταστάθηκε στον έβδομο όροφο της Κουμουνδούρου. Ο ΣΥΡΙΖΑ αποδείχτηκε πως ήταν «γυμνός», χωρίς άμυνες, ισχυρούς κομματικούς μηχανισμούς και μια συμπαγή βάση που οφείλει να έχει ένα κόμμα εξουσίας. Τα δύο στρατόπεδα πλέον θα ρίχνουν μόνο κάποιες λοξές ματιές στους διαδρόμους της Βουλής, καθώς οι στοχεύσεις τους είναι εντελώς διαφορετικές.

Οι στόχοι

Όσοι έφυγαν από την Κουμουνδούρου έχουν ακόμα πολύ δρόμο να διανύσουν μέχρι να γίνουν κόμμα. Η «βιτρίνα» τους θα είναι η κοινοβουλευτική ομάδα των «11», η οποία θα χαράξει τον δρόμο, με επικεφαλής εκτός απροόπτου, τον Αλέξη Χαρίτση. Κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος δεν αποκλείεται να οριστεί ο Νάσος Ηλιόπουλος, ενώ κομβικό ρόλο αναμένεται να έχει και ο Ευκλείδης Τσακαλώτος. Σχεδόν όλοι (οκτώ από τους έντεκα) βγήκαν πρώτοι στις περιφέρειες τους στις τελευταίες εκλογές. Σταθμός είναι η μάχη του προϋπολογισμού. Από τα αριστερά «ορεινά διαμερίσματα» της Ολομέλειας πίσω από τα έδρανα της Πλευσης Ελευθερίας, θα δώσουν τη μάχη να αποδείξουν πως απο-

Ο Διονύσης Τεμπονέρας συνομιλεί με την Εφν Αχτσιόγλου και τον Αλέξη Χαρίτση, στο περιθώριο της πρόσφατης συνεδρίασης της Κ.Ε. του ΣΥΡΙΖΑ. Μετά την αποχώρηση των δύο τελευταίων, ο Αχσιός πολιτικός παρέλαβε τη «σκυτάλη» της εσωκομματικής αντιπολίτευσης στην ηγεσία Κασσελάκη.

τελούν μια «οραματική προοδευτική αντιπολίτευση» που είναι σε θέση να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την ανατροπή της Νέας Δημοκρατίας.

Οι αποχωρήσαντες είναι σε θέση να συνομιλήσουν με το ΠΑΣΟΚ και να σπάσουν τα στεγανά που υπήρχαν με τον παλιό ΣΥΡΙΖΑ.

Βιασύνη να φτιαχτεί κόμμα, από τη στιγμή που λειτουργεί η κοινοβουλευτική τους ομάδα, δεν υπάρχει. Οι επαφές με κινήσεις, προσωπικότητες, νεολαίους, αποχωρήσαντες από τον ΣΥΡΙΖΑ και απογοητευμένους πολίτες του προοδευτικού χώρου θα προηγηθούν και θα ενταθούν, προκειμένου να συγκροτηθεί κάτι ευρύτερο. Θα επιχειρηθεί καταγραφή του κόσμου που έφυγε από τον ΣΥΡΙΖΑ, καθώς οργανώνονται από την «Ομπρέλα» καλέσματα σε όλη

την Ελλάδα. Είναι σίγουρο πως το υπόλοιπο 2023 θα κυλήσει κάπως έτσι. Οι επιλογές από εκεί και μετά είναι δύο, όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ». Είτε θα συγκροτηθεί μια λίστα αποκλειστικά για τις ευρωεκλογές και αφού μετρηθούν οι δυνάμεις του νέου φορέα μετά τον Ιούνιο θα λάβει υπόσταση επίσημα ως νέο κόμμα. Ή αυτό θα γίνει εξ αρχής. Το στρατηγείο τους θα είναι η Βουλή με το γραφείο του προέδρου και των βουλευτών που θα αποκτήσουν σύντομα, ενώ η Θεανώ Φωτίου αναζητεί και γραφεία στο κέντρο όπου θα συστηγαστούν με την «Ομπρέλα». Από την πολύ καλή σχέση του Αλέξη Χαρίτση με τον Πέτρο Κόκκαλη συμπεραίνεται πως η οικολογία θα είναι πολύ ψηλά στην ατζέντα και δεν αποκλείεται μαζί με την Αριστερά να αποτελούν βασικά συστατικά του ονόματος της κοινοβουλευτικής ομάδας.

Χωρίς να επιθυμούν να αλλάξουν το σημερινό status –με τον ΣΥΡΙΖΑ να αποτελεί την αξιωματική αντιπολίτευση– δεν αποκλείουν και άλλοι βουλευτές το επτάμηνο μέχρι τις ευρωεκλογές να

περάσουν στην απέναντι όχθη. Σύμφωνα με πληροφορίες με τον Γιώργο Ψυχογιό, που ανήκε στην «Ομπρέλα», είχαν γίνει συζητήσεις για να είναι ο δωδέκατος, ωστόσο και προσωπικά ζητήματα που αντιμετώπιζει τον κράτησαν πιο πίσω. Αν η Κουμουνδούρου αρχίσει να «φυλλορροεί» ακόμα πιο πολύ, πιστεύουν πως ένα νέο ρεύμα θα ενισχύσει την καινούργια προσπάθεια. Ένα είναι σίγουρο: Η νέα Κ.Ο. έχει τη δυνατότητα να συνομιλεί πολύ πιο εύκολα με το ΠΑΣΟΚ σε σύγκριση με τον ΣΥΡΙΖΑ. Το γεγονός πως δεν κοιτούν μόνο αριστερά φαίνεται από τη συμμετοχή του Νίκου Μπίστη στο έγγραφο, ο οποίος πρωτοστάτησε στη δημιουργία της Προοδευτικής Συμμαχίας στον ΣΥΡΙΖΑ μέσω της «Γέφυρας». Την αλλαγή του τοπίου σηματοδότησε η αποχώρηση του Δημήτρη Παπαδημιούλη, ενώ τα βλέμματα πλέον είναι στραμμένα στον Γιάννη Δραγασάκη, που είναι σταθερός συνομιλητής των «6+6».

Ο νέος και ο πρώην

Για όσους έμειναν πίσω τα πράγματα είναι πολύ διαφορετι-

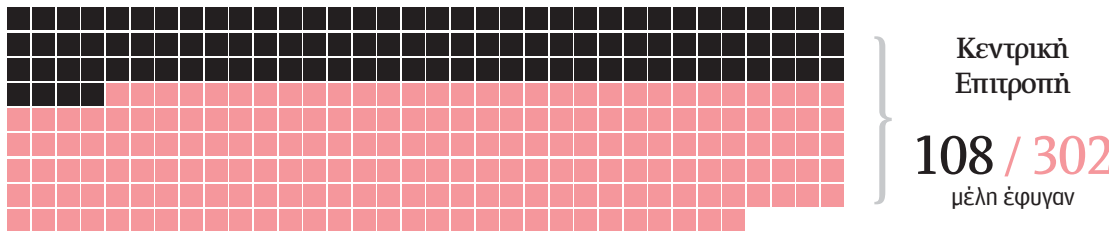
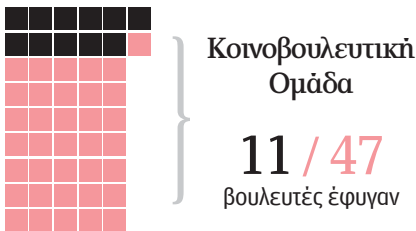
κά. Γνωρίζουν πως θα υπάρξει μια σύγκρουση, έστω και σωπηρή, για το ποιος έχει το πιο ελκυστικό σχήμα στη Βουλή. Υποστηρίζουν πως η εσωστρέφεια του προηγούμενου διαστήματος ήταν η βασική αιτία για την κακή δημοσκοπική εικόνα του ΣΥΡΙΖΑ και από εδώ και στο εξής θα επιχειρήσουν να κάνουν μια φυγή προς τα εμπρός. Ο Στέφανος Κασσελάκης, παρά τους χαμηλούς τόνους της Πολιτικής Γραμματείας, έδειξε με την ανάρτησή του την Παρασκευή κατά της Εφνης Αχτσιόγλου πως δεν θα σταματήσει τις επιθέσεις σε όσους εγκατέλειψαν το κόμμα («Αν είχε έρθει προεκλογικά η Εφν Αχτσιόγλου και μου είχε πει “αυτή η κρέκλα είναι το όνειρο της ομάδας μου, ή βγαίνω πρόεδρος ή φεύγω”, θα είχα κάνει πίσω για χάρη της ενότητας», έγραψε στα κοινωνικά δίκτυα). Από τη μια θα επιχειρεί να αποδομήσει την επιχειρηματολογία τους –γνωρίζοντας πως στοχεύουν στην αποσυσπείρωση του ΣΥΡΙΖΑ– και από την άλλη η απόλυτη προτεραιότητά του θα είναι το αντιπολιτευτικό έργο, εστιάζοντας στην ακρίβεια. Αναμένεται

σύντομα να παρουσιάσει μια νέα ομάδα συνεργατών, οι οποίοι θα τον στελεχώνουν αλλάζοντας ριζικά το προφίλ της Κουμουνδούρου. Σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ο Στέφανος Κασσελάκης ξεκαθάρισε στη συνεδρίαση της Πολιτικής Γραμματείας πως δεν ισχύουν οι φήμες ότι θα είναι υποψήφιος για την Ευρωβουλή.

Μέσα σε αυτό το περιβάλλον είναι σίγουρο ότι η θέση του Αλέξη Τσίπρα γίνεται πιο δύσκολη. Ως εγγυητής της ενότητας έκανε την ύστατη προσπάθεια γνωρίζοντας πως δεν θα ήταν δυνατόν να αποτρέψει τη διάσπαση. Ο ΣΥΡΙΖΑ είναι το στίπι του και οφείλει με τη στάση του να τον στηρίζει, ωστόσο υπάρχουν δύο δεδομένα: Κάποιοι από τους επιγόνους του έχουν περάσει πλέον απέναντι και ο νέος πρόεδρος δεν σταματά να αμφισβητεί τον πυρήνα της οικονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε από το 2015-2019. Και το ερώτημα είναι τι θα κάνει, αν ο Στέφανος Κασσελάκης συνεχίσει να «κοκκινίζει» τη διαχωριστική γραμμή με την περίοδο διακυβέρνησής του.

Με την αποχώρηση της «Ομπρέλας» και της «ομάδας Αχτσιόγλου» παραδόθηκε και η σκυτάλη της εσωκομματικής αντιπολίτευσης. Η πρώτη συνεδρίαση της Πολιτικής Γραμματείας ήταν ενδεικτική και φάνηκε πως ο Στέφανος Κασσελάκης κάθε δύο εβδομάδες, που θα συγκλείεται το όργανο, δεν θα περνάει εύκολα. Ο Διονύσης Τεμπονέρας έδειξε τα «δόντια» του, καθώς επέμεινε χωρίς αστερίσκους στη διεξαγωγή ενός συνεδρίου απολογιστικού, αυτοκριτικής και ιδεολογικής τοποθέτησης μέσα στον Ιανουάριο. Της συνεδρίασης, άλλωστε, σύμφωνα με πληροφορίες της «Κ», ακολούθησε συνάντηση παλαιών προεδρικών σε εστιατόριο στο Παγκράτι, αρκετό από τους οποίους έβαλαν πρόσφατα «μπλόκο» στην ιδέα του προέδρου να κάνει δημοψήφισμα για τις διαγραφές. Το «μενού» ήταν και πολιτικό και τα εδσμάτα απόλαυσαν οι δύο γραμματείες Ράνια Σβίγκου και Γιώργος Βασιλειάδης, η πάντα κομματικά ισχυρή και σταθερή συνομιλήτρια του Αλέξη Τσίπρα, Ολγα Γεροβασίλη, ο Αλέκος Φλαμπουράρης, ο Κώστας Ζαχαριάδης, ο Θανάσης Θεοχαρόπουλος, ο Διονύσιος Καλαματιανός, ενώ λίγο καθυστερημένη έφτασε και η Μαριλίζα Ξενογιαννακοπούλου.

Αυτοί που μένουν... αυτοί που φεύγουν

ΑΠΟΨΗ

Ο αρχηγός που πάντα αργεί

Του **ΕΥΤΥΧΗ ΒΑΡΔΟΥΛΑΚΗ**

Ο Αλέξης Τσίπρας είναι πολιτικός με σημαντικές δεξιότητες, που ασχέτως του πώς τον αξιολογεί συνολικά κάποιος, οφείλει να αναγνωρίσει. Υψηλές επικοινωνιακές δυνατότητες, ικανότητα στη δημιουργία ταυτίσεων, προσαρμοστικότητα, καλή αντιληψη των θεμάτων. Παρά τα αναμφίβολα προσόντα του, ωστόσο, σε όλη τη διαδρομή του επανέλαβε το ίδιο λάθος: μια σωστή απόφαση την υλοποίησε με τόσο καθυστέρηση, που τελικά δεν του απέδωσε.

Όταν στις αρχές του 2015 έπρεπε ως πρωθυπουργός να προχωρήσει σε μια «ομαλή προεγείωση», τράβηξε τα πράγματα στα άκρα. Και όταν τελικά έκανε αυτό που και ο ίδιος αντιλήφθηκε ότι ήταν

Σε όλη τη διαδρομή του ο Τσίπρας επανέλαβε το ίδιο λάθος: πήρε τις σωστές αποφάσεις, αλλά με τόσο καθυστέρηση, ώστε δεν μπορούσαν πια να αποδώσουν.

σωστό –να υπογράψει δηλαδή τη συμφωνία με τους εταίρους–, η ζημία που είχε υποστεί και η χώρα αλλά και ο ίδιος ήταν μεγάλη, καθώς σπατάλησε σε ελάχιστο χρόνο το πολιτικό του κεφάλαιο. Ελάχιστους μήνες μετά τις εκλογές του Σεπτεμβρίου '15 ο ΣΥΡΙΖΑ πέρασε δεύτερο κόμμα, χωρίς έκτοτε να ανακτήσει το προβάδισμα.

Όταν μετά τον Σεπτέμβριο '15 και τη «ρεαλιστική» στροφή έπρεπε να ξεκόψει με τους ΑΝΕΛ του Πάνου Καμμένου και να επιδιώξει μια συμμαχία με τα τότε κόμματα του ενδιάμεσου χώρου (ΠΑΣΟΚ ή Ποτάμι), δεν το έκανε. Το επιχείρησε στο τέλος της θητείας του, όταν είχε ήδη δημιουργηθεί ισχυρό αντιΣΥΡΙΖΑ ρεύμα, όταν η δυναμική υπέρ της Ν.Δ. ήταν ήδη ισχυρή κι ενώ οι σχέσεις με το ΠΑΣΟΚ και το Ποτάμι είχαν ήδη δηλητηριαστεί.

Όταν μετά το 2019, ορθώς μίλησε για ανάγκη διεύρυνσης και στρατηγικής μετάλλαξης του ΣΥΡΙΖΑ σε ένα κόμμα με πιο μετριοπαθές -σοσιαλδημοκρατικό προφίλ, δεν προχώρησε σε ανάλογες συμβολικές πρωτοβουλίες. Λόγω της αδράνειας –αν όχι της ανοχής

του– εγκλωβίστηκε στην επιζήμια τοξικότητα που εξέπεμπαν φιλικά σε εκείνον Μέσα, περσόνες του Διαδικτύου και μερίδα υποστηρικτών του, που απλώς αναπαρήγαγαν γηπεδικές ύβρεις. Κι όταν και πάλι με καθυστέρηση επιχείρησε να λάβει κάποια πειθαρχικά μέτρα έναντι συγκεκριμένων στελεχών, έκανε τελικά πίσω μπροστά στις αντιδράσεις που συνάντησε.

Ερχόμαστε στα τωρινά. Βλέποντας τη διαλυτική κατάσταση των τελευταίων εβδομάδων, ο κ. Τσίπρας επιχείρησε να παρέμβει για να αποτρέψει αποχωρήσεις στελεχών και να νοθεύσει τον νέο πρόεδρο. Μόνο που η παρέμβασή του ήρθε και πάλι αργά, εξ ου και δεν απέδωσε παρά την καταλυτική επιρροή του στο κόμμα.

Στο διάστημα της «σιωπής» του, οι αντεγκλήσεις κορυφώθηκαν ανεξέλεγκτα, ενώ οι σχέσεις του με πολιτικά «παιδιά του» επιλήγησαν, όταν κατά τη διαδικασία εκλογής προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ επέτρεψε να διακινούνται ιστορίες για ανύπαρκτα SMS και μοιφές για δήθεν υπονόμευσή του.

Αποτελεσμα; Το κόμμα που ο ίδιος οδήγησε από το 5% στην εξουσία κατρακυλάει δημοσκοπικά, διαλύεται οργανωτικά, πρώην στενοί συνεργάτες του αποχωρούν ως «αποστάτες». Ενώ ο κ. Κασσελάκης, που εξέλεξε με την υπόσχεση «να κερδίσει τον Μητσοτάκη», προσώπως μοιάζει να κοντράρεται με τον κ. Κουτσούμπα για την τρίτη θέση.

Τίποτα δεν αποκλείει, αν η περιδι-

νση στον ΣΥΡΙΖΑ συνεχιστεί, να αναληφθούν κι άλλες πρωτοβουλίες. Πιθανότατα, όμως, είναι ήδη αργά. Η ζημία που έχει υποστεί ο ΣΥΡΙΖΑ είναι μεγάλη. Οι αποχωρήσεις στελεχών αφαιρούν εσωκομματικά αντίβαρα και δυνατότητες θεσμικών λύσεων, εξ ου και μοιάζουν επίσης προβληματικές. Οι όποιες αντιπαραθέσεις, ειδικά μέχρι τις ευρωεκλογές, θα δυσκολέψουν μελλοντικές επανασυγκλήσεις.

Η πρωτοβουλία του κ. Τσίπρα να αποτρέψει τη διάσπαση έμοιαζε βγαλμένη από το παρελθόν. Ήταν σωστή, υλοποιήθηκε όμως με καθυστέρηση. Και απέτυχε.

Ο κ. Ευτυχής Βαρδουλάκης είναι σύμβουλος στρατηγικής και επικοινωνίας.

Ηγέτες και
ηγέτιδες
κορυφαίων
εταιρειών
μιλούν για
τις προκλήσεις
και τις ευκαιρίες
ενώπιον
ένός νέου
οικονομικού
κύκλου
στην Κύπρο

ΚΥΡΙΑΚΗ
3/12

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
Τράπεζα Κύπρου

Βουβές αγωνίες πριν από το ραντεβού

Εξι χρόνια μετά την επεισοδιακή επίσκεψή του, η Αθήνα ετοιμάζεται να υποδεχθεί έναν ακόμη πιο απρόβλεπτο Ερντογάν

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Δίχως υπερβολικές προσδοκίες, ούτε όμως και φόβο για εκτροχιασμό των σχέσεων στην παρούσα φάση οδεύει η κυβέρνηση για το Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας (ΑΣΣ) Ελλάδας - Τουρκίας, που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα στις 7 Δεκεμβρίου. Αναμένεται να προχωρήσουν διάφορες συμφωνίες στο ευρύτερο πλαίσιο της θετικής ατζέντας (πολιτική προστασία, συνοριακές διαβάσεις, εμπορικές συναλλαγές κ.ά.), ωστόσο το πιο ενδιαφέρον ερώτημα που μένει να απαντηθεί —ιδιαίτερα καθώς, πέρα από τη συνεδρίαση του ΑΣΣ, θα πραγματοποιηθεί και τετ α τετ του πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη με τον πρόεδρο της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν— αφορά τα επόμενα βήματα αυτής της διαδικασίας ανοικτών ελληνοτουρκικών διαύλων, που άνοιξε μετά τη σύνοδο κορυφής του ΝΑΤΟ στο Βίλνιους τον περασμένο Ιούλιο.

Πηγές, με άριστη γνώση των επαφών οι οποίες έχουν προηγηθεί τους τελευταίους μήνες σε διάφορα επίπεδα, συγκλίνουν στο συμπέρασμα ότι η βούληση για προώθηση των διμερών επαφών προς την κατεύθυνση συζητήσεων που είναι δυνατόν να παράγουν λύσεις είναι ισχυρότερη στην ελληνική πλευρά. Αντιθέτως, στην τουρκική πλευρά φαίνεται να υπάρχει μια δυστοκία στην προώθηση των θεμάτων στην επόμενη φάση. Βεβαίως, η ίδια η φύση των ελληνοτουρκικών διαφορών δεν επιτρέπει καν εύκολες συζητήσεις, πόσο μάλλον λύσεις. Στην πραγματικότητα, εκείνοι που μένει να προσδιοριστεί είναι ο χρόνος στον οποίο θα συνεχιστούν οι επαφές σε επίπεδο πολιτικών διαβουλεύσεων, υπό τους υφυπουργούς Εξωτερικών Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου και Μπουράκ Ακσαπάρ.

Τις τελευταίες ημέρες δύο γεγονότα θορύβησαν αρκετούς στην Αθήνα σχετικά με το επικείμενο ΑΣΣ. Το πρώτο ήταν η επίσκεψη του κ. Ερντογάν στο Βερολίνο και ο τορπιλισμός κάθε πιθανότητας γερμανοτουρκικής συναινεσης πάνω σε σημαντικά θέματα, κατά τη διάρκεια των κοινών δηλώσεών του με τον καγκελάριο Ολαφ Σολτς. Αν και ουδείς στην ελληνική κυβέρνηση τολμά να προεξοφλήσει τη στάση που θα τηρήσει ο πάντα απρόβλεπτος κ. Ερντογάν, αρμόδιες πηγές υπενθυμίζουν ότι το σόου του προέδρου της Τουρκίας

Ο Ταγίπ Ερντογάν επιθεωρεί τιμητικό άγημα κατά την άφιξή του στο Αλγέρι, την Τρίτη. Η επίσκεψη του Τούρκου προέδρου αναμένεται στην Αθήνα με μεγάλο ενδιαφέρον, αλλά και περιορισμένες προσδοκίες, ενώ άγνωστο παραμένει αν επίκειται μετάβασή του στη Θράκη, ενδεχομένως στο ταξίδι της επιστροφής του.

ας στο Βερολίνο συνδέεται με τρεις παράγοντες: πρώτον, την προσπάθειά του να εμφανιστεί ως ηγέτης που προασπίζει τα δικαιώματα των απανταχού μου-

Όσα έγιναν μπροστά και πίσω από τις κάμερες στο Βερολίνο μεταξύ του καγκελαρίου και του Τούρκου προέδρου δεν αποτελούν καλό σιγνό.

σουλμάνων, εν προκειμένω των Παλαιστινίων. Δεύτερον, ήταν ενοχλημένος από το μπλόκο των Γερμανών στην πώληση μαχητικών Eurofighter (κατασκευάζονται από τετραεθνή κοινοπραξία Ηνωμένου Βασιλείου, Γερμανίας,

Ιταλίας και Ισπανίας) στην Τουρκία. Και, τρίτον, το προηγούμενο χρονικό διάστημα το Βερολίνο διαμαρτυρήθηκε έντονα στον κ. Ερντογάν για τα μηνύματα που μεταδίδει προς την τουρκική μειονότητα της Γερμανίας. Αν και —σε γενικές γραμμές— η επιδείνωση των γερμανοτουρκικών σχέσεων δεν συνιστά ευκαιρία εξέλιξη για την Αθήνα, καθώς συχνά το Βερολίνο διαδραμάτισε γέφυρα με την Αγκυρα, δεν συνδέεται με την ατμόσφαιρα που επικρατεί αυτή τη στιγμή στα ελληνοτουρκικά.

Η δεύτερη εξέλιξη που προκάλεσε ανησυχία σε αρκετούς στην Αθήνα ήταν οι διατυπώσεις του υπουργού Εξωτερικών Χακάν Φιντάν για τη μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη (που αποκαλείται παγίως από τους Τούρκους αξιωματούχους

«τουρκική»), αλλά και τους «ομογενείς» στα Δωδεκάνησα. Και σ' αυτή την περίπτωση οι δηλώσεις δεν αντιμετωπίστηκαν με βάση το περιεχόμενό τους, αλλά κυρίως λόγω του χρόνου που έγιναν. Άλλωστε, ήδη στα μέσα Οκτωβρίου, κατά τις πολιτικές διαβουλεύσεις σε επίπεδο υφυπουργών Εξωτερικών και των επιτελείων τους, ο κ. Ακσαπάρ διαμήνυσε ότι η Αγκυρα δεν σκοπεύει να συμβιβαστεί με καμία υποχώρηση σε οποιοδήποτε ζήτημα που συνδέεται με τη μειονότητα στη Θράκη ή οπουδήποτε αλλού στα Βαλκάνια. Η στάση αυτή —όπως και το γενικότερο πολιτικό ρίσκο— αποτέλεσε και έναν από τους παράγοντες που ελήφθησαν υπόψη στη μεταφορά του ΑΣΣ από τη Θεσσαλονίκη στην Αθήνα. Η συγκεκριμένη στάση της τουρκικής πλευράς οδηγεί

ορισμένους στην εκτίμηση ότι ο κ. Ερντογάν, ακόμη κι αν κληθεί σε ένα πλαίσιο ήπιων τόνων, όπως άλλωστε προδιαθέτει και η διοργάνωση του ΑΣΣ, θα

Στο Ανώτατο Συμβούλιο Συνεργασίας, που έχει προγραμματιστεί για τις 7 Δεκεμβρίου, θα προωθηθούν τα κεφάλαια της θετικής ατζέντας.

αναφερθεί στη μειονότητα — είτε ευθέως είτε εμμέσως.

Επισημώς, μέχρι αργά το βράδυ της Παρασκευής, δεν υπήρχε ακόμη κάποια επίσημη ενημέρωση στην κυβέρνηση ή τις τουρκικές διπλωματικές αρχές

Ετοιμάζει από τώρα την ισόβια εξουσία του

Ο Τούρκος πρόεδρος μεθοδεύει την αλλαγή του εκλογικού νόμου και του συνταγματικού ορίου των δύο προεδρικών θητειών

Του **ανταποκριτή μας**

στην ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΜΑΝΩΛΗ ΚΩΣΤΙΑΗ

«**Τα βήματα** που θα μπορούσαν να κάνουν τον Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν ισόβιο πρόεδρο της Τουρκίας αρχίζουν να αποκαλύπτονται», αναφέρουν αντιπολιτευόμενα τουρκικά μέσα ενημέρωσης. Ο κ. Ερντογάν αποκάλυψε πως σχεδιάζει να αλλάξει τον εκλογικό νόμο, που είχε φέρει ο ίδιος για την εκλογή του προέδρου της Τουρκίας, με τον οποίο πρόεδρος εκλέγεται όποιος πάρει το 50% συν μία ψήφο. Παράλληλα, διαρρέουν σχέδια και αλλαγής του τουρκικού συντάγματος, που θα επιτρέπουν την επανεκλογή του προέδρου της Τουρκίας δίχως κανένα όριο.

«Η αλλαγή του ορίου 50%+1 θα ήταν αποτελεσματική. Εάν εκλέγεται ο υποψήφιος με απλή πλειοψηφία, οι προεδρικές εκλογές θα είναι γρήγορες, δεν θα προκαλούν ταλαιπωρία, δεν θα οδηγούν σε λάθος δρόμους. Η ισχύουσα απαίτηση του 50%+1 οδηγεί σε λάθος μονοπάτια», δη-

λώσε ο κ. Ερντογάν στους δημοσιογράφους κατά τη διάρκεια της επιστροφής από το ταξίδι του στη Γερμανία.

Είναι εντυπωσιακή η πολιτική στροφή του Τούρκου προέδρου στο συγκεκριμένο θέμα.

Στόχος του είναι να μη χρειάζεται πλέον τη συνεργασία με τους εθνικιστές, ώστε να απαλλαγεί από τα αντίβαρα.

«Δεν χρειάζεται να είναι κανείς ειδικός αναλυτής για να πει ότι οι δηλώσεις του στοχεύουν κυρίως στο ΜΗΡ — στους εθνικιστές εταίρους του στην κυβέρνηση. Δεν είναι μυστικό ότι στον κ. Ερντογάν δεν αρέσει να μοιράζεται την εξουσία του και γνωρίζει ότι η συνεργασία με το ΜΗΡ περιορίζει μερικές φορές το περιθώριο ελιγμών που χρειάζεται», αναφέ-

ρει ο πολιτικός αναλυτής Μεχμέτ Γιλμάζ σε άρθρο του στην ενημερωτική ιστοσελίδα T24.

Εμπειροί αναλυτές μάς υπενθυμίζουν πως πολλές από τις αναθεωρητικές πολιτικές του κ. Ερντογάν όσον αφορά την Ελλάδα και τη θεωρία της «Γαλάζιας Πατρίδας», την Ανατολική Μεσόγειο, την Αίγυπτο, όπως και η απόφαση της αγοράς των S-400, άρχισαν να παρουσιάζονται έντονα μετά τη συμμαχία του με το κόμμα των Εθνικιστών του ΜΗΡ του Ντεβλέτ Μπακσελί και την εκλογή του στην προεδρία το 2018 με την υποστήριξη των εθνικιστών. Ο Μπακσελί σε πολλές ομιλίες του έχει εκφράσει και την άποψη της αποχώρησης της Τουρκίας από το ΝΑΤΟ.

Η επαναπροσέγγιση που κάνει ο κ. Ερντογάν με πολλές χώρες της περιοχής, όπως και με την Ελλάδα, δεν περνάει απαρατήρητη από τον κυβερνητικό του σύμμαχο.

Η εφημερίδα Cumhuriyet υποστηρίζει πως στόχος του προέδρου της Τουρκίας είναι να μπο-

ρεί να εκλέγεται μόνος του στην εξουσία και υπενθυμίζουν πως ο κ. Ερντογάν για πρώτη φορά έγινε πρωθυπουργός το 2002, με μόλις το 34,2% των ψήφων.

Πάντως, ο κυβερνητικός του εταίρος κ. Μπακσελί αντέδρασε σ' αυτά τα σχέδια του κ. Ερντογάν, τονίζοντας πως «το προεδρικό σύστημα διακυβέρνησης δεν είναι μια περαστική μόδα, ούτε είναι μια αναλώσιμη συγκυριακή συνταγή που θα την τσαλακώσουμε και θα πετάξουμε όταν λήξει. Το 50%+1 είναι ο θεμέλιος λίθος της νομιμοποίησής».

Στελέχη του ΑΚΡ τονίζουν πως ίσως ο πρόεδρος της Τουρκίας προετοιμάζει και το μέλλον της χώρας, καθώς σε περίπτωση που ο ίδιος κάποια μέρα αποσυρθεί από την πολιτική, θα είναι σχεδόν αδύνατο κάποιος διάδοχός του να έχει τέτοια λαϊκή απήχηση και να χρειάζεται χαμηλότερα ποσοστά.

Εν τω μεταξύ, η εφημερίδα Cumhuriyet αναφέρει πως ο κ. Ερντογάν σχεδιάζει και αλλαγές στο σύνταγμα και συγκεκριμέ-

να στο άρθρο που περιορίζει την επανεκλογή του προέδρου της χώρας σε δύο θητείες. Πληροφορίες αναφέρουν πως στο νέο άρθρο του συντάγματος αυτό το όριο ίσως αρθεί εντελώς, ώστε να μην υπάρχει κανένας περιορισμός

Παρά τη ρητορική του εναντίον του Ισραήλ και υπέρ της Χαμάς, εκτιμάται ότι προσπαθεί να μην αποκοπεί από τη Δύση.

στην επανεκλογή του προέδρου της χώρας.

Σε συνομιλίες μας με μέλη της κοινωνικής και επιχειρηματικής ελίτ της χώρας, επικράτησε η άποψη πως ο κ. Ερντογάν, παρά την έντονη ρητορική του εναντίον της Δύσης, του Ισραήλ και υπέρ της Χαμάς, αλλά και την ένταξη της Θεσσαλονίκης «στα σύνορα της καρδιάς του», γνωρί-

στην Αθήνα για τη μετάβαση του κ. Ερντογάν στη Θράκη. Επιμένουν, πάντως, οι πληροφορίες ότι ο κ. Ερντογάν, πιθανότατα στο ταξίδι της επιστροφής προς την Κωνσταντινούπολη, ενδέχεται να επισκεφθεί κάποια από τα μειονοτικά χωριά της Ροδόπης. Αυτό, βεβαίως, μένει να αποδειχθεί στην πράξη. Είναι, πάντως, αν μη τι άλλο ενδιαφέρουσα η σύμπτωση ότι η επικείμενη επίσκεψη του κ. Ερντογάν στην Αθήνα καταγράφεται ακριβώς έξι χρόνια (7.12.2017) μετά τις επεισοδιακές δηλώσεις με τον τότε Πρόεδρο της Δημοκρατίας Προκόπη Παυλόπουλο.

Τις τελευταίες ημέρες καταγράφονται και κάποιες παραβάσεις των κανόνων εναέριας κυκλοφορίας στο FIR Αθηνών από ελικοφόρα της τουρκικής αεροπορίας (όχι μαχητικά αεροσκάφη). Οι παραβάσεις αυτές υπό κανονικές συνθήκες δεν αξιολογούνται καν από την ελληνική πλευρά, ωστόσο η μακρά πλήρης νηνεμία στο πεδίο, εκ των πραγμάτων τράβηξε την προσοχή. Στη θάλασσα, μέχρι στιγμής, ακόμη και όταν πραγματοποιούνται ασκήσεις τηρούνται ευλαβικά όλα όσα έχουν συμφωνηθεί. Επίσης, σταδιακά αρχίζουν να μπαίνουν σε τροχιά όλα όσα συμφωνήθηκαν στην Αγκυρα κατά τον πρόσφατο γύρο Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης (ΜΟΕ).

Ο αμερικανικός παράγων

Στους αστάθμητους παράγοντες των ελληνοτουρκικών περιλαμβάνεται πάντα η αμερικανοτουρκική σχέση, η οποία είναι εξαιρετικά προβληματική, όπως φαίνεται και από τον τρόπο που έχει εξελιχθεί η συζήτηση για την προμήθεια και εκσυγχρονισμό F-16 της τουρκικής αεροπορίας και τις καθυστερήσεις στη διαδικασία ένταξης της Σουηδίας στο ΝΑΤΟ.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνουν τη γενικότερη διπλωματική εκτίμηση που υπάρχει, ότι η Αγκυρα δεν επιθυμεί να μετακινήσει από τον ιδεολογικό πυρήνα των θέσεων του κ. Ερντογάν και του κόμματός του, όπως έχει διαμορφωθεί με βάση το εθνικιστικό υπόλοιπο που ακολούθησε το αποτυχημένο πραξικόπημα του 2016. Την ίδια στιγμή, ο κ. Ερντογάν φαίνεται ότι επιθυμεί να εκμεταλλευθεί την περίοδο νηνεμίας που επικρατεί από τον περασμένο Φεβρουάριο, ενώ είναι εκτεθειμένος σε άλλα ανοιχτά μέτωπα.

ζει τα συμφέροντα της χώρας του και προσπαθεί να μην αποκοπεί εντελώς από τη Δύση. Γι' αυτό δηλώνει πως περιμένει πρόσκληση από τον Τζο Μπάιντεν, επισκέφθηκε την περασμένη εβδομάδα τον Ολαφ Σολτς στο Βερολίνο και στις 7 Δεκεμβρίου θα βρίσκεται στην Αθήνα για να συναντηθεί με τον Κυριάκο Μητσοτάκη.

Παράλληλα και για το ζήτημα των μαχητικών αεροσκαφών, παρά τα εμπόδια, τώρα προσπαθεί να βρει μια λύση εντός του ΝΑΤΟ, με τα F-16 και ίσως τα Eurofighter.

Σχετικά με τις δηλώσεις του αρχηγού του τουρκικού ναυτικού κ. Τατλιόγλου περί νησιών που ελεγχονται από την Τουρκία, η οποία προσπαθεί να κάνει σοβαρά και ουσιαστικά βήματα επαναπροσέγγισης. Ωστόσο, μας υπενθυμίζουν πως οι θέσεις της Τουρκίας για τα ζητήματα του Αιγαίου δεν έχουν αλλάξει.

Αντώνης Σαμαράς, πρώην πρωθυπουργός

Δεν είναι καλή ιδέα η επίσκεψη Ερντογάν

Να γίνουν διορθώσεις στο φορολογικό

Συνέντευξη στον
ΣΤΑΥΡΟ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Αντίθετος με την επίσκεψη του Ταγίπ Ερντογάν στην Αθήνα δηλώνει ο πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς σε συνέντευξη που παραχωρεί στην «Κ», επιμένοντας στον χαρακτηρισμό «πειρατής» που έχει αποδώσει κατά το παρελθόν. Ο κ. Σαμαράς επικαλείται και τη λέξη «κατευνασμός» που έχει χρησιμοποιήσει και ο έτερος πρώην πρωθυπουργός Κώστας Καραμανλής, τονίζοντας πως δύο πρώην πρωθυπουργοί δεν μπορεί «να κάνουν τόσο λάθος». Σχολιάζοντας το φορολογικό νομοσχέδιο επισημαίνει πως είναι στη σωστή κατεύθυνση, αλλά χρειάζεται διορθωτικές παρεμβάσεις. Οσον αφορά το πολιτικό σκηνικό εκτιμά πως η κοινωνία κινείται δεξιάτερα και η Ν.Δ. σήμερα δεν κινδυνεύει από τα κόμματα που βρίσκονται δεξιάτερα της αλλά «κινδυνεύει μόνο από τον εαυτό της, όταν στοχεύει αποκλειστικά στο κέντρο». Τέλος, για το νομοσχέδιο που αφορά τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών δηλώνει κατηγορηματικά πως εφόσον έρθει δεν θα το ψηφίσει λέγοντας πως «οφείλουμε να στηρίξουμε την “πυρηνική” οικογένεια, όπου υπάρχουν γονεϊκά πρότυπα και των δύο φύλων».

– **Κύριε πρόεδρε, στις 7 Δεκεμβρίου θα βρίσκεται στην Αθήνα ο Ταγίπ Ερντογάν για τη συνάντηση κορυφής με τον Κυριάκο Μητσοτάκη, που σύμφωνα με πληροφορίες θα συνοδευτεί από κάποιο μνημόνιο συνεργασίας για το μεταναστευτικό. Τι αναμένετε;**

– Για να αρχίσω από το πιο επίκαιρο, αν και το λιγότερο σημαντικό για εμάς: Ο κ. Ερντογάν έχει έλθει σε ανοικτή αντιπαράθεση με ολόκληρη τη Δύση: Με τις ΗΠΑ, με την Ευρώπη συνολικά, με το Ισραήλ, τώρα και με τη Γερμανία. Πριν από λίγες μέρες μπλόκαρε –ξανά– την ένταξη της Σουδίας στο ΝΑΤΟ.

Στις συναντήσεις κορυφής προσπαθείς τουλάχιστον να μην κάνεις τις διμερείς σχέσεις χειρότερες. Εδώ συμβαίνει το αντίθετο: Μετά την επίσκεψη Ερντογάν στο Βερολίνο, οι γερμανοτουρκικές σχέσεις δεν έγιναν καλύτερες· επιδεινώθηκαν! Η κυβέρνηση της Γερμανίας

ήλθε σε πολύ δύσκολη θέση και ο καγκελάριος Σόλτς σε ακόμα πιο δύσκολη. Η κοινή γνώμη και ο Τύπος της χώρας είναι εξοργισμένοι με τον Ερντογάν, και θεωρούν ότι έχει κυριολεκτικά «απασφαλίσει». Συμπέρασμα: Καλύτερα να μην είχε γίνει εκείνη η επίσκεψη.

Μπορούμε εμείς, σήμερα, να συμφωνήσουμε με αυτόν που όλοι οι σύμμαχοι και εταίροι μας διαφωνούν μαζί του; Με αυτόν που οι πάντες θεωρούν «μαύρο πρόβατο»; Με αυτόν που υπηρετεί πολιτικά, οικονομικά και επιχειρησιακά, τον αντι-δυτικό άξονα; Νομίζω, λοιπόν, πως δεν είναι καλή ιδέα.

– **Για το μνημόνιο συνεργασίας στο μεταναστευτικό; Δεν είναι χρήσιμο να μειώσουμε ή να μηδενίσουμε τις ροές;**

– Θυμάστε πόσες τέτοιες «συμφωνίες» έχει υπογράψει η Τουρκία με την Ευρώπη τα τελευταία χρόνια; Έχει τηρήσει καμία; Αμφιβάλλει κανείς ότι οι ροές των λαθρομεταναστών σχεδιάζονται από το τουρκικό καθεστώς και αποτελούν μοχλό εκβιασμού εις βάρος της Ελλάδας και της Ευρώπης;

As μην τρέφουμε αυταπάτες: Εγγύηση για την αποτροπή της παράνομης μετανάστευσης αποτελεί μόνο η αποφασιστικότητα μας και η ενίσχυση των δικών μας και των ευρωπαϊκών μέσων αντιμετώπισης.

– **Το τελευταίο διάστημα είναι το πιο ήρεμο στις ελληνοτουρκικές σχέσεις. Μετά την έναρξη μιας μορφής διαλόγου με την Αγκυρα, οι παραβιάσεις και γενικότερα η ένταση έχουν μπει ντιστεί. Εσείς έχετε πει ότι «με τον πειρατή δεν κάνεις διάλογο». Επιμένετε σε αυτή τη θέση;**

– Κοιτάξτε: Ως πρώην πρωθυπουργός έχω υποχρέωση να μιλάω. Κι ερχόμαστε στο πιο σημαντικό για εμάς: Οι παραβιάσεις μπορεί να έχουν μειωθεί, προσωρινά τουλάχιστον, αλλά οι προκλήσεις όχι! Ενώ τα «τετελεσμένα» που έχει δημιουργήσει η Τουρκία εις βάρος μας εξακολουθούν να ισχύουν. Και επί των δικών μου ημερών οι παραβιάσεις είχαν σχεδόν μπει ντιστεί. Το θυμάστε; Όμως αυτό δεν εμπόδισε καθόλου την Τουρκία αργότερα να επανέλθει και να τις κλιμακώσει. Τώρα

Ο Αντώνης Σαμαράς υποστηρίζει την άποψη πως οι μεταναστευτικές ροές σχεδιάζονται από το τουρκικό καθεστώς και αποτελούν μοχλό εκβιασμού εις βάρος της Ελλάδας. «Θυμάστε πόσες “συμφωνίες” έχει υπογράψει η Τουρκία τα τελευταία χρόνια; Έχει τηρήσει καμία;», λέει στην «Κ» ο πρώην πρωθυπουργός.

όμως υπάρχει και κάτι που δεν υπήρχε τότε: Υπάρχει το τουρκοβίβικό μνημόνιο! Υπάρχουν οι έμπρακτες παραβιάσεις των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων στις θαλάσσιες περιοχές (ΑΟΖ κ.λπ.) Και υπάρχουν οι πολύ πρόσφατες διακηρύξεις του Τούρκου ΑΓΕΝ για τα νησιά μας που τους έχουμε δώσει «κατάλαβε!»! Θέλετε μήπως να θυμίσω και τις προχθεσινές δηλώσεις του ίδιου του Ερντογάν, ότι «η καρδιά του χτυπά στη Θεσσαλονίκη»;

Ο «κατευνασμός», όπως πολύ σωστά υπογράμμισε και ο Κώστας Καραμανλής, υπήρξε πάντα πολύ επικίνδυνος. Λέτε, δύο πρώην πρωθυπουργοί της χώρας και δύο πρώην πρόεδροι της Νέας Δημοκρατίας να κάνουμε τόσο λάθος;

Η Τουρκία, λοιπόν, προκαλεί συνεχώς! Και δημιουργεί νέα τετελεσμένα εις βάρος μας. Οπότε δεν έχει νόημα να παριστάνουμε ότι «συζητάμε» μαζί της όσο επιμένει στα νέα τετελεσμένα.

– **Δηλαδή δεν πιστεύετε στη «θετική ατζέντα»;**

– Όταν λέω ότι με τον πειρατή δεν συζητάς, αυτό ακριβώς εννοώ. Όσο συνεχίζει να συμπεριφέρεται ως πειρατής δεν υπάρ-

χει καμία «θετική ατζέντα». Αν αλλάξει, αν πάρει πίσω τα τετελεσμένα, το συζητάμε. Αλλά όχι πριν. Όσο επιμένουν στο παράνομο τουρκοβίβικό μνημόνιο, όσο συνεχίζεται ο εποικισμός της Αμμοχώστου –τώρα μάλιστα θέλουν να φτιάξουν και ναύσταθμο εκεί(!)–, όσο υποκινούν «μειονοτικά ζητήματα» σε Θράκη και Δωδεκάνησα, τι νόημα έχει να δημιουργούμε την εντύπωση ότι υπάρχουν περιθώρια «συνεννόησης» μεταξύ μας;

Προσέξτε: Από την κυβέρνηση μας, το 2012-15, χτίσαμε δύο πολυσήμαντες τριμερείς συμφωνίες: Ελλάδα-Κύπρος-Ισραήλ και Ελλάδα-Κύπρος-Αίγυπτος. Πώς νομίζετε ότι προσλαμβάνουν σήμερα το Ισραήλ και η Αίγυπτος την εδώ επίσκεψη του Ερντογάν – δηλαδή του επίσημου «προστάτη» της Χαμάς;

Όταν δημιουργούν τετελεσμένα εναντίον σου κι ύστερα σου λένε «έλα να τα βρούμε», εσύ απαιτείς πρώτα να πάρουν πίσω τα τετελεσμένα, για να ξεκινήσει ουσιαστικός διάλογος. Αν δεν το κάνεις, αν προσπαθείς να τους «καταπραΐνεις», αυτό λέγεται «κατευνασμός», όπως έχω τονίσει πολλές φορές κι όπως πολύ σωστά υπογράμμισε και ο Κώστας Καραμανλής πριν από λίγες εβδομάδες. Κι ο «κατευνασμός» υπήρξε πάντα πολύ επικίνδυνος. Λέτε λοιπόν, δύο πρώην πρωθυπουργοί της χώρας και δύο πρώην πρόεδροι της Νέας Δημοκρατίας να κάνουμε τόσο λάθος;

– **Η Αλβανία δεν δείχνει να κάνει πίσω στην υπόθεση Μπελέρν παρά την πίεση από την**

ελληνική πλευρά. Ποια πρέπει να είναι η τακτική απέναντι στα Τίρανα;

– Κάνουμε πολύ καλά που επιμένουμε να απελευθερωθεί ο Μπελέρν. Όπως έδειξε και η επίσκεψη του υπουργού Στ. Παπασταύρου στην Αλβανία, η συνάντησή του με τον Μπελέρν σών φυλακή και οι εκεί δηλώσεις του. Και να συνεχίσουμε τις πιέσεις! Να διαμηνύσουμε προς κάθε κατεύθυνση ότι δεν πρόκειται να προχωρήσει η ένταξη της Αλβανίας στην Ε.Ε., αν δεν απελευθερωθεί ο Μπελέρνς κι αν δεν αναλάβει καθήκοντα ως εκλεγμένος δήμαρχος Χειμάρρας.

– **Πάμε στην εσωτερική επικαιρότητα, καθώς η κυβέρνηση συναντά αντιδράσεις από τους ελεύθερους επαγγελματίες για το φορολογικό νομοσχέδιο. Εσείς πώς κρίνετε αυτή τη νομοθετική πρωτοβουλία;**

– Στην οικονομία έχουμε και πολύ θετικές εξελίξεις. Όπως η επενδυτική βαθμίδα που για πρώτη φορά ανακτά η χώρα έπειτα από δεκατέσσερα χρόνια.

Τώρα σε αυτό που με ρωτάτε: Τη φοροδιαφυγή πρέπει να τη χτυπήσουμε. Το οφείλουμε στον συνεπή φορολογούμενο. Αλλά το πώς θα χτυπήσουμε τη φοροδιαφυγή δεν είναι απλό. Η κυβέρνηση σήμερα σωστά προσπαθεί να λύσει αυτό το σύνθετο πρόβλημα, εν μέσω μάλιστα πολλών διαφωνιών και αντιδράσεων. Όμως, ακούστε: Είμαι βουλευτής από το 1977. Επί δεκαετίες όλες οι κυβερνήσεις προσπάθησαν να πολεμήσουν τη φοροδιαφυγή μέσα από τεκμαρτά εισοδήματα και τεκμαρτές δαπάνες. As είμαστε

ειλικρινείς: αυτό δεν απέδωσε. Νομίζω ότι το φορολογικό σύστημα πρέπει να αποκαλύπτει και να φορολογεί πραγματικά εισοδήματα – όχι τα «τεκμαρτά», δηλαδή τα «εικαζόμενα», επειδή δεν μπορεί να αποκαλύψει τα πραγματικά. Με χαμηλότερους συντελεστές και με αναγνώριση όλων των εξόδων των επαγγελματιών. Και σήμερα υπάρχει η τεχνολογία –ηλεκτρονικά δίκτυα, ηλεκτρονικές πληρωμές κ.λπ.– για να γίνει εφικτό ό,τι στο παρελθόν ήταν ανέφικτο. Επομένως, σε γενικές γραμμές η πρωτοβουλία για φορολογική μεταρρύθμιση είναι στη σωστή κατεύθυνση αλλά εκτιμώ πως πρέπει να υπάρξουν διορθωτικές παρεμβάσεις.

– **Οι πρόσφατες αυτοδιοικητικές εκλογές δεν πήγαν όπως θα περίμενε η Ν.Δ. καθώς στον δεύτερο γύρο αναδείχθηκαν νικητές –με εξαίρεση την Πελοπόννησο– όλοι οι «αντάρτες» της Νέας Δημοκρατίας. Ποιο θεωρείτε πως ήταν το μήνυμα που έστειλαν οι πολίτες;**

– Η κοινωνία αποδοκίμασε πλήρως τον ΣΥΡΙΖΑ! Και στις εθνικές εκλογές και στον πρώτο γύρο των αυτοδιοικητικών. Έδειξε δηλαδή ότι πισωγύρισμα στον ΣΥΡΙΖΑ δεν θα επιτρέψει. Από τη στιγμή όμως που ο ΣΥΡΙΖΑ συντηρήθηκε και διαλύεται, οι ψηφοφόροι διεμήνυσαν ότι η κοινωνία μετακινείται δεξιάτερα. Όπως επίσης ότι έχει ιδιαίτερη σημασία η προσωπικότητα των υποψηφίων και ο τρόπος που πολιτεύονται. Η οίηση και η τοξικότητα δεν έχουν πια κοινωνικό αντίκρισμα. Τα ζήσαμε αυτά στην Πελοπόννησο.

«Οχι» στον γάμο ομόφυλων. Να στηρίξουμε την πυρηνική οικογένεια

– **Οι επόμενες κάλπες δεν αργούν, καθώς σε επτά μήνες από τώρα έχουμε ευρωεκλογές. Ενστερνίζεστε την άποψη πως η Ν.Δ. κινδυνεύει από τα δεξιά της;**

– Η κοινωνία κινείται δεξιάτερα –όχι μόνο στην Ελλάδα– και στην Ευρώπη. Παντού! Δείτε τι έγινε προχθές και στην Ολλανδία. Όταν το εκλογικό σώμα φοβήθηκε πιθανή επαναφορά του ΣΥΡΙΖΑ, ψήφισε μαζικά Ν.Δ. Κι όταν ο κίνδυνος του ΣΥΡΙΖΑ απομακρύνθηκε οριστικά, πολλοί δεν πήγαν να ψηφίσουν καθόλου. Και η αποχή σήμερα βρίσκεται στα υψηλότερα επίπεδα της Μεταπολίτευσης. Ένα μέρος βέβαια ψήφισε μικρότερα δεξιά κόμματα. Τα οποία όμως, αν και συγκέντρωσαν αθροιστικά περι-

που 14% της συνολικής ψήφου, πολιτικά δεν «αθροίζουν» τίποτα το ιδιαίτερο. Η Ν.Δ. δεν κινδυνεύει από τα σημερινά κόμματα που βρίσκονται δεξιάτερα της, που άλλωστε δεν εκφράζουν τις νέες αναζητήσεις της κοινωνίας. Κινδυνεύει μόνο από τον εαυτό της. Όταν στοχεύει αποκλειστικά στο Κέντρο, τη στιγμή που η κοινωνία κινείται δεξιάτερα, κινδυνεύει να χάσει την ισορροπία της.

– **Ο πρωθυπουργός έχει προαναγγείλει νομοθετική πρωτοβουλία για τον γάμο των ομόφυλων ζευγαριών μέσα στην τετραετία. Εσείς θα ψηφίσετε το σχετικό νομοσχέδιο;**

– Οχι! Πιστεύω ότι οφείλουμε να στηρίξουμε την «πυρηνι-

Μην μπερδεύουμε το σύμφωνο συμβίωσης με τον θεσμό της οικογένειας που μεγαλώνει παιδιά, τα οποία χρειάζονται και τα δύο φύλα. Δηλαδή, μάνα και πατέρα.

κή» οικογένεια, όπου υπάρχουν γονεϊκά πρότυπα και των δύο φύλων. Δηλαδή υπάρχει ΜΑΝΑ και ΠΑΤΕΡΑΣ. Για να αντιμετωπίσουμε το δημογραφικό, οφείλουμε να δώσουμε έμφαση στην πυρηνική οικογένεια. Αλλωστε, το σύμφωνο συμβίωσης για τα

ομόφυλα ζευγάρια έλυσε κάθε πρόβλημα «δικαιωμάτων». Από εκεί και ύστερα, αν τους αναγνωρίσουμε «γάμο», θα αναγκαστούμε αργότερα –για λόγους «εξίσωσης» ανόμοιων πραγμάτων– να αναγνωρίσουμε και την τεκνοθεσία στα ομόφυλα ζευγάρια. Όμως, τα παιδιά έχουν ανάγκη από γονεϊκά πρότυπα και των δύο φύλων. Έχουν ανάγκη –και δικαίωμα– να έχουν μάνα και πατέρα. Οχι «γονέα ένα» και «γονέα δύο».

Το τι κάνει ο καθένας στην προσωπική του ζωή είναι απολύτως σεβαστό. Απολύτως! Μην μπερδεύουμε, όμως, τις «σεξουαλικές προτιμήσεις» –που μπορεί να είναι πολλαπλές– με τα φύλα, που είναι δύο. Και μην μπερδεύουμε το σύμφωνο συμβίωσης με

τον θεσμό της οικογένειας που μεγαλώνει παιδιά, τα οποία χρειάζονται και τα δύο φύλα.

Και κάτι ακόμη: οι γυναίκες δεν είναι «τεκνοποικτικές μηχανές» που θα «βοηθούν» τα ομόφυλα ζευγάρια να αποκτήσουν παιδιά κι ύστερα θα εξαφανίζονται! Αυτό υποτιμά τη γυναίκα και τραυματίζει τα παιδιά. Και η μητρότητα δεν είναι «παροχή υπηρεσίας»! Ούτε οικονομική συναλλαγή. Είναι πηγή ζωής και επένδυση ζωής, με τεράστιο συναισθηματικό φορτίο – και για τις γυναίκες και για τα παιδιά.

– **Στις τελευταίες δημοσκοπήσεις βλέπουμε πως ο ΣΥΡΙΖΑ έχει υποχωρήσει στην τρίτη θέση πλέον μετά 11 χρόνια. Πώς ερμ-**

νεύετε εσείς αυτή την καθίζηση;

– Πολύ φυσιολογική εξέλιξη. Ένα κόμμα από αριστερές «συνιστώσες», που στηρίζει την άνοδο του στην εξαπάτηση του λαού και στη συκοφαντία των πολιτικών του αντιπάλων, ήταν αναπόφευκτο, χάνοντας την εξουσία οριστικά, να διαλυθεί εις τα εξών συνετέθη. Αλλά αυτό που συμβαίνει είναι και πολύ αποκαλυπτικό: σήμερα τα πρωτοκλασάτα στελέχη του ΣΥΡΙΖΑ ανακάλυψαν μια απίστευτη αθλιότητα: τα «σκοτεινά υπόγεια της Κουμουνδούρου»! Γιατί τώρα; Μα, επειδή τώρα στράφηκαν εναντίον τους. Τόσα χρόνια που οργιάζαν τα υπόγεια αυτά με δολοφονίες χαρακτήρων κατά αντιπάλων του ΣΥΡΙΖΑ, δεν είχαν καταλάβει τίποτα.

Ευθραυστη εκεχειρία με αποτύπωμα Μπλάντεν

Τι δείχνει για τη συνέχεια του πολέμου
ο συμβιβασμός Ισραήλ-Χαμάς

Του **ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ**

Προσωρινό διάλειμμα των εχθροπραξιών, που θα δώσει τη θέση του στην επόμενη, ακόμη πιο άγρια φάση του πολέμου ή πρώτο βήμα προς την ειρήνευση; Το ερώτημα κυριαρχεί στη διεθνή σκηνή από το πρωί της Παρασκευής, οπότε άρχισε να εφαρμόζεται η ευθραυστη τετραήμερη εκκεχειρία μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς με στόχο την ανταλλαγή αιχμαλώτων (50 εκ των 237 ομήρων της ισλαμικής οργάνωσης και 150 εκ των 7.200 Παλαιστινίων κρατούμενων στις ισραηλινές φυλακές). Παρότι και οι δύο πλευρές εμφανίζονταν αποφασισμένες να συνεχίσουν τη σύγκρουση –τουλάχιστον για δύο μήνες, σύμφωνα με τον Ισραηλινό υπουργό Άμυνας Γιάοβ Γκάλαντ– άφηναν ταυτόχρονα ανοικτό το ενδεχόμενο να παραταθεί η εκκεχειρία μέχρι και για δέκα ημέρες, ώστε να απελευθερωθούν περισσότεροι αιχμάλωτοι. Υπό τις συγκεκριμένες συνθήκες, το δεκαήμερο φαντάζει ως το πρακτικό ισοδύναμο της αιωνιότητας: στη διάρκεια του όλα μπορούν να συμβούν.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η συμφωνία για τετραήμερη σιγή των όπλων ήταν μικρό ποτήρι για την κυβέρνηση του Μπέντζαμιν Νετανιάχου. Την επομένη της 7ης Οκτωβρίου, ξεκίνησαν μια μεσαιωνικού τύπου πολιορκία της Γάζας, διακηρύσσοντας ότι δεν θα άφηναν να περάσει τίποτα –ούτε νερό, ούτε τρόφιμα, ούτε φάρμακα, ούτε καύσιμα– μέχρις ότου εξαφανίσουν και τον τελευταίο όνοπλο της Χαμάς από το πρόσωπο της Γης και απελευθερώσουν όλους τους ομήρους. Υστερα από επτά εβδομάδες βομβαρδισμών και σχεδόν τέσσερις εβδομάδες χειρσόν επιχειρήσεων, αναγκάστηκαν να έρθουν σε συμφωνία με μια τρομοκρατική, κατ’ αυτούς, οργάνωση, έχοντας αποτύχει να βρουν και να απελευθερώσουν έστω και μία ομάδα ομήρων.

Επιπλέον, το Ισραήλ υποχρεώθηκε να επιτρέψει τη διέλευση από την Αίγυπτο στη Γάζα πολλών εκατοντάδων φορτηγών με τρόφιμα, φάρμακα, αλλά και καύσιμα, για τα οποία δεν ήθελε καν να ακούει, υποστηρίζοντας ότι μπορεί να χρησιμοποιηθούν για στρατιωτικούς σκοπούς. Το κυριότερο, αυτή καθαυτή η διαπραγμάτευση για τη συμφωνία απέδειξε ότι, παρά το ανηλεές σφυροκόπημα, η πολιτική και στρατιωτική διοίκηση της Χαμάς στη Γάζα όχι μόνον έχει μείνει ανέπαφη, αλλά και διατηρεί τη δυνατότητα να επικοινωνεί με την ανώτερη ηγεσία, που βρίσκεται στο εξωτερικό, όπως και με τους διαπραγματευτές του Κατάρ και της Αιγύπτου, προτού καθορίσει τις επόμενες κινήσεις της. Το ενδεχόμενο να αναγκαστούν αύριο οι Ισραηλινοί να απελευθερώσουν όχι μόνο γυναικόπαιδα, αλλά και στελέχη παλαιστινιακών οργανώσεων, προκαλεί βασανιστικούς συνειρμούς με το προηγούμενο το 2011: τότε η κυβέρνηση τους, προκειμένου να φέρει πίσω τον δεκανέα Γκιλάντ Σαλίτ, τον οποίο είχε αιχμαλωτίσει η Χαμάς, αναγκάστηκε να απελευθερώσει 1.027 Παλαιστινίους, μεταξύ των οποίων και τον Γιαχιά Σινουάρ, σημερινό αρχηγό της οργάνωσης στη Γάζα.

Εσωτερικό ντόμινο

Ο πειθαναγκασμός του Ισραήλ σε έναν, προσωρινό μεν, πάντως επώδυνο συμβιβασμό, πρέπει να αποδοθεί κατά κύριο λόγο στον αμερικανικό παράγοντα. Παρά την ισχυρή πίεση που δέχονταν από τις οικογένειες των ομήρων, ο Νετανιάχου, όπως και η πιο σκληροπυρηνική μερίδα της στρατιωτικής ηγεσίας, συμπεριλαμβανομένου του Γιάοβ Γκάλαντ, απέκρουαν την ιδέα μιας εκκεχειρίας που θα ανέστειλε τη δυναμική των ισραηλινών επιχειρήσεων και θα προσέφερε δυνατότητες ανασύνταξης στη Χαμάς. Ωστόσο,

Οι Ισραηλινοί όμηροι που απήγαγε η Χαμάς στις 7 Οκτωβρίου εικονίζονται σε μεγάλη αφίσα, σε συνοικία της Ιερουσαλήμ. Για κάποιους από αυτούς, η ώρα της απελευθέρωσης ξεκίνησε, έπειτα από την επίτευξη συμφωνίας ανάμεσα στην κυβέρνηση του Ισραήλ και στην τρομοκρατική οργάνωση, για κατάπαυση του πυρός.

Ανοικτό το ενδεχόμενο να παραταθεί η κατάπαυση του πυρός μέχρι και για δέκα ημέρες, ώστε να απελευθερωθούν περισσότεροι αιχμάλωτοι.

η παρέμβαση των ΗΠΑ, με αιμή του δόρατος τον διευθυντή της CIA Γουίλιαμ Μπερνς, έγειρε την πλάστιγγα στο εσωτερικό της ισραηλινής ηγεσίας υπέρ της αποδοχής της συμφωνίας, κάτι που συνιστούσαν από καιρό οι επικεφαλής της Μοσάντ και των υπηρεσιών ασφαλείας. Η εξέλιξη αυτή, σε συνδυασμό με την περιθωριοποίηση των πιο αδιόλεκτων, όπως ο ακροδεξιός υπουργός Εθνικής Ασφάλειας Ιταμάρ Μπεν-Γκβίρ, αποτελεί προμήνυμα σοβαρότερων πολιτικών ανατροπών. Δημοσκοπήσεις για λογαριασμό της ισραηλινής εφημερίδας Maariv εκτιμούσε ότι, αν γίνονταν αύριο εκλογές, ο κυβερνητικός συνασπισμός του Νετανιάχου θα υφίστατο πανωλεθρία, με την εξουσία να περνάει πανηγυρικά στον εκ των ηγετών της αντιπολίτευσης Μπένι Γκαντς.

Παρότι για μεγάλο διάστημα,

μετά την 7η Οκτωβρίου, ο Τζο Μπλάντεν εμφανιζόταν, τουλάχιστον στις δημόσιες δηλώσεις του, να δίνει λευκή επιταγή στον Νετανιάχου, το τελευταίο διάστημα σκλήρυνε τη στάση του – και είχε καλούς λόγους γι’ αυτό. Οι εκατόμβες στη Γάζα, όπου έχει ήδη καταστραφεί εν μέρει ή ολοσχερώς το 58% των κτιρίων, και ιδιαίτερα η επιδρομή του ισραηλινού στρατού στο Αλ Σίφα και σε άλλα νοσοκομεία, προκάλεσαν διεθνή κατακραυγή και βάθυσαν το ρήγμα μέσα στο ίδιο το Δημοκρατικό Κόμμα, λίγο προτού ξεκινήσει η δύσκολη εκστρατεία για την επανεκλογή του Αμερικανού προέδρου. Η οργή στους αραβικούς δρόμους ασκεί εντεινόμενη πίεση στις κυβερνήσεις, με τυπικό παράδειγμα την Ιορδανία, η οποία έστειλε στρατεύματα στα σύνορα με τη Δυτική Οχθη και προειδοποίησε, διά στόματος του πρωθυπουργού Μπισέρ Κασαούνεχ, ακόμη και με ακύρωση της συνθήκης ειρήνης με το Ισραήλ. Στο μεταξύ, η ομαλοποίηση του διεθνούς Σαουδικής Αραβίας - Ισραήλ, την οποία διακαώς επιθυμούν οι Αμερικανοί, έχει μπει στο συρτάρι, ενώ η Ουκρανία είναι η μεγάλη «παράπλευρη απώλεια» της σύγκρουσης Ισραήλ - Χαμάς, που μονοπωλεί το διεθνές ενδιαφέρον. Επιπλέον, η Ουάσινγκτον μένει εκτεθειμένη για πολιτική δύο μέτρων και δύο σταθμών,

καθώς καυτηριάζει για εγκλήματα πολέμου τη Ρωσία, αλλά επιτρέπει στο Ισραήλ να διαπραγματεύεται εκατονταπλάσια, αναλογικά, εγκλήματα στη Γάζα.

Ωρα αποφάσεων

Ολα δείχνουν ότι η ώρα των κρίσιμων αποφάσεων πλησιάζει για όλους τους πρωταγωνιστές του δράματος. Εάν εφαρμοστεί η τετραήμερη εκκεχειρία και, ακόμη περισσότερο, αν παραταθεί μέχρι και για δέκα ημέρες, το Ισραήλ θα βρεθεί υπό τεράστια πίεση όταν επανέλθει στις πολεμικές επιχειρήσεις, κυνηγώντας τον –για πολλούς ανέφικτο– στόχο να εξοντώσει ολοκληρωτικά τη Χαμάς, κάτι που θα σημάνει επέκταση της χειρσόν εισβολής στη νότια Γάζα και μετατροπή ολόκληρης της Λωρίδας σε σωρό ερειπίων. Ανώτεροι αξιωματούχοι της αμερικανικής κυβέρνησης εκμυστηρεύονταν στους New York Times ότι θα έβλεπαν με καλό μάτι τη μετατροπή της προσωρινής εκκεχειρίας σε μόνιμη ειρήνευση και την επέκτασή της στο βόρειο μέτωπο του Λιβάνου, που διατηρεί ανοικτό η Χεζμπολά.

Τα 4 «όχι» του προέδρου

Με άρθρο του που δημοσιεύθηκε στην Washington Post της περασμένης Κυριακής, ο Τζο Μπλάντεν χάραξε τις δικές του κόκκινες γραμμές για την επόμε-

νη ημέρα του πολέμου: όχι κατοχή της Γάζας από το Ισραήλ, όχι μείωση της έκτασης της Λωρίδας, όχι εκτοπισμός των Παλαιστινίων, όχι συνέχιση του αποκλεισμού, πέρασμα της διοίκησης της Λωρίδας σε μια «ενισχυμένη» Παλαιστινιακή Αρχή ύστερα από μια μεταβατική περίοδο, όπου θα κληθούν να παίξουν ρόλο ο ΟΗΕ και αραβικά κράτη. Παράλληλα, ο πρωθυπουργός της Ισπανίας Πέδρο Σάντσεθ, η χώρα του οποίου ασκεί την εκ περιτροπής προεδρία της Ε.Ε., κάλεσε σε διεθνή διάσκεψη για την πολιτική επίλυση του Παλαιστινιακού στη βάση των δύο κρατών, κάτι ανάλογο με τη διάσκεψη της Μαδρίτης, του 1991, που άνοιξε το δρόμο για τις ειρηνευτικές συμφωνίες του Οσλο.

Παρ’ όλα αυτά, ο σκεπτικισμός είναι εύλογος. Όπως έγραφαν οι Financial Times στο κύριο άρθρο της Παρασκευής: «Μέχρι να σταματήσει ο βομβαρδισμός της Γάζας, είναι αδύνατο να αντιληφθούμε τι θα έχει απομείνει, τελικά, από τη Λωρίδα. Οι συζητήσεις σε δυτικές πρωτεύουσες για την “επόμενη ημέρα” δεν επιτρέπεται να αποπροσανατολίζουν από το τι συμβαίνει σήμερα στη Γάζα και στον λαό της. Αν το Ισραήλ συνεχίσει τον ίδιο δρόμο, δεν θα αφήσει τίποτε άλλο από νεκρή γη, όπου θα ριζώσουν εύκολα τα φύτερα της επόμενης κρίσης».

ΑΠΟΨΗ

Η Δύση στις συμπληγάδες Γάζας και Ουκρανίας

Του **ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ**

Ο πόλεμος ανάμεσα σε Ισραήλ και Χαμάς έχει παράπλευρη απώλεια τον αντίστοιχο στην Ουκρανία. Γιατί ήρθε στη χειρότερη δυνατή στιγμή, αποπροσανατολίζοντας ή πάντως αναπροσανατολίζοντας τη Δύση προς τη Μέση Ανατολή, μεγαλώνοντας όμως τον βαθμό δυσκολίας γι’ αυτή σε άλλα πεδία. Όχι μόνο γιατί άνοιξε ένα νέο μέτωπο σε μια περιοχή φαινομενικής από ό,τι αποδείχθηκε ηρεμίας, αλλά γιατί αναγκάζει, ειδικότερα τους Αμερικανούς, να απολογούνται για τις πράξεις του Ισραήλ. Και ουσιαστικά να κάνουν διαχείριση ζημιάς, δεδομένου ότι ένα σημαντικό κομμάτι του αραβικού και μουσουλμανικού (και όχι μόνο) κόσμου στρέφεται εις βάρος της σφοδρότητας της αντιμετώπισης του Ισραήλ στη Λωρίδα της Γάζας κι έτσι κρατάει ακόμη μεγαλύτερες αποστάσεις από τους Δυτικούς και εν προκειμένω την Ουάσινγκτον, καθώς αυτή είναι ο σημαντικότερος

εταίρος του Τελ Αβίβ. Μάλιστα, δυνάμεις με αναθεωρητικές βλέψεις, όπως είναι η Ρωσία, η Κίνα, αλλά και η νατοϊκή Τουρκία, δαιμονοποιούν τον αμερικανικό παράγοντα, γεγονός που ανάλογα με τον βαθμό απήχησης του λόγου τους εκ των πραγμάτων περιορίζει τη περιθώρια ελιγμών των ΗΠΑ και σε άλλα μέτωπα. Δηλαδή, είναι πιο δύσκολο στη σκιά του πολέμου στη Γάζα για τους Αμερικανούς να απαιτούν ή έστω να επιζητούν την υποστήριξη κρατών εκτός του δυτικού συνασπισμού στο ζήτημα της Ουκρανίας. Γιατί μπορεί στο τελευταίο η Μόσχα να βρίσκεται εν αδιόκω, αλλά στην αρχική απροθυμία των περισσότερων κρατών στον πλανήτη να ταχθούν εμφαντικά ενάντια στην εισβολή της, προστίθεται μια σύγκρουση που «ρουφάει» διπλωματικό κεφάλαιο από τις ΗΠΑ και τις φέρνει σε θέση άμυνας, όσο ισορροπημένη και εποικοδομητική (π.χ. στην απελευθέρωση των ομήρων) κι αν είναι η στάση τους.

Στη σκιά του πολέμου στη Γάζα, είναι πιο δύσκολο για τους Αμερικανούς να επιζητούν την υποστήριξη κρατών εκτός του δυτικού συνασπισμού στο ζήτημα της Ουκρανίας.

Ως εκ τούτου, τα τεκταινόμενα στη Λωρίδα της Γάζας και την ευρύτερη Μέση Ανατολή αντανακλούν αρνητικά για τη Δύση στα ακόλουθα πεδία: πόροι, προσοχή και εικόνα - επικοινωνία. Και υπογραμμίζουν στους ήδη κουρασμένους από τον πόλεμο στην Ουκρανία και τις παρενέργειές του Δυτικούς, ότι είναι προτιμότερο τα μέτωπα να κλείσουν απ’ το να ανοίξουν νέα. Είναι σαν να δημιουργείται μια ανάγκη ψυχολογική αλλά και πρακτική, λόγω

του ότι η εκτίναξη των τιμών σε βασικά αγαθά και η άνοδος του πληθωρισμού αποδίδονται εν μέρει στο Ουκρανικό, να δοθεί ένα γρήγορο τέλος. Ετσι λοιπόν, η εμφαση δεν είναι για αρκετούς, να πώς θα λήξει η σύρραξη στην Ουκρανία, αλλά στην ανάγκη αυτή να λήξει γρηγορότερα παρά αργότερα. Πάνω σ’ αυτή την κόπωση, άλλωστε, επενδύει και η Ρωσία, προπαγανδίζοντας ότι η βοήθεια στην Ουκρανία είναι περίπου άδικος κόπος και ότι όσοι την προσφέρουν ματαιοπονούν, αν νομίζουν ότι η Μόσχα θα υποχωρήσει. Καλλιεργείται επομένως η άποψη ότι η συνέχιση της στήριξης του Κιέβου είναι καταδικασμένη σε αποτυχία, δίνοντας έτσι την ευκαιρία σε διάφορους κύκλους (και όχι απαραίτητα με φιλορωσική διάθεση) να την αρνούνται και να βάζουν εμπόδια. Στις Ηνωμένες Πολιτείες οι Ρεπουμπλικανοί έχουν επιχειρήσει να μπλοκάρουν τη βοήθεια προς την Ουκρανία, ενώ στην Ε.Ε. η Γερμανία αρνεί-

ται να δώσει επιπλέον χρήματα μέσω του ευρωπαϊκού προϋπολογισμού, αφού θεωρεί ότι έχει κάνει σε πολλαπλάσιο βαθμό το χρέος της. Άλλωστε οι Ευρωπαίοι ηγέτες, όπως και ο Μπλάντεν, θα πρέπει να κρατήσουν ζωντανή τη φλόγα της ουκρανικής αντίστασης και κυρίως της αναγκαιότητας να εξακολουθεί η Δύση να τη συντηρεί, όταν αρκετοί εξ αυτών δεν είναι πεισμένοι, βρισκόμενοι σε συνθήκες εσωτερικής αμφισβήτησης κι ενώ πλησιάζουν οι ευρωεκλογές τον Ιούνιο και οι αντίστοιχες προεδρικές τον επόμενο Νοέμβριο.

Στην περίπτωση των ΗΠΑ, ο ένοικος του Λευκού Οίκου δέχεται εκ δεξιών επικρίσεις γιατί δεν μετράζει την παροχή βοήθειας προς την Ουκρανία, που θεωρείται για πολλούς Ρεπουμπλικανούς δευτερευούσης σημασίας και δεν σπνρίζει με απόλυτο τρόπο το Ισραήλ. Στην Ευρώπη, οι πολυπληθείς διαδηλώσεις εναντίον των πρακτικών του Ισραήλ βάζουν πιέ-

ση στις κυβερνήσεις, ενώ η υποστήριξη στον ουκρανικό σκοπό φθίνει. Το αφήγημα ότι η Δύση ακολουθεί πολιτικά δύο μέτρων και σταθμών, παρότι έωλο στη βάση του, καθώς δεν είναι ίδιας φύσης οι δύο πόλεμοι (Ρωσίας και Ισραήλ), καταλήγει να δημιουργεί σύγχυση και να νερώνει το μήνυμα αποφασιστικότητας προς τη Μόσχα. Την ίδια στιγμή η μάχη εξουσίας που μαίνεται στην Ουκρανία, με σκάνδαλα διαφθοράς να βλέπουν το φως της δημοσιότητας, εν μέσω πενιχρών αποτελεσμάτων επί του πεδίου, μεγαλώνει τον προβληματισμό και αλλοιώνει το στοιχείο ηθικής και δικαιοσύνης, στο οποίο βασίστηκε εν πολλοίς η νομιμοποίηση της δυτικής υποστήριξης. Είναι επιτακτικό αλλά και αβέβαιο αν τελικά η Δύση θα καταφέρει να βρει τη χρυσή τομή.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA) και καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

2023

13

DECEMBER

GET YOUR TICKETS FROM
WWW.TICKETMASTER.CY

TICKET PRICE : | DOORS OPEN :
€25 | **6³⁰ PM**

AMARA HOTEL
LIMASSOL, 4533

FASHION BY :

ELMA&FRED
ANDREAS ZANNETIDES
CHARIS
THEOM DESIGN
THE PONYTAILS

ALL TICKET
PROCEEDS WILL
GO TO THE

POWERED BY

must

ORGANISED BY

ευρηκα
Μασσαλίας

THE CHARITY FASHION SHOW

SUPPORTERS

ELMA & FRED

L'ORÉAL
PROFESSIONNEL
PARIS

TRENDS
BEAUTY SHOP

ΑΙΜΙΛΙΟΣ
ΗΛΙΑΔΗΣ

Top Models
Modeling School & Agency

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Ο Χαβιέρ Μιλέι είναι μια ασυνήθιστη μορφή. Στη χώρα του περονισμού και του διάχυτου κρατικού παρεμβatismού στην οικονομία, αυτο-χαρακτηρίζεται «αναρχο-καπιταλιστής» και έχει υποσχεθεί ότι θα καταργήσει 8 από τα 18 υπουργεία που κληρονόμησε, καθώς και την κεντρική τράπεζα της Αργεντινής. Στις προεκλογικές εμφανίσεις του κράδαινε συχνά ένα αλυσοπρίονο, συμβολικό της πρόθεσής του να αφαιρέσει βίαια το «λίπος» του σπάταλου κράτους.

Όπως ο Ζαΐρ Μπόλσονάρο, με τον οποίο πολλοί τον παρομοιάζουν, ο Μιλέι έχει πολιτική προ-ήγηση μόνο ως βουλευτής – μετά βίας δύο ετών– και δεν έχει καθόλου διοικητική εμπειρία. Θυμίζει επίσης τον ακροδεξιό Βραζιλιάνο –αλλά και τον Ντόναλντ Τραμπ– στην απορριπτική στάση του απέναντι στην κλιματική αλλαγή, την οποία αποκαλεί «σοσιαλιστική απάτη», αλλά και στις προεκλογικές του αναφορές σε πιθανές εκλογικές ατασθαλίες εις βάρος του.

Σύμφωνα με ένα βιογράφο του, τον Χουάν Λουίς Γκονζάλεθ, ο νέος πρόεδρος της Αργεντινής –και πρώην δάσκαλος ταντρικού σεξ– είναι ένας εκκεντρικός και μοναχικός τύπος, που υπέστη κακοποίηση από τους γονείς του και bullying από τους συμμαθητές του. Η εκρηκτική προσωπικότητά του είχε ως αποτέλεσμα να του δοθεί η προσωνυμία «El Loco» (ο τρελός). «Περισσότερο από τις ιδέες του Μιλέι, αυτό που με ανησυχεί είναι η πνευματική κατάσταση και η συναισθηματική σταθερότητα», σχολίασε ο συγγραφέας, σύμφωνα με τον Guardian.

Η εκλογική νίκη του οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην απειλσία των ψηφοφόρων με μια οικονομία στα όρια της κατάρρευσης. Ο πληθωρισμός βρίσκεται στο 140% και αναμένεται έως τις αρχές του νέου έτους να ξεπεράσει το 200% σε ετήσια βάση. Δύο στους πέντε Αργεντινούς ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας. Η τρέχουσα ισοτιμία είναι πλασματική και το πέσο θα πρέπει να υποτιμηθεί (εκτοξεύοντας περαιτέρω τον πληθωρισμό), ενώ τα καθαρά συναλλαγματικά αποθέματα της χώρας είναι αρνητικά. Το δημοσιονομικό έλλειμμα, σύμφωνα με ορισμένους υπολογισμούς, ξεπερνά το 10% του ΑΕΠ και τα κρατικά ομόλογα της Αργεντινής αποτιμώνται στο 1/3 της ονομαστικής αξίας τους – οι επενδυτές, με άλλα λόγια, προεξοφλούν μία ακόμη στάση πληρωμών.

Για τον Μιλέι, ο βασικός υπαίτιος για την κρίση διαρκείας της Αργεντινής είναι η χρόνια σπατάλη από τους περονιστές. Αλλά και η θητεία του κεντροδεξιού Μασουρίτσιο Μάκρι σημαδεύτηκε από μία ακόμη προσφυγή στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, την επιβολή ελέγχων στις αγοραπωλησίες συναλλάγματος και, τελικά, την τρίτη στάση πληρωμών της Αργεντινής σε λιγότερο από 20 χρόνια.

Η μακρά διολίσθηση

Και όμως, παραμονές του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου η Αργεντινή ήταν μία από τις δέκα πλουσιότερες χώρες του κόσμου σε κατά κεφαλή εισόδημα (έστω πολύ άνισρα κατανεμημένο). Ο Ντέιβιντ Ροκ, από τις κορυφαίες αυθεντίες διεθνώς στη σύγχρονη ιστορία της Αργεντινής, σημείωνε προ ενός μηνός σε παρουσίασή του στη δεξαμενή σκέψης Canning House στο Λονδίνο ότι η λατινοαμερικανική χώρα, παρότι ανήκει στο G20, «παράμενει παγιδευμένη σε έναν δομικό ζουρλομανδύα που υφίσταται εδώ και σχεδόν 80 χρόνια».

Όπως εξηγεί ο Ροκ, το αδιέξοδο γεννήθηκε με την αποτυχία του προγράμματος εκβιομηκάνισης του Περόν στα τέλη της δεκαετίας του '40. «Οι πολιτικές του δημιούργησαν μια μεγάλη εργατική τάξη στις πόλεις και ένα νέο στρώμα βιομηχάνων, αλλά δεν υπήρχαν οι πόροι για να συντηρηθούν. Οι συνέπειες της αποτυχίας ήταν η στασιμότητα, ο πληθωρισμός και οι αυξανόμενες κοινωνικές αναταραχές. Οι κυβερνήσεις άρχισαν να φορολογούν την αγροτική παραγωγή, την πηγή των εσόδων από τις εξαγωγές, για να χρηματοδοτήσουν κρατικές δαπάνες και επιδοτήσεις για την αναχαίτιση της

Η 80χρονη κατάρρα της Αργεντινής και η ζαριά του «El Loco»

Ο φαύλος κύκλος της ύφεσης μπορεί τώρα να επιδεινωθεί αν ο νεοεκλεγείς πρόεδρος Χαβιέρ Μιλέι θέσει σε εφαρμογή τις ακραίες ιδέες για την οικονομία. Τι λένε αναλυτές στην «Κ»

Αυτοχαρακτηρίζεται «αναρχο-καπιταλιστής». Εχει υποσχεθεί ότι θα καταργήσει 8 από τα 18 υπουργεία που κληρονόμησε, καθώς και την κεντρική τράπεζα της Αργεντινής. Στις προεκλογικές εμφανίσεις του κράδαινε συχνά αλυσοπρίονο, σύμβολο της πρόθεσής του να αφαιρέσει βίαια το «λίπος» του σπάταλου κράτους. Ο Χαβιέρ Μιλέι είναι μια εκκεντρική προσωπικότητα, που έλκει τα φώτα και προκαλεί την ανησυχία των αναλυτών.

φτώχειας και δυνπτικών αντιφρονούντων».

Ο Ροκ διατρέπει τα βασικά επεισόδια που ακολούθησαν – την κυριαρχία ξένων πολυεθνικών στην οικονομία τη δεκαετία του '60, που οδήγησε σε κοινωνικές εντάσεις και τελικά στη στρατιωτική δικτατορία– την απόπειρα φιλελευθεροποίησης κατά τη δεκαετία του '90, που βυθίστηκε εξαιτίας της κατάρρευσης των τιμών των εμπορευμάτων και της αύξησης του κόστους δανεισμού– και την περίοδο του νεο-περονιστή Κίρχνερ, των πελατειακών πολιτικών χρηματοδοτούμενων από την έκρηξη της παραγωγής της σόγιας, που μαράζωσε μετά τη διεθνή κρίση του 2008. «Το ίδιο ερώτημα παραμένει εδώ και αρκετές δεκαετίες: μπορεί η δημοκρατία να επιβιώσει στην Αργεντινή με μεθόδους άλλες από αυτές των Κίρχνερ;».

Η χαμένη ευκαιρία

Μία από τις λίγες περιόδους ελπίδας για την οικονομία της Αργεντινής στη μακρά αυτή μεταπολεμική πορεία διολίσθησης ήταν η απόπειρα του Κάρλος Μένεμ τη δεκαετία του '90, με υπουργό Οικονομίας τον Ντομίνγκο Καβάγιο, να ξεφύγει από το παρεμβατικό μοντέλο του περονισμού, να ιδιωτικοποιήσει στρατηγικές επιχειρήσεις και να επιβάλει σταθερή ισοτιμία 1-1 μεταξύ του πέσο και του αμερικανικού δολαρίου. Ο Πολ Μπλουστάιν, βετεράνος αναλυτής –συνεργαζόμενος σήμερα με το Center for Strategic and International Studies– γνωρίζει την περίοδο αυτή πολύ καλά. Μεταξύ των πολλών βιβλίων που έχει γράψει για τις σκοτεινές πτυχές του διεθνούς οικονομικού συστήματος ήταν και το «And the Money Kept Rolling In (and Out): Wall Street, the IMF and the Bankrupting of Argentina». Το βιβλίο, που κυκλοφόρησε το 2005, εξιστορεί πώς η χώρα, από

Στο
140%

βρίσκεται σήμερα ο πληθωρισμός και αναμένεται έως τις αρχές του νέου έτους να ξεπεράσει το 200% σε ετήσια βάση.

2 στους **5**

Αργεντινούς ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας.

10%

του ΑΕΠ υπολογίζεται το δημοσιονομικό έλλειμμα, ενώ τα κρατικά ομόλογα αποτιμώνται στο 1/3 της ονομαστικής αξίας τους.

αγαπημένο παράδειγμα των οπαδών του Washington Consensus, οδηγήθηκε στην ύφεση, στην προσφυγή στο ΔΝΤ και τελικά σε μία ακόμη στάση πληρωμών.

«Δεν θεωρώ ότι το “σωστό δίδαγμα” από την εμπειρία της Αργεντινής στη δεκαετία του '90 είναι ότι επιχείρησαν ένα ριζοσπαστικό νομισματικό πείραμα που απέτυχε γιατί δεν συνοδεύθηκε από την αντιμετώπιση θεμελιωδών υποκείμενων προβλημάτων», επισημαίνει ο Μπλουστάιν σε επικοινωνία που είχε με την «Κ». «Πιστεύω ότι πλησίασαν αρκετά στην απαγκίστρωσή τους από τις δεκαετίες δυστυχίας που είχαν υποστεί για το μεγαλύτερο μέρος του 20ού αιώνα – ειδικά χάρη στο σύστημα της μετατρεψιμότητας (δολαρίων σε πέσο). Το σύστημα αυτό λειτούργησε αρκετά καλά – και σίγουρα καλύτερα από ό,τι αναμενόταν, συμπεριλαμβανομένου του ΔΝΤ, όταν εισήχθη το 1991».

Ο Αμερικανός οικονομολόγος συνεχίζει: «Ο Μένεμ και ο Καβάγιο, παρά τα ελαττώματά τους, έκαναν πολλά καλά πράγματα στη λογική του Washington Consensus: μείωσαν δασμούς, κατήργησαν ελέγχους στις τιμές, μείωσαν επιδοτήσεις, ιδιωτικοποίησαν κρατικές επιχειρήσεις κ.λπ. Κάποιες από αυτές τις διαδικασίες –ειδικά οι ιδιωτικοποιήσεις– υλοποιήθηκαν με τρόπους όχι ακριβώς διαφανείς, αλλά έγιναν πολύ καλύτερα από τις αντίστοιχες στη Ρωσία την ίδια περίοδο».

«Το μεγάλο λάθος των κυβερνήσεων τότε, μετά την αποχώρηση του Καβάγιο –με το υπουργείο να εξακολουθεί να διοικείται από πολύ ικανούς ανθρώπους– ήταν η έλλειψη δημοσιονομικής πειθαρχίας», τονίζει ο Μπλουστάιν. «Ιδανικά μεταξύ 1996-98, όταν η οικονομία ήταν σε πολύ καλή κατάσταση, ο κρατικός προϋπολογισμός έπρεπε να είναι πλεονασματικός. Αν το είχαν κάνει αυτό,

ενδέχεται να είχαν αποφύγει όλη την αναταραχή που κυριεύσε τις αναδυόμενες αγορές στα τέλη της δεκαετίας, γιατί το χρέος της Αργεντινής θα ήταν σαφώς πιο βιώσιμο».

Γιατί δεν το έκαναν; «Ένα μειζον πρόβλημα ήταν ότι οι αγορές –και η ηγεσία του ΔΝΤ– έδειχναν τέτοιο ενθουσιασμό για τις επιδοσεις τους που υπέκυψαν στον πειρασμό του εφυσιασμού, αγνοώντας τις προειδοποιήσεις ότι, με δεδομένη την απώλεια ελέγχου επί της νομισματικής πολιτικής τους, έπρεπε να είναι ιδιαίτερα σφικτοί στα δημοσιονομικά». (Ζτο ίδιο σφάλμα θα υπέπιπτε και η Ελλάδα μετά την ένταξη της στο ευρώ.) «Το αποτέλεσμα ήταν ότι, όταν η οικονομία διολίσθησε σε ύφεση, δεν είχαν καμία διέξοδο. Η δημοσιονομική τόνωση της οικονομίας δεν ήταν εφικτή, καθώς θα όξυνε τις ανησυχίες για τη βιωσιμότητα του χρέους. Ούτε η λιτότητα θα έφερνε αποτέλεσμα όμως, γιατί θα έκανε βαθύτερη την ύφεση».

Τα δύσκολα έρχονται

Ο νεοεκλεγείς πρόεδρος θέλει να επαναλάβει το πείραμα της δεκαετίας του '90, σε πιο ακραία μορφή. «Ο Μιλέι, παραδόξως, απολαμβάνει ισχυρή στήριξη μεταξύ των οικονομικά ασθενέστερων στις επαρχίες και στις παραγκουπόλεις της πρωτεύουσας, κοινωνικές ομάδες που θα πληγούν σφοδρότερα όλων από τις πολιτικές του», ανέφερε στην παρουσίασή του στο Canning House λίγες εβδομάδες πριν από τις εκλογές ο Ντέιβιντ Ροκ. Το αποπληθωριστικό πρόγραμμα του νέου προέδρου, σημειώνει, προτείνεται σε μια περίοδο με πολύ πιο δυσμενείς οικονομικές συνθήκες σε σχέση με το αντίστοιχο του Ντομίνγκο Καβάγιο επί Μένεμ. «Αν εφαρμοστεί, μπορεί να πυροδοτήσει έντονες ταραχές», εκτιμώσε ο Βρετανός ιστορικός.

Ο Μιλέι, όπως παρατηρεί η Μπεατρίζ Γκαρθία Νάις, αναλύτρια στο πρόγραμμα Λατινικής Αμερικής του Wilson Center, έχει παραδεχθεί ότι τα πράγματα θα γίνουν χειρότερα πριν γίνουν καλύτερα. «Όλοι οι οικονομολόγοι αναγνωρίζουν ότι οι αλλαγές που προτείνει θα είναι επώδυνες – και αρκετοί αμφισβητούν αν η συνταγή του είναι η σωστή», σχολιάζει στην «Κ».

«Σε πρακτικό επίπεδο, η Αργεντινή δεν έχει αρκετά δολάρια για να καταργήσει το πέσο. Η περίοδος χάριτος θα είναι συντομότερη του συννηθισμένου. Πρέπει στις πρώτες 100 ημέρες να υλοποιήσει σημαντικές, χειροπιαστές αλλαγές, που θα κατευνάσουν τους πολίτες και τις χρηματογορές», επισημαίνει η Μπεατρίζ Γκαρθία Νάις.

Η Γκαρθία Νάις αναδεικνύει την αβεβαιότητα γύρω από πολλές κρίσιμες πτυχές της νέας διακυβέρνησης – από το πρόσωπο του νέου υπουργού Οικονομίας και την υποστήριξη που θα έχει ο νέος πρόεδρος στο Κογκρέσο (ελέγχει μόλις 38 από 257 έδρες στην Κάτω Βουλή και 7 από 72 στη Γερουσία) έως τις προθέσεις απέναντι σε σοβαρούς πιστωτές όπως η Κίνα και το ΔΝΤ. Το Ταμείο, στο οποίο η Αργεντινή χρωστάει 44 δισ. δολάρια, «δεν δείχνει διατεθειμένο να δανείσει περισσότερο στη χώρα», υπογραμμίζει η αναλύτρια του Wilson Center. Ο Μιλέι έχει πει ότι δεν θα συνεργαστεί με κομμουνιστικές χώρες, κατονομάζοντας συγκεκριμένα την Κίνα, αναφέρει η Γκαρθία Νάις, αλλά «με δεδομένη τη δραματική οικονομική κατάσταση της χώρας, δεν έχει το περιθώριο να αποξενώσει έναν τόσο σημαντικό εμπορικό εταίρο».

Ο Μιλέι, πάντως, δεν μοιάζει διατεθειμένος να αραιώσει τη νεοφιλελεύθερη συνταγή του. «Η Αργεντινή βρίσκεται σε κρίση κατάστασης», είπε στην επινίκια ομιλία του. «Δεν υπάρχει περιθώριο για σταδιακά μέτρα». Οι επόμενοι μήνες θα δείξουν εάν η ακραία εκδοχή της θεραπείας-σοκ που επισημαίνεται μπορεί να θέσει την Αργεντινή σε μια τροχιά βιώσιμης, δυναμικής ανάπτυξης – ή εάν θα οδηγήσει σε μια κρίση πιο ολέθρια από όλες τις προηγούμενες.

«Σε πρακτικό επίπεδο, η Αργεντινή δεν έχει αρκετά δολάρια για να καταργήσει το πέσο. Η περίοδος χάριτος θα είναι συντομότερη του συννηθισμένου. Πρέπει στις πρώτες 100 ημέρες να υλοποιήσει σημαντικές, χειροπιαστές αλλαγές, που θα κατευνάσουν τους πολίτες και τις χρηματογορές», επισημαίνει η Μπεατρίζ Γκαρθία Νάις.

Τη δεκαετία του '90, η Αργεντινή «πλησίασε αρκετά στην απαγκίστρωσή της από τις δεκαετίες δυστυχίας που είχε υποστεί για το μεγαλύτερο μέρος του 20ού αιώνα – ειδικά χάρη στο σύστημα της μετατρεψιμότητας (δολαρίων σε πέσο). Το σύστημα λειτούργησε αρκετά καλά, όταν εισήχθη το 1991», σημειώνει ο Πολ Μπλουστάιν.

Το χρονικό της κρίσης στην OpenAI

17 Νοεμβρίου

Ανακοινώνεται η απόλυση του Σαμ Αλτμαν απ’ τη θέση του διευθύνοντος συμβούλου της OpenAI. Παραιτείται ο στενός συνεργάτης του Αλτμαν και πρόεδρος της εταιρείας, Γκρεγκ Μπρόκμαν.

18 Νοεμβρίου

Επενδυτές πιέζουν για την επιστροφή του Αλτμαν. Το Δ.Σ. φέρεται να συμφωνεί, αλλά ο Αλτμαν προβάλλει απαιτήσεις που δεν μπορούν να ικανοποιηθούν. Η συμφωνία ναυαγεί.

AP PHOTO/MICHAEL UNWYER, FILED

19 Νοεμβρίου

Προσλαμβάνεται προσωρινός CEO ο Εμετ Σιάρ, συνιδρυτής της Twitch.

20 Νοεμβρίου

Η Microsoft προσλαμβάνει τον Αλτμαν και τον Μπρόκμαν σ’ ένα νέο τμήμα για την AI. 500 απ’ τους 770 υπαλλήλους της OpenAI υπογράφουν επιστολή όπου απειλούν με μαζική παραιτήση.

21 Νοεμβρίου

Ο Αλτμαν και τα μέλη του Δ.Σ. κάθονται ξανά στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων. Μια μέρα μετά ανακοινώνεται η επαναπρόσληψη του Αλτμαν και η συγκρότηση νέου Δ.Σ. με νέα μέλη.

Η πτήση του Ικαρου της AI

Ο Σαμ Αλτμαν πήρε πίσω τα πνία της επιχείρησής του. Μήπως όμως οι φόβοι που τον έθεσαν εκτός ήταν δικαιολογημένοι;

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Σύμφωνα με τις σφυγμομετρήσεις του Metaculus, σε περίπου οκτώ χρόνια από σήμερα, η ανθρωπότητα θα έχει κατασκευάσει μια υπερνοημοσύνη. Θα υπάρχει δηλαδή στον πλανήτη ένα νέο, τεχνητό, και πιο έξυπνο είδος από εμάς. Ο φυσικός και συγγραφέας ενός σπουδαίου βιβλίου για την τεχνητή νοημοσύνη, ο Μαξ Τέγκμαρκ, παρατηρεί ότι η μέρα τείνει να πλησιάζει με μεγαλύτερη ταχύτητα απ’ ό,τι περίμενε, και μπαίνει στον πειρασμό να θυμηθεί τον Ικαρο, ο οποίος αγνόησε τις συμβουλές του πατέρα του Δαίδαλου και πέταξε κοντά στον ήλιο, με αποτέλεσμα να λιώσουν τα φτερά του και να τσακιστεί στο πέλαγος. Ο Τέγκμαρκ ήταν ένας απ’ τους ειδικούς που την περασμένη άνοιξη έκρουσαν τον κώδωνα του κινδύνου βλέποντας τις δυνατότητες του ChatGPT, και ζήτησαν επείγοντως ένα εξάμηνο μορατόριουμ στην έρευνα των μεγάλων γλωσσικών μοντέλων (LLM).

Τις τελευταίες δέκα μέρες, η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ) έχει παγκοσμίως την τιμητική της, καθώς ολόκληρος ο πλανήτης ασχολείται με τον Σαμ Αλτμαν και τη μοίρα της εταιρείας που συνίδρυσε, της OpenAI. Ο μέχρι πρότινος παντελώς άγνωστος 38χρονος έχει βάλει ένα στόχο που μπορεί να πετύχει, ή και να ακυρώσει όλους τους στόχους της ανθρωπότητας μαζί. Ως ένας σύγχρονος Ικαρος μάς υπόσχεται μια άνευ προηγουμένου ελευθερία, επιδιώκοντας με την επιχειρηματική του δραστηριότητα να κατασκευαστεί η πρώτη αληθινά σκεπτόμενη μηχανή, η αλλιώς, η τεχνητή γενική νοημοσύνη (ΤΓΝ).

Πριν από ένα χρόνο, στις 30 Νοεμβρίου 2022, το πρώτο μαζικό καταναλωτικό προϊόν ΤΝ, το ChatGPT, είχε τη δική του υπογραφή, καθώς ο ίδιος ήταν ο διευθύνων σύμβουλος και συνιδρυτής της εταιρείας που το είχε δημιουργήσει. Την ίδια στιγμή, ο υψηλός του στόχος, η κατάκτηση της υπερνοημοσύνης, άρχισε ξαφνικά να μοιάζει πιο εφικτός. Παρότι βρέθηκαν αρκετοί να συνηγορούν τον σκεπτικισμό του καθηγντή στο MIT, Μαξ Τέγκμαρκ, ανάμεσά τους και ο «νονός» της μηχανικής μάθησης Τζέφρι Χίντον, ένα είναι αναμφισβήτητο: μέσα σε διάστημα ενός χρόνου το όνομα Σαμ Αλτμαν έγινε συνώνυμο μιας επανάστασης, της επονομαζόμενης «παραγωγικής» ΤΝ.

Τα πρώτα βήματα

Ο Σαμ Αλτμαν γεννήθηκε το 1985 και μεγάλωσε στο Σεντ Λούις του Μιζούρι. Στα 8 του χρόνια πήρε ως δώρο απ’ τους γονείς του τον πρώτο του υπολογιστή. «Κάποια μέρα αυτός ο υπολογιστής θα μάθει να σκέφτεται», υποστήριζε από νωρίς. Όταν γράφτηκε στο Πανεπιστήμιο Στάνφορντ, προκειμένου να λάβει μαθήματα για την ΤΝ, ο τομέας διερχόταν μια ακόμα μεγάλη κρίση που οι ιστορικοί έχουν ονομάσει ως «χειμώνα της ΤΝ». Ο Σαμ παράτησε το πανεπιστήμιο και, όπως πολλοί άλλοι στη Σίλικον Βάλι, δεν πήρε ποτέ πτυχίο. Στα 19 του συνίδρυσε τη Loorp, μια εφαρμογή κοινωνικής δικτύωσης που

AP PHOTO/JULIANNE GRANT

Ο Σαμ Αλτμαν σε ομιλία του στο Πανεπιστημιακό Κολέγιο του Λονδίνου, τον Μάιο. Μόλις στα 38 του, ο διευθύνων σύμβουλος της OpenAI είναι πρωταγωνιστής μιας τεχνολογικής κούρσας, που συναρπάζει και τρομάζει ταυτόχρονα, αφού ο δρόμος προς την κατάκτηση της υπερνοημοσύνης είναι στρωμένος με δια-, αλλά και νάρκες που απειλούν ακόμη και την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπινου είδους.

λάμβανε υπόψη τη γεωγραφική θέση του χρήστη. Αντίλησε 30 εκατ. δολάρια από επενδυτές υψηλού ρίσκου, και παρότι δεν έγινε ποτέ επιτυχία, πωλήθηκε το 2012 για 43 εκατ. δολάρια. Κι όπως πολλοί ακόμα συνάδελφοί του, αφού έγινε εκατομμυριούχος, αρνήθηκε να εφνοσχάσει.

Σύντομα, το πολυμήχανο πνεύμα του τον έφερε στον πιο επιτυχημένο επιταχυντή νεοφυ-

Η κυκλοφορία του ChatGPT προκάλεσε παγκόσμια φρενίτιδα και εγκαινίασε μια ακόμα ανταγωνιστική κούρσα μεταξύ των μεγαθηρίων της Σίλικον Βάλι, τη Microsoft και την Google.

ών επιχειρήσεων Y Combinator, όπου το 2014 έφτασε να γίνει πρόεδρος. Για καλή του τύχη, την εποχή εκείνη ο χειμώνας της ΤΝ τελείωνε και ο Σαμ θυμήθηκε την πρόβλεψή του ότι μια μέρα οι μηχανές θα μπορούν να σκέφτονται. Επειδή κατανοούσε τις τεράστιες προκλήσεις που έθετε το σχέδιο της δημιουργίας μιας σκεπτόμενης μηχανής –της τεχνητής γενικής νοημοσύνης– πίστευε ότι θα έπρεπε η επιδίωξη αυτή να γίνει με υπεύθυνο τρόπο από μια εταιρεία που δεν θα είχε

στόχο της τα κέρδη. Μετά, αυτό άλλαξε.

Εκείνη την εποχή ωστόσο, αναζητώντας χρηματοδότες για μια μη κερδοσκοπική επιχείρηση, η οποία θα έβαζε ως προτεραιότητά της την ασφαλή ΤΝ, έπεσε πάνω στον Ελον Μασκ, ο οποίος ήταν αρκετά θορυβημένος απ’ την προοπτική μιας ανεξέλεγκτης υπερνοημοσύνης. Ο Αλτμαν πείθει τον Μασκ να επενδύσει 100 εκατ. για να γίνει συνιδρυτής της OpenAI και ακολουθούν κατά πόδας μερικοί ακόμα. Μαζί με τα δικά του χρήματα, έχει στη διάθεσή του 1 δισ. για να ξεκινήσει το μεγάλο του σχέδιο. Προσλαμβάνει κάποιους πιστούς του οράματος της ΤΓΝ και για δύο χρόνια πειραματίζεται με τους νεαρούς ερευνητές του πάνω σε διάφορες ιδέες, χωρίς να σημειώνει μεγάλη πρόοδο. Στις αρχές όμως του 2017, μια ομάδα μηχανικών της Google δημοσιεύει μία εργασία που έμελλε να αλλάξει θεμελιωδώς το παιχνίδι, εισάγοντας έναν νέο αλγόριθμο, τον «Μετασχηματιστή». Ο μηχανικός της OpenAI, Αλεκ Ράντφορντ, ξεκινάει να δουλεύει με τον μετασχηματιστή, εκπαιδεύοντας όλο και πιο ισχυρά μεγάλα γλωσσικά μοντέλα. Ονομάζει το προϊόν της εργασίας του GPT (παραγωγικός προεκπαιδευμένος μετασχηματιστής), κι όταν δείχνει τα αποτελέσματα στην ομάδα, μπίνγκο, όλοι καταλαβαίνουν ότι αυτό ακριβώς έψαχναν απ’ την αρχή. Ο δρόμος προς την υπερνοημοσύνη έχει ανοίξει.

Η κυκλοφορία του ChatGPT προκάλεσε παγκόσμια φρενίτιδα και εγκαινίασε μια ακόμα ανταγωνιστική κούρσα μεταξύ των μεγαθηρίων της Σίλικον Βάλι. Σε μεγάλο βαθμό, οι δυνατόις συγκεντρώθηκαν γύρω απ’ τη Microsoft και την Google, η οποία έζησε μια «στιγμή Σπούτνικ». Ξαφνικά, κι ενώ η Google προπορευόταν στις έρευνες για την ΤΝ, κυρίως μέσω της εταιρείας της DeepMind, είδε τη Microsoft να την προσπερνά λανσάροντας ένα καταναλωτικό προϊόν που μέσα σε πέντε μόλις μέρες είχε ένα εκατομμύριο εγγραφές, και να ενσωματώνει το διαλογικό γλωσσικό μοντέλο στη μηχανή αναζήτησης Bing. Η Google μπορεί αθροιστικά να έχει ξεδεψεί πάνω από 200 δισ. δολάρια για την ΤΝ την τελευταία δεκαετία, αλλά δεν είναι διатеθειμένη προφανώς να εγκαταλείψει τόσο νωρίς το παιχνίδι. Ο στόχος άλλωστε είναι κολοσσιαίος: τόσο η OpenAI, όσο και η DeepMind θέλουν να πετύχουν την τελευταία μας εφεύρεση. Από το σημείο αυτό κι έπειτα, εκείνη θα κάνει όποιες εφευρέσεις έχουμε ανάγκη.

Ξαφνική αφύπνιση

Το 2023 θα μπορούσε εξαιτίας του δημιουργήματος του Αλτμαν να χαρακτηριστεί ως η χρονιά μιας ξαφνικής αφύπνισης. Την άνοιξη, πλήθος διοικητικών συμβουλίων ανά τον πλανήτη συνεδρίασαν προκειμένου να δουν τι θα κάνουν μ’ αυτή την πανίσχυρη τεχνολογία. Συγκλή-

θηκαν κυβερνητικές επιτροπές, ενώ ο ίδιος ο Αλτμαν κλήθηκε να καταθέσει στο Κογκρέσο. Εκεί εμφανίστηκε με το κοστούμι του, αυτή τη φορά ως ένθερμος υποστηρικτής των κανονισμών. Επειτα, ξεκίνησε μια περιόδεια ανά τον κόσμο, συναντώντας ηγέτες, προκειμένου να συζητήσει τις προοπτικές της ΤΝ. Η ταχύτητα των εξελίξεων τους τελευταίους μήνες ήταν μνημειώ-

Το πραξικόπημα εναντίον του Αλτμαν μπορεί να διαβαστεί σαν μια προσπάθεια των πιο ανήσυχων μελών του συμβουλίου να επιβραδύνουν την ανάπτυξη της τεχνητής γενικής νοημοσύνης.

δης. Ο Λευκός Οίκος δημοσίευσε ένα δεσμευτικό κείμενο για την ασφάλεια της ΤΝ, ενώ η Μεγάλη Βρετανία κατόρθωσε να συγκεντρώσει στο τραπέζι όλες τις μεγάλες δυνάμεις, ακόμα και την Κίνα, για να υπογράψουν την κοινή «διακήρυξη του Μπλέτολνι». Μέσα σ’ αυτό το κλίμα της αναταραχής, στις 17 Νοεμβρίου, ανακοινώνεται αιφνιδιαστικά η εκπαραθύρωση του Σαμ Αλτμαν από τη θέση του διευθύνοντος συμβούλου της OpenAI και ξεκινάει μια περίοδος έντονων αστάθειας και παρασκηνιακών

διαβουλεύσεων. Η Microsoft, ως κύριος επενδυτής στην εταιρεία, παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις και σπεύδει αμέσως να ανακοινώσει την πρόσληψη τόσο του Αλτμαν όσο και του Γκρεγκ Μπρόκμαν, πρώην προέδρου της OpenAI, για να δημιουργήσουν ένα νέο τμήμα ΤΝ εντός του κολοσσού με την ίδια αποστολή: την επιδίωξη της ΤΓΝ. Στη συνέχεια, μετά την απειλή της μαζικής παραίτησης των εργαζομένων της OpenAI, η Microsoft συμμετέχει ενεργά διά του CEO της, Σάτια Ναντέλα, στις διαπραγματεύσεις για την επαναπρόσληψη του Αλτμαν στην OpenAI. Η απειλή του κλονισμού μιας εταιρείας με κεφαλαιοποίηση πολλών δισεκατομμυρίων, σε μια τόσο κρίσιμη φάση της ανάπτυξης της, δεν μπορεί να αφεθεί στην τύχη.

Το πραξικόπημα εναντίον του Αλτμαν μπορεί να διαβαστεί σαν μια προσπάθεια των πιο ανήσυχων μελών του συμβουλίου, με πρωτοστάτη τον ερευνητή Ιλία Σουτσκέβερ (ο οποίος εμφανίστηκε μετανοημένος όταν είδε τις αντιδράσεις των εργαζομένων), να επιβραδύνουν την ανάπτυξη της ΤΓΝ. Αλλωστε ο Εμετ Σιάρ, ο διευθύνων σύμβουλος που κάθισε στη θέση του Αλτμαν για δύο μόνο ημέρες, είχε εκφραστεί ρητά υπέρ της επιβράδυνσης των ερευνών. Η επαναπρόσληψη του Αλτμαν και η τοποθέτηση νέου, τριμελούς Δ.Σ., που θα απαρτίζεται από το μέλος του προηγούμενου συμβουλίου Ανταμ Ντ’ Αντζέλο και δύο νέων «ουδέτερων» προσώπων, όπως ο πρώην υπουργός Οικονομικών των ΗΠΑ, Λάρι Σάμερς, και ο συνδημιουργός των Google Maps, Μπρετ Τέιλορ, δείχνει ότι η πλευρά των σκεπτικιστών έχασε.

Άλλα στο άγνωστο

Οι παλινωδίες των τελευταίων ημερών στην OpenAI αντανακλούν όμως έναν μεγάλο και βαθύτερο δικασμό που υφέρπει στον κόσμο της ΤΝ για χρόνια. Τώρα, υπό το φως της μεγάλης προόδου των LLM, το δράμα κορυφώνεται. Απ’ τη μια πλευρά είναι εκείνοι που φοβούνται ότι μια γρήγορη πτήση προς την υπερνοημοσύνη χωρίς να ληφθούν έγκαιρα και σοβαρά μέτρα, διακινδυνεύει ακόμα και το μέλλον του είδους μας στον πλανήτη, και υπάρχουν εκείνοι που ανησυχούν περισσότερο για τους βραχυπρόθεσμους κινδύνους της ΤΝ, την απώλεια θέσεων εργασίας, την αυτοματοποίηση της παραπληροφόρησης, τις αλγοριθμικές προκαταλήψεις και την παραβίαση της ιδιωτικότητας, θεωρώντας ότι οι φόβοι για τα ρομπότ που θα μας αφανίσουν είναι περισπασμός.

Αλλά όλα αυτά αφορούν το πεδίο των ιδεών. Στην πράξη, άνθρωποι όπως ο Σαμ Αλτμαν, τολμούν το άλμα προς το άγνωστο, με τη βοήθεια ισχυρών παραγόντων και πιστών που ποντάρουν σε αμύθητα κέρδη, δικαίωση κι εξουσία, ακόμα και χωρίς να έχουν στα χέρια τους εγγυήσεις ασφαλείας. Οι πρόσφατοι κλυδωνισμοί στην OpenAI έδειξαν σ’ όλο τον κόσμο ότι ο Ικαρος, όπως λέει και ο Μαξ Τέγκμαρκ, πλησιάζει επικίνδυνα τον ήλιο με τα κέρνα φτερά του.

Πορτοκαλί επανάσταση

Ο πρόεδρος της ΚΟΚ μιλάει για την διοργάνωση ομίλου στο Ευρωμπάσκετ του 2025

Συνέντευξη στον
ΠΑΝΙΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟ

Όπου να 'ναι φεύγει το 2023 και η Κυπριακή Ομοσπονδία Καλαθόσφαιρας «τρέχει» να προλάβει την οργάνωση ομίλου για το Ευρωμπάσκετ τον Σεπτέμβριο του 2025 που θα φιλοξενηθεί στο γήπεδο Σπύρος Κυπριανού στη Λεμεσό. Ο πρόεδρος της Ανδρέας Μουζουρίδης μίλησε στην «Κ» για όλα όσα αφορούν τη διοργάνωση, τα οικονομικά και αθλητικά οφέλη που θα προκύψουν, εκτιμώντας πως με τη συμμετοχή της Ελλάδας του Γιάννη Αντετοκούνμπο θα δημιουργηθεί πρόσφορο έδαφος φέρνοντας μέχρι το 2030 το άθλημα του μπάσκετ στην πρώτη θέση των Κύπριων φιλάθλων. –Από αγωνιστικές πλευράς τι σημαίνει για σας η διοργάνωση του Ευρωμπάσκετ 2025;

–Το γεγονός ότι για πρώτη φορά στην ιστορία του Κυπριακού αθλητισμού εθνική ομάδα ομαδικού αθλήματος συμμετέχει σε τελική φάση είναι ένα μεγάλο επίτευγμα. Το γεγονός ότι η FIBA μάς έδωσε δυνατότητα να συμμετέχουμε σε όλη τη διαδρομή των προκριματικών γύρων αντιμετωπίζοντας μεγαθήρια, προσφέρει στους καλαθοσφαιριστές μας να πάρουν μια γεύση του τι θα αντιμετωπίσουν στο Ευρωμπάσκετ. Είμαστε βέβαιοι πως θα υπάρξει ραγδαία αύξηση συμμετοχής στις Ακαδημίες των σωματείων μας, όπως έγινε το 1987 στην Ελλάδα που ήταν η αρχή της... επανάστασης. Είναι μεγάλη πρόκληση για την Ομοσπονδία και τα σωματεία από όλες τις πλευρές, κυρίως οργανωτικά να υποδεχθούμε αυτούς νέους αθλητές.

–Από οικονομικής πλευράς ποια θα είναι τα οφέλη;

–Όπως έχουμε αναπτύξει καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της διαδικασίας από το 2022 όταν και παρουσιάσαμε το πλάνο μας για την υποβολή της υποψηφιότητάς μας προς την τότε κυβέρνηση, τα οικονομικά οφέλη για το σύνολο της κυπριακής οικονομίας θα είναι πρώτα απ' όλα μια τονωτική ένεση και θα συμβάλει στην προώθηση της Κύπρου ως αθλητικό προορισμό. Παρουσιάζοντας στον τώως υπουργό Οικονομικών Κωνσταντίνο Πετρίδη τεκμηριωμένη μελέτη, καταδείξαμε ότι τα άμεσα έσοδα θα κυμανθούν γύρω στα 13 εκ. ευρώ και έμμεσα γύρω στα 20 με 25 εκ. ευρώ. Αποτελεί το μεγαλύτερο ποσό το οποίο θα ωφελήσει ιστορικά η οικονομία μας από τη διεξαγωγή μιας αθλητικής διοργάνωσης.

–Η παρουσία της εθνικής Ελλάδας με Γιάννη Αντετοκούνμπο στην αποστολή, πόσο βοηθά στην εξεύρεση χορηγών;

–Έχουμε ήδη υπογράψει χορηγικές συμφωνίες. Αντιλαμβάνεστε ότι η προοπτική καθόδου του Γιάννη Αντετοκούνμπο αποτελεί πόλο έλξης για αρκετές εταιρείες να διαφημιστούν μέσα από μια διοργάνωση την οποία θα παρακολουθήσουν εκατομμύρια τηλεθεατές.

Η διοργάνωση ομίλου τελικής φάσης Ευρωμπάσκετ στη Λεμεσό δημιουργεί προσδοκίες, σύμφωνα με τον πρόεδρο της ΚΟΚ Ανδρέα Μουζουρίδη, το μπάσκετ να γίνει πρώτο άθλημα στο νησί.

“

Είμαστε βέβαιοι πως θα υπάρξει ραγδαία αύξηση συμμετοχής στις Ακαδημίες των σωματείων μας, όπως έγινε το 1987 στην Ελλάδα που ήταν η αρχή της... επανάστασης.

–Λιγότερο από δύο χρόνια πριν τη διοργάνωση βρισκόμαστε εντός των χρονοδιαγραμμάτων;

–Θα ήθελα να διαχωρίσω την απάντηση σε δύο μέρη. Το πρώτο έχει να κάνει με την οργανωτική και διοικητική δουλειά που πρέπει να γίνει και είναι σε άμεση συνεργασία με τη FIBA. Έχει συσταθεί μια οργανωτική ανεξάρτητη επιτροπή η οποία αποτελείται από τεχνοκράτες και επαγγελματίες στην οποία θα συμμετέχει και ο πρόεδρος της Ελληνικής ομοσπονδίας Βαγγέλης Λιόλιος αφού όπως πολύ καλά γνωρίζεται η ΚΟΚ έχει αποφασίσει να επιλέξει την Ελλάδα ως συνδιοργανώτρια χώρα, η οποία της δίνει το δικαίωμα να συμμετέχει στον όμιλο της Κύπρου αν προκριθεί.

Όσον αφορά το θέμα της αναβάθμισης της κλειστής αίθουσας Σπύρου Κυπριανού είμαστε σε καλό δρόμο αλλά σε στενά πλαίσια για τρέξουμε με ακόμη πιο γρήγορους ρυθμούς. Στο σημείο αυτό θα ήθελα να ευχαριστήσω τον υπουργό Μεταφορών

Η προοπτική καθόδου του Γιάννη Αντετοκούνμπο αποτελεί πόλο έλξης για αρκετές εταιρείες να διαφημιστούν μέσα από μια διοργάνωση την οποία θα παρακολουθήσουν εκατομμύρια τηλεθεατές.

Αλέξη Βαφεάδη ο οποίος έχει αναλάβει τον συντονισμό της αναβάθμισης του έργου, σε συνεργασία με τους λειτουργούς του τμήματος δημοσίων έργων και τον ΚΟΑ.

–Τι αλλαγές θα γίνουν στο γήπεδο «Σπύρος Κυπριανού»;

–Αυτή τη στιγμή βρισκόμαστε στο στάδιο της αξιολόγησης των εγγράφων για να προκηρύξουμε διαγωνισμό για τις προσφορές. Παράλληλα έχουν γίνει όλες οι διαβουλεύσεις με τα αρμόδια τμήματα και έχουν υποβληθεί αιτήσεις για εξασφάλιση όλων των απαραίτητων αδειών. Τα έργα αναμένεται να ξεκινήσουν εντός του πρώτου τετράμηνου του 2024 με χρονικό ορίζοντα υλοποίησής τον ένα χρόνο. Το στάδιο έχει εγκαινιαστεί το 2005, και ο στόχος είναι να αυξηθεί η χωρητικότητά του ακόμη 2.500 με 3.000 θέσεις σε σχέση με τις 6.500 που είναι σήμερα. Επίσης θα ανακαινιστούν τα αποδυτήρια, όλοι οι βοηθητικοί χώροι και θα αντικατασταθεί το παρκέ. Θα αναβαθμιστούν ακόμη συστήματα

εξαιρισμού, φωτισμού, ήχου, κλιματισμού, διαδικτύου καθώς επίσης και η εξωτερική διαρρύθμιση του γηπέδου. Προβλέψαμε και δημιουργία ειδικών χώρων για άτομα με κινητικές δυσκολίες.

–Στο πλάνο παρουσιάσής σας για την ανάληψη της διοργάνωσης μιλούσατε μέχρι και για λεωφορειολωρίδες, πότε θα είναι έτοιμες;

–Όντως θέλαμε να δώσουμε μια εναλλακτική πρόταση στην παρουσίασή μας. Θέλουμε να είναι η πρώτη «πράσινη διοργάνωση» και με μεγάλη μας ικανοποίηση συνάδει με το πλάνο του υπουργού Μεταφορών. Η μεταφορά των φιλάθλων θα πραγματοποιείται με λεωφορεία, δημιουργώντας στάσεις και χώρους στάθμευσης σε κεντρικά σημεία σε όλες τις πόλεις και σε ξενοδοχεία στη Λεμεσό. Επίσης θα δημιουργήσουμε διευκολύνσεις για πρόσβαση στο γήπεδο για την μετακίνηση και παρακολούθηση των αγώνων από άτομα με κινητικές δυσκολίες.

–Εμείς θέλαμε, αλλά σεβαστήκαμε την επιλογή της οικογένειάς του να επιλέξει την εθνική Βουλγαρίας.

–Πώς βλέπετε την επιστροφή της Ανόρθωσης στο πρωτάθλημα, και άλλων παραδοσιακών σωματείων όπως ο Αχιλλέας Καϊμακλίου, η ΠΑΕΕΚ, ο Διγενής Μόρφου κ.λπ.;

–Με απόλυτη ικανοποίηση. Με αφορμή το Ευρωμπάσκετ μακάρι να δημιουργηθούν οι συνθήκες για δραστηριοποίηση και νέων σωματείων. Στοχεύουμε πως μέχρι το 2030 το μπάσκετ θα ανταγωνίζεται σε δημοφιλία το ποδόσφαιρο και γιατί όχι να το ξεπεράσει, έχοντας κατά νου το τι έγινε στην Ελλάδα το 1987.

–Το γυναικείο μπάσκετ βρίσκεται σε μαρasmus (πέντε ομάδες);

–Είναι γεγονός ότι παρά τις επιτυχίες τόσο της εθνικής γυναικών όσο και των αναπτυξιακών εθνικών ομάδων μας, προβληματίζει έντονα η μικρή συμμετοχή στην Α' κατηγορία. Θα προχωρήσουμε σε τομές τις οποίες συζητούμε με τα σωματεία ευελπιστώντας πως στην επόμενη διετία θα αυξήσουμε τις ομάδες στην κατηγορία.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Τούτη η σχέση πρέπει να τελειώσει

Του
ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ

Ακριβώς με βάση τούτη τη δέσμευση, αθλητικά σωματεία επωφελούνται από το δημόσιο χρήμα χωρίς όμως τα ίδια να μεγαθύνουν το εύρος των δραστηριοτήτων τους, λόγω του ότι κυρίως η κρατική χορηγία καταλήγει στις ποδοσφαιρικές εταιρείες.

Γενικώς η «εθιμοτυπική» διαδικασία μέσα από την οποία το κράτος στέκεται οικονομικός αρωγός στα σωματεία, που δίδεν παραμένουν προσπλημένα στον σκοπό ίδρυσής τους, στην ανάπτυξη του αθλητισμού εντός της νεολαίας και της διατήρησης και υπεράσπισης των αρχών της κοινωνίας και της πατρίδας, αλλά δεν υφίσταται στη σύγχρονη εποχή.

Εθελουφλούμε πιστεύοντας ότι τα λεφτά του φορολογούμενου πολίτη που διοικούνται προς τα σωματεία, εξυπηρετούν το συλλογικό καλό και εκσυγχρονίζουν την κοινωνία. Εν έτει 2023, τα δεδομένα έχουν αλλάξει άρδην, τα σωματεία που διατηρούν ποδοσφαιρικές ομάδες –κυρίως στην Α' κατηγορία– λειτουργούν ως δорυφόροι των εταιρειών ή των επενδυτών και καμία σχέση δεν έχουν με την προώθηση του αθλητισμού, των ιδανικών ή και αξιών της κοινωνίας μας... ποιας κοινωνίας τώρα που το λέμε; Είναι καιρός η σχέση κράτους και σωματείων να τεθεί σ' ένα εντελώς διαφορετικό πλαίσιο, πολύ πιο εκσυγχρονιστικό που θα διαχωρίζει τις υποχρεώσεις και τα καθήκοντα των δύο μερών. Ήδη το κράτος με τη διαχρονική προνομιακή στάση του έναντι των σωματείων, ως προς τις οφειλές που εκκρεμούν προς τα ταμεία του, πράττει εις βάρος των πολιτών του που σ' αντίθεση με τα σωματεία καλούνται να είναι συνεπείς στις υποχρεώσεις τους.

Κακά τα ψέματα, η σχέση κράτους και σωματείων, που όντως κρατάει χρόνια, αποδεικνύεται με το πέρασμα των καιρών ολόένα και πιο τοξική για τους πολίτες του νησιού. Σε καμία άλλη πτυχή ο ιδιωτικός τομέας δεν χαιρεί τέτοιες μεταχειρίσεις όσο οι εταιρείες ή οι επενδυτές που ασχολούνται με το ποδόσφαιρο, ενώ κανένας ιδιώτης δεν απολαμβάνει του ευνοϊκού όρους που θέτει το κράτος στα σωματεία. Την ίδια ώρα, τα λεφτά των πολιτών δαπανώνται για σκοπούς καθαρά κερδοσκοπικούς που σχετίζονται είτε με το μετοχικό σωματείο της εταιρείας που διαχειρίζεται το ποδοσφαιρικό τμήμα ή του «επενδυτή» που ηγείται ενός σωματείου. Τούτη η σχέση πρέπει λίαν συντόμως να τελειώσει.

Κατάντημα...

Του
ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΗ

«Οπαδοί της ομάδας κινήθηκαν προς το μέρος των διατητών τους, χειροκροτούσαν ειρωνικά, στην παρουσία παιδιών των ακαδημιών της ομάδας τους, κτυπούσαν τα παράθυρα και τις πόρτες των αποδυτηρίων και τους έβριζαν χυδαία». «Έβρισε όλη τη διατητική ομάδα και αποβλήθηκε». «Ανέβηκε στην κερκίδα σε χώρο που βρίσκονταν φιλάθλοι και μικρά παιδιά των ακαδημιών της ομάδας του και έβριζε τον διατητή κλωτώντας πλαστική καρέκλα». «Ήρθε σε λογομαχία με υβριστικά σχόλια με τους οπαδούς στην εξέδρα». Αποσπάσματα από τη δημοσιοποίηση των τελευταίων υποθέσεων ενώπιον του Αθλητικού Δικαστή της ΚΟΠ. Με την πολύ σημαντική όμως διευκρίνιση, πως πρόκειται για υποθέσεις και γεγονότα σε πρωταθλήματα Νέων και Παιδών! Και με την απαραίτητη (πραγική) υπενθύμιση πως δεν είναι η πρώτη φορά με ανάλογες υποθέσεις ενώπιον του Αθλητικού Δικαστή...

Το όλο θέμα αποκτά ακόμη πιο τραγικές προεκτάσεις, όταν αντιληφθεί κάποιος πως οι οπαδοί που έκαναν «ντου» στα αποδυτήρια των διατητών είναι στην πλειοψηφία τους οι γονείς των νεαρών ποδοσφαιριστών! Όσο για τις υποθέσεις εξύβρισης διατητών, λογομαχίας με την αντίπαλη κερκίδα και γενικότερα επιθετικές ή αντιαθλητικών συμπεριφορών, αυτές έχουν να κάνουν με προπονητές των παιδιών αυτών. Τι να συζητήσαν στο αυτοκίνητο ή στο σπίτι μετά τον αγώνα οι γονείς με τα παιδιά τους, τα οποία παρακολούθησαν τον πατέρα τους να κτυπά τις πόρτες των αποδυτηρίων των διατητών και να τους βρίζει; Πώς θα αντιδράσει άραγε, ένας προπονητής Ακαδημίας η ομάδας Νέων και Παιδών, στην αντιαθλητική συμπεριφορά ενός ποδοσφαιριστή του, όταν πρώτος ο ίδιος ο προπονητής έβρισε, απείλησε και γενικότερα τα έβαλε μ' έναν διατητή ή την αντίπαλη κερκίδα;

Άμοιρες ευθυνών δεν είναι ούτε οι διοικήσεις των διαφόρων ομάδων, οι προπονητές και γενικότερα οι υπάλληλοι των οποίων παραπέμπονται για τέτοιες σοβαρές υποθέσεις. Ευθύνη ως προς την επιλογή του κατάλληλου ανθρώπου-προπονητή να διαχειριστεί και όχι απλά να κοουτσάρε, τέτοιες ηλικίας ποδοσφαιριστές. Ευθύνη και ως προς την αντίδραση μετά από τέτοια γεγονότα. Θυμάται κανείς, μια επίσημη ανακοίνωση η οποία να γνωστοποιεί τη λύση της συνεργασίας με προπονητή που επιτέθηκε ή εξύβρισε χυδαία έναν διαιτητή, που ήρθε σε αντιπαράθεση ή μπλέχτηκε σε καβγά με τους αντίπαλους, μπροστά στους νεαρούς του ποδοσφαιριστές;

Αν κάποιος πιστεύει πως κάτι τέτοιο γίνεται αλλά μένει μακριά από τα φώτα της δημοσιότητας, ας ψάξει τα στοιχεία που δημοσιοποιούνται μετά από έναν αγώνα, προκειμένου να διαπιστώσει αν μετά από τρεις αγωνιστικές, όσες και η ποινή αποκλεισμού που επέβαλε ο Αθλητικός Δικαστής, στο φύλλο αγώνα θα αναγράφεται άλλο όνομα προπονητή...

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	ΣΑΜ ΑΛΤΜΑΝ	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 2,65%						 Μεγάλη ανακάλυψη πίσω από την απόλυση Σελ. 10		
		0,33%	-0,11%	0,60%	1,32%	0,98%		4,79%	-0,07%

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΑΔΑ

Καύσωνας και ακρίβεια στέρνησαν έσοδα 1,2 δισ.

Ο καύσωνας, οι φυσικές καταστροφές και ο υψηλός πληθωρισμός, που μείωσε το διαθέσιμο εισόδημα των Ευρωπαίων, κόστισαν στον ελληνικό τουρισμό, παρά το νέο ρεκόρ εισπράξεων. Σύμφωνα με μελέτη οι δύο αυτοί παράγοντες στέρνησαν τουλάχιστον 500.000 αφίξεις και 1,2 δισ. ευρώ έσοδα. **Σελ. 8**

ΜΕΣΩ ΤΑΜΕΙΟΥ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ

Βρέθηκαν οι πόροι για την τράπεζα γης

Τη χρηματοδότηση, μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, της τράπεζας γης που «αγνοείται» από το 2017 ανακοίνωσε το υπ. Εθνικής Οικονομίας της Ελλάδας. Πρόκειται για ψηφιακή εφαρμογή, η οποία θα λειτουργήσει ως «μεσολαβητής» για την αγορά και πώληση δικαιωμάτων μεταφοράς συντελεστή. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	3,71%	-0,02%
Γερμανία	2,61%	0,02%
Γαλλία	3,20%	0,04%
Ιταλία	4,38%	0,04%
Ισπανία	3,62%	0,04%
Ιρλανδία	3,01%	0,06%
Ελλάδα	3,83%	0,03%
Ην. Βασίλειο	4,25%	0,11%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόβλεψη Χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	BBB (High)	Σταθερή
Fitch	BBB	Σταθερή
Moody's	Baa2	Σταθερή
S&P	BBB	Θετική
Scope Ratings	BBB+	Σταθερή

Τα κρυφά οφέλη του «Mortgage to Rent»

Οι δανειολήπτες που θα ενταχθούν θα έχουν τη δυνατότητα να λάβουν και δάνειο από τράπεζες

Το κυβερνητικό σχέδιο «Ενοίκιο Εναντι Δόσης» αποτελεί ένα ακόμα λιθαράκι για τη βέλτιστη αντιμετώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Κύπρο, το οποίο συζητείται από το 2020. Από 4 Δεκεμβρίου όμως, 2,5 χιλιάδες

δυννητικά επιλέξιμοι δανειολήπτες του Σχεδίου θα έχουν τη δυνατότητα να «καθαρίσουν» και πρακτικά να επανενταχθούν στο τραπεζικό σύστημα με τη δυνατότητα ακόμα να λάβουν και νέο δανεισμό. Όσοι δανει-

ολήπτες ενταχθούν στο Σχέδιο θα μετατρέπονται αυτομάτως σε ενοικιαστές της κατοικίας τους, αφού η κυριότητα που έχουν θα μεταβιβάζεται στην ΚΕΔΙΠΕΣ. Εν συνεχεία, θα διαγράφεται το δανειό τους και το κράτος θα κα-

ταβάλλει το ενοίκιο για περίοδο 14 ετών, με δικαίωμα επαναγοράς μετά από πέντε έτη σε τιμή που θα ανακοινώνεται και θα είναι προνομιακή. Το Σχέδιο θα είναι ανοικτό εννέα μήνες για υποβολή αιτήσης συμμετοχής, ενώ την

προσεχή Πέμπτη θα περάσει από την Ολομέλεια της Βουλής. Μέσα στα «κρυφά» πλεονεκτήματα του Σχεδίου είναι ότι ο δανειολήπτης που θα συμμετάσχει στο Σχέδιο θα επανενταχθεί στο τραπεζικό σύστημα. **Σελ. 5**

Το Black Friday δεν αναζωογόνησε την αγορά

Η παρατεταμένη διάρκεια προσφορών και εκπτώσεων καθώς και αθέμιτες πρακτικές έχουν «τραυματίσει» τον θεσμό του Black Friday. Οι αγορές φέτος ήταν περιορισμένες και δεν «ζέσταναν» την αγορά. Ακρίβεια και κόστος ζωής έχουν διαφοροποιήσει τις καταναλωτικές συνήθειες της πλειοψηφίας του αγοραστικού κοινού, που φαίνεται να περιορίζεται μόνο στις ουσιαστικές αγορές. Ένας άλλος αρνητικός παράγοντας είναι το γεγονός ότι το Black Friday, που εφαρμόζεται διαχρονικά την τελευταία Παρασκευή του Νοεμβρίου, φέτος, ήταν στις 24 του μηνός, και μία εβδομάδα πριν από την καταβολή των μισθών. **Σελ. 6**

Τα αίτια της οικονομικής καταστροφής της Αργεντινής

Η Αργεντινή, με τον τριψήφιο πληθωρισμό, την αυξανόμενη φτώχεια και την έλλειψη συναλλαγματικών αποθεμάτων, αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγή για άλλες οικονομίες. Τα δεινά της λατινοαμερικανικής χώρας επανήλθαν στο

προσκήνιο με αφορμή την πρόσφατη νίκη του φιλελεύθερου «αнарκοкаπιταλιστή» Χαβιέρ Μιλέι στις προεδρικές εκλογές, με την υπόσχεση να εφαρμόσει μια οικονομική θεραπεία-σοκ. Τα δεινά της Αργεντινής δεν έχουν τόσο οι-

κονομικές, όσο πολιτικές ρίζες: η κεντρική της τράπεζα είναι πλήρως υποταγμένη στο υπουργείο Οικονομικών, ένα φαινόμενο που οι οικονομολόγοι αποκαλούν «δημοσιονομική κυριαρχία» (fiscal dominance). **Σελ. 11**

Το καρέ της «γκίνιας» του καζίνο-θερέτρου

Εχασε βασικές αγορές

Χαμηλότερες των προσδοκιών αποδεικνύονται οι επιδόσεις του καζίνο-θερέτρου στη Λεμεσό. Πρόκειται για μια επένδυση των 600 εκατ. ευρώ. Το φιλόδοξο πρότζεκτ είχε να αντιμετωπίσει τον Covid-19, τον τερματισμό του προγράμματος διαβατηρίων, τον πόλεμο στην Ουκρανία και τον πόλεμο στο Ισραήλ. Σήμερα, με τη Ρωσία και το Ισραήλ να είναι εκτός κάδρου, κρίνεται αναγκαία η αλλαγή πλεύσης της εταιρείας με άνοιγμα σε νέες αγορές, με στόχο να παραμείνει βιώσιμη. **Σελ. 4**

Προβλέπουν οικονομική δραστηριότητα 2,2% το 2023

Τέλος στη ρήτρα διαφυγής

Τέλος στη ρήτρα διαφυγής το 2023 και πλέον η Κομισιόν ζητά από τα κράτη να θέσουν δημοσιονομικούς στόχους στα προγράμματα σταθερότητας και συγκλίσις που συμμορφώνονται με τα κριτήρια δημοσιονομικής προσαρμογής που καθορίζονται στους μεταρρυθμιστικούς προσανατολισμούς της Επιτροπής. Οι φθινοπωρινές προβλέψεις αναφέρουν ότι μετά από την ισχυρή ανάπτυξη 5,1% το 2022, η οικονομική δραστηριότητα αναμένεται να μετριαστεί στο 2,2% το 2023. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ και ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ

Ισραηλινή οικονομία – Προκλήσεις σε εποχή πολέμου

Με ΑΕΠ που ξεπερνά τα \$520 δισ., και σε αντιδιαστολή με το μικρό του πληθυσμό και γεωγραφικό μέγεθος, το κράτος του Ισραήλ συγκαταλέγεται στις 30 πλουσιότερες χώρες του πλανήτη. Το κατά κεφαλήν του εισόδημα, στις \$55.000, υπερβαίνει το αντίστοιχο χωρών της G7, όπως της Γερμανίας, Γαλλίας και Βρετανίας, ενώ οι μελλοντικές του προοπτικές θεωρούνταν, πριν την έναρξη των εχθροπραξιών, ευνοϊκές, λόγω ώθησης από τις εξαγωγές αγαθών υψηλής τεχνολογίας και της δυνατότητας αξιοποίησης των κοιτασμάτων φυσικού αερίου. Η πρόσφατη πολεμική σύρραξη με τη Χαμάς έχει, ωστόσο, διαφοροποιήσει τα δεδομένα. Ηδν, η οικονομία του Ισραήλ καταγράφει σημαντικές απώλειες.

Η JP Morgan έχει ανακοινώσει πως η οικονομία θα συρρικνωθεί κατά 11% αυτό το τρίμηνο, ενώ όλοι οι μεγάλοι οίκοι αξιολόγησής έχουν προειδοποιήσει για πιθανή υποβάθμιση της πιστοληπτικής ικανότητας της χώρας. Αναλύοντας τα επακόλουθα του πολέμου, δύνανται να εξαχθούν οι πιο κάτω παρατηρήσεις: Πρώτο, όπως και στις πλείστες περιπτώσεις συρράξεων, η οικονομία έχει οδηγηθεί σε απότομο και βαθύ τέλμα λόγω του άμεσου και τεράστιου αντίκτυπου στην εμπιστοσύνη και την οικονομική δραστηριότητα. Δύο βδομάδες μετά την έναρξη των εχθροπραξιών, μόλις 10% περίπου των ισραηλινών βιομηχανιών λειτουργούσε πλήρως. Περαιτέρω, η κτηνοποίηση 350.000 Ισραηλινών

στρατιωτών είχε πολύ σημαντικό αντίκτυπο, καθώς αντιπροσωπεύουν σχεδόν το 9% του εργατικού δυναμικού. Δεύτερο, οι αγορές αντέδρασαν αρνητικά. Πριν το τέλος του πρώτου μήνα του πολέμου, το χρηματιστήριο του Τελ Αβίβ είχε απώλειες 15%, που αντιστοιχεί σε \$25 δισ. ενώ, παράλληλα, το ισραηλινό νόμισμα υποχώρησε σημαντικά. Αν και η Ισραηλινή Κεντρική Τράπεζα ανακοίνωσε άνευ προηγουμένου πακέτα στήριξης ύψους \$45 δισ., η πτώση δεν μπορεί να συγκρατηθεί και προβλέπεται ότι το εθνικό νόμισμα (σέκελ) θα έχει τη χειρότερη επίδοση του απόδοσης από το 2000. Τρίτο, ο παρατεταμένος πόλεμος δοκιμάζει τις οικονομικές αντοχές της χώρας. Η κυβέρνηση

του Ισραήλ καλείται να διαχειριστεί τόσο το ιδιαίτερα υψηλό στρατιωτικό κόστος της σύρραξης, όσο και τον ταυτόχρονο περιορισμό εσόδων από τη φορολογία, ως φυσιολογικό απότοκο της δραστηριότητας στην εταιρική δραστηριότητα και της κατάρρευσης της ιδιωτικής κατανάλωσης. Ήδη, η κυβέρνηση ανακοίνωσε υπερδιπλασιασμό του δημοσιονομικού ελλείματος κατά το 2023 και 2024, ενώ το κόστος κρατικού δανεισμού από τις διεθνείς αγορές αυξάνεται, καθώς επηρεάζεται αρνητικά η πιστοληπτική ικανότητα του Ισραήλ. Όλοι οι πιο πάνω παράγοντες επιδρούν στο κλίμα εμπιστοσύνης, τόσο βραχυχρόνια όσο και μακροχρόνια.

Υπάρχουν αναλυτές που υποστηρίζουν, με βάση την ιστορική εμπειρία, ότι πολεμικές συρράξεις ακολουθούνται –συνήθως– από περίοδο οικονομικής ανάπτυξης. Αυτό αποτελεί ένα λογικό σενάριο, στην περίπτωση που οι πολεμικές αναταραχές τερματιστούν σύντομα και επικρατήσει ομαλότητα. Στην παρούσα φάση, αν και η προοπτική τερματισμού του πολέμου είναι πιθανή, η επικήρτηση μακροχρόνιας πολιτικής σταθερότητας στην περιοχή μοιάζει απόμακρη. Οι συμφωνίες για ανταλλαγή ομήρων και η προσωρινή κατάπαυση του πυρός είναι βήματα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος και ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι οικονομολόγοι.

22^η ΑΠΟΝΟΜΗ

Τράπεζα Κύπρου MAN OF THE YEAR 2023

ΤΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

- MANAGER / ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ
 - ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ
 - ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ
 - ΑΘΛΗΤΗΣ
- INVESTOR OF THE YEAR
 - ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ
 - ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΥΠΡΙΟΣ
- ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΡΙΣΤΕΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ
 - ΕΛΛΗΝΑΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ
 - LIFETIME ACHIEVEMENT

© Η διοργάνωση και το λογότυπο «Man of the Year» είναι πνευματική ιδιοκτησία του ομίλου SprlMedia

ΣΤΗΡΙΖΟΥΝ

Οδηγεί με ασφάλεια

Χαρ. Πηλακούτσας Λτδ.

M.S. Jacovides

UNIVERSITY
of NICOSIA

ΥΠΕΡΘΑΝΟΣ
ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ
ΣΟΥ

αλφameγα

CARA

ΕΛΕΓΚΤΕΣ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

Deloitte.

MAN
MAGAZINE

SPP
MEDIA
EVENTS

Το καζίνο στην Κύπρο περνά από χίλια κύματα

Το φιλόδοξο πρότζεκτ, ο Covid-19, τα διαβατήρια, οι πόλεμοι της Ρωσίας στην Ουκρανία και του Ισραήλ - Χαμάς

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Μετά από μόνο μερικούς μήνες λειτουρ­γίας του μόνου νόμιμου καζίνο στην Κύπρο που «πέσανε» πάνω από 600 εκατομμύρια ευρώ για τη δημιουργία του, ανακοινώνονται απολύσεις υπαλλήλων, ενώ άλλοι παραιτούνται. Το πρότζεκτ της δημιουργίας του καζίνο-θερέτρου έχει περάσει από χίλια κύματα, καθώς μέχρι να δημιουργηθεί πέρασε η πανδημία του Covid-19, σταμάτησε το πρόγραμμα των διαβατηρίων που υποστήριζε αναμφισβήτη­τα αυτό το προϊόν, ήρθε ο πόλεμος της Ρωσίας στην Ουκρανία, ξεκίνησαν απανωτές κυρώσεις (sanctions) προς Ρωσία και Λευκορωσία, και ξεκίνησε και ο πόλεμος στο Ισραήλ.

Το χαρακτηριστικό παράδειγμα

«Η Κύπρος θα μπορούσε να είναι για τους Ρώσους ό,τι είναι η Μαγιόρκα για τους Γερμανούς», έλεγε το 2013 επικεφαλής από εταιρεία συμβούλων τυχερών παιγνίων.

ενός πρότζεκτ που δεν πρέπει να σπριζείται σε ένα μόνο είδος πελάτη, καθώς μπορεί τελικά «να γυρίσει ο κόσμος ανάποδα» και εσύ να βρεθείς εκτεθειμένος. Όταν υπάρχει μονοδιάστατο μοντέλο και χάσεις εκείνο το κομμάτι που στηρίζεσαι, τότε χάνεις πολύ κοντά στο 100% του προϊόντος-υπηρεσίας σου. Και δα­νειζόμαι τρία κομμάτια από ρεπορτάζ άλλου συναδέλφου στην «Κ» από το 2013, το οποίο επικαλείτο δημοσίευμα του Bloomberg όταν σχε­διαζόταν τότε το προσχέδιο νόμου για την αδειοδότηση και τη λειτουργία καζίνο στην Κύπρο. «Η κυπριακή κυβέρνηση ποντάει για την ανά­καιψη της οικονομίας στους Ρώσους που θα έρθουν να παίξουν στα καζίνο της», σύμφωνα με το πρακτορείο Bloomberg όπως γραφόταν στο ρε­πορτάζ. «Θα κινηθούμε πολύ γρή­

Κατά την ανέγερση του καζίνο-θερέτρου στη Λεμεσό, θα εργοδοτούνταν τέσσερις χιλιάδες άτομα, ενώ με τη λειτουργία του θα δημιουργούνταν 6,5 χιλιάδες άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας.

γορα. Ενδιαφερόμαστε να προσελ­κύσουμε επενδύσεις για θέρετρο που θα περιλαμβάνει καζίνο, ώστε με αυτόν τον τρόπο να βελτιώσουμε το τουριστικό μας προϊόν και να κα­ταστήσουμε την Κύπρο τουριστικό προορισμό ολόκληρο τον χρόνο», είχε πει ο τότε υπουργός Εμπορίου, Τουρισμού και Βιομηχανίας, κ. Γιώργος Λακκοτρύπης. «Η Κύπρος θα μπορούσε να είναι για τους Ρώσους ό,τι είναι η Μαγιόρκα για τους Γερ­μανούς. Αν η Κύπρος θέλει να προ­σελκύσει πλούσιους πελάτες από τη Ρωσία ή τη Μέση Ανατολή, τα καζίνο-θέρετρα έχουν πλεονέκτημα, καθώς προσφέρουν ποιοτικότερες υπηρεσίες», είχε δηλώσει ο Πάουλ Χέρτζφελντ από την εταιρεία συμ­βούλων τυχερών παιγνίων Herzfeld Consulting στη Βιέννη.

Τέλος τα διαβατήρια

Το 2015 ετοιμάστηκε το προ­σχέδιο νόμου, έπειτα έγινε διαγω­νισμός και κέρδισε η γνωστή σε όλους μας Melco. Το ενδιαφέρον ήταν τεράστιο και από άλλους κο­λοσσούς παιγνίων, όπως η NagaCorp και η Bloomberg, που σαφώς έβλε­

παν μεγάλες προοπτικές από του­ρισμό και ξένους επενδυτές στην Κύπρο. Σε αυτό το γεγονός είχε δώ­σει τεράστια ώθηση το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα που ακόμα μας ακολουθεί σε επίπεδο αρνητικής διαφήμισης (βλέπε αποκαλύψεις «Cyprus Confidential»). Πλούσιοι Ρώσοι και Κινέζοι έφτασαν στις πα­ρυφές του να μετατρέψουν κυρίως τη Λεμεσό σε «Limassolgrad», όπως περιέγραφε τη Λεμεσό το δημοσί­ευμα του Guardian το 2018. Το κα­ζίνο προφανώς πόνταρε στο ότι θα έρχονταν πλούσιοι Ρώσοι, Κινέζοι και άλλοι επιφανείς από τρίτες χώρες μέσω του προγράμματος των δια­βατηρίων. Πιθανώς να «πούλησε αυτό το στόρυ» και η κυβέρνηση στους διεθνείς παίκτες που θα ανα­λάμβαναν το πρότζεκτ. Το φθινό­πωρο του 2020 ωστόσο, αυτό το «στόρυ» έπεσε εν μέρει, καθώς το πρόγραμμα των διαβατηρίων στα­μάτησε και όσοι πλούσιοι από ξένες χώρες είχαν έρθει, ήρθαν. Δεν θα έρχονταν άλλοι. Ωστόσο είχε χτιστεί μία αρκετά δυνατή κοινότητα πλου­σίων, που ενδεχομένως με τους πλούσιους φίλους τους οι οποίοι θα

έρχονταν για διακοπές, θα μπορού­σαν να ξεδέψουν μεγάλα ποσά στο καζίνο. Αυτό ήταν το δεύτερο «χα­στούκι», πιθανώς ωστόσο το πιο ισχυρό.

Ηρθε και η πανδημία

Στα τέλη του πρώτου τριμήνου του 2020 έρχεται η πανδημία του Covid-19 στην Ευρώπη και κατ' επέ­κταση στην Κύπρο. Και «παγώνουν» όλα. Πολίτες δεν πάνε στις δουλειές τους, το σύστημα υγείας εύθραυστο λόγω του λιγοστού εξοπλισμού, προ­σπαθούμε να διαχειριστούμε κάτι πρωτόγνωρο και, όπως είναι λογικό, οι εργασίες για τη δημιουργία του καζίνο-θερέτρου παίρνουν παρά­ταση. Αρχικά θα άνοιγε τις πύλες του το καλοκαίρι του 2021. Έκτοτε πήρε παρατάσεις για το 2022, για τέλος του 2022, μέχρι που άνοιξε τις πύλες του το καλοκαίρι του 2023. Σε εκείνο το μεσοδιάστημα πιθανώς να είχε αλλάξει λίγο η στρατηγική της εταιρείας (εσωτερικά τουλάχισ­τον) για τη στόχευση των πελατών που θα είχαν, αλλά πιθανώς συνέ­χιζαν να ποντάρουν σε πλούσιους Ρώσους και Κινέζους. Σημειωτέο,

ήδη είχαν αρχίσει οι διαδικασίες για ανακλήσεις διαβατηρίων από «περιεργούς» επενδυτές που έγιναν Κύπριοι, άρα και το «commercial damage» για το κράτος ήταν ήδη μεγάλο.

Πρώτος πόλεμος

Το πρώτο τρίμηνο του 2022 αρ­χίζει ο πόλεμος της Ρωσίας με την Ουκρανία. Εκτός από τις επιπτώσεις σε τουριστικό επίπεδο (το θέρετρο δεν είχε ανοίξει, άρα δεν είχε πρό­βλημα σε αυτό το επίπεδο και λει­τούργουσαν μόνο τα δορυφορικά σε επαρχίες) άρχισαν τα απανωτά πακέτα κυρώσεων (sanctions) σε Ρώσους και Λευκορώσους. Δημι­ουργείται ένα ντόμινο επιπτώσεων στην οικονομία, στις υπηρεσίες, στις πληρωμές, σε ολόκληρες εται­ρείες και αρχίζει να «σβήνει» σιγά-σιγά το προϊόν πλούσιων Ρώσων για το καζίνο. Εκεί είναι η δεύτερη μεγάλη «σφαλιάρα» για το καζίνο αν αφήσουμε στην άκρη ότι την ώρα που ανεγειρόταν τα κατασκευα­στικά υλικά είχαν ήδη ανέβει κατά πολύ, άρα και το κόστος της δημι­ουργίας του.

Και δεύτερος πόλεμος

Το καζίνο-θέρετρο στη Λεμε­σό δίχως να έχει επίσημη στό­χευση, παρουσιάζεται λίγο πριν ανοίξει τις πύλες του το φετινό καλοκαίρι, στον τουρι­σμό και τους παίκτες από το Ισραήλ. Μέχρι και οι θέσεις εργασίας που άνοιγε, που ήταν πολλές, ζητούσαν στα κριτήρια να γνωρίζουν ελληνι­κά, αγγλικά και εβραϊκά. Επί­σημα δεν ειπώθηκε ποτέ, αλ­λά η στόχευση του καζίνο πλέ­ον ήταν στο Ισραήλ. Τον Οκτώ­βριο όμως ξεκινά ο πόλεμος του Ισραήλ και έτσι κόβονται απότομα οι όποιες φιλοδοξίες για τουρισμό από Ισραήλ. Εν­διαφέρον θα έχει να δούμε ποια θα είναι πλέον η στόχευ­ση του μεγάλου αυτού πρό­τζεκτ των 600 και πλέον εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τα επίσημα απο­τελέσματα 3ου τριμήνου του 2023 της Melco, τα συνολικά λειτουργικά έσοδα στα Cyprus Casinos για το τρίμηνο που έληξε στις 30 Σεπτεμβρίου 2023 ήταν 53,4 εκατομμύρια δολάρια, σε σύγκριση με 24,8 εκατομμύρια δολάρια το τρίτο τρίμηνο του 2022. Τα Cyprus Casinos δημιούργησαν προ­σαρμοσμένο EBITDA (Μικτό κέρδος - Κόστος λειτουργίας) ύψους 7,2 εκατ. δολαρίων το τρίτο τρίμηνο του 2023, σε σύγκριση με προσαρμοσμένο EBITDA 6,7 εκατ. δολαρίων το τρίτο τρίμηνο του 2022. Το 2018, η εταιρεία έλεγε πως το «City Of Dreams Mediterra­nean», θα προσέλυε 300 χι­λιάδες επιπρόσθετους τουρί­στες ετησίως. Κατά την ανέ­γερση του καζίνο-θερέτρου στη Λεμεσό, θα εργοδοτούν­ταν τέσσερις χιλιάδες άτομα, ενώ με τη λειτουργία του θα δημιουργούνταν 6,5 χιλιάδες άμεσες και έμμεσες θέσεις εργασίας.

Αρχή με δεκάδες απολύσεις και παραιτήσεις

Χαμηλότερες των προσδοκιών οι επιδόσεις σε επισκεψιμότητα, επιτακτικό το άνοιγμα σε αγορές εκτός του Ισραήλ και της Ρωσίας

Της ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ

Η απόλυση 181 υπαλλήλων (130 ως πλεονάζον προσωπικό, και 51 οι οποίοι εργοδοτούνταν σε δοκιμα­στική βάση) από το καζίνο City of Dreams Mediterranean μόλις λίγους μήνες μετά το λειτουργία του, διά­βρωσε τις προσδοκίες που υπήρχαν για δυναμικό λανσάρισμα του έργου του θερέτρου, αφού έδωσε το μήνυμα ότι, τέσσερις μήνες μετά το άνοιγμά του έχουν αρχίσει τα πρώτα προ­βλήματα. Λίγο πολύ, οι απολύσεις ήρθαν με το καλημέρα και, όπως αναφέρεται σε σχετική ανακοίνωση της εταιρείας City of Dreams Medi­terranean, ως αποτέλεσμα της μη αναμενόμενης και συνεχιζόμενης πολεμικής σύγκρουσης στο Ισραήλ, επηρεάζοντας σε μεγάλο βαθμό τις επιχειρηματικές δραστηριότητες της εταιρείας. Επισημαίνεται ότι η πληρότητα του ξενοδοχείου και η επισκεψιμότητα του καζίνο από πολί­τες του εξωτερικού έχουν μειωθεί σημαντικά, με αποτέλεσμα η εται­ρεία, όπως αναφέρεται, να λάβει δύ­σκολες αποφάσεις για αναδιάρθρωση του κόστους λειτουργίας προκειμέ­νου να διασφαλίσει τη μακροπρό­θεσμη βιωσιμότητά της.

Και παρατήσεις

Πέραν των απολύσεων, το τελευ­ταίο διάστημα αριθμός εργαζομένων προχωρούν σε παραιτήση. Πηγές στην «Κ» κάνουν λόγο για εργασιακές συνθήκες οι οποίες δεν περιγρά­φονται ως ιδανικές, και συμπεριφορές που έχουν ως αποτέλεσμα την πα­ραίτηση προσωπικού ακόμα και σε

υψηλόβαθμες θέσεις. Μάλιστα, σε σχετικές ανακοινώσεις τους, οι συν­τεχνίες ξενοδοχούπαλλήλων ΣΕΚ και ΠΕΟ κάνουν λόγο για εργασιακό μεσαίωνα, για απαγόρευση πρόσβα­σης συνδικαλιστών και εργαλαιοποιή­ση των εργαζομένων και ζητούν την παρέμβαση του υπουργού Ερ­γασίας. Όπως ενημέρωσε σχετικά την «Κ» εκ μέρους της ΣΕΚ ο Μιχάλης Φράγκου, θα εξεταστούν τα επόμενα βήματα από κοινού με την ΠΕΟ, την ερχόμενη εβδομάδα. Από πλευράς του υπουργείου Εργασίας αναφέρεται ότι, εφόσον έχουν στοιχειά ενωπίον τους θα εξετάσουν το ζήτημα. Η εταιρεία κλήθηκε να τοποθετηθεί επί του θέματος, για το ποιος θα είναι οι επόμενες ενέργειές της για δια­χείριση της κατάστασης, κατά πόσο αναμένεται ότι θα υπάρξει νέο κύμα απαντήσεων, καθώς επίσης και τα επίπεδα πληρότητας στο ξενοδοχείο από την αρχή λειτουργίας της, τον Ιούλιο του 2023. Απαντήσεις στα ερωτήματα της «Κ» δεν έχουν δοθεί μέχρι στιγμής.

Όρα αναπροσαρμογής

Όπως δήλωσε πάντως ο CEO της, Melco Lawrence Ho, στο πλαίσιο των οικονομικών αποτελεσμάτων του γ' τριμήνου 2023, το City of Dre­ams Mediterranean έχει επηρεαστεί από τις εξελίξεις στο Ισραήλ και οι ομάδες της εταιρείας εργάζονται ώστε να αναπροσαρμόσουν την στρατηγική μάρκετινγκ που θα ακο­λουθήσουν το επόμενο διάστημα. Πηγές αναφέρουν στην «Κ» ότι στην προκειμένη περίπτωση θα έπρεπε να επιδειχθούν πιο γρήγορα αντα­

Τις προηγούμενες μέρες το καζίνο-θέρετρο City of Dreams Mediterranean ανακοίνωσε τον τερματισμό της απασχόλησης 181 υπαλλήλων της εταιρείας (51 εκ των οποίων εργοδοτούνταν σε δοκιμαστική βάση), λόγω απώλειας της αγοράς του Ισραήλ.

Πρόκειται για μια επέν­δυση των 600 εκατ. ευ­ρώ, που με την έναρξη λειτουργίας του εργο­δοτούσε γύρω στους 2.000 υπαλλήλους.

νακλαστικά. Υπενθυμίζεται ότι πρό­κειται για έργο το οποίο λειτούργησε μόλις στις 10 Ιουλίου. Για τις ανάγκες λειτουργίας του είχαν δημοσιευθεί τον τελευταίο χρόνο αγγελίες εργα­σίας για εξεύρεση σερβιτόρων, μα­γειρών, λειτουργών ψυχαγωγίας, λειτουργών ηλεκτρονικών παιχνι­

διών, υποδοχής ξενοδοχείων. Είχαν διοργανωθεί επίσης Ημέρες Καριέρας για κάλυψη χιλίων θέσεων. Με το άνοιγμά του το City of Dreams εργο­δοτούσε 2.000 υπαλλήλους και τους επόμενους μήνες θα προχω­ρούσε με την πρόσληψη άλλων 400 υπαλλήλων. Πλέον, μετά τις τελευ­ταίες απολύσεις, δεν είναι ξεκάθαρο το πώς θα προχωρήσει η εταιρεία. Από πλευράς μάρκετινγκ είναι στο τραπέζι το άνοιγμα προς τις ευρω­παϊκές αγορές.

Λάθη του παρελθόντος

Σε τουριστικό επίπεδο, τα τελευ­ταία χρόνια έχει υπογράμμιστεί πολ­λάκις η ανάγκη απογαλακτισμού της Κύπρου από την βρετανική και τη ρωσική αγορά και ευρύτερα και

η ανάγκη απεξάρτησής μας από μία ή δύο βασικές αγορές. Αυτό είναι κάτι που αφενός επιβάλλει την εξέ­λιξη στο τουριστικό προϊόν και αφε­τέρου, εγγυάται τη βιωσιμότητα του τουρισμού, εφόσον περιορίζει την έκθεση της κυπριακής τουριστικής βιομηχανίας σε ενδεχόμενους κρα­δασμούς που δύναται να αντιμετ­πίσει η κάθε αγορά. Διατυπώνονται λοιπόν ερωτηματικά για το πώς επι­ναλαμβάνονται λάθη του παρελθόν­τος, αυτά της εξάρτησης από μία ή δύο αγορές, και μάλιστα από μία επι­χείρηση μεγέθους του City of Dreams, και για το κατά πόσο μια τέτοια επι­χείρηση θα επιδείξει έγκαιρα τα σω­στά αντανακλαστικά για διαχείριση της κατάστασης. Στην προκειμένη περίπτωση, το casino resort φαίνεται ότι είχε βασιστεί σε δύο αγορές. Όπως φαίνεται και από την ανακοί­νωση της εταιρείας, η μία είναι η αγορά του Ισραήλ. Πηγές από την εταιρεία αναφέρουν ότι η άλλη βα­σική αγορά από την οποία αντλούσαν πελάτες το καζίνο και το ξενοδοχείο City of Dreams ήταν αυτή της Ρωσίας. Με τη Ρωσία και το Ισραήλ να είναι εκτός κάδρου, έστω και προσωρινά, κρίνεται αναγκαία η αλλαγή πλεύσης της εταιρείας με στόχο να παραμείνει βιώσιμη. Υπενθυμίζεται ότι πρόκειται για έργο με συνολική επένδυση η οποία ξεπερνά τα 600 εκατ. ευρώ, που έχει ως στόχο να προσελκύσει πέραν των 300 χιλιάδων τουριστών ολόχρονα.

Ισραήλ και Ρωσία

Σύμφωνα με στοιχεία της Στατι­στικής Υπηρεσίας, τον φετινό Οκτώ­

βριο ο αριθμός αφίξεων των περι­ηγτών από το Ισραήλ ήταν 24.428, κατά 57% πιο κάτω σε σύγκριση με τις επιδόσεις Σεπτεμβρίου, και 27,3% πιο κάτω σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα το 2022. Την ίδια ώρα, οι αφίξεις από Ρωσία ανέρχονται γύρω στις 8.526, αριθμός σαφώς συρρικνωμέ­νος σε σχέση με την εικόνα προ πο­λέμου στην Ουκρανία. Παρόλα αυτά, από τις αρχές του 2022, υπήρχε χρό­νος για αναπροσαρμογή σχεδίων και προσέλκυση επισκεπτών από άλλες αγορές. Την ίδια ώρα, η άνοδος της αγοράς του Ισραήλ και του Λι­βάνου έδινε ενθαρρυντικά μηνύματα, ωστόσο ο πόλεμος αρχές Οκτωβρίου και λίγο μετά τη λειτουργία του έργου, φαίνεται να δυσκόλεψε την κατάσταση. Το ερώτημα που γεί­ρεται από γνώστες της τουριστικής αγοράς είναι το κατά πόσο έχουν επιδειχθεί τα απαραίτητα αντανα­κλαστικά για αντιμετώπιση της κα­τάστασης. Αναφέρεται επίσης ο στό­χος που είχε τεθεί για προσέλκυση 300 χιλιάδων επιπρόσθετων τουρι­στών ετησίως με τη λειτουργία του καζίνο, και κατά πόσο αυτός ο στόχος είναι εκ των πραγμάτων εφικτός. Πάντως, άλλες χώρες της Μέσης Ανατολής, που αποτελούν χώρες στόχευσης για το καζίνο-θέρετρο, όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, στα οποία πραγματοποιήσε επίσκεψη τον Ιούνιο ο υφυπουργός Τουρισμού, οι αφίξεις Οκτωβρίου ήταν 1.800, 3.454 από τον Λίβανο, 1.251 από την Ιορδανία, 1.184 από την Αρμενία και πολύ μικρός αριθμός από Κουβέιτ (193), Μπαχρέιν (208), Κατάρ (337) και Σαουδική Αραβία (871).

«Καθαρίζουν» όσοι μπουν στο «Mortgage to Rent»

Θα μπορούν να επανενταχθούν στο τραπεζικό σύστημα με τη δυνατότητα να λάβουν ακόμα και νέο δανεισμό

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Από 4 Δεκεμβρίου μπαίνει σε εφαρμογή το κυβερνητικό σχέδιο «Ένοι-κιο Έναντι Δόσης», ένα ακόμα λι-θαράκι για την βέλτιστη αντιμε-τώπιση των μη εξυπηρετούμενων δανείων στην Κύπρο, το οποίο συ-ζητείται από το 2020. Από 4 Δε-κεμβρίου όμως, 2,5 χιλιάδες δυνη-τικά επιλέξιμοι δανειολήπτες του

Οπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», η εται-ρεία που επιλέχθηκε για την ασφαλιστική κά-λυψη των ακινήτων που θα περιέλθουν στην κα-τοχή της ΚΕΔΙΠΕΣ, είναι η CNP Ασφαλιστική.

Σχεδίου θα έχουν τη δυνατότητα να «καθαρίσουν» και πρακτικά να επανενταχθούν στο τραπεζικό σύ-στημα με τη δυνατότητα ακόμα να λάβουν και νέο δανεισμό. Όσοι δανειολήπτες ενταχθούν στο Σché-διο θα μετατρέπονται αυτομάτως σε ενοικιαστές της κατοικίας τους, αφού η κυριότητα που έχουν θα μεταβιβάζεται στην ΚΕΔΙΠΕΣ. Εν συνεχεία, θα διαγράφεται το δάνειό τους και το κράτος θα καταβάλλει το ενοίκιο για περίοδο 14 ετών, με δικαίωμα επαναγοράς μετά από πέντε έτη σε τιμή που θα ανακιν-νώνεται και θα είναι προνομιακή. Το Σχέδιο θα είναι ανοικτό εννέα μήνες για υποβολή αίτησης συμ-μετοχής, ενώ την προσεχή Πέμπτη θα περάσει από την Ολομέλεια της Βουλής.

Μέσα στα «κρυφά» πλεονεκτή-ματα του Σχεδίου, είναι ότι ο δα-

Το πολυσυζητημένο Σχέδιο αναμένεται να καλύψει τα κενά τριών υπολοίπων σχεδίων της κυβέρνησης, του ΕΣΤΙΑ, του ΟΙΚΙΑ και του Φορέα Ισοτιμής Κατανομής Βαρών.

νειολήπτης που θα συμμετάσχει στο Σχέδιο θα επανενταχθεί στο τραπεζικό σύστημα. Επί της ουσίας, δανειολήπτες που ήταν «μαυρο-πινακισμένοι» και δεν μπορούσαν να συμμετάσχουν σε οποιαδήποτε τραπεζική διαδικασία αφού είχε κοκκινίσει το δάνειό τους, πλέον, μετά το διάστημα που χρειάζεται για να «καθαρίσουν» από το σύ-στημα «Άρτεμις» θα μπορούν να αιτηθούν μέχρι και για νέα δάνεια αν ορθοποδήσουν.

Το πολυσυζητημένο Σχέδιο ανα-μένεται να καλύψει τα κενά τριών υπολοίπων σχεδίων της κυβέρνη-σης, του ΕΣΤΙΑ, του ΟΙΚΙΑ και του Φορέα Ισοτιμής Κατανομής Βαρών. Για του λόγου του αληθές, έχει γίνει μία εξαίρεση στο Σχέδιο, όπου περίπου 800 επιλέξιμοι δανειολή-πτες που είχαν κριθεί ως μη βιώ-σιμοι στο Σχέδιο ΕΣΤΙΑ θα μπορούν να μπουν στο «Ενοίκιο Έναντι Δό-

σης» με ευνοϊκότερα κριτήρια. Γι' αυτούς η κατοικία θα μπορεί να έχει αξία μέχρι 350 χιλιάδες ευρώ, ενώ για όλους τους υπόλοιπους 250 χιλιάδες ευρώ. Την ίδια ώρα, αξίζει να σημειωθεί πως γίνεται ακόμα ένα βήμα προς τον διαχω-ρισμό των στρατηγικών κακοπλη-ρωτών με αυτούς που πραγματικά δεν μπορούν να αποπληρώσουν τα δάνειά τους. Δεδομένου πως δεν θα υπάρξει άλλη αναστολή εκ-ποιήσεων πρώτης κατοικίας με αξία πέραν των 350 χιλιάδων ευρώ πέραν της 31ης Δεκεμβρίου 2023, θα αποδειχθεί –εν μέρει– ποιοι είναι και ποιοι όχι.

Όπως απορρέει από τις Πρόνοιες του Σχεδίου, για αποτελεσματική οικονομική διαχείρισή του έχει συ-σταθεί ξεχωριστή εταιρεία, η ΚΕ-ΔΙΠΕΣ ΕΕΔ Ατδ., η οποία τηρεί ξε-χωριστά λογιστικά αρχεία, συμπε-ριλαμβανομένου Μητρώου Παγίων.

Όπως είναι σε θέση να γνωρίζει η «Κ», έχουν γίνει διευθετήσεις για την ασφαλιστική κάλυψη των ακι-νύτων που θα περιέλθουν στην κα-τοχή της ΚΕΔΙΠΕΣ στο πλαίσιο του Σχεδίου. Η ασφαλιστική που επι-λέχθηκε είναι αυτή που συνεργά-ζεται η ΚΕΔΙΠΕΣ, δηλαδή η CNP Ασφαλιστική.

Εκκλιση να αγκαλιαστεί

Ο υπουργός Οικονομικών, κ. Μάκσς Κεραυνός, από πλευράς του τόνισε πως επί της ουσίας συμ-πληρώνει το πακέτο μέτρων της κυβέρνησης για τα μη εξυπρε-τούμενα δάνεια και «κουμπώνει» και σε όποια κενά υπάρχουν από τα υφιστάμενα σχέδια. Ο υπουργός προχώρησε σε μια ειλικρινή έκ-κλιση προς τις ευάλωτες ομάδες να αιτηθούν και να εκμεταλλευ-τούν την ευκαιρία που προσφέ-ρεται από το κράτος. Το κράτος

Πέντε λόγοι απόρριψης

Πέντε είναι οι λόγοι απόρριψης αίτησης πέραν από κριτήρια επι-λεξιμότητας αιτητών και της αξίας της κατοικίας. Πρώτον, η μίσθω-ση κατοικίας, ή δικαίωμα επικαρ-πίας. Δεύτερον, τίτλος ιδιοκτη-σίας με μερίδια χωρίς συμφωνία διανομής. Τρίτον, η απουσία Πο-λεοδομικής Άδειας ή Άδειας Οι-κοδομής. Τέταρτον, το κόστος των αναγκών τροποποιήσεων με βάση τον Τεχνικό Έλεγχο ξεπερ-νά το 15% της εκτιμυμένης αξίας της κατοικίας. Πέμπτο, η διευθέ-τηση Υποθηκών και Εμπράγμα-των Βαρών υπερβαίνει το 10% της αξίας της κατοικίας και η Συμ-μετέχουσα δεν συναινεί στην εξαίεσή τους.

αναμένεται να επωμισθεί δημο-σιονομικό κόστος 200 εκατομμυ-ρίων ευρώ για την επόμενη διετία, ή όπως έχει δηλώσει ο γενικός δι-ευθυντής του υπουργείου Οικο-νομικών, κ. Γιώργος Παντελή, 0,9% του κυπριακού ΑΕΠ. Ο πρόεδρος του Δ.Σ. της ΚΕΔΙΠΕΣ, κ. Λάμπρος Παπαδόπουλος, σχολίασε από πλευράς του ότι πρόκειται για ένα σημαντικό σχέδιο για τις ομάδες των ευάλωτων δανειοληπτών. Ο κ. Παπαδόπουλος επίσης είπε πως ναι μεν η ανταπόκριση στο Σχέδιο θέλει η κυβέρνηση, το ΥΠΟΙΚ και η ΚΕΔΙΠΕΣ να είναι στο 100%, άρα να ενταχθούν και οι 2,5 χιλιά-δες, ωστόσο βάσει εμπειρίας και με άλλα σχέδια, πιθανόν να κυ-μανθεί στο 1/3.

Βασικοί Όροι Σχεδίου

Σύμφωνα με τους βασικούς όρους του Σχεδίου, αφορά ΜΕΔ

με εξασφάλιση κύριας κατοικίας με αγοραία αξία μέχρι 250 χιλ. ευ-ρώ. Οι δικαιούχοι είναι φυσικά πρόσωπα-λήπτες συγκεκριμένων επιδομάτων, αλλά και επιλέξιμοι μη βιώσιμοι δανειολήπτες των σχεδίων ΕΣΤΙΑ και ΟΙΚΙΑ που αφο-ρά κύριες κατοικίες με αγοραία αξία μέχρι 350 χιλ. ευρώ, καθώς και πρόσωπα των οποίων η συμ-μετοχή στα σχέδια ΕΣΤΙΑ και ΟΙ-ΚΙΑ έχει τερματιστεί. Θα διενερ-γείται έλεγχος καταλληλότητας και εκτίμηση της αξίας του ακι-νήτου.

Στη συνέχεια, η ΚΕΔΙΠΕΣ απο-κτά την κύρια κατοικία καταβάλ-λοντας στην Συμμετέχουσα (Τρά-πεζα, Εταιρεία Εξαγοράς Πιστώ-σεων) το 65% της αγοραίας αξίας της. Η Συμμετέχουσα διαγράφει την πιστωτική διευκόλυνση που παραμένει μετά την αφαίρεση της τιμής απόκτησης του ακινήτου στον βαθμό που δεν καλύπτεται από άλλες εμπράγματα εξασφα-λίσεις.

Ταυτόχρονα, εξαλείφονται οι επιβαρύνσεις επί της κύριας κα-τοικίας εντός προκαθορισμένων ποσοστών (μέχρι 10% της αξίας της κύριας κατοικίας) και η Κυ-πριακή Δημοκρατία καταβάλλει το ενοίκιο (65% του αγοραίου). Ο ιδιοκτήτης όπως προαναφέρθηκε είναι άνω των 65 ετών. Ο ενοικια-στής θα έχει δικαίωμα επαναγοράς της κατοικίας μετά από πάροδο πέντε ετών και πριν από τη λήξη των 14 ετών σε προκαθορισμένη τιμή η οποία αναγράφεται στη σύμβαση ενοικίασης. Η τιμή επαναγοράς η οποία θα είναι ιδιαίτερα ελκυστική, λαμβάνει υπόψη διά-φορες παραμέτρους όπως μετα-βολές στις τιμές των ακινήτων, έξοδα και πληρωμές ενοικίων.

HELLENIC BANK παρουσιάζει

ΠΑΡΑΜΥΘΟΥΠΟΛΗ

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

17/11/23 – 07/01/24

Τάφρο Ντ' Αβίλα

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ΜΕ ΤΗ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ

ΧΟΡΗΓΟΙ

ΧΟΡΗΓΟΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Χαλαρές αγορές στο Black Friday

Η παρατεταμένη διάρκεια προσφορών και εκπτώσεων καθώς και αθέμιτες πρακτικές έχουν τραυματίσει τον θεσμό

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

Όταν στην Αμερική ο θεσμός του Black Friday περιγράφεται ότι έχει χάσει κάτι από την απήχυσή του στους καταναλωτές, τότε η μάλλον χλιαρή εικόνα που κατέγραψε στις 24 Νοεμβρίου δεν θα πρέπει να ξενίζει.

Όπως περιγράφει δημοσίευμα της New York Times, ο ρυθμός των πωλήσεων ανήμερα του Black Friday έχει μειωθεί και αυτό εν μέρει οφείλεται στο γεγονός ότι το πεδίο ανταγωνισμού των επιχειρήσεων έχει μετατοπιστεί σε προσφορές πριν από την τελευταία Παρασκευή Νοεμβρίου. Κάτι ανάλογο παρατηρείται και σε αγορές της Ευρώπης αλλά και στην κυπριακή αγορά, αφού πλέον οι διαφημίσεις για εκπτώσεις ξεκινούν

Στο My Mall Λεμεσού η κίνηση ήταν μεν αυξημένη σε σύγκριση με άλλες Παρασκευές, αλλά κατά 12% πιο κάτω σε σύγκριση με τα δεδομένα του προηγούμενου χρόνου.

από τις αρχές Νοεμβρίου και κορυφώνονται το τελευταίο δεκαήμερο. Ως εκ τούτου, είναι κατανοητό ότι υπάρχει χρόνος για όσους θέλουν να προχωρήσουν σε αγορά, να το πράξουν μέρες πριν τη συγκεκριμένη Παρασκευή, και αποφεύγοντας ενδεχόμενο συνωστισμού στα καταστήματα.

Παρελθόν ο συνωστισμός

Πάντως εικόνες συνωστισμού δεν καταγράφηκαν φέτος. Ο γενικός διευθυντής του Mall of Cyprus Κύπρος Χατζοσταυλάκης ανέφερε μιλώντας στην «Κ» ότι, μετά το μεσημέρι η κίνηση στο εμπορικό κέντρο αυξήθηκε, χωρίς ωστόσο να καταγράφονται εικόνες της περιόδου 2018 και 2019 και εξέφρασε την εκτίμηση ότι η απουσία

Ακρίβεια και κόστος ζωής έχουν διαφοροποιήσει τις καταναλωτικές συνήθειες της πλειοψηφίας του αγοραστικού κοινού που φαίνεται να περιορίζεται μόνο στις ουσιώδεις αγορές.

μεγάλου όγκου καταναλωτών στην αγορά μία και μόνο μέρα, βελτιώνει την εμπειρία του καταναλωτή, ενώ και τα καταστήματα μπορούν να εξυπηρετήσουν καλύτερα τον κόσμο. Στο My Mall Λεμεσού αναφέρεται ότι η κίνηση ήταν μεν αυξημένη σε σύγκριση με άλλες Παρασκευές, αλλά κατά 12% πιο κάτω σε σύγκριση με τα δεδομένα του προηγούμενου χρόνου (στοιχεία μέχρι τη 13:00). Την συνολική εικόνα μετέφερε ο γ.γ. του ΠΑΣΥΔΕ Μάριος Αντωνίου, ο οποίος παραδέχεται ότι η αγορά δεν θυμίζει την κίνηση σε περιόδους Black Friday προηγούμενων χρόνων. «Σε προηγούμενα Black Friday είδαμε εικόνες συνωστισμού, είδαμε ουρές έξω από τα καταστήματα. Πλέον αυτό δεν υπάρχει, και γι'

αυτό έπαιξαν ρόλο πολλοί παράμετροι».

Προσφορές διαρκείας

Σίγουρα ένας παράγοντας της μουνδιασμένης κίνησης είναι ότι πλέον, τα καταστήματα ξεκινούν και επικοινωνούν τις προσφορές τους πιο νωρίς, η επισκεψιμότητα σε μίας μέρας μοιράζεται σε περισσότερες μέρες πριν και μετά το Black Friday. Έτσι δεν υπάρχουν εικόνες καταναλωτών να περιμένουν έξω από τα καταστήματα για να ανοίξουν, ώστε να προλάβουν να αγοράσουν το προϊόν της επιλογής τους. Επιπλέον, όπως εξήγη ο κ. Αντωνίου, γενικότερα η αγορά είναι μουνδιασμένη κατά τον μήνα Νοέμβριο, αφού είναι ένας από τους χειρότερους μήνες

για το λιανικό εμπόριο. Από την άλλη, ακρίβεια και κόστος ζωής έχουν αλλάξει τις καταναλωτικές συνήθειες της πλειοψηφίας του αγοραστικού κοινού με αποτέλεσμα να περιορίζουν τις επουσιώδεις αγορές.

Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι το Black Friday, που εφαρμόζεται διαχρονικά την τελευταία Παρασκευή του Νοεμβρίου, φέτος, ήταν στις 24 του μηνός, και μία εβδομάδα πριν την καβολή των μισθών. Μερίδιο για την αλλαγή στάσης απέναντι στο Black Friday έχουν και οι ίδιες οι επιχειρήσεις. Ο κ. Αντωνίου παραδέχθηκε ότι ο θεσμός έχασε τη δυναμική του και ότι είναι η ώρα αυτοκριτικής για τις επιχειρήσεις, αφού κάποιες από αυτές με κακές

πρακτικές και αναληθείς και παραπλανητικές προσφορές έχουν καταφέρει να απωθήσουν μεγάλη μερίδα των καταναλωτών. «Οι καταναλωτές είναι αυτοί που έχουν τη δύναμη στα χέρια τους και επιβραβεύουν ή τιμωρούν τις επιχειρήσεις και ο κόσμος φαίνεται ότι έβαλε ερωτηματικά για το αν είναι πραγματικές οι προσφορές». Όλα αυτά, έστω κι αν έχουν σημειωθεί από μικρό αριθμό επιχειρήσεων, έχουν τραυματίσει τον θεσμό και ευρύτερα το λιανικό εμπόριο. Τόνισε ότι η νομοθεσία θα πρέπει να εφαρμόζεται ευλαβικά, ώστε να μην υπάρχει άνισος ανταγωνισμός μεταξύ των καταστηματαρχών και εκεί και όπου αποδεικνύεται παρανομία, να επιβάλλονται τσουκτερά πρόστιμα.

Στην εξίσωση μπαίνει σαφώς και το ηλεκτρονικό εμπόριο με ιστοσελίδες του εξωτερικού –κυρίως– να μονοπωλούν το ενδιαφέρον καταναλωτών στην Κύπρο, ιδιαίτερα για προϊόντα τεχνολογίας. Έτσι, το e-commerce του εξωτερικού θεωρείται ως ο μεγαλύτερος ανταγωνιστής των κυπριακών επιχειρήσεων ειδικά σε περίοδο Black Friday.

Αθέμιτες πρακτικές

Μιλώντας στην «Κ» η νομική σύμβουλος του Κυπριακού Συνδέσμου Καταναλωτών Βιργινία Χρίστου, ανέφερε ότι μέχρι την Παρασκευή, ο αριθμός καταγγελιών ενώπιον του συνδέσμου κυμαίνεται γύρω στις 16 καταγγελίες, και αφορούν εκπτώσεις που δεν υπολογίστηκαν κατά την πληρωμή του προϊόντος στο ταμείο, προϊόντα σε προσφορά χωρίς να αναγράφεται η τιμή τους, προσφορά

Το e-commerce του εξωτερικού είναι ο μεγαλύτερος ανταγωνιστής των κυπριακών επιχειρήσεων ειδικά σε περίοδο Black Friday.

προϊόντος για το οποίο δεν υπάρχει απόθεμα, μειωμένη διάρκεια εγγύησης για το προϊόν λόγω του ότι ήταν σε προσφορά, και οικονομικές προσφορές (ίδια τιμή πριν και μετά την προσφορά). Ανάμεσα στις καταγγελίες ήταν και περιπτώσεις που αφορούν την πολιτική επιστροφών, η οποία δεν ρυθμίζεται νομικά έτσι δεν αναμένεται να επιβληθεί διοικητικό πρόστιμο. Επιπλέον υπάρχουν τρεις περιπτώσεις προϊόντων σε καταστήματα ένδυσης και υπόδησης τα οποία φαίνεται ότι η τιμή έκπτωσης τους είναι ψηλότερη σε σχέση με την τιμή πώλησής τους πριν την έκπτωση. Αυτές οι περιπτώσεις θα αξιολογηθούν και θα ληφθούν τα ανάλογα βήματα, ανέφερε η κυρία Χρίστου.

Μπαίνει τελεία στη γενική ρήτρα διαφυγής το 2023

Οι φθινοπωρινές προβλέψεις της Κομισιόν αναφέρουν ότι η οικονομική δραστηριότητα θα μειωθεί στο 2,2%

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ**

Η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης που προβλέπει προσωρινή παρέκκλιση από τις δημοσιονομικές απαιτήσεις και διευκολύνει τον συντονισμό των δημοσιονομικών πολιτικών σε καιρούς σοβαρής οικονομικής ύφεσης, θα απενεργοποιηθεί στα τέλη του 2023. Έτσι, η Κομισιόν έχει ζητήσει από τα κράτη να θέσουν δημοσιονομικούς στόχους στα προγράμματα Σταθερότητας που συμμορφώνονται με τα κριτήρια δημοσιονομικής προσαρμογής που καθορίζονται

Η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας στόχευε στην ταχεία και συντονισμένη αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού.

στους μεταρρυθμιστικούς προανατολισμούς της Επιτροπής. Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Κομισιόν, η Κύπρος θα επιτύχει τον Μεσοπρόθεσμο Δημοσιονομικό στόχο της το 2024 και προβλέπει για την Κύπρο ονομαστικό δημοσιονομικό πλεόνασμα ύψους 2,1% του ΑΕΠ το 2024, ενώ όπως αναφέρει το υπουργείο Οικονομικών, ο δείκτης του δημόσιου χρέους ως ποσοστό του ΑΕΠ προβλέπεται να περιοριστεί στο 71,5% το 2024, πάνω από την τιμή αναφοράς του 60% του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, αλλά σχεδόν 30 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ κάτω από το αντίστοιχο ποσοστό στο τέλος του 2021. Οι φθινοπωρινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής

Για τα έτη 2024-2025, ο ρυθμός ανάπτυξης προβλέπεται να ανέλθει στο 2,6% και 2,9% αντίστοιχα.

Επιτροπής που ανακοινώθηκαν εντός της εβδομάδας, αναφέρουν ότι μετά από την ανάπτυξη του 5,1% το 2022, η οικονομική δραστηριότητα θα μειωθεί στο 2,2% το 2023, αλλά σταδιακά θα ανακάμψει το 2024 και το 2025.

Αναλυτικότερα, όπως αναφέρει το ΥΠΟΙΚ με δεδομένα της Κομισιόν, για το 2023 ο ρυθμός ανάπτυξης αναμένεται να περιοριστεί στο 2,2%, κυρίως λόγω της εγχώριας ζήτησης. «Η ιδιωτική κατανάλωση έχει διευρυνθεί έντονα ως αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης δυναμικής αύξησης της απασχόλησης και των μισθών, και η αυτόματη μερική τιμαριθμική αναπροσαρμογή των μισθών έχει μετριάσει κάπως τον αρνητικό αντί-

πτυξης αναμένεται να περιοριστεί στο 2,2%, κυρίως λόγω της εγχώριας ζήτησης. «Η ιδιωτική κατανάλωση έχει διευρυνθεί έντονα ως αποτέλεσμα της συνεχιζόμενης δυναμικής αύξησης της απασχόλησης και των μισθών, και η αυτόματη μερική τιμαριθμική αναπροσαρμογή των μισθών, αναμένεται να συνεχίσουν να υποστηρίζουν την αύξηση της κατανάλωσης, αν και

κτυπο των αυξημένων τιμών στην κατανάλωση. Οι επενδύσεις σε οικονομικές και εμπορικές κατασκευές έχουν υποστηριχθεί από το Σχέδιο Επιδοτήσεων Επιτοκίων για Στεγαστικά Δάνεια και την έντονη εισροή ξένων εταιρειών. Ο τουρισμός ανέκαμψε πλήρως από την κρίση της πανδημίας, καθώς και από τον ρωσικό πόλεμο που ωστόσο επηρέασε αρνητικά τις εξαγωγές χρηματοοικονομικών και επαγγελματικών υπηρεσιών», σχολιάζει επί τούτου.

Όπως αναφέρει το ΥΠΟΙΚ, για τα έτη 2024-2025 ο ρυθμός ανά-

με βραδύτερο ρυθμό». Ταυτόχρονα, σημειώνει πως, «η αύξηση των επιτοκίων αναμένεται να μειώσει τη ζήτηση για οικιστικά δάνεια, ενώ οι ξένες επενδύσεις και η εφαρμογή του κυπριακού Σχεδίου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΣΑΑ) θα ενισχύσουν τις υποδομές και την πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, καθώς και τον τομέα της υγείας, εκπαίδευσης και τουρισμού». Ο τουρισμός και άλλες εξαγωγικές υπηρεσίες αναμένεται να επιβραδυνθούν μετά τη δυναμική ανάπτυξη των προηγούμενων ετών λόγω της εξασθένησης της αναπτυξιακής δυναμικής στους εμπορικούς εταίρους της Κύπρου.

Σύμφωνα με το ΥΠΟΙΚ, στα δημόσια οικονομικά, προβλέπεται ότι το δημοσιονομικό ισοζύγιο θα παραμείνει πλεονασματικό γύρω στο 2,1% του ΑΕΠ το 2024 και στο 2,5% το 2025.

Ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ αναμένεται να σημειώσει σημαντική μείωση. Προβλέπεται να περιοριστεί στο 66,3% το 2025, από 85,6% το 2022, λόγω αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ και των σημαντικών πρωτογενών πλεονασμάτων, παρά τις πιέσεις από το υψηλότερο κόστος αναχρηματοδότησης.

Επισκευή αντί αγοράς νέας συσκευής

Κίνητρα για εξοικονόμηση πρώτων υλών προτείνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

Της ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ

Παράταση της νόμιμης εγγύησης κατά ένα χρόνο μετά την επισκευή ενός προϊόντος, αλλά και παροχή οικονομικών κινήτρων στους καταναλωτές, όπως κουπόνια, προκειμένου να προτιμούν την επισκευή του αντί της αντικατάστασής του με καινούργιο προβλέπει η πρόταση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου επί του σχεδίου κοινοτικής οδηγίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Με αυτόν τον τρόπο εκτιμάται ότι θα μειωθεί σημαντικά η απόρριψη κυρίως ηλεκτρικών συσκευών, κάτι που περιορίζει την περιβαλλοντική ρύπανση, ενώ ταυτόχρονα θα εξοικονομηθούν χρήσιμες πρώτες ύλες. Όσο για τους καταναλωτές; Μέσα από αυτή τη νομοθετική αλλαγή εκτιμάται ότι οι καταναλωτές στην Ευρωπαϊκή Ένωση μπορούν να εξοικονομήσουν 176,5 δισ. ευρώ μέσα στα επόμενα 15 χρόνια. Επόμενα βήματα είναι η διαμόρφωση της πρότασης από την πλευρά του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στη συνέχεια οι διαπραγματεύσεις με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για το τελικό κείμενο της οδηγίας. Η πρώτη σχετική συνεδρίαση των δύο οργάνων έχει προγραμματισθεί για τις 7 Δεκεμβρίου.

Η εν λόγω νομοθετική πρωτοβουλία έρχεται σε μια περίοδο κατά την οποία αναπτύσσεται ραγδαία, πλέον και στην Ελλάδα, η αγορά ανακατασκευασμένων συσκευών. Εδώ και λίγες εβδομάδες δραστηριοποιείται και στην Ελλάδα η Flip, η startup που ιδρύθηκε στη Ρουμανία το 2019 και πλέον έχει παρουσία σε δύο ακόμη χώρες, τη Βουλγαρία και την Ουγγαρία. Στην Ελλάδα λειτουργεί την πλατφόρμα Flip.gr, δίνοντας στους καταναλωτές τη δυνατότητα να αγοράζουν ανακατασκευασμένη συσκευή κινητού τηλεφώνου ή tablet, παρέχοντας εγγύηση 2 ετών, αλλά και να πουλήσουν τη δική τους. Πριν από μερικούς μήνες παρόμοια πλατφόρμα είχε δημιουργήσει και η Public, τη Second Go. Σήμερα, λόγω της απόρριψης στα σκουπίδια συσκευών που θα μπορούσαν να επισκευαστούν και να χρησιμοποιηθούν ξανά, υπολογίζεται ότι σπαταλώνται κάθε χρόνο στην Ευρωπαϊκή Ένωση 30 εκατ. τόνοι πόρων και παράγονται 261 εκατ. τόνοι εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, καθώς και 35 εκατ. τόνοι αποβλήτων. Συνολικά, οι καταναλωτές που αγοράζουν καινούργια προϊόντα αντί να επισκευάζουν τα

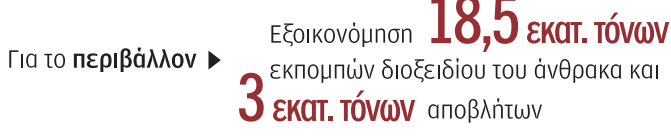
Το κόστος στην Ευρωπαϊκή Ένωση από την αντικατάσταση συσκευών

Το όφελος στην Ε.Ε. στα επόμενα 15 χρόνια από τη νομοθεσία που θα ενισχύει την επισκευή έναντι της αντικατάστασης

ΠΗΓΗ: Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Παράταση εγγύησης κατά ένα χρόνο μετά την επιδιόρθωση και κουπόνια θα προσφέρονται στους καταναλωτές.

παλιά τους, χάνουν περίπου 12 δισ. ευρώ ετησίως. Σύμφωνα με την έκθεση επιπτώσεων που εκπόνησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η νέα αυτή νομοθετική πρωτοβουλία μπορεί να οδηγήσει σε εξοικονόμηση 18,5 εκατ. τόνων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και 3 εκατ. τόνων απορριμμάτων μέσα στην επόμενη δεκαετία, καθώς και 1,8 εκατ. τόνων πόρων (πρώτες ύλες κ.λπ.)

Ειδικά σε ό,τι αφορά την εξοικονόμηση πόρων, as δούμε μερικά ακόμη στοιχεία: η πρόωπη απόρριψη προϊόντων που θα μπορούσαν να επισκευαστούν οδηγεί στη χρήση 10,5 εκατ. τόνων πολύτιμων πόρων ετησίως στην Ε.Ε. Τουτό περιλαμβάνει –για παράδειγμα– 0,3 εκατ. τόνους αλουμινίου, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 15% του αλουμινίου που παρήχθη στην Ε.Ε. και το Ηνωμένο Βασίλειο το 2020, 4,8 εκατ. τόνους χάλυβα και σιδήρου, ποσότητα που αντιστοιχεί στο 2,7% της ευρωπαϊκής παραγωγής χάλυβα και 2 εκατ. τόνους ξύλου ή 12,63% των ξύλινων παλετών που παρήχθησαν στην Ε.Ε. το 2015.

Τι προτείνεται

Ειδικότερα, σύμφωνα με όσα ανακοίνωσε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η θέση του επί του σχεδίου κοινοτικής οδηγίας της Κομισιόν προβλέπει τα εξής: Επισκευή αντί για αγορά, ακόμη και μετά τη λήξη της εγγύησης. Εντός της νόμιμης περιόδου εγγύησης τα καταστήματα θα πρέπει να δίνουν προτεραιότητα στην επισκευή, όταν αυτή είναι φθηνότερη ή κοστίζει το ίδιο με την αντικατάσταση του προϊόντος, εκτός αν η επισκευή είναι ανέφικτη ή δεν βολεύει τον καταναλωτή.

Οι ευρωβουλευτές προτείνουν επίσης να παρατείνεται η νόμιμη εγγύηση ενός προϊόντος κατά έναν χρόνο μετά την επισκευή του. Μετά τη λήξη της νόμιμης εγγύησης για προϊόντα όπως πλυντήρια ρούχων, ηλεκτρικές σκούπες, κινητά τηλέφωνα και ποδήλατα, οι καταναλωτές θα εξακολουθούν να έχουν το δικαίωμα να ζητούν την επισκευή τους. Για να επιλέγουν περισσότεροι καταναλωτές την επισκευή, το Κοινοβούλιο προτείνει να τους παρέχονται συσκευές σε προσωρινή βάση, για όσο διαρκεί η επισκευή της δικής τους.

Όταν η επισκευή είναι αδύνατη, μπορεί να δίνεται στον καταναλωτή η δυνατότητα να επιλέξει ένα αντίστοιχο ανακατασκευασμένο προϊόν.

Πιο ανταγωνιστική αγορά επισκευών και κίνητρα στους καταναλωτές. Πολλοί καταναλωτές αποφεύγουν να επισκευάζουν τα προϊόντα τους, είτε γιατί το σχετικό κόστος είναι απαγορευτικό είτε γιατί δυσκολεύονται να βρουν υπη-

ρσίες επισκευής είτε γιατί τα σχεδιαστικά χαρακτηριστικά του προϊόντος τους εμποδίζουν την επισκευή. Σύμφωνα με το Κοινοβούλιο, οι ανεξάρτητοι επισκευαστές και ανακατασκευαστές, όπως και οι τελικοί καταναλωτές, θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε όλα τα ανταλλακτικά, τις πληροφορίες επισκευής και τα απαραίτητα εργαλεία, σε λογικές τιμές. Επιπλέον, το Κοινοβούλιο προτείνει να δημιουργηθούν διαδικτυακές πλατφόρμες που θα επιτρέπουν στους καταναλωτές να βρίσκουν επιχειρήσεις επισκευής (συμπεριλαμβανομένων των εργαστηρίων επισκευής, γνωστών ως «repair café») και καταστήματα που προσφέρουν ανακατασκευασμένα προϊόντα στην περιοχή τους.

Για να γίνουν οι επισκευές πιο προσίτες και ελκυστικές, οι ευρωβουλευτές προτείνουν να εξασφαλίσουν οι χώρες της Ε.Ε. κονδύλια, μέσω των οποίων θα προσφέρονται στους καταναλωτές κουπόνια και άλλα οικονομικά κίνητρα.

Consulco.

Εκδήλωση αφιερωμένη στη γυναικεία επιχειρηματικότητα

Η εκδήλωση πραγματοποιήθηκε στην παρουσία της Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων και της Πρέσβειρας των ΗΠΑ στην Κύπρο

ΕΚΔΗΛΩΣΗ αφιερωμένη στη γυναικεία επιχειρηματικότητα πραγματοποιήσε ο Όμιλος Consulco, τιμώντας τις γυναίκες που παλεύουν καθημερινά στον επιχειρηματικό στίβο, καθώς και σε όλες τις εκφάνσεις της ζωής. Με την ευκαιρία της Ημέρας Γυναικείας Επιχειρηματικότητας, που καθιερώθηκε να γιορτάζεται κάθε χρόνο στις 19 Νοεμβρίου, η Consulco τίμησε τις γυναίκες σε μία μαζική σε συμμετοχή εκδήλωση στα κεντρικά γραφεία της στη Λευκωσία, στην παρουσία της Επιτρόπου Ισότητας των Φύλων, κ. Τζόζης Χριστοδούλου και της Πρέσβειρας των ΗΠΑ, κ. Julie D.

Fisher. Στις σύντομες τοποθετήσεις τους οι ομιλήτες ανέδειξαν την ανάγκη ενσωμάτωσης των αρχών της ισότητας σε κάθε πτυχή της λειτουργίας των οργανισμών και επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην Κύπρο. Ειδικότερα, η Επίτροπος για την Ισότητα των Φύλων, κ. Τζόζη Χριστοδούλου, συνεχάρη την Consulco για την πρωτοβουλία και ανέλυσε τον ρόλο της γυναίκας στο επιχειρείν σήμερα. Όπως επεσήμανε η κ. Χριστοδούλου, μολονότι έχουν γίνει σημαντικά βήματα, εντούτοις, παραμένουν οι διακρίσεις και οι ανισότητες, αφήνοντας μεγάλα περιθώρια προ-

CONSULCO

Η Consulco είναι ένας εξειδικευμένος διαχειριστής επενδύσεων που δομεί και διαχειρίζεται επενδύσεις σε ακίνητα, πιστώσεις και ιδιωτικές μετοχές στο Λονδίνο, τη Βρετανία και την Ευρώπη ως μέρος του Ομίλου Consulco, που ιδρύθηκε πριν από 30 χρόνια. Ο Όμιλος διατηρεί γραφεία στο Λονδίνο, το Ντουμπάι και την Κύπρο, με περισσότερους από 100 επαγγελματίες να διαρθρώνουν και να διαχειρίζονται επενδύσεις στο Ηνωμένο Βασίλειο και την Ευρώπη προς όφελος επενδυτών υψηλής εισοδηματικής τάξης και θεσμικών επενδυτών.

όδου. Η πρέσβειρα των ΗΠΑ, Julie D. Fisher, ευχαρίστησε από την πλευρά της την Consulco για την πρόσκληση να επισκεφθεί τα γραφεία της, τα οποία γεινιάζουν με την αμερικανική πρεσβεία, ενώ αναφέρθηκε στις πολιτικές που εφαρμόζουν οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής για την ενθάρρυνση και την ενδυνάμωση της γυναικείας επιχειρηματικότητας. Ο CEO της Consulco, κ. Μάριος Χατζηρούσος, σημείωσε ότι η εταιρεία θέλησε να πραγματοποιήσει μια εκδήλωση αφιερωμένη στις γυναίκες της Consulco που συμβάλλουν καθημερινά στην εξέλιξη και στην ανά-

πτυξη της εταιρείας, καθώς και σε όλες τις γυναίκες που κάνουν τη ζωή καλύτερη. Με την ευκαιρία της εκδήλωσης πραγματοποιήθηκαν τα αποκαλυπτήρια γυναικείου αγάλματος, το οποίο φιλοτέχνησε ο γνωστός Κύπριος καλλιτέχνης, Παναγιώτης Σπανός. Το άγαλμα τοποθετήθηκε στον χώρο υποδοχής των κεντρικών γραφείων της εταιρείας Consulco στη Λευκωσία, συμβολίζοντας τον σημαντικό ρόλο των γυναικών στο επιχειρείν αλλά και την ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση της γυναικείας επιχειρηματικότητας στη χώρα μας.

Ακρίβεια και πυρκαγιές «κόστισαν» 1,2 δισ. ευρώ και 500.000 τουρίστες

Παρά τις αντίξοες συνθήκες, ο τουρισμός καταγράφει νέο ρεκόρ το 2023

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Οι φυσικές καταστροφές στην Ελλάδα και ο περιορισμός του διαθέσιμου εισοδήματος των ξένων επισκεπτών λόγω πληθωρισμού και ανόδου των επιτοκίων κόστισαν στη χώρα 500.000 αφίξεις από το εξωτερικό και απώλεια ταξιδιωτικών εισπράξεων της τάξης του 1,2 δισ. ευρώ.

Αυτό προκύπτει από έκθεση του τμήματος οικονομικής ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας για τον τουρισμό. Όπως επισημαίνουν οι συντάκτες της μελέτης, δεν ξεπέρασαν όλοι οι μήνες του φετινού καλοκαιριού τις αφίξεις του 2019.

Έτσι, ενώ το δίμηνο Ιουνίου - Ιουλίου ήταν 6,5% υψηλότερα του 2019, ο Αύγουστος έκλεισε στο -4% σε σχέση με το 2019. Οι φυσικές καταστροφές και συγκεκριμένα ο καύσωνας και οι πυρκαγιές μπορούν να θεωρηθούν ως η καίρια παράμετρος για την αδύναμη επίδοση του Αυγούστου, η οποία στοίχισε 300.000 αφίξεις ξένων ταξιδιωτών, βάσει της συντηρητικής εκτίμησης ότι ο Αύγουστος μπορούσε να προσεγγίσει το επίπεδο του 2019. Ανάλογη εικόνα δίνουν και τα αποτελέσματα για τον Σεπτέμβριο, με τις πλημμύρες να επιτρέπουν οριακή μόνο άνοδο αφίξεων (+0,6% έναντι του 2019), επίδοση σημαντικά χαμηλότερη αυτής του Ιουνίου, του πρώτου μήνα του καλοκαιριού, στοιχίζοντας έτσι επιπλέον 200.000 αφίξεις ξένων ταξιδιωτών.

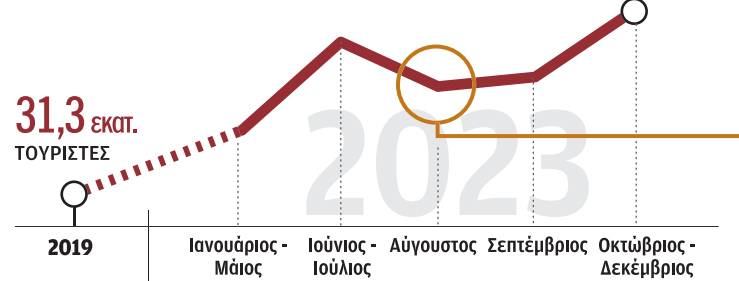
Έτσι, παρά το γεγονός ότι το 2023 είναι βέβαιο πως θα σημειωθεί νέο ρεκόρ ταξιδιωτικών εισπράξεων και αφίξεων, οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης και η ακρίβεια στοίχισαν στον ελληνικό τουρισμό εισπράξεις της τάξης του 1,2 δισ. ευρώ.

Όπως εξηγεί το τμήμα οικονομικής ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, οι επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, στοίχισαν 500.000 αφίξεις, που αντιστοι-

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Αφίξεις ξένων τουριστών

ΣΕ ΕΚΑΤ. ΑΤΟΜΑ

Δαπάνη ανά τουρίστα

ΠΗΓΗ: ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

ΑΠΩΛΙΕΣ ΛΟΓΩ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ

500.000 ΑΦΙΞΕΙΣ

ΚΑΙ

€300 εκατ.

€1,2 δισ.

ΑΠΩΛΙΕΣ ΛΟΓΩ ΑΚΡΙΒΕΙΑΣ

€900 εκατ.

ΕΙΣΠΡΑΞΕΙΣ

Μελέτη της Εθνικής Τράπεζας υπολογίζει το κόστος της κλιματικής αλλαγής και του πληθωρισμού στον ελληνικό τουρισμό.

χούν σε τριακόσια εκατομμύρια εισπράξεις. Παράλληλα, «η ακρίβεια περιορίσε τον προϋπολογισμό των τουριστών, οδηγώντας σε συρρίκνωση την πραγματική δαπάνη ανά άφιξη (-5% έναντι του 2019) κι έτσι η σχετική περιορισμένη πραγματική κατανάλωση των τουριστών στοίχισε επιπλέον 900 εκατ. εισπράξεων, υπό τη συντηρητική υπόθεση ότι η φετινή πραγματική δαπάνη ανά τουρίστα θα μπορούσε να είναι στα επίπεδα του 2019». Σε κάθε περίπτωση οι μέτριες επιδόσεις του ελληνικού τουρισμού δημιουργούν προσδοκίες επίτευξης ιστορικού ρεκόρ, σύμφωνα με την Εθνική.

Πιο αναλυτικά, ο ελληνικός τουρισμός κατέρριψε το καλοκαίρι το ρεκόρ αφίξεων του 2019 (16,9 εκατ. αφίξεις ή +2% έναντι του 2019), ενισχύοντας παράλληλα το μερίδιό του στη μεσογειακή αγορά (25% από 24% το 2019). Βασική κινητήρια δύναμη ήταν οι αεροπορικές αφίξεις (+14% έναντι του 2019), κυρίως από «παραδοσιακές αναπτυσσόμενες αγορές» (+19% έναντι του 2019), με τις ΗΠΑ να ξεχωρίζουν για τη δυναμική τους (+24% έναντι του 2019).

Όσον αφορά το τρέχον τετραμήνιο, η Εθνική εκτιμά συνέχιση της ανόδου με ρυθμό μάλιστα της τάξης του 11% έναντι του 2019, αυξημένο δηλαδή από το +3% του πρώτου εννεαμήνου, όπως προκύπτει με αναγωγή από την ισχυρή αεροπορική κίνηση του Οκτωβρίου (+21% έναντι 2019) και την υψηλή επίδοση των πτήσεων το πρώτο 20ήμερο του Νοεμβρίου (+11% έναντι 2019). «Υπό αυτό το πρίσμα, ο ελληνικός τουρισμός αναμένεται να καταγράψει φέτος νέο ρεκόρ αφίξεων (+4% έναντι 2019), με τις εισπράξεις

να ξεπερνούν το επίπεδο των 20 δισ. ευρώ, καταλήγοντας έτσι 13% υψηλότερα σε σχέση με το 2019».

Για το 2024 οι οικονομολόγοι της τράπεζας σημειώνουν ότι διατηρούνται «τα σύννεφα της γεωπολιτικής αβεβαιότητας», επισημαίνοντας πως μόνο το Ισραήλ καλύπτει το 2% των αφίξεων του 2022, αλλά και της κλιματικής κρίσης και της ακρίβειας, όπως αυτή αντικατοπτρίζεται και στον χαμηλό δείκτη καταναλωτικής εμπιστοσύνης στις βασικές αγορές.

Ωστόσο, τα σημαντικά πρώιμα ζητήματα για το 2024 δείχνουν ευνοϊκά, καθώς οι κρατήσεις πτήσεων τον τελευταίο μήνα υπερβαίνουν τόσο τα επίπεδα του 2019 (+37%) όσο και τα επίπεδα του 2022 (+34%), ενώ φέτος καταγράφηκε και οριακή βελτίωση της εποχικότητας, καθώς οι ταξιδιώτες στρέφονται και σε εκτός βασικής σεζόν ημερομηνίες διακοπών, αποφεύγοντας τον συνωστισμό και τον ακραίο καύσωνα, αλλά και σε εναλλακτικούς προορισμούς.

Ερχονται 3,56 δισ. από το Ταμείο Ανάκαμψης

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Αποφάσεις για την εκταμίευση 3,56 δισ. ευρώ από το Ταμείο Ανάκαμψης αναμένει η κυβέρνηση από το Ecofin της 8ης Δεκεμβρίου, ανεβάζοντας το σύνολο των εκταμιευθέντων πόρων σε 14,64 δισ. ευρώ, δηλαδή στο 40% των διαθέσιμων πόρων για την Ελλάδα, που ανέρχονται πλέον, μετά την τελευταία αναθεώρηση, σε 36 δισ. ευρώ.

Από το ποσό αυτό των αναμενόμενων 3,56 δισ. ευρώ, το 1,84 δισ. ευρώ αφορά δάνεια, με βάση το τρίτο αίτημα πληρωμής που υπέβαλε ο αναπληρωτής υπουργός Εθνικής Οικονομίας Νίκος Παπαθανάσης την Τετάρτη, και το υπόλοιπο 1,72 δισ. ευρώ αφορά επιχορηγήσεις, με βάση το αντίστοιχο αίτημα που είχε υποβληθεί από τον περασμένο Μάιο. Η έγκριση του τελευταίου καθυστέρησε λόγω προσφυγής ενδιαφερόμενων εταιρειών στο Συμβούλιο της Επικρατείας για τον διαγωνισμό του Εθνικού Συστήματος Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων, η ολοκλήρωση του οποίου αποτελούσε προαπαιτούμενο. Τελικά, πρόσφατα εκδόθηκε η απόφαση του ΣτΕ και ικανοποιήθηκαν τα προαπαιτούμενα για τη δόση.

Ο προϋπολογισμός για την Ελλάδα του Ταμείου Ανάκαμψης ήταν 31,16 δισ. ευρώ. Μόλις την Τρίτη, ωστόσο, το πρόγραμμα αναθεωρήθηκε και

Το σύνολο των εκταμιευθέντων πόρων θα φτάσει σε 14,64 δισ. ευρώ, δηλαδή στο 40% των διαθέσιμων πόρων για την Ελλάδα, που ανέρχονται πλέον, μετά την τελευταία αναθεώρηση, σε 36 δισ. ευρώ.

Στο Ecofin της 8ης Δεκεμβρίου αναμένεται η εκταμίευση μιας ακόμη δόσης.

παράλληλα εγκρίθηκαν από την Κομισιόν άλλα 5 δισ. ευρώ δάνεια και 795 εκατ. ευρώ επιχορηγήσεις στο πλαίσιο του REPowerEU, ανεβάζοντας το σύνολο των διαθέσιμων πόρων σε 36,16 δισ. ευρώ. Πλέον τα μισά ακριβώς είναι επιχορηγήσεις και τα μισά δάνεια.

Πρωταγωνιστής στο ελληνικό πρόγραμμα «Ελλάδα 2.0» εί-

ναι αναμφισβήτητο τα δάνεια, που έχουν μεγάλη ζήτηση, καθώς προσφέρουν εξαιρετικά ελκυστικούς όρους, σε μια περίοδο ανόδου των επιτοκίων. Δεν είναι τυχαίο ότι μέχρι στιγμής δάνεια και επιχορηγήσεις σχεδόν συμβαδίζουν στις εκταμιεύσεις, ενώ ο αρχικός σχεδιασμός προέβλεπε κάθε χρόνο δύο δόσεις επιχορηγήσεων και μία δανείων. Τα δάνεια χορηγούνται με σταθερό επιτόκιο 0,35% για πολύ μικρές και μικρές επιχειρήσεις και 1% για μεσαίες και μεγάλες. Αυτή τη στιγμή, σύμφωνα με τα στοιχεία του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών,

το μεσοσταθμικό επιτόκιο των δανειακών συμβάσεων ανέρχεται σε 1,93% και η μέση διάρκεια αποπληρωμής τους σε 13,4 έτη. Μέχρι σήμερα έχουν υπογραφεί 244 δανειακές συμβάσεις, ύψους 3,6 δισ., οι οποίες αντιστοιχούν σε επενδύσεις 8,6 δισ. ευρώ.

Το επόμενο αίτημα για δάνεια και επιχορηγήσεις αναμένεται να υποβληθεί το πρώτο τρίμηνο του επόμενου έτους. Πάντως, παρά την καλή πορεία του ελληνικού προγράμματος μέχρι στιγμής, το χρονοδιάγραμμα του Ταμείου Ανάκαμψης, που δίνει περιθώρια ολοκλήρωσης έως τα μέσα του 2026, θεωρείται ασφυκτικό. Τη λύση αναμένεται να δώσει μια πιθανή παράταση, όχι με ελληνική πρωτοβουλία, αλλά άλλων χωρών που βρίσκονται σε λιγότερο προχωρημένο στάδιο.

Η πρόσδοτος του προγράμματος αναμένεται εξάλλου να διευκολυνθεί και από την αναθεώρησή του, που εγκρίθηκε την Τρίτη. Στο πλαίσιο αυτής της αναθεώρησης αντικαταστάθηκαν ορισμένα ορόσημα τα οποία δεν ήταν δυνατόν να εκπληρωθούν, μεταξύ των οποίων έργα που είχαν καθυστερήσει. Στη θέση τους εντάχθηκαν άλλα, μεταξύ των οποίων έργα για την αποκατάσταση περιοχών που επλήγησαν από φυσικές καταστροφές, όπως η καταγίδια «Daniel», καθώς και για την πρόληψη φυσικών καταστροφών.

Αγνωστα τα ψηφιακά «εργαλεία» για το 41% των εργαζομένων

Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

«Αποσυνδεδεμένες» από τις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής παραμένει μεγάλη μερίδα των ελληνικών επιχειρήσεων, την ώρα που έχει ανοίξει η συζήτηση για τη διείσδυση των νέων τεχνολογιών, όπως η τεχνητή νοημοσύνη, στην αγορά εργασίας. Η ψηφιοποίηση προϊόντων και υπηρεσιών εξακολουθεί να είναι «άγνωστη» λέξη για αρκετές ελληνικές επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα η ανταγωνιστικότητά τους να παραμένει χαμηλή και άρα η αναζήτηση εργαζομένων με ψηφιακές δεξιότητες να μην αποτελεί πρώτη προτεραιότητα. Σύμφωνα με ειδική έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ για τις εργασιακές δεξιότητες, το 41,5% των εργαζομένων στην Ελλάδα δεν χρησιμοποιεί καθόλου ψηφιακές συσκευές για να εκτελέσει τα καθήκοντά του, γεγονός που καταδεικνύει πως οι επιχειρήσεις κινούνται σε μια λογική... περασμένου αιώνα, ενώ οι θέσεις εργασίας που προσφέρουν δείχνουν να μη συμβαδίζουν με τις απαιτήσεις της ψηφιακής εποχής. Παράλληλα, οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν φαίνεται να προσφέρουν αρκετές θέσεις εργασίας υψηλών δεξιοτήτων. Ο λόγος; Σύμφωνα με την έρευνα, ελάχιστοι εργαζόμενοι αφιερώνουν χρόνο για να εκτελέσουν πολύπλοκους υπολογισμούς κατά την εργασία τους, με τη συντριπτική πλειοψηφία (69%) να δηλώνει πως δεν αφιερώνει καθόλου χρόνο για την εκτέλεση τέτοιων διαδικασιών.

Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, το μεγαλύτερο ποσοστό των εργαζομένων ηλικίας 15-74 ετών –που είχαν απασχόληση κατά την περίοδο της έρευνας ή είχαν εργαστεί τους τελευταίους 24 μήνες–, ήτοι το 41,5%, απαντά πως δεν χρησιμοποιεί καθόλου ψηφιακές συσκευές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ενώ αντίθετα μόλις το 11,7% λέει πως χρησιμοποιεί ψηφιακές συσκευές όλο ή σχεδόν όλο τον χρόνο εργασίας του. Το 10,9% απαντά πως τις χρησιμοποιεί τον μισό ή λίγο περισσότερο από τον χρόνο εργασίας του, το 15,1% τις χρησιμοποιεί αρκετό από τον χρόνο εργασίας, ενώ λίγο τις χρησιμοποιούν δύο στους δέκα.

Υπάλληλοι γραφείου, τεχνικοί-τεχνολόγοι αλλά και ανώτερα στελέχη κάνουν συχνή χρήση

των ψηφιακών συσκευών, ενώ «άγνωστη» λέξη παραμένουν τα ψηφιακά εργαλεία για χειριστές μηχανημάτων, ανειδίκευτους εργάτες, κτηνοτρόφους, γεωργούς και αλιείς. Την ίδια στιγμή, πολύ μικρός είναι ο αριθμός των ατόμων που δηλώνουν πως ασχολούνται τον περισσότερο χρόνο εργασίας τους με πιο... περίπλοκες διαδικασίες όπως είναι οι πολύπλοκοι υπολογισμοί (4,1%) καθώς και η ανάγνωση εγχειριδίων και τεχνικών εγγράφων (3,9%) που απαιτούν συγκεκριμένες γνώσεις και δεξιότητες για να γίνει το περιεχόμενό τους κατανοητό. Ειδικότερα, ανώτερα στελέχη, επαγγελματίες, τεχνικοί-τεχνολόγοι και υπάλληλοι γραφείου αφιερώνουν περισσότερο από τον μισό χρόνο της εργασίας τους στην εκτέλεση τέτοιων διαδικασιών, ενώ τα ποσοστά είναι μηδενικά σε κατηγορίες εργαζομένων όπως οι χειριστές μηχανημάτων και οι ανειδίκευτοι εργάτες. Το 25,4% των ανδρών που εργάζονται ως

Οι ελληνικές επιχειρήσεις δεν φαίνεται να προσφέρουν αρκετές θέσεις εργασίας υψηλών δεξιοτήτων.

ανώτερα στελέχη απαντά πως εκτελεί τέτοιες περίπλοκες εργασίες, με το αντίστοιχο ποσοστό στις γυναίκες να διαμορφώνεται στο 11,5%. Παράλληλα, το 28,3% των επαγγελματιών ασχολείται με τέτοιες εργασίες με το αντίστοιχο ποσοστό στις γυναίκες να ανέρχεται στο 16,4%. Σε ό,τι αφορά την εφαρμογή αυστηρών διαδικασιών κατά την εκτέλεση καθηκόντων, αυτή είναι περισσότερο διαδεδομένη σε επιχειρήσεις με προσωπικό άνω των 49 ετών. Αντιθέτως, σε πολύ μικρές επιχειρήσεις έως 9 ατόμων, μόλις το 8% των εργαζομένων απαντά πως ακολουθεί σε πολύ μεγάλο βαθμό αυστηρά πρωτόκολλα κατά την άσκηση των καθηκόντων του. Σε ό,τι αφορά τα επαγγέλματα, τα άτομα με υψηλή εξειδίκευση σε χειρωνακτική ή μια εργασία ακολουθούν πολύ πιο συχνά αυστηρά πρωτόκολλα, γεγονός που είναι εντονότερο στον κλάδο των κατασκευών (17%).

Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, τέσσερις στους δέκα εργαζομένους δεν χρησιμοποιούν καθόλου ψηφιακές συσκευές κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους.

Ξεπέρασαν τα 17 δισ. ευρώ τα τουριστικά έσοδα στο 9μηνο

Μόλις 300 εκατ. χαμηλότερες από το σύνολο του 2019 είναι οι ταξιδιωτικές εισπράξεις από τον τουρισμό για τους πρώτους εννέα μήνες του τρέχοντος έτους, καθώς τα τουριστικά έσοδα και η ταξιδιωτική κίνηση ήταν αυξημένα τον Σεπτέμβριο κατά 14,6% και 12,7% αντίστοιχα, σε σύγκριση με πέρυσι. Σύμφωνα με την ΤτΕ, το διάστημα Ιανουαρίου - Σεπτεμβρίου διαμορφώθηκαν στα 17,919 δισ. έναντι 18,2 δισ. που ήταν ολόκληρο το 2019. Μεταξύ των αγορών που έφεραν τις περισσότερες ταξιδιωτικές εισπράξεις, η Γερμανία σημείωσε άνοδο 4,4% συγκριτικά με το αντίστοιχο διάστημα του 2022 και διαμορφώθηκαν στα 2,965 δισ., ενώ οι εισπράξεις

από τη Γαλλία αυξήθηκαν κατά 10,6%, σε 1,29 δισ. Το ίδιο διάστημα, η εισερχόμενη ταξιδιωτική κίνηση αυξήθηκε κατά 17,3% σε σχέση με το εννεάμηνο του 2022 και διαμορφώθηκε σε 27,79 εκατ. ταξιδιώτες, έναντι 23,686 εκατ. ταξιδιωτών την αντίστοιχη περίοδο του 2022. Καθώς οι ενδείξεις από τα περιφερειακά αεροδρόμια και τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών για τις διεθνείς αφίξεις είναι λίαν ενθαρρυντικές τόσο για τον Οκτώβριο όσο και για τον Νοέμβριο, εκτιμάται πως ήδη οι ταξιδιωτικές εισπράξεις έχουν κατά πολύ υπερβεί το ρεκόρ των 18,2 δισ. του 2019 και ενδέχεται να υπερβούν τα 20 δισ. για ολόκληρη τη φετινή χρήση.

Ο κολοσσός Novo Nordisk επενδύει 2,1 δισ. στη Γαλλία

Στόχος να αυξήσει την παραγωγή των φαρμάκων κατά της παχυσαρκίας

Σε μία από τις μεγαλύτερες επενδύσεις που έγιναν ποτέ στον κλάδο υγείας της Γαλλίας, η δανική φαρμακοβιομηχανία Novo Nordisk σχεδιάζει να επενδύσει στη χώρα 2,1 δισ. ευρώ για να επεκτείνει την παραγωγή της ικανότητας, καθώς προσπαθεί να καλύψει την αυξανόμενη ζήτηση για τα περιζήτητα φάρμακα απώλειας βάρους. Η εταιρεία θα διπλασιάσει το μέγεθος των εγκαταστάσεών της στο Σαρτρ της Γαλλίας, προσθέτοντας 500 θέσεις εργασίας στις 1.600 που ήδη υπάρχουν, με τα διάφορα κατασκευαστικά έργα δυτικά του Παρισιού να προβλέπεται να ολοκληρωθούν μέχρι το τέλος του 2028.

Η επένδυση της Novo στη Γαλλία αντικατοπτρίζει μια παρόμοια κίνηση από την αμερικανική ανταγωνίστρια Eli Lilly, η οποία την περασμένη εβδομάδα ανακοίνωσε την κατασκευή του πρώτου εργοστασίου της στη Γερμανία έναντι 2,3 δισ. ευρώ, καθώς ο κλάδος προσπαθεί να ανταποκριθεί στην αυξανόμενη ζήτηση για νέες θεραπείες διαβήτη και παχυσαρκίας.

Ο κολοσσός Novo Nordisk – που τον περασμένο Σεπτέμβριο έγινε η μεγαλύτερη ευρωπαϊκή εταιρεία σε κεφαλαιοποίηση με χρηματιστηριακή αξία περίπου 460 δισ. δολαρίων, εκθρονίζοντας τον κολοσσό πολυτελείας LVMH– παραμένει πρωτοπόρος, χάρη στην επιχειρηματική δραστηριότητα με το φάρμακο για τον διαβήτη Ozempic, το οποίο, όπως και το Wegovy, περιέχουν τη δραστική ουσία σεμαγλου-

Ο Εμανουέλ Μακρόν επισκέφθηκε το εργοστάσιο της Novo Nordisk στη Γαλλία. Ο δανικός κολοσσός σχεδιάζει να διπλασιάσει το μέγεθος των εγκαταστάσεών του στο Σαρτρ της Γαλλίας, ενώ τα έργα προβλέπεται να ολοκληρωθούν έως το τέλος του 2028.

τίδη που καταστέλλει την όρεξη. Ο κολοσσός, που απασχολεί περισσότερους από 48.000 ανθρώπους παγκοσμίως και εμπορεύεται τα προϊόντα του σε 168 χώρες, αναμένει αύξηση των πωλήσεων για τα δύο κορυφαία φάρμακά της, οι ελλείψεις ωστόσο θα συνεχιστούν.

«Με τη νέα επένδυση θα αυξήσουμε μέσα στα επόμενα χρόνια την παραγωγική μας ικανότητα για να είμαστε προετοιμασμένοι για την αυξημένη ζήτηση για τα φάρμακά μας και τις μελλοντικές καινοτομίες μας», αναφέρει η σχετική ανακοίνωση της Novo Nordisk. Η επένδυση, τόνισε, προσθέτει

χωρητικότητα για προϊόντα GLP-1, αναφερόμενη στο δραστικό συστατικό του πρωτοποριακού φαρμάκου αδυνατίσματος Wegovy και στην έκδοση χαμηλότερης δόσης Ozempic.

Ο γαλλικός Τύπος συνέδεσε την κολοσσιαία επένδυση στην προσπάθεια του προέδρου Μακρόν να προσελκύσει ξένες βιομηχανικές επενδύσεις στη Γαλλία. Ακολουθεί μια δέσμευση 6,7 δισ. ευρώ για την παραγωγή και την ανακύκλωση ηλεκτρικών μπαταριών από ασιατικές εταιρείες. Αλλά και μία επένδυση ύψους 500 εκατ. ευρώ από την αμερικανική φαρμακευτική εταιρεία Pfizer που ανακοινώθη-

κε τον Μάιο, κατά τη διάρκεια του επενδυτικού συνεδρίου υπό τον τίτλο «Επιλέξτε τη Γαλλία» που διοργάνωσε ο Γάλλος πρόεδρος. Με φόντο τις πρόσφατες ελλείψεις φαρμάκων στη Γαλλία, συμπεριλαμβανομένων των βαρικών αντιβιοτικών και της ευρείας χρήσης παρακεταμόλης, η κυβέρνηση επιθυμεί να επαναφέρει τη φαρμακευτική παραγωγή στη χώρα.

Η Novo Nordisk από την πλευρά της ελπίζει να κερδίσει την πλήρη ρυθμιστική έγκριση για να πουλήσει το Wegovy ως φάρμακο κατά της παχυσαρκίας στη Γαλλία το επόμενο έτος. Η παχυσαρκία, η οποία αυξάνεται σε όλο τον κόσμο, αντιπροσωπεύει ένα κοινωνικό ζήτημα, αλλά και μια αγορά με εκθετική ανάπτυξη για τους πιο προηγμένους φαρμακευτικούς κολοσσούς. Η Goldman Sachs προέβλεψε τον περασμένο μήνα ότι η παγκόσμια αγορά για φάρμακα κατά της παχυσαρκίας θα μπορούσε να αυξηθεί στα 100 δισ. δολάρια έως το 2030, από 6 δισ. που είναι τώρα. Τα ποσοστά παχυσαρκίας έχουν σχεδόν τριπλασιαστεί σε όλο τον κόσμο από το 1975 και αναμένεται να αυξηθούν περαιτέρω, ανέφερε. Μόνο στις Ηνωμένες Πολιτείες, 15 εκατ. ενήλικοι είναι πιθανό να λάβουν θεραπεία κατά της παχυσαρκίας έως το 2030, εκτιμά η Goldman, αναγνωρίζοντας τη Novo Nordisk και την Eli Lilly ως τους δύο κυρίαρχους κατασκευαστές φαρμάκων κατά της παχυσαρκίας στον κόσμο μέχρι τότε.

Σε άνοδο ύστερα από δύο χρόνια οι πωλήσεις smartphones

Οι πωλήσεις smartphones ανά τον κόσμο αυξήθηκαν τον Οκτώβριο, έπειτα από 27 μήνες διαρκούς πτώσης. Η αντιστροφή της τάσης προήλθε από την ανάκαμψη στις αναδυόμενες αγορές, σύμφωνα με τα στοιχεία της Counterpoint Research. Ο όγκος των λιανικών πωλήσεων αυξήθηκε κατά 5% σε ετήσια βάση τον Οκτώβριο. «Η αύξηση οφείλεται στις αναδυόμενες αγορές, με τη Μέση Ανατολή και την Αφρική να παρουσιάζουν συνεχιζόμενη ανάκαμψη, στην επιστροφή της Huawei στην Κίνα και στην έναρξη της εορταστικής περιόδου στην Ινδία», αναφέρει η έρευνα. Οι ανεπτυγμένες αγορές, όπου υπάρχει υψηλότερος βαθμός κορεσμού στην αγορά των smartphones, σημειώνουν πιο αργή ανάκαμψη.

Η Huawei εμφάνισε τη μεγαλύτερη αύξηση πωλήσεων μεταξύ των κατασκευαστών smartphones στην Κίνα το τρίτο τρίμηνο, αφού η εταιρεία κυκλοφόρησε το κινητό τηλέφωνο Mate 60 Pro τον Σεπτέμβριο. Η συσκευή προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον στους καταναλωτές λόγω του προηγμένου τσιπ της. Οι μηνιαίες πωλήσεις smartphones ήταν τον Οκτώβριο οι υψηλότερες από τον Ιανουάριο του 2022. Η κυκλοφορία της σειράς 15 του iPhone της Apple, στα τέλη Σεπτεμβρίου, βοήθησε επίσης στην ενίσχυση των πωλήσεων της αγοράς.

Οι πωλήσεις smartphones παγκοσμίως έχουν επηρεαστεί από τις ελλείψεις εξαρτημάτων, τη συσσώρευση αποθεμάτων και το γεγονός ότι οι καταναλωτές θέλουν περισσότερο καιρό για να αντικαταστήσουν τη συσκευή τους.

Αυξήθηκαν κατά 5% σε ετήσια βάση τον Οκτώβριο, με «πρωταγωνίστριες» τις αναδυόμενες αγορές.

«Αυτά τα ζητήματα, σε συνδυασμό με το αβέβαιο μακροοικονομικό περιβάλλον, είχαν αποτέλεσμα οι παγκόσμιες πωλήσεις smartphones να μειώνονται κάθε μήνα σε ετήσια βάση, για περισσότερα από 2 χρόνια», ανέφερε η εταιρεία ερευνών. Η κορεατική Samsung παρέμεινε ο ηγέτης της παγκόσμιας αγοράς smartphones το τρίτο τρίμηνο, με μερίδιο 20% στις συνολικές πωλήσεις, σύμφωνα με στοιχεία της Counterpoint Research. Η Apple είναι δεύτερη με μερίδιο αγοράς 16% και ακολουθούν οι κινεζικές μάρκες Xiaomi (12%), Oppo (10%) και Vivo (8%). Η Counterpoint Research προβλέπει ότι η παγκόσμια αγορά smartphones θα αναπτυχθεί περαιτέρω το τέταρτο τρίμηνο.

True stories XOPHΓΟΣ: PORSCHE

OPERATION MINCEMEAT (4/11) 100 METROS (5/11) BLOOD ON THE CROWN (11/11)

THE LOST KING (12/11) 127 HOURS (18/11) BREATHE (19/11)

EDDIE THE EAGLE (25/11) NOTRE-DAME BRÛLE (26/11)

ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ ΚΑΙ ΚΥΡΙΑΚΗ ΣΤΙΣ 9 ΤΟ ΒΡΑΔΥ

Το Κανάλι Διατίθεται:

cablenet cyta vision MOVIES MESIMVRIA

Θέση 101 Θέση 49

www.mesimvria.com

Για τον άπληστο και τον γοργισμένο

30 χρόνια

ΚΑΝΑΛΙ 6

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

www.kanali6.com.cy info@kanali6.com.cy 25 820500

Romas Katsoris

Μεγάλη ανακάλυψη πίσω από την έξοδο Αλτμαν

Το σχέδιο Q* και οι φόβοι για πιθανούς κινδύνους από την εφαρμογή του

Συγκραση επιστημονικής φαντασίας και επιχειρηματικού θρίλερ μοιάζουν να στοιχειοθετούν όσα βλέπουν το φως της δημοσιότητας τις τελευταίες ημέρες σχετικά με το τι ακριβώς συνέβη στους κόλπους της πρωτοπόρου εταιρείας τεχνητής νοημοσύνης OpenAI. Και ειδικότερα ως προς το τι ακριβώς οδήγησε στην απόλυση του επικεφαλής της, Σαμ Αλτμαν, ποιο ήταν το πρόβλημα αλλά και πώς αποφασίστηκε η επείγουσα ανάκληση της απόλυσης τέσσερις ημέρες αργότερα. Στο σενάριο υπάρχει αφενός ένα στέλεχος, ένας χαρισματικός και φιλόδοξος γκουρού της πλέον εξελιγμένης τεχνολογίας τεχνητής νοημοσύνης, ο οποίος κινείται ενδεχομένως τολμηρά και αφετέρου υπάρχει το διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας που ανησυχεί και προσπαθεί να τηρήσει κανόνες δεοντολογίας για να αποτρέψει τυχόν ολέθριες συνέπειες. Πιέζεται, όμως, ασφυκτικά από τους υποστηρικτές του τολμηρού στέλεχους και στο τέλος ενδίδει.

Κάτι τέτοιο φαίνεται να συνέβη στην OpenAI όπως προκύπτει από αποκλειστικό ρεπορτάζ του Reuters, σύμφωνα με το οποίο

την απόλυση του Αλτμαν προκάλεσε επιστολή μερίδας των ερευνητών που εργάζονται στην OpenAI. Απευθυνόμενοι στο Δ.Σ. της εταιρείας οι ερευνητές εξέφραζαν την ανησυχία τους για μια πανίσχυρη ανακάλυψη της τεχνητής νοημοσύνης που θα απειλήσει την ανθρωπότητα. Η προειδοποίηση στάθηκε καθοριστική αλλά οι πηγές της εταιρείας που ανέφεραν εμπιστευτικά τις πληροφορίες τόνισαν πως η επίμαχη επιστολή προσετέθη σε έναν μακρύ κατάλογο από προβληματισμούς και ανησυχίες των μελών του Δ.Σ. για τον Αλτμαν. Ο ίδιος ο Αλτμαν, άλλωστε, είχε μόλις την περασμένη εβδομάδα δηλώσει σε συνέδριο στο Σαν Φρανσίσκο ότι πίστευε πως βρίσκεται προ των πυλών μεγάλης ανακάλυψης. Όλα αυτά σε συνδυασμό οδήγησαν στην απόλυση του Αλτμαν. Ανάμεσα στα άλλα ζητήματα που είχαν προκαλέσει έντονο προβληματισμό στα μέλη του Δ.Σ. ήταν και η ανησυχία τους για ενδεχόμενη πρόωρη εμπορευματοποίηση των ανακαλύψεων της τεχνητής νοημοσύνης προτού μελετηθούν και κατανοηθούν πλήρως οι πιθανές συνέπειές τους.

Την απόλυση του Αλτμαν προκάλεσε επιστολή μερίδας των ερευνητών που εργάζονται στην OpenAI στο Δ.Σ. της εταιρείας, όπου εξέφραζαν την ανησυχία τους για μια πανίσχυρη ανακάλυψη της τεχνητής νοημοσύνης που θα απειλήσει την ανθρωπότητα. Ο ίδιος ο Αλτμαν, άλλωστε, είχε μόλις την περασμένη εβδομάδα δηλώσει σε συνέδριο στο Σαν Φρανσίσκο ότι πίστευε πως βρίσκεται προ των πυλών μεγάλης ανακάλυψης.

Στελέχη της OpenAI πιστεύουν πως το νέο μοντέλο μπορεί να αποτελεί το μέγα άλμα στην αναζήτηση της «γενικής τεχνητής νοημοσύνης».

Όπως τονίζει το Reuters, μετά την επαφή που είχε με την OpenAI, η εταιρεία παραδέχθηκε σε εσωτερικό μήνυμα προς το προσωπικό της ότι αιτία του προβληματισμού ήταν ένα σχέδιο με ονομασία Q* μαζί με την επιστολή των στελεχών προς το Δ.Σ. και αυτά προκάλεσαν όσα συνέβησαν τις τελευταίες ημέρες. Εκπρόσωπος της εταιρείας ανέφερε επίσης ότι το μήνυμα το είχε στείλει η Μίρα Μουράτι,

επί χρόνια στέλεχος της OpenAI, με αποτέλεσμα να προκαλέσει συναγερμό στο προσωπικό της ευαισθητοποιώντας τα στελέχη σε ορισμένα δημοσιεύματα του τύπου. Ορισμένοι από τους υπαλλήλους της OpenAI πιστεύουν πως το Q*, που προφέρεται Κίου-σταρ, δηλαδή Κίου - αστέρι, μπορεί να αποτελεί το μέγα άλμα στην αναζήτηση της «γενικής τεχνητής νοημοσύνης», μια θεαματική πρόοδος δηλαδή στα αυτόνομα συστήματα που θα υπερβούν τις δυνατότητες των ανθρώπων σχεδόν σε όλο εύρος της οικονομικής δραστηριότητας. Πιο συγκεκριμένα, με τις τεράστιες δυνατότητες υπολογιστικής, το νέο μοντέλο θα είναι σε θέση να επιλύσει συγκεκριμένα μαθηματικά προβλήματα. Αυτό εκτιμούν τουλάχιστον οι πηγές της OpenAI που μίλησαν στο Reuters σε καθεστώς ανωνυμίας. Διευκρίνισαν ότι έως τώρα

το σχέδιο έχει επιλύσει μόνον μαθηματικά επιπέδου λυκείου αλλά έχει εμπνεύσει ιδιαίτερη αισιοδοξία στους ερευνητές και οπαδούς της τεχνητής νοημοσύνης σε ό,τι αφορά το μέλλον και τις δυνατότητές της να επιτύχει. Σημειώτεον ότι οι ερευνητές θεωρούν πως τα μαθηματικά θα είναι το σύνορο που θα περάσει η τεχνητή νοημοσύνη όταν θα σημειώσει ουσιαστικό πρόοδο. Μέχρι στιγμής η τεχνητή νοημοσύνη είναι αποτελεσματική στη συγγραφή και στη μετάφραση κειμένων σε διαφορετικές γλώσσες καθώς με στατιστικές μεθόδους εντοπίζει την επόμενη λέξη, ενώ συχνά ποικίλλουν οι απαντήσεις στην ίδια ερώτηση. Αν, όμως, έχει την ικανότητα να απαντά σε μαθηματικές ερωτήσεις, που επιδέχονται μία και μόνον μία σωστή απάντηση, τότε η τεχνητή νοημοσύνη θα έχει μεγαλύτερες νοητικές ικανότη-

τες και θα προσομοιάζει στην ανθρώπινη νοημοσύνη. Και βέβαια αν επιτευχθεί αυτό θα τεθεί στο μικροσκόπιο των νέων επιστημονικών ερευνών.

Ως εκ τούτου στην επιστολή τους προς το Δ.Σ., οι ερευνητές της OpenAI έθεσαν θέμα ισχύος της τεχνητής νοημοσύνης και ενδεχόμενου κινδύνου. Οι ίδιες πηγές που μίλησαν στο Reuters δεν ανέφεραν, πάντως, πιο συγκεκριμένα τι είδους ζητήματα ασφαλείας παραθέτουν οι ερευνητές στην επιστολή τους. Επί χρόνια βρίσκεται σε εξέλιξη ένας δημόσιος διάλογος ανάμεσα στην επιστημονική κοινότητα σχετικά με τους κινδύνους που ενδεχομένως εγκυμονούν οι ιδιαίτερα ευφυείς μηχανές όπως, για παράδειγμα, αν αποφασίζουν κάποια στιγμή ότι η καταστροφή της ανθρωπότητας θα εξυπηρετούσε τα συμφέροντά τους.

REUTERS

Τα επιχειρηματικά συμφέροντα θριάμβευσαν στη μάχη 5 ημερών της OpenAI

Του **KEBIN POOYZ**
THE NEW YORK TIMES

Ο πόλεμος των τελευταίων πέντε ημερών στην OpenAI ίσως ήταν μια σύγκρουση ανάμεσα στα μέλη ενός Δ.Σ. εταιρείας ή η σύγκρουση ανάμεσα σε όσους θέλουν να προχωρήσει ταχύτατα η τεχνητή νοημοσύνη και σε εκείνους που θέλουν να την επιβραδύνουν. Ήταν προφανώς μια μονομαχία ανάμεσα στις δύο αντίπαλες απόψεις για την τεχνητή νοημοσύνη. Και η μία από αυτές νίκησε.

Η μία άποψη είναι πως η τεχνητή νοημοσύνη είναι ένα νέο εργαλείο, το τελευταίο μιας σειράς από καινοτομίες, όπως η ατμομηχανή, ο ηλεκτρισμός και ο προσωπικός υπολογιστής, που αλλάζουν τον κόσμο και επομένως αν χρησιμοποιηθεί με τον κατάλληλο τρόπο μπορεί να οδηγήσει σε μια εποχή ευημερίας και τόνους από χρήματα στα ταμεία των επιχειρήσεων που εκμεταλλεύονται το δυναμικό του. Η άλλη οπτική αντιμετωπίζει την τεχνητή νοημοσύνη ως κάτι παραπλήσιο με μια εξωγήινη μορ-

Σκληρή σύγκρουση ανάμεσα σε όσους θέλουν να προχωρήσει ταχύτατα η τεχνητή νοημοσύνη και σε εκείνους που ήθελαν να την επιβραδύνουν.

φή ζωής, έναν Λεβιάθαν που ανασύρεται από τα μαθηματικά του συστήματος των νευρώνων και πρέπει να διατηρηθεί υπό έλεγχο και να χρησιμοποιηθεί με ιδιαίτερη προσοχή για να μην αφανίσει την ανθρωπότητα. Από τη στιγμή που επέστρεψε ο Σαμ Αλτμαν στην εταιρεία, η μάχη φαίνεται να έχει τελειώσει. Ο καπιταλισμός νίκησε. Η ομάδα που φοβάται τον Λεβιάθαν έχασε. Το νέο Δ.Σ. της εταιρείας θα αποτελείται από τρία πρόσωπα τουλάχιστον αρχικά: τον Άνταμ Ντ' Αντζελο, διευθύνοντα σύμβουλο της Quora και τον μοναδικό υπέρμαχο της επιβράδυν-

Ο μεγαλύτερος επενδυτής της OpenAI, η Microsoft, αναμένεται να έχει εφεξής μεγαλύτερη επιρροή στη διακυβέρνηση της εταιρείας και ίσως καταλάβει θέση στο Διοικητικό Συμβούλιο.

σης της τεχνητής νοημοσύνης, τον Μπρετ Τέιλορ πρώην στέλεχος του Facebook και της Salesforce και τον Λόρενς Σάμερς, πρώην υπουργό Οικονομικών των ΗΠΑ. Ο μεγαλύτερος επενδυτής της OpenAI, η Microsoft, αναμένεται να έχει εφεξής μεγαλύτερη επιρροή στη διακυβέρνηση της εταιρείας και ίσως καταλάβει θέση στο Δ.Σ. Απο-

τελούν παρελθόν για το Δ.Σ. όσοι επεδίωξαν την απόλυση του Αλτμαν: ο Ιλία Σουτοκέβερ, επικεφαλής στο επιστημονικό προσωπικό της OpenAI, η Ελεν Τόνερ, διευθύντρια στρατηγικής στο Κέντρο για την Ασφάλεια και τις Αναδυόμενες Τεχνολογίες του Πανεπιστημίου Τζορτζτάουν και η Τάσα Μακνέι, επιχειρηματίας και ερευνήτρια

στο RAND Corporation. Οι Σουτοκέβερ, Τόνερ και Μακνέι είναι αντιπροσωπευτικοί του είδους των ανθρώπων που είχαν εμπλακεί με την τεχνητή νοημοσύνη πριν από μια δεκαετία. Αποτελούν ένα εκλεκτικό μείγμα ακαδημαϊκών, οραματιστών του μέλλοντος από τη Σίλικον Βάλι και επιστημόνων των υπολογιστών. Αντιμετώπιζαν την τεχνολογία με ένα μείγμα δέους και φόβου και ανησυχούσαν για διάφορα που θεωρητικά θα μπορούσαν να συμβούν στο μέλλον, όπως για το ενδεχόμενο να αναπτυχθεί η τεχνητή νοημοσύνη τόσο ώστε να μην μπορούμε πλέον να την ελέγξουμε.

Ενα τέτοιο κλίμα επικρατούσε το 2015 όταν ιδρύθηκε η OpenAI ως μη κερδοσκοπική οργάνωση, γι' αυτό η εταιρεία είχε αυτή την ιδιόμορφη διάρθρωση που έδινε στο Δ.Σ. τη δυνατότητα να ελέγχει τις δραστηριότητες της εταιρείας και να αντικαθιστά την ηγεσία της ακόμη και μετά το 2019, όταν ιδρύθηκε βραχιονός της αυτή τη φορά κερδοσκοπικός. Τότε πολλοί θεωρούσαν προτεραιότητα να προστα-

τευθεί η τεχνητή νοημοσύνη από τις δυνάμεις του καπιταλισμού και πίστευαν πως αυτή η προστασία έπρεπε να ενσωματωθεί στα καταστατικά των επιχειρήσεων. Εκτοτε όμως άλλαξαν πολλά. Η πανίσχυρη τεχνητή νοημοσύνη δεν αποτελεί πλέον πείραμα αλλά υπάρχει και βρίσκεται μέσα σε πολλά προϊόντα όπως η εφαρμογή ChatGPT που χρησιμοποιούν εκατομμύρια άνθρωποι κάθε μέρα.

Τα νέα μέλη του Δ.Σ. είναι το είδος των ανθρώπων που περιμένει κανείς να δει σε ένα τέτοιο σχέδιο. Ο Τέιλορ που προεδρεύει κλείνει συμφωνίες στη Σίλικον Βάλι και ήταν αυτός που ηγήθηκε της πώλησης του Twitter στον Ελον Μασκ. Και ο Σάμερς είναι ένας επιφανής οικονομολόγος που έχει δηλώσει πως οι τεχνολογικές αλλαγές είναι «απολύτως καλές» για την κοινωνία. Εν ολίγοις αυτό που έγινε στην OpenAI ήταν ο θρίαμβος των επιχειρηματικών συμφερόντων πάνω στην ανησυχία για το μέλλον, ένας αναπόφευκτος θρίαμβος δεδομένου ότι η τεχνητή νοημοσύνη κέρδιζε διαρκώς έδαφος.

BLOOMBERG

Οργανισμός Χρηματοδότησεως Στέγης

ΚΕΝΗ ΘΕΣΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Γίνεται δεκτή η υποβολή αιτήσεων για μια κενή μόνιμη Διευθυντή στην Διεύθυνση Τραπεζικών Εργασιών, στον Οργανισμό Χρηματοδότησεως Στέγης.

(Η θέση είναι πρώτου διορισμού και προαγωγής).

Σχετικές πληροφορίες έχουν αναρτηθεί στην ιστοσελίδα του Οργανισμού Χρηματοδότησεως Στέγης www.hfc.com.cy

Παχυλοί μισθοί για μηχανικούς τεχνητής νοημοσύνης

Η επιστροφή του Σαμ Αλτμαν στην OpenAI μετά την κινητοποίηση περίπου 700 υπαλλήλων της εταιρείας που απείλησαν να παραιτηθούν αν δεν επιστρέψει και ο ίδιος στη θέση του, σκιαγραφεί την κλίμακα της επιρροής που έχουν αποκτήσει οι πλέον ταλαντούχοι εργαζόμενοι του τεχνολογικού κλάδου. Σύμφωνα με ανάλυση της πλατφόρμας δεδομένων Levels.flyi, σήμερα οι μηχανολόγοι της τεχνητής νοημοσύνης αμείβονται με μισθούς από 8% έως 12,5% υψηλότερους από τους ομολόγους τους που εργάζονται σε κλάδους εκτός τεχνητής νοημοσύνης.

Ο συννηθέστερος μισθός για μια θέση μηχανολόγου τεχνητής νοημοσύνης, όπως αναφέρεται στην ιστοσελίδα της OpenAI, κυμαίνεται από 200.000 δολ. έως 370.000 δολ. ετησίως, αλλά με-

ρικές πιο εξειδικευμένες θέσεις προβάλλονται ιδιαίτερως στην ιστοσελίδα καθώς προσφέρουν μισθούς από 300.000 έως 450.000 δολ. τον χρόνο. Σε αυτούς τους μισθούς δεν περιλαμβάνονται τα μπόνους ούτε οι αμοιβές σε μετοχές που αν συνεκτιμηθούν μπορούν να φτάσουν τις ετήσιες αποδοχές ενός υπαλλήλου εταιρείας τεχνητής νοημοσύνης από τις 300.000 δολ. τον χρόνο στις 800.000 δολ. τον χρόνο.

Σε έναν κλάδο στον οποίο το ταλέντο αποτελεί τη σπανιότερη και πολυτιμότερη πρώτη ύλη, το είδος της μαζικής εξόδου που κινδύνεψε να γνωρίσει η OpenAI θα ήταν καταστρεπτικό. Όπως επισημαίνει η Τζούλια Πόλακ, επικεφαλής των οικονομολόγων της εταιρείας αναζητήσης ταλέντων ZipRecruiter, «για τις τεχνολογίες που αναδύονται

σήμερα όπως η τεχνητή νοημοσύνη δεν υπάρχει παρά μόνον μια πολύ μικρή ομάδα ανθρώπων που έχουν την απαιτούμενη εμπειρία και αυτοί οι άνθρωποι αποτελούν το προϊόν της, είναι οι ίδιοι η εταιρεία». Εν ολίγοις οι υπάλληλοι της OpenAI είχαν πάρα πολλή ισχύ που τους έδωσε τη δυνατότητα να ασκήσουν άμεση πίεση στο διοικητικό συμβούλιο της εταιρείας. Η Τζούλια Πόλακ τονίζει πως «η περιορισμένη προσφορά τέτοιων ταλέντων είναι ένας απολύτως πραγματικός περιορισμός, πολύ δεσμευτικός βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα». Και καταλήγει, «δεν μπορείς να εκπαιδεύσεις εύκολα αυτούς τους ανθρώπους, δεν μπορείς να τους πάρεις από αλλού και η καλύτερη στρατηγική είναι να κρατήσεις αυτούς που έχεις». Σε ό,τι αφορά την τακτι-

κή των προσλήψεων απευθείας από τις πανεπιστημιακές σχολές, υπάρχει σαφής διαφορά ανάμεσα στο να καταλαβαίνει κανείς τα μοντέλα της τεχνητής νοημοσύνης σε θεωρητικό επίπεδο και στο να διαθέτει την τεχνολογική γνώση και τα ταλέντα που απαιτούνται για να τα εφαρμόσει. Και τα ιδιαίτερος εξειδικευμένα συστήματα λογισμικού της OpenAI καθιστούν ακόμη πιο πολύτιμους τους υπαλλήλους που έχει τώρα. Η ίδια τονίζει πως «χρειάζεται πολύς καιρός να μάθει ένας υπάλληλος τον κώδικα της εταιρείας και την τεχνολογική της υποδομή. Γι' αυτό και ένας μηχανολόγος τεχνητής νοημοσύνης μέσα στην εταιρεία αξίζει όσο τρεις μηχανολόγοι τεχνητής νοημοσύνης εκτός της εταιρείας, δεδομένης αυτής της δυναμικής».

BLOOMBERG

Ο μεγάλος ένοχος της οικονομικής καταστροφής στην Αργεντινή

Η υποταγή της κεντρικής τράπεζας στο υπ. Οικονομικών και η έκρηξη χρεών

Η Αργεντινή, με τον τριψήφιο πληθωρισμό, την αυξανόμενη φτώχεια και την έλλειψη συναλλαγματικών αποθεμάτων, αποτελεί παράδειγμα προς αποφυγήν για άλλες οικονομίες. Τα δεινά της λατινοαμερικανικής χώρας επανήλθαν στο προσκήνιο με αφορμή την πρόσφατη νίκη του φιλελεύθερου «αναρχοκαπιταλιστή» Χαβιέρ Μιλέι στις προεδρικές εκλογές, με την υπόσχεση να εφαρμόσει μια οικονομική θεραπεία-σοκ.

Η αλήθεια είναι ότι η Αργεντινή συνέχιζε να διολισθαίνει από τη χρεοκοπία στον υπερπληθωρισμό, και τούμπάλιν, πολύ καιρό αφότου άλλες αναδυόμενες αγορές είχαν εντρυφήσει στις έννοιες της δημοσιονομικής και νομισματικής ορθότητας.

Πολλές χώρες λοιπόν θεωρούν ότι δεν έχουν τίποτα να μάθουν από την οικονομική καταστροφή που έφερε τον Μιλέι στην εξουσία. Αυτό μπορεί να μην ισχύει, προειδοποιούν οι αναλυτές, καθώς τα προβλήματα της Αργεντινής έχουν τις ρίζες τους σε ένα συνδυασμό κρατικού δανεισμού, χαλαρής νομισματικής πολιτικής και πληθωρισμού, τα οποία βιώνουν κι άλλες χώρες, μεταξύ των οποίων και οι ΗΠΑ. Η διαφορά είναι ότι τα δεινά της Αργεντινής

δεν έχουν τόσο οικονομικές, όσο πολιτικές ρίζες: η κεντρική της τράπεζα είναι πλήρως υποταγμένη στο υπουργείο Οικονομικών, ένα φαινόμενο που οι οικονομολόγοι αποκαλούν «δημοσιονομική κυριαρχία» (fiscal dominance). Προς το παρόν αυτό μοιάζει με πρόβλημα κυρί-

Πολλές αναδυόμενες αγορές με αλόγιστο δανεισμό, υπερπληθωρισμό και απανωτές κρίσεις ξεπέρασαν τον σκόπελο, δίνοντας εξουσία στις ανεξάρτητες κεντρικές τράπεζες.

ως της Αργεντινής. Μια θετική πτυχή της πρόσφατης έκρηξης του πληθωρισμού είναι ότι οι περισσότερες κεντρικές τράπεζες είχαν τη δυνατότητα να τον καταπολεμήσουν. Σε μια εποχή δομικά υψηλότερων χρεών και έξαρσης λαϊκισμού, ωστόσο, ο κίνδυνος δεν μπορεί να αγνοηθεί.

Το έλλειμμα προϋπολογισμού της Αργεντινής, το οποίο

η JPMorgan προβλέπει περίπου στο 5% του ΑΕΠ φέτος, είναι στην πραγματικότητα μικρότερο ως ποσοστό του ΑΕΠ από αυτό των ΗΠΑ. Το πρόβλημα είναι ότι, έπειτα από χρόνια οικονομικής κακοδιαχείρισης, η χώρα δεν έχει πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές.

Επομένως, η κεντρική τράπεζα χρηματοδοτεί το έλλειμμα αγοράζοντας κρατικό χρέος και δανειζοντας απευθείας στο δημόσιο ταμείο. Η κεντρική τράπεζα χάνει χρήματα από αυτό, επειδή κερδίζει λιγότερους τόκους για τα δάνεια της προς την κυβέρνηση από ό,τι πληρώνει για τα ομόλογα που εκδίδει. Το δημοσιονομικό έλλειμμα της Αργεντινής θα εκτιναχθεί σε περίπου 14% του ΑΕΠ φέτος, σύμφωνα με την JPMorgan, ενώ ο πληθωρισμός της χώρας έφτασε στο 142% τον Οκτώβριο.

Ο Μιλέι υποσχέθηκε να «απαιτήσει» αντικαθιστώντας το πέσο με το δολάριο και καταργώντας την κεντρική τράπεζα, ένα σχέδιο που έχει όμως πολλές αδυναμίες.

Πολλές αναδυόμενες αγορές παραπέμπουν στην ιστορία της Αργεντινής με αλόγιστο δανεισμό, υπερπληθωρισμό και απανωτές κρίσεις. Οι περισσότερες ξεπέρασαν τον σκόπελο, δίνοντας εξουσία στις ανεξάρτητες

κεντρικές τράπεζες. Οι ΗΠΑ είναι ο αντίποδας της Αργεντινής: έχουν μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα, μικρή έκθεση στις συναλλαγματικές διακυμάνσεις και απaráμιλλη πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές. Είναι αλήθεια ότι το 2020-21 το Κογκρέσο εξέδωσε ομόλογα τρισεκατομμυρίων δολαρίων, μερικά από τα οποία η Fed αγόρασε στο πλαίσιο του προγράμματος ποσοτικής χαλάρωσης.

Μέχρι τις αρχές του 2021, η ευρεία προσφορά χρήματος είχε εκτοξευθεί κατά 25% σε σχέση με ένα χρόνο νωρίτερα και οι τιμές εκτινάχθηκαν στα ύψη. Ωστόσο, αν αυτή ήταν «δημοσιονομική κυριαρχία», ήταν βραχύβια. Εν συνεχεία η Fed αύξησε τα επιτόκια, η προσφορά χρήματος συρρικνώθηκε και ο πληθωρισμός πλησιάζει τον στόχο του 2% της Fed.

Μερικοί οικονομολόγοι πιστεύουν ότι ο πληθωρισμός θα ανακάμψει, κάνοντας λόγο για έναν «φαύλο κύκλο». Ωστόσο, οι περισσότεροι θεωρούν ότι η «δημοσιονομική κυριαρχία» δεν μπορεί να συμβεί, εκτός εάν η Fed δεχθεί την πολιτική πίεση. Ωστόσο, ούτε ο πρόεδρος Μπάιντεν ούτε οι διοικητές που διορίσε στο διοικητικό συμβούλιο της Fed αντιτάχθηκαν στις αυξήσεις των επιτοκίων της. Κα-

Το δημοσιονομικό έλλειμμα της Αργεντινής θα εκτιναχθεί σε περίπου 14% του ΑΕΠ φέτος, σύμφωνα με την JPMorgan, ενώ ο πληθωρισμός της χώρας έφτασε στο 142% τον Οκτώβριο.

τά τη θητεία του, ο τέως πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ πίεσε τη Fed να μειώσει τα επιτόκια και άφησε να εννοηθεί ότι αν επιστρέψει στην εξουσία, μπορεί να το κάνει ξανά. Ωστόσο, αυτό μπορεί να μην είναι προς το συμφέρον του. Τα τελευταία

δύο χρόνια απέδειξαν ότι τίποτα δεν βλάπτει τη δημοτικότητα ενός ηγέτη περισσότερο από τον πληθωρισμό. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η Αργεντινή μόλις εξέλεξε νέο πρόεδρο και οι ΗΠΑ θα το κάνουν σε ένα χρόνο από τώρα.

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Προκήρυξη του «Σχεδίου Χορηγιών για τη Δημιουργία και Εμπλουτισμό Εγκαταστάσεων και Υπηρεσιών Τουρισμού Υγείας, Ευεξίας, Αποκατάστασης, Προσβασιμότητας και Αυτόνομης Υποβοηθούμενης Διαβίωσης σε Ξενοδοχεία και Τουριστικά Καταλύματα με στόχο την Προσέλκυση Τουρισμού Υγείας και Ευεξίας»

Το Υφυπουργείο Τουρισμού ανακοινώνει, πως δέχεται αιτήσεις στο πλαίσιο του «Σχεδίου Χορηγιών για τη Δημιουργία και Εμπλουτισμό Εγκαταστάσεων και Υπηρεσιών Τουρισμού Υγείας, Ευεξίας, Αποκατάστασης, Προσβασιμότητας και Αυτόνομης Υποβοηθούμενης Διαβίωσης σε Ξενοδοχεία και Τουριστικά Καταλύματα με στόχο την Προσέλκυση Τουρισμού Υγείας και Ευεξίας».

Στόχος του Σχεδίου είναι η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός υφιστάμενων ξενοδοχείων και τουριστικών καταλυμάτων, για την προσέλκυση τουρισμού υγείας, ευεξίας, αποκατάστασης, προσβασιμότητας και αυτόνομης υποβοηθούμενης διαβίωσης.

Δυνάμει δικαιοσύνης του Σχεδίου είναι τα ξενοδοχεία και τουριστικά καταλύματα (φυσικά και νομικά πρόσωπα) που:

(α) είχαν κατάταξη σε ισχύ την 14η Μαρτίου 2019, για τη συγκεκριμένη επιχείρηση (ξενοδοχείου ή του τουριστικού καταλύματος) από το Υφυπουργείο Τουρισμού (πρώην ΚΟΤ), σύμφωνα με τις διατάξεις των «Περί Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων Νόμων 1969-2014», ή

(β) έχουν σε ισχύ άδεια λειτουργίας και κατάταξη από το Υφυπουργείο Τουρισμού για λειτουργία της συγκεκριμένης

επιχείρησης (ξενοδοχείου ή τουριστικού καταλύματος), σύμφωνα με τις διατάξεις των «Περί της Ρύθμισης της Ίδρυσης και Λειτουργίας Ξενοδοχείων και Τουριστικών Καταλυμάτων Νόμων του 2019-2022».

Σκοπός του Σχεδίου είναι να καταστούν τα ξενοδοχεία και τα τουριστικά καταλύματα προσβάσιμα και φιλικά για άτομα με οποιοδήποτε είδους αναπηρία ή κινητικά προβλήματα, όπως και για ηλικιωμένους, αθλητές και άτομα, που χρειάζονται αποκατάσταση, μετά από θεραπεία κλπ.

Το συνολικό ποσό, που θα διατεθεί για τις ανάγκες της παρούσας προκήρυξης ανέρχεται στα €5.000.000 και αυτό θα καλυφθεί από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Αιτήσεις γίνονται δεκτές μέχρι τις 29 Σεπτεμβρίου 2024 ή μέχρι εξαντλήσεως του διαθέσιμου προϋπολογισμού.

Για περισσότερες πληροφορίες, Οδηγό Σχεδίου, Έντυπο Αίτησης και Παραρτήματα, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επισκεπτούν τον ιστότοπο του Υφυπουργείου Τουρισμού, στη διεύθυνση www.tourism.gov.cy, στο μέρος: «Πληροφορηση/Επικαιρότητα», «Κίντρα και Επιχορηγήσεις».

Με τη χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
NextGenerationEU

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Δεύτερη φάση του Σχεδίου Χορηγιών για Αναβάθμιση Χώρων Εστίασης ή Καταστημάτων Πώλησης Παραδοσιακών Προϊόντων Διατροφής, περιλαμβανομένων όσων είναι ενταγμένοι ή επιθυμούν να ενταχθούν σε Σύμφωνα Γαστρονομίας όπως το «Taste of Cyprus».

Το Υφυπουργείο Τουρισμού ανακοινώνει, πως δέχεται αιτήσεις στο πλαίσιο της δεύτερης φάσης του Σχεδίου Χορηγιών για Αναβάθμιση Χώρων Εστίασης ή Καταστημάτων Πώλησης Παραδοσιακών Προϊόντων Διατροφής, περιλαμβανομένων όσων είναι ενταγμένοι ή επιθυμούν να ενταχθούν σε Σύμφωνα Γαστρονομίας όπως το «Taste of Cyprus».

Το συνολικό ποσό που θα διατεθεί για τις ανάγκες της παρούσας προκήρυξης, ανέρχεται στα €3.600.000 και αυτό θα καλυφθεί από το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ).

Στόχοι του Σχεδίου είναι η αναβάθμιση των παρεχόμενων υπηρεσιών, η περαιτέρω βελτίωση της αισθητικής εικόνας των Κέντρων Αναψυχής/Καταστημάτων, η ενίσχυση της Κυπριακής φιλοξενίας και η στήριξη των Κέντρων Αναψυχής/Καταστημάτων με σκοπό την αποτελεσματικότερη λειτουργία τους.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν τον τελικό Οδηγό του Σχεδίου, στον οποίο αναφέρονται όλες οι λεπτομέρειες, μαζί και τα Παραρτήματα, περιλαμβανομένου του εντύπου της Αίτησης, στον ιστότοπο του Υφυπουργείου Τουρισμού, στη διεύθυνση: www.tourism.gov.cy, στα «Κίντρα & Επιχορηγήσεις».

Οι αιτήσεις θα γίνονται δεκτές μέχρι και την 8η Ιανουαρίου 2024 και ώρα 12.00 μ.μ. ή μέχρι εξαντλήσεως του διαθέσιμου προϋπολογισμού.

Η σειρά προτεραιότητας θα καθορίζεται με βάση τη σειρά υποβολής των προτάσεων και το ανώτατο ποσό εγκρίσεων δεν θα ξεπεράσει το διαθέσιμο προϋπολογισμό της Πρόσκλησης.

Για περισσότερες πληροφορίες οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με τον αρμόδιο Λειτουργό, κ. Τάσο Πασχαλίδη, στο τηλέφωνο 22691124 και email epiaskhalides@visitcyprus.com

Υπό την Αιγίδα

Είναι ωραίο να σε νοιάζονται... είναι ακόμα πιο ωραίο να μπορείς να χαίρεσαι την κάθε μέρα! Απολαύστε τη ζωή σας με μία έγνοια λιγότερη, επιλέγοντας τον εμβολιασμό κατά του πνευμονιόκοκκου.

Μάθετε περισσότερα

Ενημερωθείτε από τον γιατρό σας για τον εμβολιασμό κατά του πνευμονιόκοκκου.

Ο εμβολιασμός κατά του πνευμονιόκοκκου συνιστάται ρητά από το Εθνικό Πρόγραμμα Εμβολιασμών Ενηλίκων του Υπουργείου Υγείας σε όλους τους ενήλικες 65 ετών και άνω, και στους ενήλικες 18 έως 64 ετών με χρόνια νοσήματα όπως ασθματικές με αναστοκαταστολή, σακχαρώδη διαβήτη, χρόνιες καρδιοπάθειες και πνευμονοπάθειες.

Pfizer Ελλάς Α.Ε. (Cyprus Branch) / Α. Αθαλάσσης 26, 2018 Λευκωσία, Κύπρος | Τηλ. Επικοινωνίας 22817690

Πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης «ξεπαγώνουν» την τράπεζα γης

Η εφαρμογή θα επιτρέψει την ψηφιακή μεταφορά συντελεστή δόμησης

Του ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΙΑΛΙΟΥ

Τη χρηματοδότηση, μέσω του Ταμείου Ανάκαμψης, της τράπεζας γης που «αγνοείται» από το 2017 ανακοίνωσε το υπουργείο Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών. Πρόκειται για μια ψηφιακή εφαρμογή, η οποία θα λειτουργήσει ως «μεσολαβητής» για την αγορά και πώληση δικαιωμάτων μεταφοράς συντελεστή. Κομβικό ζήτημα, βέβαια, παραμένει ο καθορισμός ζωνών υποδοχής, δηλαδή των περιοχών όπου θα επιτραπεί να χρησιμοποιηθεί αυτός ο επιπρόσθετος συντελεστής. Η έλλειψη τέτοιων ζωνών ήταν η αιτία που το Συμβούλιο της Επικρατείας «πάγωσε» πολλές φορές στο παρελθόν τη μεταφορά συντελεστή.

Η δημιουργία μιας ψηφιακής πλατφόρμας, μέσω της οποίας θα γίνεται η αγορά τίτλων μεταφοράς συντελεστή, προβλέφθηκε το 2017 με την ονομασία «Τράπεζα Δικαιωμάτων Δόμησης και Κοινόχρηστων Χώρων», ενώ το 2020 (ν. 4759) μετονομάστηκε «τράπεζα γης». Σύμφωνα με τη χθεσινή ανακοίνωση του υπουργείου Οικονομικών, η δημιουργία της πλατφόρμας θα χρηματοδοτηθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης με 18,2 εκατ. ευρώ. «Αντικείμενο του έργου είναι η ανάπτυξη και λειτουργία μιας πλατφόρμας ηλεκτρονικής - απρόσωπης αγοράς και πώλησης δικαιωμάτων δόμησης, η οποία

θα λειτουργεί και ως μηχανισμός αποζημίωσης δικαιούχων, χωρίς κόστος για το Δημόσιο, και ταυτόχρονα θα δημιουργεί πόρους για έργα φιλικά προς το περιβάλλον. Πωλητές και αγοραστές συντελεστή δόμησης θα έχουν τη δυνατότητα να καταχωρίσουν ηλεκτρονικά τα αιτήματά τους στην Ψηφιακή Τράπεζα Γης, μέσω της οποίας η μεταφορά συντελεστή δόμησης θα διεκπεραιώνεται ηλεκτρονικά. Στόχος είναι να ενεργοποιηθούν οι εκκρεμείς τίτλοι, με τον καθορισμό των ζωνών υποδοχής συντελεστή και με τη λειτουργία της τράπεζας γης», αναφέρει η ανακοίνωση του υπουργείου.

Να σημειωθεί ότι το υπουργείο Οικονομικών αφήνει ανοικτό να επανέλθει ρύθμιση, με την οποία η νομιμοποίηση αυθαιρέτων θα γίνεται με την αγορά αντίστοιχων τίτλων μεταφοράς συντελεστή. «Η τράπεζα γης εξετάζεται επίσης να χρησιμοποιηθεί ως πολεοδομικό “εργαλείο” της μεταφοράς του συντελεστή δόμησης στη νομιμοποίηση ακινήτων», αναφέρει η ανακοίνωση του υπουργείου. Υπενθυμίζεται ότι στον ν. 4495/17 είχε προβλεφθεί ανάλογη ρύθμιση για τη νομιμοποίηση των μεγάλων αυθαιρέτων (κατηγορίας 5), η οποία ωστόσο αφαιρέθηκε με τον ν. 4759/2020.

Απαραίτητος για την υλοποίηση της μεταφοράς συντελεστή

Με την τράπεζα γης, το υπ. Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών στοχεύει στην ενεργοποίηση εκατοντάδων χιλιάδων εκκρεμών τίτλων μεταφοράς συντελεστή δόμησης, αλλά και στη χρησιμοποίησή της ως πολεοδομικού εργαλείου για τη νομιμοποίηση αυθαιρέτων.

Ο καθορισμός των περιοχών υποδοχής του συντελεστή που μεταφέρεται παραμένει το μεγάλο «αγκάθι» στο σχέδιο του ΥΠΕΘΟ.

είναι ο καθορισμός των περιοχών όπου αυτό επιτρέπεται. Τον Ιανουάριο του 2021, εντάχθηκε στο Ταμείο Ανάκαμψης (8 εκατ. ευρώ) η εκπόνηση μελέτης που θα καθορίσει τις ζώνες υποδοχή συντελεστή, μέσα σε διάστημα τριών ετών. Αμφότερα τα έργα (η πλατφόρμα της τράπεζας γης και η μελέτη για ζώνες υποδοχής) έχουν ανατεθεί στο Τεχνικό Επιμελητή-

ριο Ελλάδος, το οποίο έχει τα τελευταία χρόνια υποκαταστήσει το υπουργείο Περιβάλλοντος σε αρκετές από τις πολεοδομικές του αρμοδιότητες, αναλαμβάνοντας πλατφόρμες για τα αυθαιρέτα, την ανάθεση των τοπικών και ειδικών πολεοδομικών σχεδίων, την πλατφόρμα για τις οικοδομικές άδειες, τον ψηφιακό χάρτη και πολλά ακόμα.

Πάντως, η υπόθεση αυτή κάθε άλλο παρά απλή είναι. Σύμφωνα με παλαιότερα στοιχεία του υπουργείου Περιβάλλοντος, στη χώρα μας έχουν συνολικά εκδοθεί 244.000 τίτλοι μεταφοράς συντελεστή από διατηρητέα και 184.000 τίτλοι από ρυμοτομούμενα ακίνητα. Οι τίτλοι που δεν έχουν ακόμη «υλοποιηθεί» υπολογίζεται ότι αντιστοιχούν σε 450.000 τετραγωνικά μέτρα, με την αξία τους

(βάσει αντικειμενικής αξίας) να υπολογίζεται σε 184 εκατ. ευρώ. Να σημειωθεί ότι το 2020 η πολιτεία απαγόρευσε την πώληση των τίτλων, διότι υπήρχαν ενδείξεις συγκέντρωσης μεγάλου αριθμού ανενεργών τίτλων από μικρό αριθμό εταιρειών (και μάλιστα έναντι «πινακίου φακής», αφού η αξιοποίηση των τίτλων μεταφοράς συντελεστή έχει «παγώσει» εδώ και μια δεκαετία).

Το ποιες περιοχές θα προτιμηθούν για να απορροφήσουν τον επιπλέον συντελεστή έχει «σκιαγραφηθεί» από το υπουργείο Περιβάλλοντος πριν από ένα έτος, μέσω της έκδοσης τεχνικών προδιαγραφών. Σύμφωνα με αυτές, προτιμντέες θα είναι περιοχές όπου υπάρχει μεγάλος αριθμός «ακινήτων προσφοράς» (λ.χ. λόγω πολλών διατηρητέων) και μεγάλος

αριθμός τίτλων μεταφοράς συντελεστή, που είχαν εκδοθεί τα προηγούμενα χρόνια και παραμένουν ανενεργοί. Επομένως, στην πρώτη «φουρνιά» θα πρέπει να θεωρείται δεδομένο ότι θα συμπεριληφθούν μεγάλα τμήματα των Δήμων Αθηναίων, Θεσσαλονίκης και άλλων μεγαλουπόλεων. Η υπόθεση ωστόσο δεν είναι απλή, μιας και δεν είναι δεδομένο πως όλοι οι δήμοι θα επιθυμούν την πολεοδομική επιβάρυνση που η μεταφορά συντελεστή συνεπάγεται.

Σε κάθε περίπτωση, ο καθορισμός των ζωνών αυτών θα πρέπει να συνοδεύεται από στρατηγική μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) και να εγκρίνεται με προεδρικό διάταγμα (είτε αυτετελώς είτε μέσω του διατάγματος έγκρισης ενός τοπικού πολεοδομικού σχεδίου).

ΑΡΘΡΟ / Του ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ

Sweet Spot Property

Σαν mainstream επενδυτές ακινήτων κοιτάζουμε δύο πράγματα: κεφαλαιουχική ανατίμηση και παραγωγή εισοδήματος. Συνήθως, εστιάζουμε στο κάθε ένα απομονωμένα και άρα είτε θα προσπαθήσουμε να βρούμε κάτι σχετικά φθηνότερο με την προοπτική να αποκτήσει υπεραξία για να το πουλήσουμε και να καρπωθούμε το κέρδος από αυτή την υπεραξία ή θα προσπαθήσουμε να βρούμε κάτι που ενοικιάζεται εύκολα – δεν παραμένει κενό για υπολογισμη χρονική περίοδο και επιτυχάνει την έλκυση ψηλών ενοικίων.

Αν λοιπόν βλέπουμε αυτά τα δύο απομονωμένα, δεν εξασφαλίζουμε κατ’ ανάγκη το καλύτερο deal επειδή, αν αγοράσουμε κάτι φθηνά με προοπτική μεγάλης κεφαλαιουχικής ανατίμησης, δεν σημαίνει πως θα πετύχουμε στο μεσοδιάστημα και ψηλές εισοδηματικές αποδόσεις. Αν από την άλλη πετύχουμε ψηλά ενοίκια, δεν σημαίνει κατ’ ανάγκη και ψηλές εισοδηματικές αποδόσεις, επειδή μπορεί κάλλιστα να εισπράττουμε ψηλά ενοίκια γιατί αγοράσαμε κάτι ακριβό που δεν έχει όμως σοβαρά περιθώρια κεφαλαιουχικής υπεραξίας στο ορατό μέλλον.

Οι συνδυασμοί είναι πολλοί και είμαι σίγουρος ότι τους βλέπετε. Αν ήθελα να θέσω τα «όρια» των επιλογών, αυτά έχουν ως ακολούθως: αγοράζω ακριβά – ενοικιάζω ακριβά, αγοράζω ακριβά – ενοικιάζω φθηνά, αγοράζω φθηνά – ενοικιάζω φθηνά και αγοράζω φθηνά – ενοικιάζω ακριβά.

Η εξόφθαλμη προβληματική επενδυτική περιοχή είναι αυτή του αγοράζω ακριβά και ενοικιάζω φθηνά. Ένας έμπειρος επενδυτής δεν θα πέσει σε τέτοια παγίδα,

Η επενδυτική περιοχή του αγοράζω ακριβά και ενοικιάζω ακριβά χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή επειδή ελλοχεύει μεγάλο επενδυτικό ρίσκο.

αλλά ένας άπειρος μπορεί εύκολα να κυριευθεί από το συναίσθημα και να την πατήσει. Αυτός ο εγγλωβισμός μπορεί να πάρει διάφορες μορφές, ή συνδυασμό τους. Μπορεί να έχει χαμηλή ίδια συνεισφορά και ψηλό δανεισμό, μπορεί να επέλεξε λάθος περιοχή όπου υπάρχει χαμηλό ποσοστό ενοίκιασης και περισσότερο ποσοστό ιδιοκατοίκησης κ.λπ.

Η επενδυτική περιοχή του αγοράζω ακριβά και ενοικιάζω ακριβά χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή επειδή ελλοχεύει μεγάλο επενδυτικό ρίσκο. Εδώ θα πρέπει να εξετάζονται όλες οι παράμετροι σε μεγάλη λεπτομέρεια. Προφανώς αγοράζω ακριβά λόγω περιοχής και ένα σωρό άλλους λόγους ειδικών χαρακτηριστικών που εννοούν το ακίνητο. Κατ’ επέκταση το ίδιο ισχύει και για το ενοίκιο. Όμως πώς συγκρίνεται το ενοίκιο σε απόλυτους αριθμούς σε σχέση με την τιμή αγοράς. Μου αποδίδει με ένα επιπλέον ποσοστό που να με ανταμείβει για το επιπλέον ρίσκο. Έχει πιθανότητα περαιτέρω υπεραξίας, και αν ναι, με τι αναμενόμενο ρυθμό. Η πηγή ενοικιαστών είναι δυνατή και συνεχής ή μήπως έτυχε να βρω έναν απομονωμένο ενοικιαστή που άμα φύγει

Οι πραγματικοί επενδυτές είναι αυτοί που θα κάνουν εξονυχιστική έρευνα αγοράς έχοντας σαν αρχή τους ότι δεν απορρίπτουν σχεδόν τίποτα που να είναι εντός του προϋπολογισμού τους.

θα δυσκολευτώ πολύ να τον αντικαταστήσω.

Η επενδυτική περιοχή του αγοράζω φθηνά και ενοικιάζω φθηνά δίνει ένα εξόφθαλμο λογικό αποτέλεσμα. Όμως επενδυτικά δεν κάνει νόημα και οικονομικά δεν έχει action. Τι το αγόρασα αφού δεν μου αποδίδει. Τι μπήκα στη διαδικασία να αναλάβω το οποίο ρίσκο αφού είτε δεν το εκμεταλλεύομαι σωστά ή πήγα και μπήκω σε μια από τις χειρότερες

περιοχές για να λέω ότι «επένδυσες κι εγώ».

Σίγουρα εδώ υπάρχει έδαφος να βελτιώσω τα πράγματα, και αν δεν το κάνω δεν μπορώ να αποκαλώ τον εαυτό μου επενδυτή.

Που μας φέρνει στην τελευταία επενδυτική περιοχή – αυτή του αγοράζω φθηνά και ενοικιάζω ακριβά. Σίγουρα ακούγεται σαν να σου έκασε το λόττο, και επενδυτικά αυτό είναι το πραγματικό sweet spot. Όμως είναι λογικό να ανα-

μένουμε πως θα αγοράσουμε κάτι φθηνά και θα το ενοικιάζουμε ακριβά. Είμαστε οι μόνοι έξυπνοι και όλοι οι άλλοι είναι οι βλάκες που θα το αφήσουν να φύγει από το πιάτο τους και να το βάλουν στο δικό μας.

Και όμως οι πραγματικοί επενδυτές εδώ φαίνονται. Είναι αυτοί που θα κάνουν εξονυχιστική έρευνα αγοράς έχοντας σαν αρχή τους ότι δεν απορρίπτουν σχεδόν τίποτα που να είναι εντός του προϋπο-

λογισμού τους. Θα έχουν εξ αρχής πλάνο κατά πόσο θα ενοικιάζουν σε βραχυπρόθεσμη βάση ή σε μακροχρόνια. Το κοινό που απευθύνονται είναι διαφορετικό στην κάθε περίπτωση και οι απαιτήσεις του κοινού είναι διαφορετικές. Η έρευνα αγοράς θα καταδείξει τι πρέπει να ζητούν, τι θα πρέπει να προσφέρουν όταν το αποκτήσουν και τι ρεαλιστικές προσδοκίες θα πρέπει να έχουν σε ό,τι αφορά το ύψος και τη σταθερότητα των μελλοντικών χρηματικών ροών.

Ο έμπειρος επενδυτής θα ξέρει σε τι τιμή θα πρέπει να αγοράσει, τι ανακάλυψε και τι πρέπει να κάνει για να εξασφαλίσει μια σοβαρή υπεραξία στο μέλλον όταν αποφασίσει να το πουλήσει, πώς θα το επιπλώσει για να το κάνει πιο ποθητό στον χρήστη σε σχέση με τον ανταγωνισμό έτσι ώστε να μεγιστοποιήσει το εισόδημά του ενόσω το ενοικιάζει.

Με αυτή την προσέγγιση αυξάνει την υπεραξία του ακινήτου του και συνάμα απολαμβάνει τα ψηλά εισοδήματα στο μεσοδιάστημα μειώνοντας τόσο τα ακρείαστα έξοδα σε συνεχείς επιδιορθώσεις όσο και τις περιόδους που παραμένει χωρίς ενοικιαστή. Και αν ήταν να τονίσω ειδικά κάτι, αυτό είναι η επιπλώση. Εδώ πολλοί πάνε οικτρά λάθος. Προσπαθούν με το ελάχιστο να πάρουν το μέγιστο, ενώ αντίθετα το μέγιστο έρχεται μόνο με το να ξοδέψεις στο να δημιουργήσεις έναν όμορφο χώρο που ο άλλος θα νιώθει ότι είναι το σπίτι του και ότι τον σέβονται προσφέροντάς του τον.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Τέχνη: «Οδηγίες χρήσης»

Νέος θεσμός γεννιέται στην Εθνική Πινακοθήκη, με «αφετηρία» την πρώτη ατομική έκθεση της Ρένας Παπασπύρου

Της **ΜΑΡΩΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ**

Το έργο ονομάζεται Baalbekς και η ιστορία του ξεκινάει το καλοκαίρι του 1986, όταν η Ρένα Παπασπύρου είδε σε ένα περιοδικό μια έγχρωμη φωτογραφία του αρχαίου ναού του Μπααλμπέκ και αποτόχισε τους ρόδινους τοίχους ενός καμένου σπιτιού στα Μελίσσια. «Το αλλοιωμένο από τη φωτιά χρώμα, τα κατακόρυφα ίχνη από τα τρεξίματα της βροχής και ένα υπόλειμμα ζωγραφισμένης φρίζας, με παρέπεμπαν στις κατακόρυφες κολώνες, στα ανάγλυφα και τα χρώματα, όπως περίπου αποδιδόνταν στη φωτογραφία», λέει η εικαστικός, που υπήρξε επίσης η πρώτη γυναίκα καθηγήτρια σε εργαστήριο της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών.

Ετσι άρχισε η σειρά των Baalbekς, που ποτέ δεν επιδίωξαν να αναφερθούν στα πραγματικά αρχιτεκτονικά στοιχεία του ναού της κοιλάδας Μπεκάα, αλλά συγκροτήθηκαν αποκλειστικά από την εικόνα που έδινε η υλική επιφάνεια στην καλλιτέχνη. Τώρα, ένα από τα Baalbekς –το έργο που ανήκει στη συλλογή της Εθνικής Πινακοθήκης Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτσου (ΕΠΜΑΣ)– βρίσκεται στο μεγάλο τραπέζι του εργαστηρίου συντήρησης της Εθνικής Γλυπτοθήκης για να το φροντίσουν πριν βγει και πάλι στο φως. Η Ρένα Παπασπύρου δουλεύει μαζί με τις συντηρήτριες, έτσι ώστε το Baalbekς να τοποθετηθεί σε λίγες ημέρες στην Πινακοθήκη, δεξιά στον μεγάλο τοίχο της αίθουσας που μας υποδέχεται όταν περνάμε την είσοδο. Θα παραμείνει στην ίδια θέση για έξι μήνες, ως σημείο εκκίνησης για την πρώτη ατομική έκθεση της Παπασπύρου στην ΕΠΜΑΣ με τίτλο «Επιφάνειες, οδηγίες χρήσης - Η διαλεκτική σχέση ανάμεσα στην καθημερινότητα και την ύλη», που εγκαινιάζεται στις 12 Δεκεμβρίου.

Αυτή η γυναίκα μορφή, που αναδύεται στον χώρο μέσω του έργου, θα μας οδηγήσει –μεταφορικά– στον «Ενδιάμεσο χώρο», εγκαινιάζοντας έναν νέο θεσμό για την Πινακοθήκη. Η συγκεκριμένη περιοδική έκθεση ενεργοποιεί σημεία του κτιρίου τα οποία δεν είχαν χρησιμοποιηθεί μέχρι σήμερα εκθεσιακά, με σκοπό να θέσουν σε διάλογο τα έργα της συλλογής με καλλιτεχνικές δημιουργίες εκτός αυτής. Ζητούμενο; Σύγχρονες αναγνώσεις και ανοικτοί διάλογοι επικοινωνίας, πεδία που ανέκαθεν απασχολούσαν τη Συραγώ Τσιάρρα, η οποία κρατάει το τιμόνι της ΕΠΜΑΣ από τον Ιούλιο του 2022.

Εξωστρέφεια

«Ο «Ενδιάμεσος χώρος» είναι ένα δυναμικό, ευέλικτο πρόγραμμα δράσεων. Δεν θα περιοριστεί μόνο σε εκθεσιακά εγχειρήματα. Στην πορεία θα συμπεριλάβει επιτελεστικές δράσεις, εργαστήρια, εκπαιδευτικές συναντήσεις, αναθέσεις νέων έργων και θα δώσει την ευκαιρία αρχικά σε επιμελητές και θεωρητικούς που ήδη εργάζονται στην ΕΠΜΑΣ και στη συνέχεια σε εξωτερικούς συνεργάτες να εμπνευστούν από το δυναμικό της Πινακοθήκης και να εργαστούν για το συγκεκριμένο πρόγραμμα», λέει στην «Κ» η διευθύντρια του οργανισμού. Μελετώντας την ιστορία της ΕΠΜΑΣ, τις εκθεσιακές πρακτικές και τον

Η Ρένα Παπασπύρου στο εργαστήριο συντήρησης της Εθνικής Γλυπτοθήκης, δίπλα στο έργο της Baalbekς πριν εκτεθεί στην Πινακοθήκη.

συνολικό τρόπο λειτουργίας, η κ. Τσιάρρα διαπίστωσε ότι το σύστημα χρειαζόταν αναθεώρηση, τουλάχιστον ως προς ορισμένους άξονες. «Ήταν κάπως στεγανό και εσωστρεφές ως προς την επικοινωνία με τα σύγχρονα ρεύματα σκέψης και τις διεθνείς μουσειακές πρακτικές», μας εξηγεί η ίδια. Τόσο η «Αστυγραφία» όσο και ο «Ενδιάμεσος χώρος», αλλά και το σύνολο των δράσεων που έχουν ήδη παρουσιαστεί στο πλαίσιο του «Δημοσίου προγράμματος» για την αναδρομική έκθεση του Κωνσταντίνου Παρθένου, κινούνται προς την κατεύθυνση

της ανανέωσης και της δημιουργικής ώσμωσης ανάμεσα σε ποιτικές καλλιτεχνικές πρακτικές με πυρήνα τα εικαστικά, της ενίσχυσης της έρευνας και της διασύνδεσης των εκθέσεων με τον θεωρητικό λόγο και την ιστορική σκέψη που παράγεται εντός και εκτός Πινακοθήκης. «Ζούμε σε μια εποχή που τα μουσεία δεν είναι πλέον κλειστά συστήματα. Επικοινωνούν με την κοινωνία, τις προκλήσεις, τα αιτή-

ματα και τις ανάγκες της κάθε εποχής, απορροφούν τους κραδασμούς και διαμορφώνουν θέσεις αντίληψης και ερμηνείας της πραγματικότητας», τονίζει η διευθύντρια.

Η έκθεση, σε επιμέλεια της θεωρητικού τέχνης και επιμελήτριας Σοφίας Ελιζας Μπουράτση, παρουσιάζει έργα της Ρένας Παπασπύρου που εικονογραφούν τα στάδια της δουλειάς της από τη δεκαετία του 1980 μέχρι σήμερα, θέτοντας

θεμελιώδη ερωτήματα γύρω από την πολλαπλότητα της εικόνας, την εικονοποιητική δύναμη του ανθρώπινου νου, τη σχέση αντικειμενικότητας –την ύλη– και υποκειμενικότητας – το βλέμμα της καλλιτέχνης, τη συνειρμική διαδικασία.

Με αυτή την έννοια η Παπασπύρου με τη δουλειά της αποτελεί ιδανική επιλογή για τα εγκαίνια του «Ενδιάμεσου χώρου», φέρνοντας στο μουσείο στοιχεία από τον αστικό ιστό, τα οποία θα καταλάβουν απρόσμενα σημεία της ΕΠΜΑΣ. Η έκθεση προκαλεί έτσι μια σειρά συναντήσεων του

«Το πέρασμα του χρόνου και η αλχημεία των αισθήσεων» θα μπορούσε να επιγραφεί το εικαστικό γλωσσάρι της δουλειάς της.

θεατή και της εικόνας, της ιστορίας της καθημερινής ύλης και του παρόντος της ως έργο τέχνης. «Αν επιχειρούσα να δώσω έναν τίτλο στο έργο της, θα έλεγα “Η Ρένα Παπασπύρου και η οπτική αυτοδιάθεση”. Ακούγεται σαν τίτλος μανιφέστου της πρωτοπορίας, αλλά αυτή είναι η συμπύκνωση της αίσθησης που αποκομίζω από τη δουλειά της», εξηγεί στην «Κ» η κ. Τσιάρρα, απαντώντας στην ερώτηση για την επιλογή που «ανοίγει» τον νέο θεσμό. «Από τα “Επεισόδια” και τις “Εικόνες στην ύλη”, μέχρι τις “Αποτοιχίσεις”, τις “Φωτοτυπίες απευθείας από την ύλη” και τους “Αστερισμούς”, η Παπασπύρου δημιουργεί χώρους για την άσκηση της ελευθερίας του βλέμματος, προκαλεί το ενδεχόμενο της αντίδρασης του θεατή και της προσωπικής αναγνώσης».

60 χρόνια δημιουργίας

Παρατηρώ την καλλιτέχνηδα σκυμμένη πάνω στο Baalbekς να αγγίζει το έργο αναζητώντας τα σημεία που χρειάζονται στερέωση, σαν να ψηλαφίζει τα σπλάχνα ενός ζωντανού οργανισμού. Όπως κάνει πάντα –το ξέρουμε όσοι τη γνωρίζουμε– προτιμά να εργάζεται παρά να μιλάει, μια απολύτως βιωματική δημιουργός, που επί σχεδόν έξι δεκαετίες «συνομιλεί» με τα φαινομενικά ασήμαντα και αόρατα πράγματα που μας περιτριγυρίζουν. Παρά τα 85 της χρόνια διατηρεί το βλέμμα του παιδιού που όλοι ήμασταν κάποτε, εκείνου που με τη φαντασία του αναπλάθει μαγικές εικόνες από τα ίχνη του χρόνου που έχουν αποτυπωθεί στους σοβάδες – τις χαρακίες, τις ρωγμές, τα σκασίματα, τα σκισίματα, τα ξεθωριασμένα χρώματα, τα σκεβρωμένα σχήματα. «Το πέρασμα του χρόνου και η αλχημεία των αισθήσεων», θα μπορούσε να επιγραφεί το εικαστικό γλωσσάρι της δουλειάς της.

Για την έκθεση «Επιφάνειες, οδηγίες χρήσης», η Παπασπύρου δημιουργεί δύο νέα έργα. Το πρώτο από αυτά έχει σχεδόν δύο μέτρα μήκος και αποτελείται από περίπου δύο χιλιάδες κεφαλάκια κομμένα στο χέρι. «Μετρούσα περίπου έως τα χίλια πεντακόσια, μετά έχασα το μέτρημα», λέει. Παίζοντας με το βλέμμα μας, σ' αυτές τις νέες «Εικόνες στην ύλη» μπορούμε να δούμε ένα ομοιογενές ανθρώπινο πλήθος ή πλησιάζοντας να παρατηρήσουμε τις διαφορές των μορφών, τις αδιόρατες εκφράσεις που μας διαφοροποιούν, όπως και στην πραγματική ζωή. «Η απόλυτη ορατότητα με τυφλώνει», ήταν ο τίτλος μιας έκθεσης της Παπασπύρου στην γκαλερί Gazon Rouge (2006), εμπνευσμένος από την ποίηση του Γ.Χ. Ρεπούση και αποκαλύπτει το είδος του παιχνιδιού που η Παπασπύρου παίζει μαζί μας: κρυφτό για μεγάλα παιδιά.

«Τι σημαίνει για σας αυτή η έκθεση;», τη ρωτώ.

«Κάθε έκθεση είναι μια νέα ανάγνωση, μια ανακεφαλαίωση του έργου, μάρτυρας του τι σου έχει συμβεί μέχρι τώρα και ίσως του τι έπεται», απαντά.

«Ναι, αλλά η συγκεκριμένη γίνεται στην Εθνική Πινακοθήκη», σχολιάζω.

«Χαρά μου», απαντά.

☞ Η έκθεση θα διαρκέσει έως τις 16 Απριλίου 2024. Ο τίτλος της αποτελεί αναφορά στο μυθιστόρημα «Ζωή: οδηγίες χρήσης» του Ζορζ Περέκ.

«Εικόνες στην ύλη», 2023. Το έργο της Ρένας Παπασπύρου, μήκους σχεδόν δύο μέτρων, αποτελείται από εκατοντάδες ανθρώπινες μορφές (στην ένθετη φωτογραφία μεγεθυμένο τμήμα του) σχεδιασμένες με μαρκαδόρο σε πλαστικοποιημένο αυτοκόλλητο και κομμένες στο χέρι με ψαλίδι.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

26-2.12.23

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ

«Street as a mirror»

Το **Σάββατο** 2 Δεκεμβρίου στη Φωτοδό από τη Θεσσαλονίκη ο φωτογράφος Σταύρος Σταματίου, για να παρουσιάσει τη δουλειά του. Η παρουσίασή θα ξεκινήσει με μια απόπειρα ανίχνευσης των επιρροών του φωτογράφου και των βασικών στοιχείων που επέδρασαν στη διαμόρφωση της σκέψης του και της καλλιτεχνικής του ματιάς. Θα ακολουθήσει παρουσίαση του πρώτου βιβλίου του καλλιτέχνη, με τίτλο «Street as a mirror», με αναφορά στο περιεχόμενό του και στα στάδια επιλογής του υλικού (editing). Στο τρίτο μέρος θα δείξει μία ανέκδοτη σειρά με τίτλο “a-to-to-go”, καθώς και κάποιες άλλες σειρές που έχουν ήδη δημοσιευτεί. **Φωτοδός, Ξάνθης Ξενιέρου 37, Λευκωσία. Είσοδος ελεύθερη.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Αχτίδα Φωτός» της Sandi Toksvig

Το **Σατιρικό** θέατρο ανεβάζει στην Κεντρική Σκηνή το έργο «Αχτίδα Φωτός» της Σάντι Τόκσβικ, σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Ένας Οίκος Ευγηρίας της πόλης Gravesend. Και ενώ η χώρα τελεί υπό καθεστώς έκτακτης ανάγκης, λόγω έντονων καιρικών συνθηκών, πέντε ηλικιωμένες γυναίκες και ένα νεαρό κορίτσι που τις φροντίζει, παραμένουν αβοήθητες, ξεχασμένες και εγκαλωβισμένες. Σε μια σκοτεινή και θυελλώδη νύχτα σαν αυτή, μοιράζονται αναμνήσεις, μυστικά, αγωνίες, τα λάθη αλλά και σωστά της ζωής τους. Το έργο «Αχτίδα Φωτός» δίνει μια γροθιά στο στομάχι για τα κακώς κείμενα της κοινωνίας μας, προβάλλοντας μέσα από τη σάτιρα τα

κενά του συστήματος μας και την απαξίωση ομάδας ανθρώπων, που για κάποιους ίσως να αποτελούν μονάχα βάρος, παρά πυλώνες της ύπαρξης μας και της κληρονομιάς μας, με αποτέλεσμα να παραγκωνίζονται μέρα με τη μέρα. Τους ρόλους ερμηνεύουν: Δέσποινα Μπεμπεδέλη, Λένια Σορόκου, Πόπη Αβραάμ, Έρικα Μπεγέτη, Ιωάννα Σιαφκάλη, Χρυσταλλένια Παπαδημήτρη, Μιχάλης Αναγιωτός. Παραστάσεις κάθε Σάββατο στις 8:30 μ.μ. και Κυριακή στις 6:30 μ.μ. (μέχρι 17 Δεκεμβρίου). Λεμεσός: Θέατρο Ριάλτο - Τρίτη 5 Δεκεμβρίου στις 8:30μ.μ. **Πληροφορίες τηλέφωνο 22312940, 22421609, satiriko.tameio@cytanet.com.cy**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

«Είμαι άραγε ζωγράφος ή απλώς ζωγραφίζω;»

Στην **εμφάνισή του**, όσες δεκαετίες τον γνώριζα, θα δυσκολευτώ να θυμηθώ άλλα χρώματα εκτός από μαύρο και καφέ σκούρο. Στη ζωγραφική του, η παλέτα του ήταν, επίσης, λιτή: κυριαρχούσαν θερμά γαίωδη χρώματα (ώχρες, όμπρες, σιένες, κοντροκόκκινα), μαζί με λίγο μαύρο ή ενίοτε κάποιο θαμπό πράσινο. Είχαν κάτι αυστηρό και επιβλητικό τόσο η παρουσία του όσο και οι πινάκες του, συμφωνούσε ή διαφωνούσε κανείς με τα λεγόμενά του ή το σύνολο του έργου του. Ο Νίκος Κούνδουρος, εξάλλου, δεν χρειάζεται τις, μετά θάνατον, αγιογραφίες. Όσοι τον αγάπησαν χωρίς όρους ή όσοι τον έκριναν και αρνητικά, αναγνώριζαν πάντα το εκτόπισμά του. Γι’ αυτό και είναι κάπως στενάχωρο να τον συνδέουν μόνο με τον «Δράκο» ή την, προγενέστερη, «Μαγική πόλη». Δεν είναι μόνο περιοριστικό για τη φιλομορφία του, αλλά και για τον ίδιο ως περσόνα που δεν χωρούσε σε σχήματα. Ήταν και ο ίδιος απειθάρχικτος όπως η μνήμη. Στο βιβλίο του «Μνήμη απειθάρχησης», ένα είδος ημερολογίου, που κυκλοφόρησε από την Αγρα, γράφει στην προτελευταία σελίδα, στο 2016 (ένα χρόνο πριν πεθάνει): «Μια απορία περιδιαβάζει το μυαλό μου μαζί με τόσες άλλες. Είμαι άραγε ζωγράφος ή απλώς ζωγραφίζω; (...) Παραπέμπω στο χρόνο το ερώτημα αναπάντητο όπως τόσα και τόσα άλλα».

Από την περασμένη Πέμπτη, 77 ζωγραφικά έργα, σχέδια και αντικείμενα του Νίκου Κούνδουρου εκτίθενται στο Πολιτιστικό Κέντρο Αλίμου σε επιμέλεια του ιστορικού τέχνης Σπύρου Μοσχονά και με τη συνεργασία της συντρόφου της ζωής του, Σωτηρίας Ματζιρη-Κούνδουρου. Το ερώτημα που είχε απασχολήσει τον δημιουργό επιστρέφει, είτε απαντηθεί είτε όχι και αυτήν τη φορά.

Η χρωματική του κλίμακα παρέπεμπε στην αρχαία ελληνική ζωγραφική, ειδικά την αρχαϊκή, συνομιλούσε με τη βυζαντινή, τα πορτρέτα του με τα φαγιούμ και, εντέλει, έκλινε το μάτι στον Κόντογλου, στον Τσαρούχη, στον Μόραλη, στον Νικολάου, στον Σικελιώτη. Όπως επισημαίνει ο

Το ερώτημα που είχε απασχολήσει τον Νίκο Κούνδουρο επιστρέφει, μέσα από μια μεγάλη έκθεση με έργα του, προκαλώντας για μια απάντηση.

επιμελητής του: «Τα κορμιά του Κούνδουρου θυμίζουν ταυτόχρονα μορφές της ερυθρόμορφης αττικής αγγειογραφίας και βυζαντινές φιγούρες, ενώ συνομιλούν με συγχρόνους του ζωγράφους. Και μολονότι ο Κούνδουρος κινούνταν στον αστερισμό της ελληνικότητας, δεν υπάρχει αμφιβολία πως οι πινάκες του συνιστούν βαθιά προσωπικά έργα, τόσο σε επίπεδο μορφολογικό όσο και σε επίπεδο αφηγηματικό και εικονογραφικό».

Είναι αδύνατον να δει κανείς τον ζωγράφο Νίκο Κούνδουρο και να μη σκεφθεί τον σκηνοθέτη. Η ακαδημαϊκή τεχνοτροπία που διδάχθηκε στην ΔΣΚΤ, λοξοδρόμησε στις δικές του αναφορές και φαντασιώσεις. Σε πλάσματα μυθικά, σε συμπλέγματα όπου ταύροι και πάνθηρες συνενυρίσκονται με χυμώδεις νέες, σε γυναίκα γυμνά, σε ήρωες, αγίους και δαίμονες. Ζωγραφική ανθρωποκεντρική, δεν ενδιαφέρθηκε, εικαστικά τουλάχιστον, για το τοπίο. Σχεδίαζε σκηνικά και κοστούμια για τις ταινίες του, οι μορφές του είναι διακριτές, αναγνωρίσιμες, όπως και οι σκηνές που επιλέγει να γυρίσει ή να ζωγραφίσει με το γυμνό να δίνει τον τόνο και το ερωτικό στοιχείο να επιβάλλει τη δύναμή του ή να υποφύσκει. Το 1998, προλογίζοντας έναν τόμο με 441 φωτογραφίες από το έργο και τη ζωή του, που είχε επιλέξει ο ίδιος, για ένα μεγάλο αφιέρωμα στο Φεστιβάλ Θεσσαλονίκης, μιλούσε για τον «παιδισμό του με τα σχήματα, το φως και τα σκοτάδια της δουλειάς του». Εγραφε ότι «η εικόνα δεν έχει ανάγκη από επικειρήματα, γιατί είναι η ίδια επικειρήμα. Δεν χρειάζεται άλλη υποστήριξη, γιατί η ίδια αυτούποστηρίζεται. Ορίζει με ακρίβεια το φανερό, αγνοεί προκλητικά εκείνο που δεν φαίνεται, καταγράφει και συγχρόνως προκαλεί τον θεατή της να την αντιμετωπίσει σαν σημείο εκκίνησης ή σαν τέλος κάποιας αφήγησης που προσηγύθηκε».

Ο Νίκος Κούνδουρος πέθανε το 2017, 91 ετών. Ο ζωγράφος και ο σκηνοθέτης συνεχίζουν να αφηγούνται.

ΧΟΡΟΣ

Encounters | Συναντήσεις

Οι **Ασύμμετες** Δυνάμεις εγκαινιάζουν το θεματικό φεστιβάλ Encounters | Συναντήσεις, ένα νέο πρόγραμμα φιλοξενίας, εργαστηρίων και παραστάσεων που στοχεύει στην συνάντηση καλλιτεχνών από όλο το φάσμα των παραστατικών τεχνών με σκοπό την ανταλλαγή προβληματισμού και πρακτικών μεθόδων που αφορούν τόσο στην δημιουργία μιας παράστασης, όσο και στην σχέση τέχνης και κοινωνίας. Φέτος με την υποστήριξη του υπουργείου Πολιτισμού μέσω του προγράμματος «Πολιτισμός» και τη στήριξη της Στέγης Χορού Λευκωσίας, διοργανώνεται η πρώτη συνάντηση με θέμα τη θηλυκότητα, τον διαχρονικό της ρόλο, τα στερεότυπα και την θέ-

ση της γυναίκας μέσα στα πλαίσια, ορατά κι αόρατα, της πατριαρχίας. Συμμετέχουν οι δημιουργοί / performers Φιλίω Τατιάνα Λούβαρη, Ανθη Κέττηρου, Ανδρομάχη Δημητριάδου Lindahl. Οι τρεις καλλιτέχνιδες μέσα από τον λόγο, την κίνηση, τη μουσική, το video art, αρθρώνουν ένα γυναικείο λόγο που μιλά για τα προσωπικά όσο και τα συλλογικά βιώματά τους, συνδέοντας παρελθόν με παρόν, αρχέτυπα, κώδικες, σύμβολα, ανέκδοτα ως και σύγχρονα λαϊκά άσματα. Παραστάσεις Κυριακή 3 και Δευτέρα 4 Δεκεμβρίου, ώρα 8:00 μ.μ. Στέγη Χορού Λευκωσίας, Παρθενώνας 25, Άγιος Ανδρέας, Λευκωσία. **Πληροφορίες και κρατήσεις 99360503.**

ΕΚΔΟΣΗ

«Διόραμα» 50 τεύχη

Το **διμηνιαίο** περιοδικό τεχνών και πολιτισμού «Διόραμα» έφτασε τα 50 τεύχη πολιτισμικών στοχασμών και ελεύθερης σκέψης. Στο 50ό τεύχος (Σεπτέμβριος - Οκτώβριος 2023) περιλαμβάνονται ενδιαφέρουσες συνεργασίες από τους σημαντικούς συνεργάτες του περιοδικού, που αφορούν τη μουσική, τα εικαστικά, την αρχιτεκτονική, τον κινηματογράφο και τη λογοτεχνία. Σταχυολογώντας από την ύλη του περιοδικού αναφέρουμε την εργασία της Γεωργίας Μιχαλίδου για τον ευεργέτη Νικόλαο Δούμπα, το αφιέρωμα του Άγι Παΐκου για το Ελληνικό Σινεμά (1963-2003), τα κείμενα για τις εκθέσεις των Σταύρου Αντωνόπουλου και Άντη Παρτζίλη, καθώς και τις λογοτεχνικές μελέτες που περιλαμβάνονται στο περιοδικό. Το περιοδικό διατίθεται στα μεγάλα βιβλιοπωλεία, αλλά και από τον εκδότη Ανδρέα Χατζηθωμά. **Πληροφορίες eteandros@hotmail.com, 99653588.**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Η Αυτοκτονία δύο εραστών του Χριστοφή και της Φωτεινής»

Η **ομάδα** «passenger» σε συνεργασία με τη Θεατρική Στέγη Κύπρου καταπιάνεται με την κυπριακή παράδοση και παρουσιάζει σε σκηνοθετημένο θεατρικό αναλόγιο το ποιητικό άσμα «Η αυτοκτονία δύο εραστών του Χριστοφή και της Φωτεινής» του Χαράλαμπου Μ. Αζίνου. Μια σύγχρονη μουσικό-αφηγηματική παράσταση, εμπλουτισμένη με παραδοσιακά τραγούδια, σε σκηνοθεσία του Ονησίφρου Ονησιφόρου. Γραμμένα σε δεκαπενταύλλαβο - ομοιοκατάληκτο στίχο τα ποιητήρια αντλούσαν τις ιστορίες

του από πραγματικά γεγονότα. Μετέφεραν νέα , θανάτους, φόνους, βεντέτες, ερωτικές τραγωδίες καθώς και ιστορικά συμβάντα από την ελληνική και την παγκόσμια ιστορία. Σκηνοθεσία: Ονησίφορος Ονησιφόρου. Επί σκηνής: Μαρίνα Μακρή, Μαρία Κωνσταντίνου, Κρίστη Χαραλάμπους, Ονησίφορος Ονησιφόρου. Παραστάσεις 29 και 30 Νοεμβρίου και 6, 7 Δεκεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Υπόγειο Σατιρικού Θεάτρου, Βλαδιμηρού Καυκαρίδη, 11-15, Αγλαντζιά. **Πληροφορίες 99468383, 99971037.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

| Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Με τα λόγια χτίζω και γκρεμίζω ανώγεια και κατώγεια

Συνέχεια στο σήριαλ για το Μουσείο Χαρακτηκός του Χαμπή στα Πλατανίσκια της Λεμεσού, μετά τις δηλώσεις στο ΚΥΠΕ του επάρχου Λεμεσού Μάριου Αλεξάνδρου. Και είναι εντελώς άδικο να μην μπορεί να βρεθεί μία λύση που θα διασφαλίζει την ομαλή λειτουργία του Μουσείου και της Σχολής.

Θα ήθελα να σταθώ σε μερικές από τις δηλώσεις του κ. Αλεξάνδρου στο ΚΥΠΕ, οι οποίες κατά την άποψή μου είναι παραδείγματα κενολογίας, τουλάχιστον.

1) «Όταν το υποστατικό είναι επαγγελματικό, η ευθύνη βαρύνει αποκλειστικά τον εκμισθωτή, στην προκειμένη περίπτωση τον κ. Τσαγγάρη. Εμείς ωστόσο πήγαμε εκεί καλή τη πίστει γιατί πρόκειται για Μουσείο». Σε αυτή τη δήλωση εντύπωση μου κάνει ότι ένα μουσείο που είναι δωρεάν, ιδιωτικό μιν, δωρεάν δε, θεωρείται επαγγελματικός χώρος. Ένα μουσείο δεν είναι επαγγελματικός χώρος, πόσω μάλλον όταν σε αυτό δεν πληρώνει το κοινό είσοδο, για τη Σχολή δεν πληρώνονται διδάκτρα. Άρα μήπως θα έπρεπε να ξαναδούμε τι σημαίνει επαγγελματικό υποστατικό; Επίσης, τι σημαίνει πήγαν οι λειτουργοί της Επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού καλή τη πίστει; Θα μπορούσατε να είχατε πάει με προκατάληψη; Έχοντας κατά νου ότι ο

καταγγέλλων ενεργεί με δόλιο τρόπο και επιθυμεί απλώς να δημιουργήσει πρόβλημα; Άρα προς τι η καλή πίστη και τι σημαίνει ότι πρόκειται για μουσείο; Δυσκολεύομαι να το καταλάβω, συγγνώμη.

2) «Νοομένου ότι θα εξασφαλίσουμε άδεια από τους εκμισθωτές των δύο παρακείμενων κατοικιών, θα κάνουμε κάποια έργα, ασχέτως του αποτελέσματος», «θα προσπαθήσουμε να κατασκευάσουμε κάποιες μικροεξαμενές για να αντλήσουμε το νερό και να το μεταφέρουμε βορειότερα». Τι σημαίνει θα κάνετε κάποια έργα ανεξαρτήτως αποτελέσματος. Θα δαπανήσετε έτσι στα κουτουρού χρήματα από το δημόσιο ταμείο και αν πέτυχει το έργο καλώς, αλλιώς καλή τύχη, και

πάντα θα προσέρχεστε στο πρόβλημα καλή τη πίστει; Φαντάζομαι θα γίνει κάποια μελέτη γι’ αυτές τις μικροεξαμενές, διότι αν είναι να τις φτιάξετε και να μην έχουν καμία χρησιμότητα είναι κρίμα και ο κόπος και το δημόσιο χρήμα και η ταλαιπωρία του Χαμπή και όλων των υπολοίπων επηρεαζόμενων προσώπων. Επίσης, αν δεν εξασφαλίσετε άδεια από τους εκμισθωτές των δύο παρακείμενων κατοικιών τι θα κάνετε ως υπηρεσία; Θα ελπίζετε να γίνει κάποιο θαύμα και τα νερά να στραγγίσουν από μόνο τους; Δύσκολο το βλέπω και καλό θα είναι να μην ελπίζετε σε κάτι τέτοιο.

3) «Το κράτος θα προβεί σε εκτέλεση μικρών έργων με σκοπό τη μείωση της συσσώρευσης ομβρίων υδάτων στην περιοχή, με την ελπίδα ότι θα μειωθεί το πρόβλημα». «Η υγρασία αποκλείεται να εξαφανιστεί εντελώς. Εάν όμως μειωθεί, δεν θα προκαλείται μεγάλη ζημιά στον χώρο γιατί το νερό θα εξατμίζεται εσωτερικά». Πάλι μιλάσατε για ελπίδα, αλλά συγγνώμη με την ελπίδα μόνο τα πράγματα δεν προχωρούν. Θα πρέπει να είστε έτοιμοι ως υπηρεσία να δείτε τι θα κάνετε αν οι ελπίδες σας αποδειχθούν φρούδες. Από την άλλη, και ενώ ελπίζετε βέβαια, φαινεστε να αποκλείετε το ενδεχόμενο να εξαφανιστεί εντελώς η υγρασία, αλλά αποφαινεστε ότι δεν θα προκα-

λείται μεγάλη ζημιά, αφού το νερό θα εξατμίζεται εσωτερικά.

Εκτός του ότι πρόκειται για μουσείο, πρόκειται και για Αρχείο, άρα οι εκθροί του είναι πολλοί, ένας από αυτούς είναι η υγρασία, και είναι ύπουλος εκθρός, μην τον υποτιμάτε. Δείτε για παράδειγμα τα Αρχεία της Επαρχιακής Διοίκησης Λεμεσού, φαντάζομαι δεν θα διατηρείτε με την ελπίδα ότι η υγρασία είναι μειωμένη, έχετε λάβει τα μέτρα σας και ανά πάσα στιγμή μπορεί κάποιος να τα επισκεφθεί και να δει ότι προφυλάσσονται.

Κλείνοντας θα ήθελα να επαναλάβω ότι κάποια πράγματα πρέπει να γίνονται ούτε καλή τη πίστει, ούτε χατηρικώς, ούτε γιατί είναι ο Χαμπής ή ο Γιαννής, αλλά γιατί έτσι πρέπει. Οφείλει να αποδεικνύει η Πολιτεία συνεχώς ότι δεν συμμετέχει μόνο στα παλαμάκια, αλλά και στη διαδικασία όλη πριν να φτάσουμε στα παλαμάκια. Φυσικά, θα πρέπει σοβαρά να εγκύψουν στο ζήτημα το υπουργείο Εσωτερικών, διά του Κλάδου Διαχείρισης τ/κ Περιουσιών Λεμεσού, θα πρέπει το υπουργείο να παρακολουθεί τα τεκταινόμενα, — ασχέτως αρμοδιοτήτων, θα πρέπει εν κατακλείδι να είναι ο πολιτισμός ψηλά στις προτεραιότητες αυτής της κυβέρνησης, όχι μόνο λόγω, αλλά και έργω.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

Η Μπρίτνεϊ Σπίαρς λέει την αλήθεια της

Μια εξομολόγηση από τη γυναίκα που κρύβει μέσα της

Της **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΣΚΑΡΑΚΗ**

«Δεν είμαι εδώ ως θύμα. Ζούσα με θύματα σε όλη μου τη ζωή ως παιδί. (...) Ελπίζω η ιστορία μου να έχει αντίκτυπο και να προκαλέσει μερικές αλλαγές στο διεφθαρμένο σύστημα». Αυτές ήταν οι πρώτες λέξεις που έγραψε το 2021 η Μπρίτνεϊ Σπίαρς σε ανάρτησή της στο Instagram, μετά τη λήξη της υποχρεωτικής κηδεμονίας του πατέρα της, η οποία διήρκεσε 13 χρόνια.

Η δημοφιλής τραγουδίστρια, που έγινε παγκοσμίως γνωστή στα τέλη της δεκαετίας του 1990, αποκαλύπτει με θάρρος όλα όσα συνέβησαν στη ζωή της – από την παιδική ηλικία μέχρι την ελευθερία που απέκτησε ξανά ως προς τις επιλογές της, πριν από δύο χρόνια. Τα απομνημονεύματά της με τίτλο «Η γυναίκα μέσα μου» (στην Ελλάδα κυκλοφορούν από τις εκδόσεις Athens Bookstore, τη μετάφραση υπογράφουν οι Χρύσα Φραγκιαδάκη και Τάκης Δρεπανιώτης και την επιμέλεια η Ολία Αποστολοπούλου) αποτελούν μια γενναία και συγκινητική ιστορία «για την ελευθερία, τη φήμη, τη μητρότητα, την επιβίωση, την πίστη και την ελπίδα». Στις 277 σελίδες του βιβλίου, η «πριγκίπισσα της ποπ» καταγράφει λεπτομερώς, με ειλικρίνεια και χιούμορ, τη σημασία που έχει να είσαι είδωλο για τους εφήβους, τα προβλήματα που αντιμετώπιζε και έγι-

Το βιβλίο πούλησε 1,1 εκατ. αντίτυπα την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας, στα τέλη Οκτωβρίου, στην Αμερική.

ναν «τροφή» για τα ταμπλόιντ, τα δύσκολα χρόνια που πέρασε υπό το αυστηρό καθεστώς της κηδεμονίας και την προσπάθειά της να απεγκλωβιστεί από αυτό. Σε αυτό το εγχείρημα, όμως, δεν ήταν μόνη καθώς στην απόφαση να πει για πρώτη φορά την αλήθεια της βοήθησε και ο «αφανής» συγγραφέας - δημοσιογράφος Σαμ Λάνσκι. Κάτι ακόμη που συνετέλεσε ήταν η ψυχοθεραπεία της σε όλη τη διάρκεια συγγραφής των απομνημονευμάτων.

Η δημοσιότητα

Στην έντονη αφήγησή της, περιγράφει το συναίσθημα του

να βρίσκεται συνέχεια στη δημοσιότητα, να ελέγχεται υπερβολικά από τους γονείς της, τους παπάρτσι ή ακόμη και τους γιατρούς, οι οποίοι, όπως γράφει, «με πήραν μακριά από τα παιδιά μου, τα σκυλιά μου και το σπίτι μου».

Το χάρισμα της Σπίαρς φάνηκε από νωρίς, όταν η ίδια άρχισε να τραγουδά στη χορωδία της εκκλησίας στο Κέντγουντ της Λουιζιάνα όπου μεγάλωσε. Οι γονείς της, ο συνταξιούχος ιδιοκτήτης κατασκευαστικής επιχείρησης Τζέιμι Σπίαρς και η συγγραφέας - δασκάλα Λιν Αϊρίν Μπρίτζες, έγραψαν τη μικρή Μπρίτνεϊ σε πρακτορείο ταλέντων της Νέας Υόρκης. Αυτό είχε ως συνέπεια να γνωρίσει τον σκληρό κόσμο της σόουμπιζ και να μάθει να επιβιώνει σε αυτόν, σε τρυφερή ηλικία. Μετά τη συμμετοχή της στη διάσημη εκπομπή της Ντίοννι «The Mickey Mouse Club» μαζί με άλλα ανερχόμενα αστέρια όπως οι Τζάστιν Τίμπερλεϊκ, Κριστίνα Αγκιλέρα και Ράιαν Γκόσλινγκ, αποφάσισε να επιστρέψει στη «φυσιολογική» της καθημερινότητα στο Κέντγουντ. Ωστόσο, σύντομα θα υπέγραφε μια δισκογραφική δουλειά που θα την «εκτόξευε» στον χώρο της μουσικής.

Η επιτυχία και το σκοτάδι

Στα 16 της χρόνια, όλος ο κόσμος ήξερε το όνομά της. Το τραγούδι «...Baby One More

Στα απομνημονεύματά της η Μπρίτνεϊ Σπίαρς αποκαλύπτει όλα όσα συνέβησαν στη ζωή της – από την παιδική ηλικία μέχρι την ελευθερία που απέκτησε ξανά ως προς τις επιλογές της, πριν από δύο χρόνια.

Time» άλλαξε τα δεδομένα της ποπ μουσικής όπως τη γνώριζαν όλοι μέχρι τότε. Η ίδια κατάρφερε να κυριαρχήσει ανάμεσα σε boybands όπως οι New Kids on the Block, οι Backstreet Boys, οι Take That. Το ειδύλλιο με τον Τίμπερλεϊκ απασχολούσε συνεχώς τον Τύπο. Το ίδιο και ο χωρισμός. Στο βιβλίο, η Σπίαρς μιλάει δημοσίως για την κυοφορία του μωρού τους και την άμβλωση, τις ψευδείς κατηγορίες του Τίμπερλεϊκ εναντίον της και την επιθυμία να εγκαταλείψει τη βιομηχανία. Η πίεση από το περιβάλλον της αυξανόταν, η ποπ τραγουδίστρια άρχισε να παίρνει αντικαταθλιπτικά. Οι επιτυχίες στη μουσική συνεχίζονταν, αλλά ο Τύπος πλέον ασχολούνταν με τις προκλητικές εμφανίσεις της. Η Σπίαρς γράφει για τη διασκεδάσή της ως ενήλικης και

τη νυχτερινή ζωή, τονίζοντας ότι η απεικόνισή από τα μίντια δεν ήταν ακριβής.

Όταν παντρεύτηκε τον Κέβιν Φέντερλαϊν και γέννησε τον πρώτο τους γιο, οι παπαράτσι την ακολουθούσαν παντού, αναζητώντας ένα στιγμιότυπο που θα της έδινε τον τίτλο της ακατάλληλης μητέρας.

Η ιστορία της «πουλούσε»: το Χόλιγουντ την εκμεταλλεύεται, κάνει παιδιά, αποτυγχάνει να τα φροντίσει σωστά και τελικά καταρρέει, αρκετές φορές δημόσια, με αποκορύφωμα το 2007 όταν –ύστερα από πίεση που της ασκούσε– «επιτέθηκε» σε έναν παπαράτσι με μια ομπρέλα. Την επόμενη χρονιά εισήχθη δύο φορές στο νοσοκομείο μετά από ψυχιατρική αξιολόγηση και αυτή ήταν η αρχή για τον έλεγχο της προσωπικής και επαγγελμα-

τικής ζωής από τον πατέρα της.

«Παιδί - ρομπότ»

«Ένιωθα σαν ένα παιδί - ρομπότ, έχανα τον ίδιο μου τον εαυτό», αναφέρει στο βιβλίο. Το Instagram, όπως λέει, ήταν η επανάστασή της ενάντια στους περιορισμούς που της επέβαλαν. Σε πολλά σημεία του βιβλίου, που στην Αμερική πούλησε 1,1 εκατ. αντίτυπα την πρώτη εβδομάδα κυκλοφορίας στα τέλη Οκτωβρίου, επικαλείται τον Θεό που θα τη λυτρώσει. «Μόλις τώρα νιώθω να ξαναβρίσκω την εμπιστοσύνη μου στους ανθρώπους και την πίστη μου στον Θεό. (...) Πάει καιρός από τότε που είχα νιώσει πραγματικά παρούσα στη δική μου ζωή, στη δική μου δύναμη, στη γυναικεία μου υπόσταση. Τώρα, όμως, είμαι εδώ».

Φέτος, τα Χριστούγεννα έρχονται νωρίτερα

ΠΛΑΤΕΙΑ ΕΥΡΩΠΗΣ

MATIEΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

Επιμέλεια **ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ**

NEA YOPKH

Γεωργία Σάνδου

Γνωστή ως λογοτεχνική προσωπικότητα του γαλλικού 19ου αιώνα, η Γεωργία Σάνδν (1804-1876) είχε και μια λιγότερο προβεβλημένη ιδιότητα: αυτή της ζωγράφου. Είχε δεχθεί μαθήματα μουσικής και ζωγραφικής ως συμπλήρωμα της γενικής παιδείας της. Οι διατογραφίες της δείχνουν τρυφερότητα και ουσδόξεκεια, και αποτελούν μια ενδιαφέρουσα αναπάντευχη οδό για να προσεγγίσει κανείς το σύνολο του έργου της. Παρουσιάστηκε στην γκαλερί Jill Newhouse της Νέας Υόρκης.

ΕΚΔΟΣΗ

Τζούντι Ντεντς

Στις 24 Απριλίου 2024 θα κυκλοφορήσει το βιβλίο της Τζούντι Ντεντζ για τον Σαίξπηρ. Η Τζούντι Ντεντζ αναλύει και στοχάζεται πάνω στους σασσιθρηπικούς ρόλους που έχει ερμηνεύσει στη διάρκεια της καριέρας της. Για πρώτη φορά διατρέχει την πορεία της και στέκεται στη Λαϊδή Μάρβεθ, στην Ουρλία, στην Τσιπάνια ή στην Κλεοπάτρα, μέσα από μια εκβαθένω συζήτηση με τον ηθοποιό και σκηνοθέτη Μπρένταν Ο' Χία. Πρωτότυπος τίτλος: «Shakespeare: The Man Who Pays the Rent».

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΑ

Μηριν Τέρφελ

Ο διάσημος Ουαλλός βαρύτονος σερ Μπέρντρεφ Έχει θαυμαστές σε όλη τον κόσμο και η δισκογραφία του είναι ιδιαίτερως μεγάλη. Η Deutsche Grammophon (DG) ανακοίνωσε την κυκλοφορία του νέου άλμπουμ του. Έχει τίτλο «Sea Songs» και θα κυκλοφορήσει στις 2 Φεβρουαρίου 2024. Γιορτάζοντας 30 χρόνια συνεργασίας με την DG, ο Μπέρντρεφ μας προσφέρει μια σειρά από παραδοσιακά τραγούδια, θαλασσινούς σκοπούς και μελοποιημένους θρύλους της ναυτοσύνης.

NEA YOPKH

Νέα ζωή για το Λέβερ Χάουζ

Από τους πιο καλλιγραμμικούς ουρανοξύστες της μεταπολεμικής Νέας Υόρκης, το Λέβερ Χάουζ αποκαταστάθηκε και έλαμψε. Σύμβολο της πόλης (390 Παρκ Αβενιου), το Λέβερ Χάουζ διακρίνεται για το πράσινο χρώμα και την κομψότητά του. Χτίστηκε το 1950-1952 από το αρχιτεκτονικό γραφείο SOM και αποκαταστάθηκε από το ίδιο γραφείο που το κατασκεύασε πριν από 70 χρόνια. Είναι ένα κτίριο-σταθμός για να καταλάβει κανείς το κλίμα του 1950 στη Νέα Υόρκη.

ΓΛΑΣΚΩΒΗ

Ενας αιώνας θεάματα

Στο The Hunterian, ερευνητικό και εκθεσιακό χώρο συνδεόμενο με το Πανεπιστήμιο της Γλασκώβης, παρουσιάζεται μία από τις σημαντικότερες συλλογές Θεατρικού και κινηματογραφικού υλικού στον κόσμο, η συλλογή του Τζέιμς Λ. Γκρόντον. Ο Γκρόντον συνέλεξε κοστούμια, σκηνικά, προγράμματα, σχέδια, φωτογραφίες, ακουστές, κολάζ και οτιδήποτε τριτοδιάστατο είχε σχέση με το θέατρο, το σινεμά και την τηλεόραση στη Βρετανία και στις ΗΠΑ καθ' όλη τη διάρκεια του 20ού αιώνα.

Περισσότερα από 120 έργα τέχνης, χειρόγραφα και κειμήλια συνθέτουν την έκθεση πριν επιστρέψουν στην κρύπτη του 19ου αιώνα μέσα στην Παναγία των Παρισίων.

Η Παναγία των Παρισίων στο Λούβρο

Τα έργα αποκατάστασης στην Παναγία των Παρισίων, τη Notre-Dame, έχουν εισέλθει στην τελική φάση τους και στο Λούβρο η έκθεση από το θησαυροφυλάκιο του εθνικού μνημείου των Γάλλων συγκεντρώνει πλέον επισκεπτά. Θα διαρκέσει έως τις 29 Ιανουαρίου στο συνεχιζόμενο εντατικά οι εργασίες στο μνημείο, όπου πάνω από 500 εργαζόμενοι και τεχνίτες κάθε ειδικότητας απασχολούνται πέραν όσων εργαζόταν εκτός του εργοταξίου. Η πυρκαγιά στην Παναγία των

Παρισίων ήταν ένα σοκ. Βέβαια, κάθε καταστροφή φέρνει και κάτι θετικό. Αναπτύχθηκε μια χρηστή επιχειρηματολογία για την αποκατάσταση και εφαρμογή νέων γνώση. Παράλληλα, ήρθε στην επιφάνεια όλη η ιστορική στρατηγιογραφία των Νοτρ Νταμ από τον Μεσαίωνα μέχρι τον 19ο αιώνα και, ακόμη, δόθηκε η ευκαιρία να παραχθεί σκέψη πάνω στο μέλλον μνημείων τέτοιου αποτυπώματος. Η Παναγία των Παρισίων συνοψίζει όχι μόνο την υψηλή τεχνολογία και τέχνη στη δια-

και του Μεσαίωνα (σε αντίθεση με τη γενική πεποίθηση περί σκοτεινών χρόνων) αλλά μεταφέρει και τις ιδέες του νεωτερικού 19ου αιώνα μετά τις νεογοθικές παρεμβάσεις και προσθήκες του Viollet-le-Duc στη διάρκεια της Β' Γαλλικής Αυτοκρατορίας (είχε την ευθύνη της αποκατάστασης του μνημείου τον περίοδο 1845-1865). Και επιπλέον, αναζωογονεί στη μνήμη τη χρήση της Παναγίας των Παρισίων από τη λογοτεχνία, τον κινηματογράφο και τη μαζική κουλτούρα. Η έκθεση

στο Λούβρο δίνει τη δυνατότητα να στο κοινό να δει θησαυρούς που δεν είναι σε κοινή θέα. Και τη δυνατότητα αυτή τη δίνει το έργο της αποκατάστασης. Περίοοτα από 120 έργα τέχνης, χειρόγραφα και κεμάλια συνθέτουν την έκθεση πριν επιστρέψουν στην κρύπτη του 19ου αιώνα μέσα στον ναό. Η θέαση αυτών των μοναδικών αριστουργημάτων των έργων κεμάλια αποκάλυπτε τον πλούτο καθώς και την πολυμορφία των θησαυρών της Παναγίας των Παρισίων. Είναι μια περιδιά-

βαση ανά τους αιώνες. Στη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης, εκτεταμένες καταστροφές προκλήθηκαν όχι μόνο στο μνημείο αλλά και στο θησαυροφυλάκιο με τα κειμήλια. Η πλήρης αποκατάσταση έγινε στα μέσα του 19ου αιώνα υπό τον Ναπολέοντα Γ' και την επιφορά των ιδεών του μεγάλου και της υποβλητικής ισχύος των συμβόλων. Η νέα Παναγία των Παρισίων που θα δούμε προσεχώς ενσωματώνει όλη αυτή την πορεία προς τη σύγχρονη μορφή της.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

(Έανα) διαβάζοντας Μάνο Χατζιδάκι

Ο κύριος Γκρι επιθυμεί με πάθος να προτρέψει όσες και όσους διαβάζουν αυτές τις γραμμές, να πάνε σε ένα βιβλιοπωλείο και να αγοράσουν τη νέα έκδοση του «Ο καθρέφτης και το μαχαίρι» του Μάνου Χατζιδάκι, που επανυκλοφορεί από τον Ικαρό.

Είχε πρωτοκυκλοφορήσει το 1988 και σε αυτή την έκδοσή του έχει ο κύριος Γκρι, τοακισμένο, μουτζουρωμένο. Σε αυτό επισημαίνει κάθε τόσο, σε τούτη την ανθράκη κειμήλιον, συνεντευξ-ων, στοχασμών για την Ελλάδα, για τη μουσική, για την Ιστορία και την πολιτική, για τον Τσαρού-χη και τον Μόραλη, για τον Ελύτη και τον Σεφέρη, για τον Φελίνι, τον Γκάσο, τον Λόρκα, τον Ζενέ ή τον Μάλερ και τον Σούπερ.

Αντί άλλων δῆθεν αναλύσεων, ο κύριος Γκρι προτιμᾷ να παραθέσει ενδεικτικά αποσπάσματα μήπως και πείσει ὅσες και ὅσους

«Γιατί δεν μ' αρέσει
να παριστάνω
τον πολύ Έλληνα.
Θέλω να είμαι
όσο είμαι».

δεν είχαν διαβάσει την πρώτη έκδοση να σπεύσουν να το κάνουν τώρα.

• Δεν με ενδιαφέρουν οι συνθήκες του πατέρα μου και των λοιπών συγγενών, παρά μόνο στο ποσοστό που συντηρούνται μέσα μου, και με εξυπηρετούν στο σήμερα. Και αν αυτό που περιέχω είναι μιάμιση ένδειξη ελληνικής παράδοσης, τότε καλώς να υπάρχει. Γιατί δεν έχω να παριστάνω τον πολύτιμο μ'ι' αρέσει να είμαι όσο είμαι. Καιρός είναι η έννοια Έλληνας να δώσει τη θέση της στην έννοια άνθρωπος. Και τότε πιστεύω πως θα είμαστε όλοι ευτυχισμένοι.

Ο Μ. Χατζιδάκις το 1963 στη γαλλική τηλεόραση. Φωτογραφία από το βιβλίο.

θα συνδεθούμε με μια πιο βαθιά παράδοση που, κατά σύμπτωση, είναι και αυτή γνωστής ελληνικής.

- Δεν είναι το τραγούδι μου μονόφωνη αρτηρία, ούτε μία πολυφωνική και λαϊκή υστερία. Είναι μία μουσική πηγή, μία στάση πρό- πουςα και ηθική απέναντι στα ψεύδη του καιρού μας, ένα παιχνίδι ευφάνταστο μ' απρόβλεπτες κανόνες, μία μελωδία απρόσμε- νη που γίνεται δική σας, δεμένη αδιάσπαστα με άφθαρτα λέξεις ποιητικές και ξανγαγγελνήμες.
- Σαν ρώτησα έναν λυράρη, ξα- κογιστό στην Κρήτη, αν αγαπά το όργανό του, μ' απάντησε: «Και βέβαια τ' αγαπώ. Μ' εκφράζει κι είναι όμορφο. Αλλά όχι πιο όμορ- φο κι απ' την Κυρά μου, ή απ' τ' γεγινόςσά μου». Και μου 'κλει- σε το μάτι πονηρά. Βλέπετε, εί- χα μπροστά μου έναν μουσικό αιτιολογημένο και φυσικό, που 'χε την πρόπουσα σχέση και με

τη ζωή του και με την τέχνη του.

- Η Γερτρούδη Στάνιν είχε πρωτομηνίσει για μένα στον Σεφέρη. Όταν επέστρεψε απ' το Λονδίνο στην Αθήνα, θέλησε να με γνωρίσει, και τη συνάντησα ανέλθως ο Κασιμπάλης. Ενα δείπνο στο σπίτι της Αγγελικής Χατζημυκίλη. Μα ξέσπασε ο Εμφύλιος – ήταν Δεκέμβριος του '44 και η συνάντησή δεν έγινε. Βρέθηκα με τους πτιπημένους και υποχωρούσα προς την Καστοριά μαζί με τον στρατό του ΕΛΑΣ. Έτσι καθώς υποχωρούσαμε, διάβαζα με απορία το «Μυθιστόρημα». Τέλος, τον γινώρισα το 1947. Θέλησα να μου εξηγήσει όλα τα σχετικά με την «Ερημη χώρα».

- Τι θέλατε να μάθετε; μου λέει.
- Ποια είναι, τον ρωτώ.

Μου απαντά:

- Ο τόπος μας. Προσπαθήστε να τον γνωρίσετε. Δεν έχω άλλο να σας πω...

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΑΡΑΪΣΚΟΥ

Πώς μια παρέα φοιτητών έγραψε τέτοια μουσική;

Κρυμμένος ανάμεσα στους θησαυρούς της ροκ δισκοθήκης του '80 στέκεται παραγνωρισμένος ένας δίσκος μιας άγνωστης κολεγιακής μπάντας με το παράξενο όνομα Lord John. Πρόκειται για τον μοναδικό δίσκο που έβγαλε ποτέ το βραχύβιο σχήμα από το Νιου Τζέρσεϊ, και κυκλοφόρησε το 1986 από τη δισκογραφική Bompr! του πρωτοπόρου Γκρεγκ Σο, που στο ρόστερ του είχε μπάντες όπως οι Modern Lovers, οι Spacemen 3 και οι Stooges. Στη χώρα μας είχαμε την τύχη να τον μάθουμε χάρη στη Hitch Hyke Records, που τον έφερε στα δισκοπωλεία το 1988.

Οι Lord John –όπως συνέβη με τόσες άλλες εξαιρετικές μπάντες στην ιστορία της ροκ– θα περνούσαν για πάντα στα ψιλά γράμματα, αλλά στη χώρα μας, χάρη στην κυκλοφορία του δίσκου τους από την πρωτοποριακή Hitch Hyke Records, απέκτησαν ένα μικρό αλλά παθιασμένο πυρήνα θαυμαστών («τους ξέρουμε εμείς τα Ελληνόπουλα και καμιά εκατοστή ακόμη άνθρωποι ανά τον πλανήτη», είχε δηλώσει ένας από αυτούς). Η υπόγεια δημοφιλία των φευγαλέων Lord John, πάντως, σίγουρα ενθαρρύνθηκε και από την ενθουσιώδη αναγνώριση που τους έδωσε σόσσωμν η κοινότητα των μουσικοκριτικών, και στις δύο πλευρές του Ατλαντικού. Την εποχή που κυκλοφόρησε το «Six Days of Sound», απέσπασε εκθεσιατικές κριτικές από μια μεγάλη σειρά εξειδικευμένων, σεβαστών μουσικών εντύπων στα οποία έγραφαν γερές πένες. Ήταν όλες τους κριτικές γραμμένες με παθιασμένη γλώσσα και τις χαρακτήριζε ένα μείγμα έκπληξης και θαυμασμού. Όλες τους έμοιαζαν να εκφράζουν την ίδια απορία: πώς γίνεται μια παρέα φοιτητών να παράγει μουσική τέτοιου διαμετρήματος; Ο Ιταλός μουσικοκριτικός Κλαούντιο Σορτζ μιλούσε για τα «τέσσερα συννηθισμένα αγόρια που δημιούργησαν έναν από τους καλύτερους δίσκους που κυκλοφορούν αυτή τη στιγμή», ενώ το Bucketfull of Brains, ένα από τα πιο έγκυρα ανεξάρτητα μουσικά έντυπα της Βρετανίας, έγραφε πως «το άλμπουμ αυτό είναι τόσο καλό, που τα λόγια δεν αρκούν για να το περιγράψουν»

Μία από τις ελάχιστες φωτογραφίες των Lord John. Από αριστερά: Ρέι Νόρμαντι (lead κιθάρα, φωνητικά και πλήκτρα), Τόμας Γκίμπσον (φωνητικά και ρυθμική κιθάρα), Τζον Φίνγκλερ (ντραμς) και Τόμας Στάντον (μπάσο).

Ο μοναδικός δίσκος που έβγαλαν οι Lord John το 1986 είναι ένας «πυκνός ψυχεδελικός τοίχος ήχων», από τον οποίο αναδύονται «μελωδίες και σίχοι περίπλοκης ομορφιάς».

ενώ περιέγραφε το μουσικό του περιεχόμενο ως «πυκνό ψυχεδελικό τοίχο ήχων» από το οποίο αναδύονται «μελωδίες και σίχοι περίπλοκης ομορφιάς». Ένα ακόμη σημαντικό μουσικό έντυπο, το νεοϋορκέζικο Big Takeover του μουσικοκριτικού Τζακ Ράμπιντ, γράφει στο τεύχος του Ιουνίου του 1987, σε ένα από εκείνα τα χειροποίητα, φωτοτυπημένα φανζίν της εποχής, πως πρόκειται για τον «καλύτερο δίσκο που έχει βγάλει το Νιου Τζέρσεϊ την τελευταία δεκαετία», ενώ σχολιάζοντας το κομμάτι που ανοίγει το άλμπουμ, το «Step Upside Down», γράφει πως το γρατζούνισμα των

κιθάρων του «αντηχεί, δονείται, στριγγλίζει και σε αφήνει αναίσθητο στο πάτωμα».

Και ενώ τα κομμάτια της μπάντας στο εξώφυλλο παραπέμπουν στους Yardbirds και ο ήχος «μυρίζει» δεκαετία '60, το «Six Days of Sound» είναι παιδί της εποχής του. Όπως είχε γράψει το ανεξάρτητο αμερικανικό περιοδικό Underground, σε κριτική του Μάρτιν Αστον: «Στο εξώφυλλο εμφανίζεται ένα ζευγάρι στρογγυλά γυαλιά πλίου και ένα πουκάμισο με λαχούρια, και λίγα στον ήχο θυμίζουν πως αυτός ο δίσκος έγινε το 1986, αλλά το αποτέλεσμα, ακόμη και μέσα στον ρεβιζιονισμό του, παραμένει φρέσκο». Μια φρεσκάδα, θα συμπληρώσουμε εμείς, που οφείλεται στο πλαίσιο της εποχής και στην «κοσμογονία» που συνέβαινε τότε στην ανεξάρτητη ροκ σκηνή, που τη μετά πανκ εποχή παρήγαγε μερικά εκρηκτικά παντρέματα παλιών και νέων ήχων που παραμένουν ακόμη και σήμερα αξέπληραστα. Στην προκειμένη περίπτωση, τα δέκα τραγούδια του δίσκου καταφέρνουν να αντιχούν την Αγγλία και τους Echo and the Bunnymen

ή τους Joy Division και ταυτόχρονα την ψυχεδελική και γκαράζ ροκ της Αμερικής του '60. Ίσως ο ήχος του δίσκου μπορεί να χαρακτηριστεί συμβατικά «νεοψυχεδέλεια» (φαινόμενο της εποχής με μικρές αριστουργηματικές στιγμές όπως το «Happy Nightmare Baby» των Opal) αλλά τα «τέσσερα συννηθισμένα αγόρια» από το Νιου Τζέρσεϊ είναι σαν να μας ζητήσαν να τα εκτιμήσουμε πέρα από τις ταμπέλες. Και τα κατάφεραν: τα πεντέμισι λεπτά του αργόσυρτου «All Over Me» δείχνουν συνεχώς προς το πρόσωπο των αδικοκαμένων Ιαν Κέρτις, αλλά την ίδια στιγμή έχουν κάτι άχρονο και διαχρονικό, λες και θα μπορούσαν να έχουν γραφτεί για ένα θρηνητικό θεατρικό μονόπρακτο ή μια αρχαία ελεγεία. Κλείνουμε αυτόν τον μικρό φόρο τιμής στο «Six Days of Sound», αυτό το «άγνωστο αριστούργημα» της δεκαετίας του '80, με μερικά από τα (προφητικά) λόγια που είχε γράψει το 1988 στον «Ηχο» ο Πασχάλης Πλαπούς: «Εξι μέρες γι' αυτόν τον δίσκο είναι πολύ λίγες. Ακούστε μέσα του τον ήχο που θα σας συντροφεύει για δεκαετίες».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Ο θάνατος μιας αριστερόχειρης γυναίκας

ΧΡΗΣΤΗΣ ΧΡΗΣΤΙΑΝΗΣ
Αυγή
εκδ. Κίχλη, σελ. 216

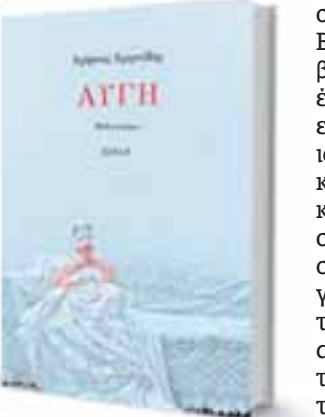
Μια νέα γυναίκα, η Λία, ζει έγκλειστη στο διαμέρισμά της δύο χρόνια, πενθώντας τη μητέρα της. Στην πιο ακραία φάση του εγκάθειρکتου πένθους της, φοβάται πως είναι νεκρή. Όλο και πιο ανήσυχη, αγωνιά να επιστρέψει στο χωριό της μητέρας της, όπως της είχε υποσχεθεί πριν πεθάνει. Η υπερβατική πορεία της έξω από το διαμέρισμα, την οδηγεί στα έγκατα, «στο λεβητοστάσιο της κόλασης», «στο απύθμενο οστεοφυλάκιο της ανθρωπότητας», στην ζοφερή επικράτεια πλασμάτων από καιρό πεθαμένων, καταδικασμένων σε «ανέκκλητη καραντίνα στο σκοτάδι», που αποσυντίθενται σε δαιδαλώδεις στοές. Τριγυρισμένη από τις «εξαθλιωμένες παρουσίες αυτού του υπόγειου κόσμου», η Λία αρχίζει να διηγείται την ιστορία της, την επίσκεψή της στο πέτρινο χωριό της μητέρας της, που ποτέ δεν εκπλήρωσε, ει μν μόνον σαν παραισθήση.

Σε αυτό το τρίτο κατά σειρά βιβλίο του, ο Χρήστος Χρηστιάδης (γεν. 1953) σκηνογραφεί ξανά ένα ταφικό περιβάλλον. Όπως στο «Αναποδογεννημένος» (2016)

και στη νουβέλα «Γυμνός» (2020) και εδώ το πέρασμα στον θάνατο παρουσιάζεται σαν μια αλλόκοτη περιπέτεια. Σε αντίθεση με τα προηγούμενα βιβλία, όπου διακρίνεται ένα μελαγχολικό χιούμορ, τώρα ο Χρηστιάδης ωθεί τη γραφή σε πιο μελανούς τόνους, αιροντας την παραμυθητική συνθήκη της ονειροφαντασίας. Περισσότερο από την κατάδυση της Λίας στο μεταλλείο της μεταφυσικής, το μυθιστόρημα εστιάζεται στην προσπάθεια του αφηγητή να ανασυνθέσει σε μυθοπλασία τη δυστυχία της μοναχικής γειτόνιασάς του, που από το διπλανό διαμέρισμα κατέληξε σε ψυχιατρείο και έπειτα σε τάφο. Παράλληλα, γράφοντας για τη Λία, νιώθει λες και καίδευει την αγέννητη κόρη του, που η γυναίκα του η Αυγή έχασε στον πέμπτο μήνα της κύησης. Ανατρέχοντας στις απομαγνητοφωνημένες εκμυστηρεύσεις της Λίας την περίοδο της νοσηλείας της στο ψυχιατρείο, ο αφηγητής, με

βαριές σκέψεις να κροταλίζουν στο κρανίο του «σαν κόκαλα με φαγωμένους χόνδρους», καταβυθίζεται σε έναν λόγο παραισθητικό, παραληρηματικό, νοθευμένο από την επήρεια ψυχοφαρμάκων. Η Λία, άθυρμα της παρалоιγισμένης της θλίψης, βιώνει τη νεκρότητα σε κατάσταση εγκυμοσύνης. Βουλιαγμένη σε βαθύσκωτες στοές, εξιστορεί την επιμνημόσυνη ιστορία της, ανακαλώντας τον καιρό του εγκλεισμού, όταν όλα στο σπίτι έσπαγαν στα χέρια της εξαιτίας της αριστεροχειρίας της, την τραυματική πορεία σε μια νεκρική πόλη, σκεπασμένη από «νοσοκομειακό φωτισμό» και ρυμοτομημένη από κτίρια-μνήματα, μέχρι την κατάβασή της στα σωθικά της γης και την εγκατάστασή της στο σκαλοπάτι μιας σκάλας γλιστερής, καλυμμένης με βρύα, που μόνο κατέβαινε. Κάποιες στιγμές η κοιλιά της αστράφτει εκτυφλωτικά και μέσα από τα τοιχώματά της αντηχεί σαν εσωτερικός μονόλογος

η φωνή του εμβρύου, μια φωνή θρηνητική, που σπαράζει για τη ζωή που θα το ρημάξει. Γεννιέμαι ή πεθαίνω; ή μήπως γεννιέμαι για να πεθάνω;», αναρωτιέται το έμβρυο. «Εξόδος στο φως ή μήπως είσοδος στον θάνατο...». Αλλά και η Λία αναρωτιόταν αν η αναπνοή ήταν «απουσία από τη ζωή» ή «παρουσία στον θάνατο». Με τα τρία ταφικά βιβλία του ο Χρηστιάδης οριοθετεί το συγγραφικό του αποτύπωμα, σε μια περιοχή της φαντασίας, όπου ο θάνατος παραφράζεται σε ανησυχαστική φρεναπάτη, ενώ η μετοικεσία γίνεται μετεγκατάσταση σε οικοδομήματα γοτθικής αισθητικής. Παντού εγκατασπείρονται συνδηλώσεις του θανάτου, ενόσω η ζωή συνεχίζει ακατάβλητη τον μάταιο αγώνα της, κυκλωμένη από μαρμαρίνες πλάκες και αποστεωμένες, μαυροφορούσες σκιές, που παραμονεύουν δυσώιδνες σε αλώνια, χαλάσματα και κατακόμβες. Μολονότι η νεκρώσιμη γραφή θα μπορούσε να απαλλάξει από κάποιες ποινικίζουσες παραμοιώσεις, που συντείνουν σε έναν γλωσσικό αισθητισμό, δεν μπορεί κανείς να μη θαυμάσει την εκπληκτική εξεικονιστική λεπτοουργία, από την οποία εκλύονται συντριπτική λύπη και δριμύς σπαραγμός.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΗΜΙΝΑ ΞΗΡΟΓΙΑΝΝΗ

Η Ασημίνα Ξηρογιάννη σπούδασε φιλολογία και θέατρο. Έχει εκδώσει πάνω από δώδεκα βιβλία, από τα οποία τα περισσότερα είναι ποιηση και μεταφραστικές εργασίες. Ποιήματά της έχουν μεταφραστεί σε διάφορες γλώσσες. Το βιβλίο της «Εποχή μου είναι η ποίηση» (εκδ. Γαβριηλίδης) κυκλοφορεί στη Γαλλία μεταφρασμένο από τον Μισέλ Βόλκοβιτς. Άρθρα, μελέτες, μεταφράσεις και κριτικές της δημοσιεύονται σε ποικίλα έντυπα περιοδικά, αλλά και σε ηλεκτρονικά περιοδικά και ιστολόγια. Το 2009 ίδρυσε το ιστολόγιο Varelaki (σελίδες τέχνης και πολιτισμού).

νιώθω ότι χρειάζεται να απολογηθώ ή να νιώσω ενοχές για κάτι που έχω απολούσει.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Τα βιβλία με κακό τέλος. Όταν κάτι δεν εκπληρώνεται ή μένει μετέωρο.

Ποιο είναι το επόμενο βιβλίο που θα διαβάσετε;
Σκέφτομαι για τέταρτη φορά να ξεκινήσω να διαβάζω τον «Οδυσσέα» του Τζόις, με την ελπίδα να μην το παρατήσω αυτή τη φορά.

Σε πόσα μέρη χωρίζεται το βιβλίο σας και ποια η σύνδεσή τους;
Αποτελείται από τρία μέρη. Η σύνδεσή τους είμαι εγώ και το βλέμμα μου. Στο πρώτο μέρος (Τα θεατρικά) συναντάει κανείς ποιήματα που αφορούν έργα και ήρωες με τα οποία ήρθα σε επαφή κατά την πολychρονη και ποικιλότροπη επαφή μου με το θέατρο. Το δεύτερο μέρος έχει τίτλο «Σημείο σύγκλισης» και έχει ευρύτερη θεματολογία.

Τι πραγματεύεται το τρίτο και τελευταίο μέρος;
Στην ουσία πρόκειται για έναν δραματικό μονόλογο, μέσω του οποίου επιχειρείται η αποτύπωση με λέξεις μιας εσωτερικής αντίληψης του σώματος, μιας ιδιάζουσας και βασανιστικής σωματικότητας.

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Κάποια θεατρικά έργα των Πίντερ και Σαίξπηρ, ποιήματα της Λουίζ Γκλικ και ποιήματα του Μαρκ Στραντ.

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Μέσα από την ηρωίδα του «Love me tender» (Κοστάντ Ντεμπρέ) αισθάνομαι πόσο σημαντική είναι τελικά η αυτοδιάθεση και πόσο σημαντικό το αυτεξούσιον. Πρέπει να σπείρει κανείς το φράγμα... Μέσα από την υπέρβαση γίνονται βήματα μπροστά.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Την «Αστροφεγγιά» του Παναγιώτoυλου.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Μέσα στη γαλήνη και τη σιωπή, μέσα στη φύση, κυρίως πλάι στη θάλασσα. Να 'ναι απόγευμα καλοκαιριού. Και πάντα κοντά μου να 'χω το σημειωματάριό μου - από αυτό αρχίζουν όλα.

Υπάρχουν βιβλία για τα οποία να νιώθετε ενοχές που σας άρεσαν;
Οχι, αλήθεια! Η ανάγνωση μου χαρίζει μια φοβερή ελευθερία, δεν

Επιμέλεια: ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ

ΨΗΦΙΑΚΗ

BIBΛΙΟΘΗΚΗ

από τη

Read
LIBRARY

Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης (1851-1911)
«Γουτού Γουπατατού»
Εκδόσεις της Ανοικτής Βιβλιοθήκης
Άδεια διανομής: Creative Commons
BY-NC-SA

«Τον επετροβόλουσαν οι μάγκες της αγοράς, τον εκλεύαζον τα κορίτσια της γειτονιάς, τον εφοβούντο τα νήπια και τα βρέφη. Τον έλεγαν κοινώς “ο Ταπόης” ή ο Μανώλης το “Ταπόι”. [...] Είχε φίλους τώσων ολίγους και τώσων αμέτρητους εχθρούς, εις μέρος τώσων ολιγάνθρωπων! Κάποτε φιλάνθρωπος ή διακριτικός τις τον υπερήσπιζεν εναντίον της επιθέσεως των αγμιοπαίδων. Εις εκείνον εγίνετο σκλάβος ισόβιος, κι εξετέλει δι’ αυτόν διακονήματα προθύμια, μετά βίας δεχόμενος φιλέμα ή κέρασμα. Προς όλους τους άλλους δεν υπήρχε φιλία, ούτε σπονδή». Το διήγημα «Γουτού Γουπατού» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη πρωτοδημοσιεύεται την Πρωτοχρονιά του 1899 στην εφημερίδα Ακρόπολις. Είναι ένα διήγημα της τρίτης συγγραφικής περιόδου του Παπαδιαμάντη, η οποία έχει χαρακτηριστεί ως περίοδος λυρισμού και πάθους, με ήρωες μετανάστες, ορφανά και γενικά αξιοπαθύντες ομάδες του πληθυσμού. Έχει πάρει τον τίτλο του από την ιδιόμορφη γλώσσα που μιλάει ο ήρωας του Μανώλης ο Ταπόης ή το Ταπόι. Ο Μανώλης είναι ένας νέος με νοητική υστέρηση και κινητική αναπηρία στη δεξιά πλευρά του σώματός του (ημιπληγία). Ο Μανώλης ζει στο Ναύπλιο με τη μητέρα του, την οποία υπεραγαπά καθώς είναι ο μόνος άνθρωπος που έχει στη ζωή. Πρόκειται για ένα διήγημα για τον κοινωνικό ρατσισμό ενάντια στους αδικημένους της φύσης. Ο Μανωλιός είναι ένα παιδί διαφορετικό από τα άλλα. Μιλάει με δυσκολία, σέρνει το βήμα του και μπορεί να πάσει μόνο με το ένα χέρι. Έχει όμως χρυσή καρδιά, και όταν σώζει τα παιδιά από τους μάγκες της επάνω γειτονιάς, γίνεται ο ήρωας όλων.

Το ηλεκτρονικό βιβλίο διανέμεται και από την εφαρμογή Read Library.Επισκεφθείτε τον ιστότοπο <https://www.read-library.com/> για πληροφορίες και περισσότερα βιβλία.

Ανδρονίκη Λαοθιωτάκη
lasithiotakisa@sppmedia.com

Σε εξέλιξη ο Β΄ Ψυχρός Πόλεμος

Ο Νάιαλ Φέργκιουσον μιλάει για «Καταστροφές» που είναι μπροστά μας και για το ενδεχόμενο Γ΄ Παγκοσμίου Πολέμου

Του ΝΙΚΟΛΑ ΖΩΗ

Ο ιστορικός Νάιαλ Φέργκιουσον είναι γνωστός κυρίως για τα έργα οικονομικής ιστορίας που έχει συγγράψει, καθώς και για εκείνα στα οποία μελετά την πτώση των αυτοκρατοριών, τους πολέμους ή τη σημασία των κάθε λογής δικτύων στην Ιστορία. Δημοφιλείς επίσης είναι οι βιογραφίες του, όπως εκείνη για την οικογένεια Ρότσιλντ ή μια πιο πρόσφατη για τον Χένρι Κίσινγκερ. Δεν θα έπρεπε, ωστόσο, να προξενεί εντύπωση το γεγονός ότι στο τελευταίο του βιβλίο, με τίτλο «Καταστροφές. Μαθήματα ιστορίας για τη Δύση», το οποίο θα κυκλοφορήσει από τις εκδόσεις Αλεξάνδρεια στις 29 Νοεμβρίου, ο ιστορικός διευρύνει τα ενδιαφέροντά του προκειμένου να καταπιαστεί με σεισμούς, λιμούς και καταποντισμούς της ιστορίας της ανθρωπότητας και κυρίως με την πρόσφατη πανδημία της COVID. Ειδικά για την πανδημία υποστηρίζει, μεταξύ άλλων, και μια θέση που ήδη έχει προκαλέσει τις αντιδράσεις όσων τον κατατάσσουν με δυσарέσκεια στο συντηρητικό στρατόπεδο. Ένα από τα επικριρήματα του Φέργκιουσον είναι ότι, όπως περίπου συνέβη και στο πυρηνικό ατύχημα του Τσερνόμπιλ το 1986 ή σε εκείνο του διαστημικού λεωφορείου Τσάλεντζερ την ίδια χρονιά, η ευθύνη για

καταστροφή δεν βαρύνει τόσο τις ηγεσίες ενός οργανισμού ή μιας χώρας, όσο τα μεσαία στρώματα της γραφειοκρατικής διοίκησης τους. Ο Φέργκιουσον επικαλείται τον Τολστόι, που στο «Πόλεμος και ειρήνη» γράφει ότι ο Ναπολέων δεν ήταν όσο σημαντικός νόμιζε (όχι τουλάχιστον όσο οι δυνάμεις της Ιστορίας), προκειμένου να υποστηρίξει ότι ο Ντόναλντ Τραμπ και ο Μπόρις Τζόνσον δεν ήταν οι βασικοί υπεύθυνοι για τις κακές επιδόσεις των ΗΠΑ και της Αγγλίας στην πανδημία. «Σε καμία περίπτωση δεν νομίζω ότι έκαναν καλή δουλειά», λέει στην «Κ» ο ιστορικός. «Αν όμως εξετάσετε τι ποσοστό της υπερβάλλουσας θνησιμότητας οφειλόταν στην κακή ηγεσία τους, νομίζω ότι θα διαπιστώσετε πως δεν ήταν πολύ υψηλό, επειδή οι πραγματικές αποτυχίες προήλθαν από άλλες πηγές. Για παράδειγμα, ο λόγος που ήταν αδύνατο να μάθουμε ποιος είχε COVID στην Αμερική τον Μάρτιο και τον Απρίλιο του 2020 ήταν ότι τα κέντρα ελέγχου νοσημάτων (CDC) είχαν αποτύχει πλήρως να διαθέσουν τα απαραίτητα τεστ και αυτό δεν είχε καμία σχέση με τον Τραμπ. Αν υπήρχε κάτι που ο Τραμπ έκανε σωστά, ήταν να επισπεύσει την παραγωγή εμβολίων, βγάζοντάς τα εκτός του ελέγχου του CDC και αυτό είχε τεράστια επιτυχία. Η ανακάλυψη εμβολίων πολύ υψηλής αποτελεσματικότητας ήταν το πιο σημαντικό πράγμα που συνέβη στην πανδημία και ο Τραμπ αξίζει κάποια εύσημα γι' αυτό, επειδή το σχετικό πρόγραμμα της κυβέρνησής του, το "Warp Speed", ήταν πολύ επιτυχημένο. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η επικοινωνιακή πολιτική του Μπόρις Τζόνσον ήταν εντελώς συγκεχυμένη και η δική του συμπεριφορά εντελώς υποκριτική – αφού

παραβίασε ξεκάθαρα τους δικούς του κανόνες. Όμως το Ηνωμένο Βασίλειο τα πήγε πολύ καλά στα εμβόλια. Αν εξετάσουμε γιατί η υπερβάλλουσα θνησιμότητά του, όπως και αυτή των ΗΠΑ, ήταν υψηλότερη από ό,τι στην Ταϊβάν ή στη Νότια Κορέα, θα διαπιστώσουμε ότι αυτό οφειλόταν στις γραφειοκρατικές δομές της δημόσιας υγείας της Αμερικής και της Αγγλίας, οι οποίες έκαναν πολύ κακή δουλειά. Και θα είχαν κάνει κακή δουλειά αν η Χίλαρι Κλίντον ήταν πρόεδρος ή αν ο Ντέιβιντ Κάμερον ήταν πρωθυπουργός. Τείνουμε να υπερτιμούμε τη σημασία των δημοκρατικά εκλεγμένων ηγετών και να υποτιμούμε τη σημασία των γραφειοκρατιών, οι οποίοι συνεχίζουν να υφίστανται ανεξάρτητα από το ποιος είναι πρωθυπουργός ή πρόεδρος».

Η απειλή του Δράκου

Ο Νάιαλ Φέργκιουσον υποστηρίζει επίσης ότι η πανδημία της COVID-19 επέτεινε τον λεγόμενο «Β΄ Ψυχρό Πόλεμο», που διεξάγεται μεταξύ Αμερικής και Κίνας από το 2019 και για τον οποίο ο ιστορικός έχει ξαναμιλήσει στο παρελθόν. Στις «Καταστροφές», ο Φέργκιουσον επαναλαμβάνει τη θέση ότι ο νέος Ψυχρός Πόλεμος είναι αναπόφευκτος, αλλά και επιθυμητός, κυρίως επειδή δεν επιτρέπει στις ΗΠΑ να εφησυχάζουν στις προσπάθειες της Κίνας να κυριαρχήσουν στο πεδίο των τεχνολογιών στρατηγικής σημασίας. Αραγε όμως δεν ήταν αρκετός για την ανθρωπότητα ένας μόνο Ψυχρός Πόλεμος, με τις τόσες ψυχρές ή θερμές συνέπειές του;

«Κοιτάξτε, το θέμα με τον Ψυχρό Πόλεμο είναι ότι, αν ως εναλλακτική έχουμε τον Γ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τότε πρόκειται για μια πολύ καλή ιδέα», αποκρίνεται ο Νάιαλ Φέργκιουσον. «Από τότε που έγινε ηγέτης της Κίνας», συνεχίζει ο Φέργκιουσον, «ο Σι Τζινπίνγκ επιδίωξε πολύ ξεκάθαρα, όχι απλώς να καλύψει τη διαφορά με τις ΗΠΑ, αλλά να αμφισβητήσει και την πρωτοκαθεδρία τους. Η Κίνα όχι μόνο μέσω της κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας και τεχνονογώσιας στην οποία επιδίδεται, αλλά και μέσω συνεχών επενδύσεων στη στρατιωτική τεχνολογία, αποτελεί μια ξεκάθαρη πρόκληση για τις ΗΠΑ και τον δυτικό κόσμο γενικότερα – πρόκληση ιδεολογική, τεχνολογική και γεωπολιτική. Η θέση μου τα τελευταία πέντε χρόνια είναι ότι βρισκόμαστε μέσα στον Β΄ Ψυχρό Πόλεμο και καλύτερα να σταματήσουμε να προσποιούμαστε το αντίθετο και να το αντιμετωπίσουμε – οι Κινέζοι βλέπουν σίγουρα τους εαυτούς τους εντός αυτού του πολέμου. Κατά τη γνώμη μου, η πανδημία επιβεβαίωσε αυτή τη θέση. Δεν είναι τυχαίο, εξάλλου, ότι ο κορωνοϊός ξεκίνησε από τη Γουχάν. Από τότε που έγραφα το βιβλίο, τα στοιχεία περί διαρροής του ιού από κάποιο κινεζικό εργαστήριο έχουν γίνει πειστικότερα, σε αντίθεση με εκείνα που εντόπιζαν την προέλευσή του στις υπαίθριες αγορές ζώων. Κάτι περίεργο συνέβαινε, λοιπόν, σε εκείνα τα εργαστήρια».

Μιλώντας για πολέμους, άραγε μπορούμε να διδαχθούμε κάτι από τον πόλεμο μεταξύ Ισραήλ και Χαμάς ή είναι πολύ νωρίς; «Αν συγκρίνετε την κρίση που συμβαίνει στη Μέση Ανατολή τώρα με την κρίση του 1973, μέχρι στιγμής η τωρινή είναι μικρότερη και λιγότερο καταστρο-

“

Η Κίνα όχι μόνο μέσω της κλοπής πνευματικής ιδιοκτησίας και τεχνονογώσιας, αλλά και μέσω επενδύσεων στη στρατιωτική τεχνολογία, αποτελεί ξεκάθαρη πρόκληση για τον δυτικό κόσμο.

Η τεχνητή νοημοσύνη δεν πρέπει να λαμβάνει αποφάσεις για βολή εναντίον κάποιου στόχου – ίσως αποφάσεις για στόχευση, αλλά όχι για βολή.

Στο νέο βιβλίο του, ο Νάιαλ Φέργκιουσον καταπιάνεται με τα δεινά που βρήκαν την ανθρωπότητα και τη διαχείρισή τους, επισημαίνοντας, ταυτόχρονα, τους κινδύνους που διαφαίνονται στον ορίζοντα.

φική από οικονομικής άποψης», εξηγεί ο Φέργκιουσον. «Θέλω όμως να τονίσω το “μέχρι στιγμής”, διότι είναι πολύ πιθανό η σύγκρουση να κλιμακωθεί αν η Χεζμπολάχ επιτεθεί στο Ισραήλ, αν η κατάσταση στη Δυτική Οχθη ξεφύγει περισσότερο, αν οι διάφορες πολιτοφυλακές στη Συρία εμπλακούν άμεσα. Δεν νομίζω ότι θα ζήσουμε κάτι τόσο μεγάλο όσο το σοκ του τετραπλασιασμού της τιμής του πετρελαίου το 1973-74. Μπορώ όμως να δω την πιθανότητα ενός μεγαλύτερου πολέμου, που θα έχει μεγαλύτερη διάρκεια από όσο πιστεύει ο κόσμος και θα διαταράξει εντονότερα τις διεθνείς προμήθειες πετρελαίου. Οποιος νομίζει ότι θα υπάρξει κατάπαυση του πυρός, ανταλλαγή αιχμαλώτων και ότι αυτό θα σημάνει το τέλος, νομίζω ότι θα απογοητευθεί, γιατί πολλά μπορούν να πάνε στραβά. Και αυτό οφείλεται εν μέρει στο γεγονός ότι οι ΗΠΑ δεν αποτρέπουν με πολύ αποτελεσματικό τρόπο το Ιράν. Νομίζω ότι το Ιράν δεν φοβάται τις αμερικανικές επιθέσεις στο στρατιωτικό και πυρ-

νικό του σύστημα. Αν φοβόταν, θα ήταν πολύ πιο προσεκτικό».

Το πυρηνικό οπλοστάσιο

Ερωτώμενος ποιες άλλες καταστροφές θεωρεί πιθανές, ο Φέργκιουσον υπενθυμίζει με νόημα ότι η ηφαιστειακή δραστηριότητα του πλανήτη είναι σχετικά χαμηλή τα τελευταία διακόσια χρόνια, ενώ εκφράζει και την ανησυχία πως η Δύση δεν συζητά όσο θα έπρεπε για το πυρηνικό οπλοστάσιο της Κίνας που ενισχύεται με ταχύτατους ρυθμούς: «Είναι μία από τις γρήγορες συσσωρεύσεις πυρηνικών όπλων που έχουμε δει ποτέ», λέει ο ιστορικός.

Θα μπορούσε μήπως και η τεχνητή νοημοσύνη να αποβεί ιδιαίτερος καταστροφικός; «Ναι, οπωσδήποτε θα μπορούσε», απαντά κάθε άλλο παρά καθυσκαστικά ο Νάιαλ Φέργκιουσον. «Αυτό που βλέπω είναι ότι εάν η τεχνητή νοημοσύνη αρχίσει να χρησιμοποιείται στη διαχείριση οπλικών συστημάτων, κινδυνεύουμε να εξαπολύσουμε έναν πόλεμο άθελά μας. Η τεχνητή νοημοσύνη δεν πρέπει να λαμβάνει αποφάσεις για βολή εναντίον κάποιου στόχου – ίσως αποφάσεις για στόχευση, αλλά όχι για βολή. Διακρίνω επίσης ορισμένους σοβαρούς κινδύνους στη χρήση της στην πολιτική, για την αντιμετώπιση των οποίων δεν κάνουμε τίποτα. Νομίζω επίσης ότι εξελίσσεται ένας επικίνδυνος ανεξέλεγκτος αγώνας δρόμου που αποτυπώνεται στη μεγάλη διαμάχη στον ερευνητικό οργανισμό OpenAI (σ.σ.: ο οποίος πρόσφατα απέλυσε και επαναπροσέλαβε τον CEO του, τον οποίο διεκδίκησε και η Microsoft). Και ανησυχώ ότι καθώς οι εταιρείες Big Tech ανταγωνίζονται για τη δημιουργία γενικής τεχνητής νοημοσύνης, δεν σκέφτονται σοβαρά τα ενδεχόμενα μειονεκτήματα».

Η κλιματική αλλαγή

Στο βιβλίο του, ο Φέργκιουσον φτάνει να υποστηρίξει ότι η κλιματική αλλαγή είναι μεν εξόχως σημαντική, αλλά δεν θα έπρεπε να κατέχει την πρώτη θέση στη λίστα με τους κινδύνους της ανθρωπότητας. «Είναι μια πολύ αντιδημοφιλής άποψη», καταλήγει ο ιστορικός. «Αλλά ένα από τα διδάγματα της πανδημίας της COVID είναι ότι κάποια πράγματα προχωρούν πιο γρήγορα από την κλιματική αλλαγή και επομένως μπορούν να σκοτώσουν περισσότερους ανθρώπους. Νομίζω ότι η τάση κάποιων διεθνών φόρουμ και media να επικεντρώνονται στην κλιματική αλλαγή έχει το μειονέκτημα ότι μας κάνει να παραμελούμε άλλες επικίνδυνες απειλές, που ίσως κινούνται ταχύτερα από την άνοδο της θερμοκρασίας. Υποψιάζομαι ότι δεν θα αποτρέψουμε την αύξηση των μέσων τιμών της θερμοκρασίας και ότι το παγκόσμιο κλίμα θα γίνει ένα ασταθέστερο σύστημα. Αλλά η κύρια αντίδραση θα είναι η μετανάστευση, όχι οι μαζικοί θάνατοι. Ο κόσμος θα έχει χρόνο να μετακινηθεί. Δεν θα υπάρξει μια απέραντη, παγκόσμια πυρκαγιά που θα καταστρέψει πάρα πολύ μεγάλο αριθμό ανθρώπων των ζώων. Ενώ σε έναν πυρηνικό πόλεμο ή σε μια πραγματικά σοβαρή πανδημία –όπως ο Μαύρος Θάνατος του 14ου αιώνα– θα υπήρχε μαζική θνησιμότητα. Όχι ότι δεν ανησυχώ για την κλιματική αλλαγή: φυσικά και ανησυχώ. Απλώς ανησυχώ λιγότερο από ό,τι για έναν πυρηνικό πόλεμο ή για μια νέα πανδημία ενός πολύ πιο θανατηφόρου ιού. Το μήνυμά του βιβλίου είναι ότι πρέπει να είσαι πρόθυμος να ανησυχήσεις για πάνω από μία μορφή καταστροφής, αν θέλεις να κάνεις σωστά την προετοιμασία σου και να διαχειριστείς την κρίση».

«Το θέμα με τον Ψυχρό Πόλεμο είναι ότι, αν ως εναλλακτική έχουμε τον Γ΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τότε πρόκειται για μια πολύ καλή ιδέα», λέει ο Νάιαλ Φέργκιουσον.

Ιστορικό παραμύθι μυστηρίου

*Ένα παιδί με σπάνια χαρίσματα
σε ένα γοητευτικό ταξίδι αναζήτησης*

ΣΟΝ ΛΑΣΚ
«Η Έκτη αίσθηση
του Ζάκαρι Κλάουντσλι»
μτφρ.: Μιχάλης Μακρόπουλος
εκδ. Ψυχογιός, 2023, σελ. 408

Της **ΤΕΣΥΣ ΜΠΑΪΛΑ**

«Ο Ζάκαρι Κλάουντσλι είναι ένα ξεχωριστό αγόρι που μιλάει χωρίς λέξεις και κάνει τα πουλιά να κατεβαίνουν φτερουγίζοντας από τα δένδρα για να καθίσουν στους ώμους του. Τρέχει γρήγορα σαν άλογο και δεν θα αποτελούσε έκπληξη εάν μια μέρα μάθαινε να καλπάζει. Θα κάνει όμως ποτέ έναν φίλο;». Με αυτά τα λόγια παρουσιάζει ο βραβευμένος διηγηματογράφος Σον Λασκ τον ήρωα του πρώτου του μυθιστορήματος που κυκλοφόρησε από τις εκδ. Ψυχογιός, σε μετάφραση Μιχάλη Μακρόπουλου. Ο Ζάκαρι Κλάουντσλι έρχεται στον κόσμο το 1754, μόνο που η γέννησή του βυθίζει την οικογένειά του στη δίνη της απώλειας, καθώς η μητέρα του χάνεται στη γέννα.

Ο Ζάκαρι μεγαλώνει με τον πατέρα του ανάμεσα στα ρολόγια και τους ωρολογιακούς μηχανισμούς του εργαστηρίου του, τα

αυτόματα και την ανακάλυψή τους, όπου ένα τρομερό ατύχημα γίνεται η αφορμή να χάσει το ένα του μάτι και να σταλεί αργότερα στο σπίτι της θείας του για να μεγαλώσει εκεί σε ένα πιο ασφαλές περιβάλλον. Μιας θείας διαφορετικής, που ταξιδεύει στον κόσμο με τα πουλιά της, αγαπάει τα ζώα κι έχει γεμίσει το σπίτι της με αυτά και που θέλει ο Ζάκαρι να αγαπήσει τον κόσμο, τα ταξίδια, τη γνώση.

Πέρα απ' όλα όμως, αυτό που κάνει σημαντικό αυτό το παιδί είναι πως ο Ζάκاري έχει ένα μεγάλο χάρισμα. Μπορεί να «δει» το μέλλον. Ετσι, όταν ο πατέρας του φεύγει για ένα ταξίδι στην Κωνσταντινούπολη και δεν επιστρέφει, η περιπέτεια για τον Ζάκاري ξεκινάει στην προσπάθειά του να τον βρει. Παράλληλα εκκινεί μια αφηγηματική περιπέτεια που θυμίζει παραμύθι, μια ιστορία που όπως πολύ σωστά έχει ήδη αναφερθεί, έχει πτυχές που θυμίζουν εκείνες του Καρόλου Ντίκενς, με τον Ζάκاري να είναι ένα αγόρι ορφανό από μητέρα, που μεγαλώνει με μια πλούσια θεία, την παραμάντα του κι έναν πατέρα που χάνεται μυστηριω-

Μια ιστορία που θυμίζει
Ντίκενς, με ένα αγόρι
ορφανό από μητέρα,
που μεγαλώνει με μια
πλούσια θεία κι έναν
πατέρα που χάνεται
μυστηριωδώς.

δώς. Ο Ζάκαρι όμως είναι ιδιαίτερα ευφυής. Έχοντας αυτό το μοναδικό χάρισμα, τη μεγάλη ενσυναίσθηση, η ζωή του παίρνει άλλες διαστάσεις, καθώς αυτή του η ιδιότητα τον κάνει ακόμη

Οπτικές και προοπτικές, αντανakλάσεις του φωτός και σκοτεινά μυστικά που περιμένουν καρτερικά να αποκαλυφθούν. Γεμάτο ενδεχόμενες περιγραφές, που δίνουν πληροφορίες τόσο για την άχρωμη ζωή στην Αγγλία του 1750 όσο και για την ανατολίτικη λαγαινή της Κωνσταντινούπολης, με τις μυρωδιές και τα ιστορικά κτίρια, το μυθιστόρημα του Λασκ είναι ένα συγκλονιστικό αναγνωστικό ταξίδι.

περισσότερο ευαίσθητο. Επιπροσθέτως, ο Ζάκαρι έχει κληρονομήσει από την κάπως ιδιόμορφη θεία του την αγάπη για τη φύση –ζουν σε ένα σπίτι γεμάτο πουλιά και ζώα-, αλλά και τη γνώση. Μιλάει για πολιτική και φιλοσοφία και σταδιακά γνωρίζει τη σημασία της ενσυναίσθησης και του τρόπου με τον οποίο μπορεί ο ίδιος να αλλάξει τα πράγματα.

Καθώς η αφήγηση εκτυλίσσεται, είναι σημαντικό να σταθούμε και στον τρόπο με τον οποίο ο Λασκ παρουσιάζει τη γυναίκα μορφή στο έργο του. Από την εκκεντρική θεία μέχρι την κ. Μόρλεϊ, την παρμένα του

και την Τομ, ο Λασκ σκιαγραφεί γυναίκες που δείχνουν μεγάλη διάθεση ανεξαρτησίας. Γυναίκες με έντονη την αίσθηση της αυτοδιάθεσης –σε πείσμα της εποχής τους– και μεγάλη αγάπη για την προσωπική ανέλιξη και ανεξαρτησία.

Κλασική «πατίνα»

Το μυθιστόρημα θυμίζει έργο της παλιάς κλασικής πεζογραφίας, με τον Δασκ να υπογράφει μια ιστορία που ρέει αβίαστα και εντάσσει από την πρώτη στιγμή και με μεγάλη ευκολία τον αναγνώστη στον μεγάλο αφηγηματικό κόσμο που ανασυστήνει.

Ο Λασκ υπογράφει μια ιστορία που θυμίζει έργα της παλιάς κλασικής πεζογραφίας.

Εστιασμένο στην αγάπη ανάμεσα στα μέλη μιας οικογένειας και κυρίως ανάμεσα στον πατέρα και τον γιο, μια αγάπη που καταλύει κάθε εμπόδιο και δυσκολία, το μυθιστόρημα γίνεται η αφηγεία για ένα μεγάλο αναγνωστικό ταξίδι που καθλώνει και συναρπάζει για τη μαγεία της κλασικής λογοτεχνίας που ακόμα ανθεί, για να αναδείξει τη μεγαλοπρέπεια της κλασικής αρετής στην αφήγησή. Γεμάτο ενδελεχείς περιγραφές που εκκινάσσουν την ατμόσφαιρα των σκηνών και δίνουν πληροφορίες τόσο για την άρχαιον ζωή στην Αγγλία του 1750 όσο και για τη λαγνεία της ανατολίτικης ατμόσφαιρας στην Κωνσταντινούπολη, τη γεμάτη μινάρδες, μυρδιές και ιστορικά κτίρια, το μυθιστόρημα του Λασκ, αν και πρώτο του έργου, είναι ένα συγκλονιστικό αναγνωστικό ταξίδι, ένα ιστορικό αφήγημα μυστηρίου, μια περιπετειώδης και ατμοσφαιρική μυθολογία για την αγάπη και την προσπάθεια να επιβιώσει στον χρόνο, για την απώλεια ως αφηγία και κινητήριο δύναμη ζωής, αλλά και για τη δύναμη της κλασικής αφήγησης διαχρονικά.

35 ΧΡΟΝΙΑ

Γala Dinner με τον

Στέφανο Κορκολή

και τη Σοφία Μανουσάκη

Καλωσόρισμα από την παιδική χορωδία "Διάσταση"

Παρουσιαστής **Τάσος Τρύφωνος**

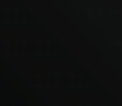
Κυριακή **26 Νοεμβρίου 2023** στις **19:00**

📍 **PARKLANE, A LUXURY COLLECTION
RESORT & SPA, LIMASSOL**

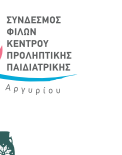
Τιμή €75 κατ'άτομο

Για κρατήσεις 99300256

Συνδιοργανωτές

Χορηγός
Επικοινωνίας

MIND BODY & SPIRIT

THE MBS WELLBEING FESTIVAL 2023

Schedule

Over 70 Exhibitors

Wellbeing Market Place

All Day Classes & Workshops

English, Ελληνικά, Русский

t: 9638 2333

2nd & 3rd

DECEMBER 2023

ST RAPHAEL RESORT, LIMASSOL

www.mbscyprus.com

Εικόνες στις οποίες η Ε.Ε. κλείνει τα μάτια

Ενα φιλμ για τις επαναπροωθήσεις προσφύγων στα ευρωπαϊκά σύνορα

Πράσινα σύνορα ★★★★★
ΔΡΑΜΑ (2023)

Σκηνοθεσία: Ανιέσκα Χόλαντ
Ερμηνείες: Τζαλάλ Αλτάβιλ, Μάγια Οσταζεφσκα

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Η **Ανιέσκα Χόλαντ**, μία από τις πιο σημαντικές κινηματογραφίστριες του καιρού μας, παραδίδει ένα συγκλονιστικό, γενναίο φιλμ γύρω από το σύγχρονο προσφυγικό - μεταναστευτικό ζήτημα και τη συχνά απάνθρωπη αντιμετώπιση του από την «πολιτισμένη» Δύση. Βρισκόμαστε στα καταπράσινα, δασώδη σύνορα της Πολωνίας με τη Λευκορωσία. Μια οικογένεια Σύρων προσφύγων φτάνει στη δεύτερη με σκοπό να περάσει οδικώς απέναντι και να βρεθεί έτσι στην Ευρωπαϊκή Ένωση, κατευθυνόμενη προς τη Σουηδία. Την κρίσιμη ώρα, ωστόσο, διαπιστώνει ότι τα πάντα είναι μια απάτη: οι Λευκορώσοι διακινητές τους περνούν παράνομα από τα συρματοπλέγματα, ενώ λίγο αργότερα οι Πολωνοί συνοριοφύλακες τους εξαπατούν υποσχόμενοι να τους συνοδεύσουν έως τη Γερμανία, αλλά στην πραγματικότητα τους πετούν (κυριολεκτικά) πίσω στην άλλη πλευρά του φράχτη.

Η Χόλαντ έχει την τόλμη να θίγει ένα θέμα που υποκριτικά –ή από ντροπή– αποσιωπάται στη σύγχρονη Ευρώπη· και να πληρώσει το τίμημα, αφού οι αντιδράσεις στην ίδια τη χώρα της, από κυβερνητικούς παράγοντες μάλιστα, ήταν σφοδρότατες. Οι βίαιες επαναπροωθήσεις, ακόμη και οι δολοφονίες, που λαμβάνουν χώρα στα ευρωπαϊκά σύνορα μπαινουν εδώ στο επίκεντρο, σε ένα φιλμ το οποίο φροντίζει για τη σφαιρική οπτική του. Από την προσφυγική οικογένεια, προχωράμε σε εκείνη ενός νεαρού Πολωνού συνοριοφύλακα και στη συνέχεια μιας ομάδας ακτιβιστών

που δρουν στην περιοχή. Μπορεί να πρόκειται για μυθοπλασία, ωστόσο, η «σκληρή» ασπρόμαυρη αισθητική και η γενικότερη ένταση του φιλμ καθιστούν το τελικό αποτέλεσμα παραπάνω από πειστικό.

Η διάρκεια του αγγίζει τις δυόμισι ώρες και κάποια κομμάτια θα μπορούσαν πράγματι να είναι πιο συνοπτικά, όμως η εκφραστική δύναμη των εικόνων και της ιδίας

Χαρακτηριστικό δείγμα εντιμότητας της προσέγγισης της Χόλαντ είναι ότι, ως επί το πλείστον, αρνείται να δώσει εύκολες απαντήσεις στον θεατή.

της αφήγησης έχει εν προκειμένω περισσότερη σημασία. Το ίδιο και η ντοκιμαντερίστικη αίσθηση του επείγοντος που αναδίδεται, σε συνδυασμό με τις πιο καθολικές παρατηρήσεις του επινοημένου δράματος. Ενα άλλο δείγμα εντιμότητας της προσέγγισης της Χόλαντ είναι ότι, ως επί το πλείστον, αρνείται να δώσει εύκολες απαντήσεις στον θεατή. Η παρατήρησή της, αν και δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ψυχρή, είναι ψυχραιμη, φορτώνοντας τον απλό άνθρωπο –σε όποια πλευρά κι αν ανήκει– με την προσωπική ευθύνη που του αναλογεί. Όπως υποδεικνύει και η μάλλον ειρωνική τελική σκηνή με την υποδοχή των προσφύγων από την Ουκρανία, το ζήτημα εξαρτάται βασικά από δυνάμεις πολύ πιο περίπλοκες από αυτές που δρουν πάνω στο (όποιο) σύνορο.

Στη συγκλονιστική ταινία «Πράσινα σύνορα», μια οικογένεια Σύρων προσφύγων φτάνει στη Λευκορωσία με σκοπό να περάσει οδικώς στην Πολωνία και να βρεθεί έτσι στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατευθυνόμενη προς τη Σουηδία. Την κρίσιμη ώρα, ωστόσο, διαπιστώνει ότι τα πάντα είναι μια απάτη.

HOME CINEMA

Η εκδίκηση της πολεμίστριας με τα γαλάζια μάτια

Blue Eye Samurai
ANIMATION (2023)
Δημιουργός: Μάικλ Γκριν, Αμπερ Νοϊζούμι
Ακούγονται: Μάγια Ερσκιν, Τζορτζ Τακέι

Μία από τις πιο εντυπωσιακές σειρές ενήλικου ιαπωνικού animation που έχουμε δει τελευταία, κυκλοφόρησε πρόσφατα στην πλατφόρμα του Netflix. Πρωταγωνίστρια εδώ είναι μια νεαρή πολεμίστρια, η οποία αποκρύπτει την πραγματική της ταυτότητα, προκειμένου να ακολουθήσει το ηρωικό μονοπάτι των σαμουράι. Όταν ωστόσο η επιθυμία για εκδίκηση απέναντι σε όσους την κακομεταχειρίστηκαν φουντώνει, εκείνη θα ανοίξει ματωμένο μονοπάτι προκειμένου να φτάσει στο πεπρωμένο της. Ο Αμερικανός σεναριογράφος των «Logan» και «Blade Runner 2049», Μάικλ Γκριν, συναντά την ιαπωνικής καταγωγής, Αμπερ Νοϊζούμι, προκειμένου να δημιουργήσουν ένα μεικτής αισθητικής κινούμενο σχέδιο με φυλετικού τύπου ανησυχίες. Τα γαλάζια μάτια της ηρωίδας, στα οποία παραπέμπει και ο τίτλος της σειράς, είναι άλλο

ένα χαρακτηριστικό που τη διαχωρίζει και επομένως τη διακρίνει από τους γύρω της, επιτείνοντας ακόμη περισσότερο την περιφρόνησή τους. Όλα αυτά, βέβαια, μέχρι να μάθει να χειρίζεται άριστα το ακαταμάχητο σπαθί της και αρχίσει να παίρνει... κεφάλια. Γενικώς το σπλάτερ εδώ είναι άφθονο και εντυπωσιακό, σε μια μίνι σειρά γεμάτη με απολαυστικές σκηνές μάχης, αλλά και μερικές αναπάντεχα ποιητικές εικόνες, στις οποίες συμβάλλει το πολύ καλοφτιαγμένο κινούμενο σχέδιο.

Σελήνη, 66 ερωτήσεις ★★ ★
ΔΡΑΜΑ (2021)
Σκηνοθεσία: Ζακλίν Λέντζου
Ερμηνείες: Σοφία Κόκκαλη, Λάζαρος Γεωργακόπουλος

Το επιτυχημένο μεγάλου μήκους ντεμπούτο της Ζακλίν Λέντζου κυκλοφορεί στην πλατφόρμα του Ertflix. Η «Σελήνη» είναι μια ιστορία πατέρα - κόρης και ταυτόχρονα ένα φιλμ ενηλικιώσας - συνειδητοποιήσης. Η πρωταγωνίστρια, Αρτεμης (Σοφία Κόκκαλη), επιστρέφει έπειτα από χρόνια στην οικογενειακή στέγη στην Αθήνα, προκειμένου να φροντίσει τον

ανήμπορο πατέρα της, ο οποίος αντιμετωπίζει σοβαρό πρόβλημα υγείας. Οι δυο τους είναι από καιρό αποξενωμένοι, για λόγους που θα μάθουμε στην πορεία, ωστόσο, η καινούργια συμβίωση θα ανοίξει ένα διαφορετικό κεφάλαιο στη σχέση τους· ταυτόχρονα, η Αρτεμης κάνει μια ανακάλυψη που θα τη βοηθήσει να καταλάβει περισσότερα σχετικά με το οικογενειακό παρελθόν και τον πατέρα της.

Η Λέντζου (σοφά) εμπιστεύεται τους ηθοποιούς της, οι οποίοι ερμηνεύουν εξαιρετικά τους δύο κεντρικούς χαρακτήρες –ιδίως ο Λάζαρος Γεωργακόπουλος είναι συγκινητικός– σε ένα φιλμ χαμηλών τόνων, με σχεδόν πλήρη απουσία μουσικής, το οποίο πάντως διαθέτει αρκετή εσωτερική ένταση. Κινηματογραφώντας διάφορες γωνίες και παρεμβάλλοντας «οικογενειακά» κλιπ στην αφήγησή, η σκηνοθέτις προσθέτει οπτικές και αφήνει τον θεατή να συνθέσει μόνος του το κάδρο μιας δύσκολης αλλά μοναδικής σχέσης. Καθώς ο πάγος μεταξύ πατέρα και κόρης σταδιακά λιώνει, το σκηνικό στήνεται, για να έρθει η τελική αποκάλυψη που θα τους λυτρώσει.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Του **ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ**

Προβληματικές ερμηνείες από τον Φίνεγκαν Ντάουνι Ντίαρ

Μετά τον Αντρέι Γκαβρίλοφ που εγκαίνιασε την τρέχουσα καλλιτεχνική περίοδο της Κρατικής Ορχήστρας Αθηνών, ένας ακόμα Ρώσος πανίστας, ο Κίριλ Γκέρσταϊν προσκλήθηκε από την ορχήστρα στις 3 Νοεμβρίου στην αίθουσα «Χρήστος Δ. Λαμπράκης», προκειμένου να ερμηνεύσει το δημοφιλέστατο δεύτερο Κοντσέρτο του Ραχμάνινοφ.

Τη συναυλία διύθυσε ο Βρετανός αρχιμουσικός Φίνεγκαν Ντάουνι Ντίαρ, ο οποίος στο πρώτο μέρος της βραδιάς παρουσίασε στο κοινό τη δεύτερη Συμφωνία του Εντουαρντ Ελγκαρ. Έργο που πρωτοπαρουσιάστηκε το 1911, η Συμφωνία αυτή του Ελγκαρ είναι αφιερωμένη στον Εδουάρδο Ζ΄ της Μεγάλης Βρετανίας που είχε φύγει από τη ζωή την προηγούμενη χρονιά. Στην πραγματικότητα όμως είναι εμπνευσμένη από πλήθος γεγονότων και εντυπώσεων της ζωής του συνθέτη, ανάμεσα στις οποίες διάφορες προσωπικές του σχέσεις, το ποίημα «Τραγούδι» του Σέλλεϋ, όπως επίσης ταξίδια στην εξοχή της Αγγλίας αλλά και στη Βενετία... Αφήνοντας κατά μέρος τις εξωμουσικές συνιστώσες, πρόκειται

για ένα εκτενές έργο, με πλούσιο θεματικό υλικό και μεγάλη ενορχήστρωση. Επομένως, προκειμένου να αναδειχθούν οι διαφορετικές μουσικές ιδέες και ο μεταξύ τους διάλογος απαιτείται, ειδικότερα στο πρώτο μέρος, συμπαγής και συντονισμένος ήχος από κάθε μουσική ομάδα ξεχωριστά, έτσι ώστε η σύνθεσή τους να έχει τη επιθυμητή ενδιαφέρων. Υπό τη μουσική διεύθυνση του Ντάουνι Ντίαρ, ειδικά στα πιο σύνθετα

Ειδικά στα πιο σύνθετα εδάφια της συμφωνίας, υπήρχε συχνά η αίσθηση μιας χρονικής μετατόπισης κάθε ομάδας οργάνων, ένας ελλιπής μεταξύ τους συντονισμός, ο οποίος περιορίζει την ευκρίνεια του ήχου. Καλύτε-

εδάφια της συμφωνίας, υπήρχε συχνά η αίσθηση μιας χρονικής μετατόπισης κάθε ομάδας οργάνων, ένας ελλιπής μεταξύ τους συντονισμός, ο οποίος περιορίζει την ευκρίνεια του ήχου. Καλύτε-

Ο Βρετανός αρχιμουσικός Φίνεγκαν Ντάουνι Ντίαρ και ο Ρώσος πιανίστας Κίριλ Γκέρσταϊν. Η Θεαλλώδης, αθλητική ερμηνεία του Γκέρσταϊν περιόρισε τον λυρισμό του δημοφιλέως 2ου Κοντσέρτου για πιάνο του Ραχμάνινοφ.

ρα πρόβαλλαν τα θέματα στις παργράφους όπου τα βιολιά είχαν κυρίαρχο ρόλο και ανέπτυσαν εκτενείς νοσταλγικές μελωδίες, τόσο χαρακτηριστικές της μουσικής του Ελγκαρ.

Για τον ίδιο λόγο καλύτερα πήγαν τα δύο μεσαία μέρη της Συμφωνίας, το σύντομο «ρόντο» και πριν από αυτό το αργό «πένθιμο εμβατήριο», εμπνευσμένο από τον θάνατο του Εδουάρδου

Ζ΄ αλλά επίσης από αυτόν κοντινών φίλων του συνθέτη που είχαν εκδημήσει την ίδια περίοδο. Τα προβλήματα συντονισμού ενέσκηψαν εκ νέου στο περισσότερο σύνθετο τελευταίο μέρος

του έργου. Στη συνέχεια ο Κίριλ Γκέρσταϊν έδωσε μία άκρας εντυπωσιακή, μάλλον αθλητική ερμηνεία του έτσι κι αλλιώς αβανταδόρικο του δεύτερου Κοντσέρτου για πιάνο του Σεργκέι Ραχμάνινοφ. Κατ' αρχάς, ο πιανίστας επέλεξε σχετικά γοργή ταχύτητα, την οποία υποστήριξε με λαμπερή δεξιοτεχνία και μεγάλη δύναμη. Ειδικά η δύναμη αποδείχθηκε χρήσιμη, καθώς ο Ντάουνι Ντίαρ υπήρξε ιδιαίτερα ανταγωνιστικός, αφήνοντας την ένταση του ήχου της μεγάλης ορχήστρας σχεδόν ανεξέλεγκτη, με αποτέλεσμα κυρίως στο πρώτο μέρος συχνότατα να καλύπτει τον πιανίστα. Τα πράγματα κύλησαν καλύτερα στο λυρικό δεύτερο μέρος του έργου, που έδωσε την ευκαιρία να φανεί η εκφραστικότητα του Γκέρσταϊν.

Στο τρίτο μέρος εκτιμήθηκαν εξίσου η δεξιοτεχνία του πιανίστα όσο και η εκφραστικότητά του, ο γενναϊόδωρος και γεμάτος πλαστικότητα σχηματισμός των φράσεων σε απόλυτη συμφωνία προς την αισθητική της γεμάτης συναισθήματα μουσικής. Μια ερμηνεία που έδωσε εν τέλει θετικό πρόσημο στη βραδιά.

Γυναίκες και παιδιά της Αρίστης πριν από τον χορό στο αλώνι του χωριού, στις αρχές του 20ού αιώνα. Δεξιά εικονίζονται δύο μουσικοί, ένας με ντέφι και ένας με βιολί.

Στην Ηπειρο δεν ηχούσε κλαρίνο

Η μουσική παράδοση, το πχόχρωμα των Ρομά, η κληρονομιά των Ρωμανιωτών και η κυριαρχία του βιολιού

Της **ΙΩΑΝΝΑΣ ΦΩΤΙΑΔΗ**

Μια **πολυπολιτισμική** πόλη, χτισμένη γύρω από τη λίμνη, όπου συνυπήρχαν αρμονικά άνθρωποι διαφορετικών εθνοτήτων μαζί με τις μουσικές τους. «Αυτά ήταν τα Ιωάννινα πριν από διακόσια χρόνια, μια εντελώς διαφορετική πολιτεία και κοινωνία από αυτήν που γνωρίζουμε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο», επισημαίνει μιλώντας στην «Κ» ο Κρίστοφερ Κινγκ, που έχει κάνει την Ηπειρο δεύτερη πατρίδα του. «Είμαι βέβαιος ότι με ταξυ των διαφορετικών πληθυσμιακών ομάδων υπήρχε ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων».

Σε λίγες μέρες, στις 30 Νοεμβρίου, ο Αμερικανός διακεκριμένος μουσικολόγος έρχεται στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη της Αμερικανικής Σχολής Κλασικών Σπουδών στην Αθήνα για να ανατρέψει μια βαθιά ριζωμένη πεποίθησή μας – ότι πειρωτικό τραγούδι συνεπάγεται κλαρίνο. Στην εκδήλωση με τον υπαινικτικό τίτλο «Όταν το βιολί ήταν βασιλιάς (King)», ο Κρίστοφερ Κινγκ θα μοιραστεί με το κοινό μελωδίες από συλλεκτικές ηχογραφήσεις των αρχών του 20ού αιώνα, όταν το κυρίαρχο μουσικό όργανο ήταν το βιολί, θα παρουσιάσει τα συμπεράσματα από τη δική του προσωπική έρευνα και θα συνομιλήσει με τον πρόεδρο του Συμβουλίου Επιτρόπων της Γενναδείου Βιβλιοθήκης, Ανδρέα Ζομπανάκη, τους μουσικούς Κώστα Καπράνο (βιολί), Aurel Qirjo (βιολί), Μάριο Τούμπα (λαούτο), που θα ερμηνεύσουν ζωντανά παραδοσιακά ηπειρώτικα κομμάτια. Πρόκειται για ένα υβριδικό πρόγραμμα, σε μια προσπάθεια να γίνει ευρέως γνωστό το ελληνικό παραδοσιακό τραγούδι, «να “εκδημοκρατιστεί”», όπως χαρακτηρίστικά αναφέρει ο κ. Κινγκ, «ώστε να πάψει να αποτελεί πεδίο μελέτης, αλλά να γίνει κτήμα όλων».

Μνήμη και ντοκουμέντα

Στη συλλογική μας μνήμη το ηπειρώτικο τραγούδι συνδέεται σήματα άρρηκτα με το κλαρίνο. «Είναι οι προσλαμβάνουσες που είχαν οι γονείς και οι παππούδες μας, οι οποίοι τις μετέφεραν σε εμάς μέσα από τις διηγήσεις τους, καλύπτουν ωστόσο ένα χρονικό διάστημα 80 ετών, όχι παραπάνω», τονίζει ο ίδιος και επισημαίνει πως «γνωρίζουμε σε βάθος την αρχαία και τη βυζαντινή ιστορία, έχουμε όμως σοβαρά κενά για την περίοδο της Τουρκοκρατίας και μετά για τον 19ο αιώνα». Ο Αλέξης Ζούμπας από το χωριό Γραμ-

μένο της Ηπείρου μετανάστευσε μετά τον Α΄ Βαλκανικό Πόλεμο στις ΗΠΑ και εκεί ηχογράφησε πάνω από 36 τραγούδια της ιδιαίτερης πατρίδας του. «Εξ αυτών μόνο δύο παιζόνταν με κλαρίνο», σημειώνει ο κ. Κινγκ. Λίγο αργότερα, έτερος Ηπειρώτης μουσικός, ο Μήτσος Χαλκιάς, πηγαίνει στην Αθήνα και ηχογραφεί σχεδόν αποκλειστικά ηπειρώτικα παιγμένα με βιολί. Οι εν λόγω δισκοί, όπως και παλιές ασπρόμαυρες φωτογραφίες μουσικών από την Ηπειρο, αποτελούν αδιάψευστη μαρτυρία για το πώς παιζόνταν ηπειρώτικα κομμάτια τα οποία σήμερα ακούμε με κλαρίνο.

«Το βιολί “συστήθηκε” στον ελλαδικό χώρο μεταξύ 1650 και 1700», εξηγεί ο κ. Κινγκ, ο οποίος έχει αναπτύξει μια θεωρία για το πώς το βιολί έφτασε στην Ηπειρο. «Οι Τσιγγάνοι που ζούσαν στη

Οι ηχογραφήσεις του Αλέξη Ζούμπα και του Μήτσου Χαλκιά, στις αρχές του 20ού αιώνα, μαρτυρούν πώς παιζόνταν τα ηπειρώτικα τραγούδια.

Ρουμανία γνώριζαν το βιολί και μετανάστευσαν τα χρόνια εκείνα στη Βόρεια Ελλάδα και στην Αλβανία». Η έρευνα σχετικά με τις αιτίες αυτής της μετακίνησης δεν είναι επαρκής. «Είμαι πεπεισμένος ότι θα πρέπει να είχαν έναν πολύ καλό λόγο για να φύγουν, δεδομένου ότι δεν επρόκειτο για νομικά φύλα: ο λόγος, λοιπόν, ήταν η μουσική», απαντά στο εύλογο ερώτημα ο κ. Κινγκ. «Το έκαναν γιατί ήλπιζαν ότι στην Ηπειρο θα είχαν τη δυνατότητα να παιζουν μουσική και μέσω του ταλέντου τους να κερδίζουν σεβασμό αλλά και περισσότερα χρήματα απ’ ό,τι από άλλες ασχολίες, έτσι θα μπορούσαν να αποτινάξουν το στίγμα».

Κάθε χωριό στο Ζαγόρι έχει τον καιρό εκείνο Ρομά πληθυσμό, που ζει σε σπίτια στις εισόδους των συνοικισμών. «Στο Λέσκοβο οι Ρομά εκτιμούμε ότι ήταν 60%, ενώ ζούσαν εξίσου στα χωριά Παρανά και Γραμμένο», αναφέρει. «Όσοι αυτοπροσδιορίζονται ως Ρομά έφθασαν τα τελευταία 300 χρόνια στα Βαλκάνια». Η εκτίμηση ότι η μουσική θα μπορούσε να είναι το διαβατήριο για κοινωνική ανέλιξη και αναγνώριση δεν

Κλαρίνο, ντέφι και ένα είδος πολύχορδου βιολιού απαρτίζουν το μουσικό σχήμα σε αυτό το γλέντι, σε χωριό του Ζαγορίου.

Ο Κρίστοφερ Κινγκ θα μιλήσει για την ηπειρώτικη μουσική, στη Γεννάδειο Βιβλιοθήκη, στις 30 Νοεμβρίου.

Νεαφός Σαρακατσάνος παίζει φλογέρα. Η πεντατονική κλίμακα είναι χαρακτηριστική του Πιργωνίου.

Παραδοσιακό γλέντι στην Κόνιτσα, με δύο βιολιά, ντέφι και λαούτο. Όπως γινόταν παλιά, πριν κυριαρχήσει το κλαρίνο στην ηπειρώτικη μουσική...

ήταν εντελώς αυθαίρετη. «Εχω συναντήσει στο Γραμμένο μουσικούς με καταγωγή Ρομά που χαίρουν μεγάλου σεβασμού από

την τοπική κοινωνία χάρη στην τέχνη τους», παρατηρεί ο κ. Κινγκ. Η πλειονότητα των μουσικών εκείνης της εποχής είχε καταγωγή

Ρομά. «Οι μελωδίες που έπαιζαν ήταν μια μείξη διαφορετικών επιρροών», προσθέτει. «Είχαν επηρεαστεί από την πεντατονική μουσική που είχε ως έδρα το Πιργωνί Ηπείρου, η οποία παιζόταν στη φλογέρα αλλά εύκολα “μεταγράφηκε” στο βιολί». Είχαν εξίσου επηρεαστεί από ακούσματα της οθωμανικής και αραβικής μουσικής, της χορευτικής μουσικής που παιζόταν στην αυλή του πασά. «Είχαν ακόμη ενσωματώσει μελωδίες από τη Ρουμανία και την Ουκρανία, από τραγούδια που ακόμη ακούγονται στις εν λόγω χώρες, αλλά και από τη δυστυχώς άγνωστη σε εμάς μουσική των Ρωμανιωτών».

Βιολί εξίσου ήξεραν να παιζουν και οι Εβραίοι Εσκενάζι μουσικοί που ζούσαν τότε στην Ουκρανία, η μουσική παράδοση των οποίων ονομάζεται Κλεζμέρ και διασώζε-

Ενα μουσικό σχήμα πριν από 110 χρόνια στην Ηπειρο περιελάμβανε δύο ή τρία βιολιά και ένα ντέφι. Σήμερα, κλαρίνο, λαούτο, ντέφι και ακορντεόν.

ται ακόμη. «Οι Εσκενάζι της Ουκρανίας βρίσκονταν σε επικοινωνία με τους Εβραίους Ρωμανιώτες στην Ηπειρο χάρη στην κοινή τους θρησκεία», υπογραμμίζει ο κ. Κινγκ. Κομμάτια όπως η «Γενοβέφα» ή η «Δόινα» παιζόνταν με την ίδια μελωδία στην Οδησσό και στην Ηπειρο. «Εξαιτίας του Ολοκαυτώματος και του σχεδόν ολοκληρωτικού αφανισμού της εβραϊκής κοινότητας των Ιωαννίνων δεν έχουμε πληροφορίες για την κοινωνική μουσική, δηλαδή για τις μελωδίες που έπαιζαν στις γιορτές και στους γάμους τους», υπενθυμίζει, «έχουμε μόνο ορισμένες ενδείξεις».

Για τη θρησκευτική μουσική, που χρησιμοποιούσαν στο λειτουργικό σκέλος των τελετών τους, έχουμε πολύ καλή γνώση χάρη σε εκείνους που μετανάστευσαν πριν από το Ολοκαύτωμα στη Νέα Υόρκη. Σήμερα εξακολουθεί να υπάρχει ρωμανιώτικη συναγωγή, από τους απογόνους της κοινότητας των Ιωαννίνων, στην καρδιά του Μανχάταν.

Ενα μουσικό σχήμα, όμως, πριν από 110 χρόνια στην Ηπειρο περιλάμβανε δύο ή τρία βιολιά και ένα ντέφι, ενώ το σύγχρονο απο-

τελείται από κλαρίνο, λαούτο, ντέφι και ακορντεόν.

Πριν από την κυριαρχία του βιολιού είχε προηγηθεί εκείνη της φλογέρας του βοσκού, γνωστή και ως «τζαμάρα», μετεξέλιξη των αερόφωνων, που σήμαναν την αρχαϊκή προσπάθεια των ανθρώπων να παραγάγουν μουσική. Το κλαρίνο συστήνεται στον ελλαδικό χώρο το 1830 από πλανόδιους Τούρκους συγκροτήματα, το λαούτο όμως φτάσαμε στη δεκαετία του ’20 για να αποκτήσει την κυρίαρχη θέση στο ηπειρώτικο τραγούδι.

«Πρόκειται για ένα ακριβό μουσικό όργανο λόγω του μηχανικών μερών του, δεν συγκρίνεται με το φθινό σε κόστος βιολί», παρατηρεί. «Μπορεί το κλαρίνο να ήρθε με τα τουρκικά μουσικά συγκροτήματα, το λαούτο όμως έφτασε μέσω των αυλικών μουσικών των πασάδων και των μπένδων», παρατηρεί ο κ. Κινγκ. Το βιολί κάνει σταδιακά την πρωτοκαθεδρία, ωστόσο παραμένει στο σχήμα. «Είναι το ακορντεόν, το οποίο ήταν ήδη γνωστό στην περιοχή, που εντάσσεται στο παραδοσιακό μουσικό σχήμα μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, αντικαθιστώντας τρόπον τινά το βιολί στα μουσικά σχήματα». Το ντέφι είναι διαχρονικά παρόν, «είναι το όργανο που κάθε Ρομά μουσικός μαθαίνει πρώτα, για να μπορέσει να εξασκηθεί στον ρυθμό». Δεν αποκλείεται σε πενήντα ή εκατό χρόνια οι μουσικοί του μέλλοντος να προσθέσουν ένα νέο μουσικό όργανο ή να αντικαταστήσουν κάποιο άλλο που σήμερα θεωρούμε κυρίαρχο, βασιλιά...

Η θεματολογία

Μπορεί τα μουσικά όργανα να αλλάζουν, η θεματολογία, του παραδοσιακού τραγουδιού όμως παραμένει η ίδια. «Το αγαπημένο μου κομμάτι είναι ο “Μενούσπς”, ένα παραδοσιακό τραγούδι με άπειρες παραλλαγές», λέει ο κ. Κινγκ. «Είναι μια μπαλάντα για έναν φονιά: η αρχική εκτέλεση μας γυρίζει στο μακρινό 1830, υπάρχει μια ηχογράφηση από Αλβανούς μουσικούς το 1926, παίζεται όμως ακόμη στα πανηγύρια ως γρήγορο τσάμικο, το οποίο πάντα παρακαλώ να μου παιξουν οι μουσικοί».

Τι είναι, λοιπόν, παραδοσιακό; «Για εμένα ένδειξη ότι ένα μουσικό κομμάτι είναι παραδοσιακό δεν είναι το να εντοπίζεται στην ίδια μορφή στο πέρασ του χρόνου, αλλά το να μεταμορφώνεται, να μετεξελίσσεται κρατώντας ίδιο τον πυρήνα του».

ταξίδια

Κυριακή
03/12

εξωτικά όνειρα

Ο ΓΥΡΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ
ΜΕΣΑ ΑΠΟ 15 ΜΟΝΑΔΙΚΑ
ECO RESORTS

